

Täysistunto

Tiistai 9.7.2024 klo 12.11—19.12

Täysistunto alkoi klo 12.11. Täysistunto päättyi klo 19.12.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (12.11—14.00 ja 15.59—17.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—15.59 ja 17.59—19.12).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi

Hallituksen esitys HE 53/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelua, ja mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas — ei ole paikalla. — Varapuheenjohtaja, olkaa hyvä.

Keskustelu

12.12 **Pihla Keto-Huovinen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Mietinnössään hallintovaliokunta ehdottaa, että laki väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi hyväksytään. Tällä lailla on tarkoitus torjua maahantulon välineellistämisen muodossa Suomeen kohdistettavaa painostamista, vahvistaa rajaturvallisuutta ja varautua maahantulon välineellistämisen vakaviin tilanteisiin.

Suomen turvallisuusympäristö muuttui perustavanlaatuisesti ja pitkäaikaisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Turvallisuustilanne Euroopassa ja Suomen lähi-alueilla on epävakaa, ja sen ennustettavuus on heikentynyt. Turvallisuusympäristön jännitteet heijastuvat myös Suomen rajaturvallisuustilanteeseen itärajalla. Suomi on ollut syksystä 2023 alkaen myöskin välineellistetyn maahantulon kohteena. Välineellistetyssä maahantulossa ihmisiä käytetään hyväksi vihamielisen valtiollisen painostamisen tarkoituksessa. Kyse on hybrdivaikuttamisesta, jolla etsitään haavoittuvuuksia ja yhteiskunnan

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

heikkoja kohtia. Välineellistetty maahantulo hyödyttää ja siihen liittyy myös merkittävää rajat ylittävää ja kansainvälistä rikollisuutta.

Suomen itärajalla syksyllä 2023 alkanut rajaturvallisuuden vakava häiriötilanne ja välineellistetyn maahantulon uhka jatkuvat edelleen. Hallintovaliokunta pitää saamansa selvityksen perusteella välineellistetyn maahantulon uhkaa edelleen korkeana. Uhka tilanteen eskaloitumiseen on erityisen korkea sen vuoksi, että Suomen rajojen läheisyydessä oleskelee erittäin todennäköisesti edelleen merkittäviä määriä henkilöitä, jotka voidaan välineellistää Suomeen. Valiokunta korostaa, että vielä oleellisempaa tilanteen arvioinnissa on kuitenkin se, että määrä voi kasvaa Venäjän viranomaisten myötävaikutuksella huomattavasti ja erittäin nopeasti. Suomen on varauduttava siihen, että maahantulon välineellistämisen painostaminen jatkuu pitkäaikaisesti.

Maalla tulee olla käytettävissä tehokkaat keinot maahantulijoiden välineellistämiseen puuttumiseen, jotta alueellinen koskemattomuus, yleinen järjestys ja turvallisuus sekä kansallinen turvallisuus kyetään kaikissa tilanteissa turvaamaan. Suomella on EU:n ja Naton ulkovaltiona korostettu vastuu ulkorajoista ja Schengen-valtiona myös Schengenin toimivuudesta ja kestävydestä.

Lainsäädäntöömme on viime aikoina tehty muutoksia, joilla on parannettu viranomaisien kykyä torjua erilaisia hybridiuhkia. Myös muuttoliikkeen hyväksikäyttämiseen hybridi-vaikuttamisen välineenä on pyritty varautumaan erilaisin keinoin. Keskeisin lainsäädäntömuutos tilanteen hallinnan kannalta on toistaiseksi ollut heinäkuussa 2022 voimaan tullut rajavartiolain muutos. Kaikki itärajamme rajanylityspaikat ovat olleet rajavartiolain 16 §:n nojalla jo pidempään suljettuina, minkä avulla tilanne on pysynyt hallinnassamme. Rajavartiolaki ei kuitenkaan tarjoa ratkaisua tilanteeseen, jossa painostus lisääntyy ja jatkuu pitkäaikaisena, maahantulijoiden välineellistäminen leviää maastorajalle sekä suljetuille rajanylityspaikoille ja tilanteet saattavat olla yhä vaikeampia ja vaarallisempia. Samoin esimerkiksi nykyiset EU:n lainsäädännön mukaiset menettelyt, kuten Suomessakin käyttöön otettava menettelydirektiivin mukainen rajamenettely, on suunnattu tilanteen hallintaan, ei uhkan torjuntaan.

Nyt ehdotettava lainsäädäntö on todettu välttämättömäksi keinoksi pyrittäessä välineellistetyn maahantulon aiheuttamien vakavien uhkien torjumiseen ja kansallisen turvallisuuden vahvistamiseen. Myös perustuslakivaliokunnan lausunnoista käy ilmi, että sen saaman selvityksen mukaan nyt esitetyn sääntelymallin perusratkaisut toteuttavat sääntelyn tavoitteita tällaisessa ympäristössä tavalla, jota olisi vaikea saavuttaa hallituksen esityksessä kuvatuilla vaihtoehtoisilla sääntelymalleilla. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen valossa ehdotettua sääntelyn tarvetta voidaan pitää välttämättömänä, ja hallintovaliokunta omassa mietinnössään yhtyy tähän käsitykseen. Ehdotetussa laissa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa valtioneuvoston yleisistunto voi päättää rajoittaa kansainvälistä suojelua saavien hakemusten vastaanottamista rajatulla osalla Suomen valtakunnanrajaa ja sen välittömässä läheisyydessä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Tarve rajoituspäätöksen tekemiselle todetaan yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, ja päätöksen voi tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Valtioneuvoston päätökselle säädetään laissa myös tiukat edellytykset.

Pääsääntö on, että valtioneuvoston päätöksen tarkoittamalla alueella henkilön maahanpääsy estetään ja jo maahan päässyt henkilö poistetaan maasta. Maahantulijan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus otetaan kuitenkin vastaan tietyissä poikkeustapauksissa. Hakemus otetaan vastaan muun muassa, kun se on välttämätöntä lapsen, vammaisen hen-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kilön tai muun erityisen haavoittuvassa asemassa olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Hakemus otetaan vastaan myös, jos on ilmeistä, että henkilö on todellisessa vaarassa joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi ensisijaisesti valtiossa, josta hän on saapunut Suomeen. Laissa säädetään myös toimivaltuuksista sellaisten poikkeuksellisten tilanteiden varalle, joissa Suomeen pyritään tunkeutumaan väkivaltaa tai henkilöiden suurta lukumäärää hyväksi käyttäen.

Hallintovaliokunta toteaa mietinnössään, että ehdotettu laki on sisällöltään poikkeuksellinen. Siinä on kyse demokraattisen oikeusvaltion puolustautumisesta vakavan itsemääräämisoikeuden ja kansallisen turvallisuuden uhkan muodostavaa vieraan valtion vihamielistä vaikuttamista, painostamista ja hybridihyökkäystä vastaan. Myös perustuslakivaliokunta toteaa, että mikäli oikeusvaltion täysivaltaisuus ja kansallinen turvallisuus ovat vakavassa vaarassa, oikeusvaltiolla täytyy olla oikeus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä, vaikka välttämättömät torjuntatoimenpiteet näyttäisivät olevan ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, jos niitä laadittaessa ja niihin sitouduttaessa kyseisen kaltaista vakavaa vaaraa aiheuttavaa toimintaa ei ole osattu ottaa huomioon. Olennaista on, että oikeusvaltiossa on laissa säädettyä toimivaltuuksista, joita etukäteen arvioituna voidaan pitää välttämättöminä edellä tarkoitetun vaaran torjumiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että ehdotettu poikkeuslaki ei puutu perustuslain esitöissä sen keskeisiksi ratkaisuksi esimerkkeinä mainittuihin perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuteen eikä eduskunnan asemaan ylimpänä valtioelimenä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lakiehdotusta ei voida käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ja perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä perustuslain 73 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, mikäli perustuslakivaliokunnan tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus oikeusturvasääntelyn täydentämistarpeesta otetaan asianmukaisesti huomioon.

Hallintovaliokunta on tehnyt tähän lakiehdotukseen perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset ja täsmentänyt lakiehdotuksen 4 ja 5 §:n säännöksiä. Hallintovaliokunta pyysi vielä perustuslakivaliokunnalta jatkolausunnon ehdottamastaan oikeusturvasääntelystä, ja perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotus voidaan näin täydennettynä käsitellä perustuslain 73 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Hallintovaliokunta katsoo, että erityisesti valiokunnan ehdotukset erityisestä jälkikäteisestä oikeussuojakeinosta sekä poikkeusperusteiden arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä ja niiden kirjaamisesta vähentävät perustuslakivaliokunnan lausunnossakin todettuja ristiriitoja ehdotetun sääntelyn ja ihmisoikeusvelvoitteiden välillä. Lisäksi valiokunta ehdottaa sääntelyä täydennettäväksi eduskunnan tiedonsaantioikeutta koskevalla säännöksellä.

Ehdotetun lain tarkoituksena on viestiä siitä, että Suomi ei hyväksy eikä salli välineellistämistä ja sen avulla tapahtuvia itsemääräämisoikeuden ja kansallisen turvallisuuden horjuttamisyrittäjiä. Tarkoituksena on myös lähettää viesti maahanpyrkijöiden lähtömaihin, ja tällä pyritään estämään ja ehkäisemään sitä, etteivät kolmansien maiden kansalaiset joudu Venäjän hybridi-vaikuttamisen välineiksi.

Valiokunta nostaa esiin myös sen, että nykyinen itärajan rajanylityspaikkojen täyssulku estää tavanomaisen rajanylitysliikenteen Suomen ja Venäjän välisen maaran kautta koonaan, mikä vaikuttaa merkittävästi laajan ihmisjoukon normaaliin liikkumiseen ja perhe-elämään. Lain yhtenä tavoitteena onkin, että rajanylityspaikkoja voisi myös avata muulle liikenteelle.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Hallintovaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 53/2024 sisältyvän lakiehdotuksen muutettuna mietinnöstä ilmenevällä tavalla.

Valiokunta ehdottaa, että eduskunta käsittelee lakiehdotuksen perustuslain 73 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Lisäksi valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti EU-lainsäädännön ja sen tulkintakäytännön kehitystä sekä toimii aloitteellisesti Euroopan komission ja muiden jäsenvaltioiden suuntaan, jotta Suomi saa tulevaisuudessa käyttöönsä kaikki EU-lainsäädännön välineellistetyt maahantulon torjuntaan ja hallintaan soveltuvat tuki- ja poikkeustoimet”.

Valiokunnan mietintöön on jätetty yksi vastalause. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia varapuheenjohtaja Keto-Huoviselle esittelystä. — Otetaan nyt debatti, jos sellaista tarvetta on. Debatin kesto on kello 13:een asti, ja sitten mennään puhujalistaan, ja voimme sitten välillä aina ottaa debatteja tarpeen mukaan. — Debatin aloittaa edustaja Zyskowicz.

12.24 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Venäjä on rosvovaltio, joka on hyökännyt pienempään naapuriinsa Ukrainaan. Jos joku epäilee vielä Venäjän häikäilemättömyyttä ja julmuutta, katsokaa, kun Venäjä eilen teki ohjuksella terrori-iskun lastensairaalaan Kiovassa. Tässä laissa on kyse siitä, onko demokraattisella oikeusvaltiolla Suomella mahdollisuus pyrkiä torjumaan ja estämään Venäjän hybridihyökkäystä Suomea vastaan, jossa Venäjä käyttäisi kolmansien maiden kansalaisia, heidän työntämistään rajallemme, pyrkiessään horjuttamaan ja painostamaan Suomea. Tämä on tämän lain ydin. Ja hallintovaliokunnan mietinnöstä käy hyvin ilmi, että nykysäädöstö ei sisällä mahdollisuuksia tällaiseen torjuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo.

12.25 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme viime vuosina katsoneet, kun oikeusvaltioita on murennettu muualla. Olemme kauhistelleet, mitä Puolassa ja Unkarissa tapahtuu, mitä demokratioille tapahtuu, kun poliitikkojen mielivalta ottaa tilan. Olemme ajaneet EU-puheenjohtajuuskaudella oikeusvaltiota yhtenä päätavoitteistamme, ja nyt Suomessakin perustuslakia murretaan, kansainvälisille sopimuksille viitataan kintaalla, median vapautta rajoitetaan, tutkijoiden riippumattomuutta kyseenalaistetaan, vähemmistöjen ja maahanmuuttajien oikeuksia poljetaan. Yhtä aikaa kaiken tämän kanssa — millaisia pidäkkeitä on sellaisella hallituksella, joka nyt mahdollisesti pääsee rikkomaan kaikista perustavanlaatuisimpia sopimuksia ja oikeuksia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

12.26 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella on oikeus ja velvollisuus suojella rajojaan. Vasemmistoliitto puolustaa oikeusvaltiota, perustuslakia ja ihmisoikeussopimuksia. Näistä tinkiminen yhden henkilöryhmän kohdalla horjuttaa niitä kaikkien osalta. Palautuskielto ja oikeus elämään ovat ehdottomia ihmisoikeuksia, joita valtion on turvattava kaikissa oloissa. Käännytyslakiesitys vaarantaa ehdottoman palautuskiellon ja oikeuden elämään sekä loukkaa oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Käännytyslakiesitys asettaa suomalaisen rajavartijan myös kestävämpään asemaan ja rooliin, johon hänellä ei ole tarvittavaa koulutusta. Autoritäärisen diktaattorin vaikuttamiskykyihin ei pidä vastata tinkimällä omista arvoistamme ja oikeusvaltiostamme. Nyt testataan toden teolla suomalaista oikeusvaltiota ja eduskuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

12.27 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei enää elä missään lintukodossa, vaan vastassamme on aiempaakin häikäilemättömäksi muuttuva itänaapuri Venäjä, jonka eiliset pommitukset Kiovan lastensairaalaan kertovat karua kieltään siitä, mikä meillä on vastassamme. Me tarvitsemme itärajan turvallisuutta vahvistavan lain. Siinä ei ole kysymys pelkästään Suomen rajaturvallisuudesta, vaan myös koko Euroopan unionin ja myöskin puolustusliitto Naton rajan pitävyydestä.

Tämä laki tähtää siihen, että meillä on toimivat keinot puolustautua Venäjän maahanmuuttajien välineellistämiseltä, hybridivaikuttamiselta, jossa turvapaikanhakijoita käytetään välineinä painostaa meitä. Tähän me emme voi suostua. Yhtä lailla on selvää, että sosiaalidemokraateille tässä ei ole kysymys maahanmuuttopolitiikasta. Näitä välineitä ei tule käyttää missään turvapaikkaprosessissa muualla, vaan näiden välineiden tulee kohdistua Venäjän painostamiseen.

Eduskuntaryhmämme ei voinut hyväksyä hallituksen alkuperäistä esitystä tästä laista, mutta yhdessä neuvoteltujen parannusten myötä meidän eduskuntaryhmämme pitää tätä hallintovaliokunnan mietintöä hyväksyttävänä. Ryhmässä on joitain poikkeavia näkemyksiä, mutta ryhmän yhteinen näkemys on, että Suomi tarvitsee tämän itärajan turvallisuutta vahvistavan lain. [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

12.28 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeusvaltion erottaa toisenlaisesta valtiosta se, että oikeusvaltiossa viranomaiset toimivat lakiin perustuen ja poikkeuksellisessakin tilanteessa maan turvallisuuden takaamiseksi oikeusvaltiossa käydään avointa kansalaiskeskustelua näistä uusista valtuuksista ja säädetään laki maan perustuslakia noudattaen. On äärimmäisen tärkeää, että olemme nyt tässä pisteessä ja tämä laki on eduskunnan käsittelyssä — siitä kiitos kaikille tämän lain käsittelyyn tähän mennessä osallistuneille.

Tässä käydyssä kansalaiskeskustelussa moni vaikuttaja on pyrkinyt hämärtämään sitä, mistä tässä laissa on kyse. Välineellistetty maahantulo ei ole tavanomaista turvapaikanhakua, vaan siinä on kyse Suomen turvallisuutta merkittävästi uhkaavasta ilmiöstä, jossa voidaan myöskin pohjustaa tulevia hybridioperaatioita, joista emme vielä tällä hetkellä tiedä mitään. Sen takia nämä valtuudet Rajavartiolaitokselle tarvitaan ehdottomasti, ja on hyvä, että hallitus on sen eduskuntaan tuonut ja hallintovaliokunta ja muut valiokunnat ovat tehneet sen kanssa perusteellista työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

12.30 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen on tärkeää lähettää ajoissa selvä viesti Venäjälle ja Putinille: Emme hyväksy häikäilemättö-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

miä vaikuttamisyrityksiä ja pyrkimystä horjuttaa kansallista turvallisuuttamme. Tunnustamme jatkossakin aidot turvapaikanhakijat ja heidän oikeutensa, mutta torjumme välineellistetyn maahantulon.

Tilanne ei ole helppo, ja siihen Venäjä pyrkiikin. Suomi ja koko Euroopan unioni joutuvat uudessa tilanteessa hakemaan oikeaa vastausta Venäjän hybridivaikuttamiseen sekä oikeaa tasapainoa kansallisen turvallisuuden suojaamisen ja kansainvälisten sopimusten tulkintojen välillä. Tämä rajaturvallisuuslaki on SDP:n ajamien muutosten jälkeen parantunut, mutta ei se todellakaan ole kaikkivoipainen tai täydellinen. Tätä poikkeustoimea on kuitenkin pidetty Venäjän käynnistämän hybridivaikuttamisoperaation riskeihin nähden perusteltuna.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

12.31 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä keskustelua käydessä on hyvä pitää koko ajan mielessä se, mikä on tämän lain tarkoitus. 1 §:n mukaisesti tämän lain tarkoitus on torjua vieraan valtion Suomeen kohdistamaa vaikuttamista, joka tapahtuu maahantulijoita hyväksikäyttämällä, siis torjua koko ilmiö eikä vain pyrkiä jotenkin selviämään vieraan valtion vihamielisestä vaikuttamisesta. Lisäksi tällä lailla on tarkoitus estää kansainvälistä ihmiskauppaa ja vähentää uhriksi joutuvien määrää.

Jos joku täällä ajattelee, että Venäjällä ei ole välineellistämisen kautta kykyä eikä minikäänlaista halua vaikuttaa Suomen sisäiseen yhtenäisyyteen tai kansalliseen turvallisuuteen, ja pystyy vielä tämän näkemyksensä uskottavasti perustelemaan, niin silloin voisin ymmärtää, että joku haluaisi tätä lakia vastustaa. Tällaisia näkemyksiä ei kukaan ole kuitenkaan esittänyt. Kun kansallinen turvallisuus on ollut uhattuna, niin tästä salista on aina löytynyt poikkeuksellisen yksimielinen näkemys siitä, mikä on Suomelle tärkeintä. Tärkeintä on aina itsenäisyyden turvaaminen ja kansallisen turvallisuuden varmistaminen. Tätä keskustelua käydessä on erittäin tärkeää muistaa, [Puhemies koputtaa] että kansallinen turvallisuus ja yhteiskuntarauhan säilyminen ovat edellytyksiä myös muiden perusoikeuksien toteutumiselle. [Puhemies koputtaa] Meidän tulee aina voida [Puhemies: Aika!] lisäksi estää kansainvälisten sopimusten väärinkäyttö ja pitää [Puhemies koputtaa] kirkkaana mielessä se, että suomalaisten perusoikeudet tulevat ensin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

12.33 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuuslain tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua Venäjän Suomeen kohdistamaa painostamista. Laki tuo rajaturvallisuudesta vastaaville viranomaisille toimivaltuuksia torjua välineellistettyä maahantuloa, jonka kohteena Suomi on ollut viime syksystä lähtien. Uhka on todellinen ja voi jatkuessaan uhata Suomen kansallista turvallisuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Hallintovaliokunta käsitteli tätä lakiesitystä pitkään ja teki siihen merkittäviä parannuksia. Laki ei tietenkään ole täydellinen, mutta valiokunnan muutoksin se huomioi paremmin rajamiehen ja maahan pyrkivän oikeusturvan sekä pienentää lain ja kansainvälisten velvoitteiden välistä ristiriitaa aikaisempaan nähden. Tuen rajaturvallisuuslain hyväksymistä hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena, paranneltuna.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

12.34 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itä-Suomesta tulevana kansanedustajana ja hallintovaliokunnan jäsenenä pidän erittäin tärkeänä, että tämä tärkeä laki saadaan vietyä täällä eduskunnassa läpi tällä viikolla. Hallintovaliokunta totesi meidän mietinnössämme, että Suomen on varauduttava siihen, että maahantulon välineellistämistä ja painostamista tullaan Venäjän toimesta jatkamaan ja se tulee jopa pahenemaan.

Suomen turvallisuus on eduskunnan yhteinen asia. Siinä ei tunneta oppositio—hallitusrajaa. Valiokuntakäsittely oli meillä todella huolellista, ja perehdyimme asiaan pitkälti. Kävin myös taustaneuvotteluja, ja voin sanoa, että taustaneuvotteluissa käytiin asioita läpi todella perinpohjaisesti. Voin myös todeta, että omasta mielestäni tällainen valiokuntakäsittely ja myös tämä salikäsittely, missä täytyy tehdä työtä yli hallitus—oppositio-ajan ja saavuttaa se viiden kuudesosan enemmistö, on hyväksi myös demokratialle. Uskon, että tämä sali vilpittömästi tahtoo isänmaamme parasta ja ajattelee sen turvallisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

12.35 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä on terroristivaltio, jonka toimia tulee torjua. On aivan selvää, että Suomella on oikeus ja velvollisuus valvoa rajojaan ja turvata kansallista turvallisuutta. Tilanteessa, jossa Venäjä käyttää välineellistettyä maahantuloa pyrkimyksenään horjuttaa oikeusvaltiota, on pidettävä pää kylmänä. Tärkein viesti pitää olla, että Suomi ei horju, Suomi ei taivu Venäjän edessä, että Suomi pitää tiukasti kiinni niistä arvoista ja periaatteista, joita raukkamaisesti toimiva Venäjä ei ole koskaan allekirjoittanutkaan, että me Suomessa tiedostamme vartioivamme itärajaalla valtionrajan rinnalla rajaa siitä, mistä alkaa kansainvälisiä sopimuksia ja velvoitteita vaaliva sekä kunnioittava oikeusvaltio, [Vasemmalta: Juuri näin!] ja niin pitää olla jatkossakin.

Hallituksen esitys on perusratkaisultaan ongelmallinen. Se on ristiriidassa perustuslain, EU-oikeuden ja kansainvälisten sopimusten kanssa. Väittäköön kuka ja mitä tahansa, niin näitä ongelmia valiokunnassa ei kyetty poistamaan. Tämän lisäksi ei ole mitään takeita siitä, että tämä olisi toimiva keino Venäjän vihamielisen vaikuttamisen neutralisoimiseksi, mutta lain säätämisellä, sillä on kova hinta, ja siksi en itse voi äänestää sen puolesta. Se ei kuitenkaan tarkoita, että hankskoja Venäjän edessä heitettäisiin maahan, päinvastoin. [Puhemies koputtaa] Meillä on jo keinoja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä ne ovat?] Ne pitää ottaa käyttöön. Meidän pitää hakea lisää toimivaltuuksia EU-komissiolta [Puhemies: Aika!] ja jatkaa parempien vaihtoehtojen etsimistä. [Veronika Honkasalo: Erittäin hyvä puheenvuoro, kiitos!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hänninen.

12.36 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Oikeusvaltiolla on velvollisuus puolustaa itseään. Jos emme puolusta itseämme, hetken kulluttua ei ole ihmisarvoa, jota voi puolustaa, eikä myöskään oikeusvaltiota. Meidän poliitikkojen tärkein tehtävä on varmistaa Suomessa asuvien ihmisten turvallinen arki. Tässä hybridisodassa on vihollinen jo saavuttanut sen, minkä haluaa, ja nauraa partaansa. Se on saanut aikaan ristiriitaa täällä eduskunnassa ja maassamme. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Nikkanen.

12.37 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen käsittelyssä on mielestäni oleellista pitää kristallinkirkkaana mielessä se seikka, miksi me tätä lakia tarvitsemme. Tätä rajaturvallisuuttamme parantavaa lakiesitystä tarvitaan sen vuoksi, että Venäjä on omalla häikäilemättömällä toiminnallaan välineellistänyt ihmisiä Suomen rajalle aiheuttaakseen epätasapainoa ja aitoa turvallisuushuolta yhteiskuntaamme. Turvallisuuspolitiikassa ensisijaisuus on ennakoinnissa. Myös tämän lain säätämisen yksi tavoite on ennalta ehkäistä ilmiötä. Toisekseen se antaa tilanteen niin vaatiessa rajaviranomaisillemme mahdollisuuden toimia riittävillä toimivaltuuksilla ilmiön torjumiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän tulee voida luottaa turvallisuusviranomaistemme arvioon tämän lain tarpeellisuudesta. Meidän tulee kantaa vastuuta, että Suomi pystyy itsenäisillä päätöksillään varmistamaan, ettei sen suvereniteettiä ja turvallisuutta pystytä horjuttamaan tällaisillakaan toimilla. Uskon vakaasti, että me tarvitsemme tämän lain Suomen ja suomalaisten turvallisuuden varmistamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

12.38 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä laista käytävissä keskustelussa helposti unohdetaan, että jokaista meistä suojaavat ja lainsäätäjän valalle rajat asettavat perus- ja ihmisoikeudet ovat itsessään turvallisuuden kulmakivi. Perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen, luja oikeusvaltio ja tukeutuminen kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ovat itsessään Suomelle turvallisuuskysymyksiä, ja tämä on ollut tapana tunnustaa myös kotimaisessa turvallisuuspolitiikassa, kuten on tehty esimerkiksi tuoreessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa.

Tämä nyt käsiteltävä esitys on räikeässä ristiriidassa useiden perustuslaissa, ihmisoikeussopimuksissa ja EU-oikeudessa turvattujen oikeuksien kanssa. Esitys on historiallinen, koska sen hyväksymällä ja sitä soveltamalla eduskunta, valtioneuvosto, tasavallan presidentti ja Suomen valtio tekisivät tietoisin päätöksen olla noudattamatta Suomea sitovia ihmisoikeusvelvoitteita. Näen, että tämä esitys itsessään muodostaa turvallisuusriskin, enkä voi sitä hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Vigelius.

12.40 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Venäjä viime syksynä alkoi välineellistää maahantuloa Suomen itärajalle, Suomi toimi määrätietoisesti: hallitus sulki itärajan. Maahantulo tyrehtyi, mutta riski ilmiön leviämisestä itärajallemme maastorajaa pitkin on yhä olemassa, ja siksi hallitus toi eduskunnalle tämän lakiesityksen välineellistetyn maahantulon torjumiseksi.

Laki on välttämätön kansalliselle turvallisuudelle, sillä se on ainoa keinomme estää välineellistetty maahantulo, ei vain pyrkiä hallinnoimaan sitä rajojemme sisäpuolella. Emme voi antaa Putinin ja Venäjän päättää siitä, mistä, milloin ja kuinka moni ylittää Suomen itärajan. Sen päätösvallan on oltava Suomen valtion ja Suomen eduskunnan käsissä. Kyse on nyt suomalaisen oikeusvaltion itsepuolustuksesta autoritääristä Venäjää vastaan, ja tämä laki takaa Suomelle siihen keinot.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

12.41 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen keskusta tukee tätä rajan poikkeuslakia. Haluan toistaa sen viestin, minkä myös sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja edustaja Tuppurainen minusta hyvin sanoi: tässä ei ole kysymys maahanmuuttopolitiikasta, tässä ei ole kyse turvapaikanhausta [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] ja normaalista pakolaisuudesta, vaan tässä on kysymys siitä, että meillä täytyy olla meidän turvallisuusviranomaisilla ja Rajavartiolaitoksella kykyä torjua tätä todella vastenmielistä ja surullista välineellistämislähtöä, jossa pahiten uhreja ovat juuri nämä ihmiset, joita ajetaan sinne rajalle ja käytetään tällä tavalla häikäilemättä vihamielisiin tarkoituksiin. Suomea ei pidä voida painostaa tällaisilla ilkeyksillä, ja meillä pitää olla riittävästi työkaluja torjua hybridivaikuttamisen riskejä.

Puhemies! Haluan kiittää lämpimästi hallintovaliokuntaa työskentelystä. Mielestäni valiokuntaprosessissa on tämä esitys parantunut, oikeusturva on siinä parantunut, ja kun on kyse poikkeuslaista nimensäkin mukaisesti, niin silloin pitää olla aina laaja parlamentaarinen enemmistö, ja se vaatii neuvottelua, ja se vaatii kompromissia yli hallitus—oppositio-ajan. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Toivon todella sydämeni pohjasta, että me löydämme nyt sen tarvittavan perustuslain vaatiman enemmistön [Puhemies koputtaa] viemään tämä tarpeellinen, tärkeä turvallisuuslaki läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman.

12.42 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä laissa on kyse viime kädessä siitä, onko meillä työkaluja ja välineitä puuttua meidän rajamme takana olevan, lastensairaalaan pommittavan sotarikollisen, Vladimir Putinin, häikäilemättömyyden edessä, kun hän pyrkii käyttämään ihmisiä häikäilemättömästi hyväksi meidän itärajallamme. Kyse on turvallisuudesta, ja silloin kun on kyse turvallisuudesta, se on koko Suomen asia, ei hallitus—oppositio-asia, ja silloin hankat eivät saa eivätkä voi tippua, ja siksi me neuvottelimme ja teimme korjauksia, välttämättömiä korjauksia, alkuperäiseen esitykseen nähden.

Arvoisa puhemies! Eduskunta ei ole ensimmäistä kertaa tämän asian äärellä. Sama tilanne oli vuonna 2022. Silloinkaan meillä eivät hankat tippuneet. Silloin yhtä Venäjän myötäilijää lukuun ottamatta eduskunta hyväksyi laajalla enemmistöllä silloisen rajalain. Ja täytyy muistaa, että nykyinen tilanne, jossa raja on kokonaan kiinni, josta eivät pääse hakemaan turvaa edes haavoittuvat, edes vammaiset, edes lapset, edes ketkä tahansa muut, [Puhemies koputtaa] ei sekään ole kovin hyvä ihmisoikeuksien kannalta, ja sen eduskunta viime vaalikaudella lähes yksimielisesti [Puhemies koputtaa] Ano Turtiaista lukuun ottamatta hyväksyi. [Puhemies: Aika!] Kyse on turvallisuudesta ja oikeasta tasapainosta, ja siksi tämä hallintovaliokunnan mietintö, jossa on tehty hyvää työtä, mielestämme voi edetä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen puheenvuoro! — Keskeltä: Erittäin hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

12.44 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokraattisen oikeusvaltiomme uhka, aito uhka, sijaitsee 1 300 kilometriä pitkän maaran takana idäs-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

sä: Putinin diktatuuri. Suomella, oikeusvaltiolla, on oikeus suojautua vieraan valtion aiheuttamalta vakavalta vaaralta. Tästä poikkeuslaissa on kyse.

Perustuslakiimme sisältyy nimenomaisesti poikkeuslain mahdollisuus. Perustuslakivaliokunta on katsonut perustuslain kirjaimeen, esitöihin, aiempaan linjaansa ja myös asiantuntijakantoihin nojaten, että tämä laki täyttää perustuslain 73 §:n rajatun poikkeuksen edellytykset. Laki ei puutu perustuslain keskeisiin ratkaisuihin. Poikkeukset eräistä perusoikeuksista ja ihmisoikeuksista ovat sisällöllisesti, ajallisesti ja alueellisesti rajattuja. Lain rajatun soveltamisalueen ulkopuolella ihmisoikeusvelvoitteet ovat täysimääräisesti voimassa. Nämä perustuslain mukaisesti, perustuslain säätämisyjärjestyksessä, lailla säädettävät toimivaltuudet [Puhemies koputtaa] Suomen turvallisuuden varmistamiseksi eivät riko perustuslakia, [Puhemies koputtaa] ne eivät uhkaa oikeusvaltiota, ne suojaavat sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet.

12.45 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puheenjohtaja! Venäjän hybridiuhkaa tulee torjua, mutta kysymys onkin siitä, miten puolustamme oikeusvaltiota: puolustammeko oikeusvaltiota sitä murentamalla vai pitämällä kiinni meidän tärkeistä arvoistamme ja periaatteistamme. Lisääkö tämä laki turvallisuutta itärajalla? Lisääkö pakolaisten käännyttäminen turvallisuutta? On tärkeää muistaa, että jos haluamme lähettää viestin Putinille, niin ei pitäisi syyllistyä samaan välineellistämiseen kuin mitä hän tekee. Miksi Putin välittäisi tästä laista sen enempää kuin välittäisi ihmishengistä? Ja mikä merkitys meidän turvallisuudellemme on sillä, että olemme valmiita murentamaan kansallisen ihmisoikeuksiin perustuvan maailmanjärjestyksen, sopimusperusteisen järjestyksen? Meille tulee erittäin vaikeaa vaatia sitä muilta.

Vähentääkö tämä sitten ihmiskauppaa? Me tiedämme kyllä sen, että ihmiskaupan uhrin tunnistaminen on hyvin vaikea tehdä edes pidemmässä prosessissa, joten ainoa uhri tämän lain myötä ovat kyllä ne ihmiset, [Puhemies koputtaa] joiden turvallisuutta emme pysty enää turvaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

12.46 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsitelyssä oleva rajaturvallisuuslaki on merkittävä askel Suomen rajaturvallisuuden vahvistamisessa. Tämä niin sanottu rajaturvallisuuslaki on poikkeuslaki, jolla vastataan Venäjän harjoittamaan painostukseen välineellistetyn maahantulon muodossa. Tasavallan presidentti Niinistö totesi viimeisessä valtiopäivien avajaispuheenvuorossaan seuraavasti: ”Me emme pelkää, mutta me olemme valveilla.” Ja juuri tästä on nyt kyse, valveillaolosta ja varautumisesta. Meidän tulee varmistaa Suomen kansallinen turvallisuus kaikissa oloissa. Tällä äärimmäisen poikkeavalla lainsäädännöllä, jota tehdään hyvin vakavassa ajassa, pyritään tarjoamaan viranomaisille puuttuvat työkalut tilanteessa, jossa Venäjä horjuttaa Suomen turvallisuutta ja käyttää ihmisiä törkeästi hyväkseen omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Juuri tästä syystä tämä rajaturvallisuuslaki on välttämätön ja kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

12.48 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi suuret kiitokset tämän tärkeän lain valmisteluun osallistuneille: sisäministeriölle tästä esityksestä, perustuslakivaliokunnalle merkittävästä ja historiallisesta roolista kansallisen turvallisuuden huomioimisessa tässä vaativassa ajassa sekä hallintovaliokunnalle tiiviistä mietinnön työstöstä ja konsensushakuisuudesta laajan tuen aikaansaamiseksi.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 muutti toimintaympäristömme perusteellisesti ja pitkäaikaisesti. Siksi kansallisen turvallisuuden kysymyksissä on tehtävä jatkuvasti yhteistyötä esimerkiksi seuraamalla juuri tämän lainsäädännön ajantasaisuutta tai eri uhkien tilannekuvaa. Vaikka Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu sotilaallista uhkaa, ovat Suomeen kohdistuvan hybridivaikuttamisen riskit kasvaneet. Tilanne itärajalla on huolestuttava.

Meidän kansanedustajien ensisijainen tehtävämme on huolehtia kansallisesta turvallisuudesta, ja meidän on suhtauduttava erittäin vakavasti myös tiedustelutietoon, jonka mukaan Venäjä voi halutessaan siirtää tuhansia siirtolaisia Suomen rajalle alle kahdessa vuorokaudessa. Asiantuntijat ovat tulkinneet ja antaneet lakiesityksestä mielipiteensä ja arviot, mutta meidän velvollisuutemme ja vastuumme on valvoa isänmaan etua. Me päätämme, [Puhemies koputtaa] ja me myös kannamme viime kädessä vastuun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

12.49 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Raja on tosiaan ollut nyt seitsemän kuukautta suljettuna, ja myös tämä polkee ihmisten perusoikeuksia. Se rajoittaa liikkumisvapautta ja perhe-elämän suojaa.

Lapilla ja Venäjällä on yhteistä rajaa 380 kilometriä, ja näkisin sen näin, että jos turvallisuudesta ja kansallisesta suvereniteetista ei huolehdi, ei meillä ole myöskään muita oikeushyveitä, mitä suojella. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!]

Se, että laki säädetään poikkeuslakina, on oikeusvaltion keino tehdä hallitusti ja tietoisesti perustuslaista poikkeuksia. Tämä on rajattu alueellisesti, ajallisesti ja sisällöllisesti, ja perustuslakivaliokunta otti vielä kantaa siihen, että täytyy ihmisoikeus- ja perusoikeusmyönteistä tulkintaa noudattaa tässä. Lain hyväksyminen merkitsee rajattua poikkeusta ihmisoikeuksista. Rajatun alueen ulkopuolella ihmisoikeudet ovat täysimääräisesti voimassa. Mielestäni on liioiteltua, että tässä oikeusvaltiota nyt romutetaan, ja kannatan sen vuoksi tätä lakia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

12.50 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On oleellista tosiaan muistaa, mikä tämän lain tarkoitus on ja miksi olemme tässä tilanteessa. Kaikkihan on lähtenyt liikkeelle siitä, että kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, niin turvallisuustilanne niin Suomessa kuin Euroopassakin muuttui epävarmemmaksi, ja Suomen tulee olla kaikin tavoin varautunut ja valmis. Tämän lain tarkoitus on torjua välineellistetyn maahantulon käyttämistä Suomea vastaan, ja siinä tosiaan, arvoisa puhemies, on kyse siitä, että vihamielinen valtio ohjaa ihmisiä rajalle painostamistarkoituksessa. Suomen täytyy olla varautunut, ja siksi tämä laki tarvitaan. Jos menetämme itsenäisyytemme ja itsenäisyytemme mahdollisuutemme, niin menetämme myös mahdollisuudet puolustaa omien arvojemme pohjalta niin ihmisten hyvinvointia kuin kaikkia ihmisoikeuksia.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Olisi hyvin toivottavaa, että myös tämän lain kohdalla löytyisi vastaava kansallinen yhtenäisyys kuin viime kaudella Nato-asiassa. Mitä yhtenäisempiä olemme, sitä vahvempia olemme ulkoisten uhkien edessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

12.51 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laki välineellistetyin maahantulon torjumiseksi on erittäin tarpeellinen, ja koko KD:n eduskuntaryhmä sitä kannattaa. Toivottavasti tätä ei koskaan tarvita, mutta tämä laki todella tarvitaan meidän työkalupakkiimme.

Perusoikeudet, ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate on ollut, on ja tulee olemaan Suomen ydinperiaatteita. Siihen kuuluu myös kansallisesta turvallisuudesta ja rajaturvallisuudesta huolehtiminen. Se torjuu välineellistettyä maahantunkeutumista mutta myös ennalta ehkäisee sitä, että ihmiset joutuisivat hyväksikäytetyksi välineellistämisen keinoin.

Hämmästelen kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin vetoavia. On hyvin tiedossa, että silloin, kun näitä sopimuksia on tehty, kukaan ei ole tullut ajatelleeksi tällaista välineellistämisen vaihtoehtoa, [Veronika Honkasalo: Ei pidä paikkaansa!] joten silloin niitä sopimuksia tarvitsee tarkastella tulevaisuudessa. Nuo Työ- ja Tulevaisuus-patsaat tuolla, ajatellen tulevaisuutta, meidän lapsiakin — ilman muuta me tarvitsemme tällaisen lakiesityksen. [Eduskunnasta: Hyvä puheenvuoro, tasapainoinen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kaunistola.

12.53 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Venäjän itärajallemme kohdistama välineellistetty maahantulo vaatii Suomelta tehokkaita vastauksia. Poikkeuslakina säädettävällä rajaturvallisuuslailla vastataan poikkeukselliseen tilanteeseen. Tärkeintä on ollut löytää tasapaino sen välillä, että laki on yhtäältä tehokas Venäjän vaikuttamiseen vastaamiseksi mutta toisaalta perustuslain näkökulmasta hyväksyttävissä. Perustuslakivaliokunta on nyt arvioinut lakiesityksen ja katsonut, että laki voidaan säätää poikkeuslakina, kunhan lakiin lisätään säännös jälkikäteisistä oikeusturvakeinoista. Tämän hallintovaliokunta on nyt tehnyt. Viime syksyn tapahtumat osoittavat, että rajaviranomaisten työvälineitä on syytä vahvistaa edelleen. Suomella pitää olla mahdollisuus torjua vakavat välineellistetyin maahantulon tilanteet. Varaudumme tällä lainsäädännöllä poikkeukselliseen tilanteeseen, jota EU-säännökset ja kansainväliset sopimukset eivät toistaiseksi tunne. Lain säätäminen on ennen kaikkea varautumista.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän vastuulla on huolehtia Suomen rajojen, Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne.

12.54 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansallisesta turvallisuudesta on huolehdittava autoritäärisen tyrannivaltion naapurissa, ja välineellistettyin maahantuloon on kyettävä vastaamaan. Nyt tarjolla on kuitenkin puutteellisesti valmisteltu ja kyseenalaisesti perusteltu ratkaisu. Sen toimivuudesta ei ole takeita. Sen sijaan on varmaa, että siinä on ilmeisiä perustavanlaatuisia oikeudellisia ongelmia. Tämän lain hyväksynnän jälkeen on mielestäni aidosti uhka ja riski siitä, että joudutaan vielä heikom-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

min hallittuun, turvattomampaan ja epäselvään tilanteeseen. En pidä tällaista viisaana. Tällainen laki ei ole isänmaan tai Suomen etu, [Oikealta: Kyllä on!] eikä se paranna Suomen turvallisuutta.

SDP:n edustajat Lindtman ja Ojala-Niemelä mainitsivat tästä yhteydestä rajan avaamiseen. Tämä asia on ainakin itselläni jäänyt epäselväksi, miten tätä lainsäädäntöä käytetään suhteessa muuhun lainsäädäntöön, mitä ollaan avaamassa tai ei. Tästä olisi mielenkiintoista nyt kuulla lisää siinä määrin kuin sitä voidaan avata tässä tilanteessa. Olisi selvä tieto, mitä tällä päätöksellä ollaan mahdollistamassa ja mikä se poliittinen tahtotila tämän lain käyttämiseen on. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Koskinen.

12.55 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuuslain vastustajat luettelevat litaniaa, että se loukkaa perustuslakia, sen perusoikeuksia, kansainvälisiä sopimuksia ja EU-sääntelyä. Nyt, juuri niin kuin perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja totesi, tämä poikkeuslakimenettely on perustuslain mukainen — rajatusti, hallitusti hyvin korkean enemmistön takana oleva menettely. Se ei lähde murentamaan oikeusvaltiota.

Näiden kansainvälisten sopimusten suhteen perustuslakivaliokunta nimenomaan korosti, että tämä poikkeuslaki ei merkitse poikkeusta niistä. Niihin meillä ei ole valtaa, me olemme Suomea sitoutuneita EU-sääntelyyn ja kv-sopimuksiin, eikä tämä kansallinen poikkeus muuta sitä tilannetta. Me joudumme jatkossa sitten soveltamaan näitä rinnakkain joissakin tapauksissa, joissakin tapauksissa selittämään sitten kansainvälisille valvontaelimille, onko meillä ne oikeuttamisperusteet, minkä takia tällaisessa määräaikaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa voidaan soveltaa tätä omaa lakia kansainvälisten sopimusten tai EU-sääntelyn sijasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hoskonen.

12.56 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Korkeasti arvostettu edustaja Koskinen luutteli äsken isot perusteet, minkä takia tämä laki pitää hyväksyä ja mahdollisimman nopeasti. Olemme eilen nähneet Kiovaan tapahtuneen Venäjän törkeän hyökkäyksen, jossa lastensairaalaan hyökättiin ohjuksilla aiheuttaen valtavaa tuhoa. Samaan aikaan Valko-Venäjälle tietojen mukaan on virtaamassa kiinalaisia sotilaita. Vieläkö me haluamme leikkiä Suomen itsenäisyydellä ja meidän koskemattomuudella?

Meidän pitää säätää tämä laki mahdollisimman nopeasti. Itsenäisen valtion, kuten Suomen, tärkein tehtävä on suojata omia kansalaisiaan ulkoisilta uhilta. Se on kirjoitettu perustuslakiin niin monessa pykälässä, että ei pitäisi olla kenellekään epäselvää. Ja kun katsoo näitä tapahtumia tuolla rajan pinnassa, niin tuolta Kaukoidästä on jo lennätetty ihmisiä lentokoneella Valko-Venäjälle, noin satatuhatta ihmistä on tuotu sinne. Kyse on siitä, haluammeko jatkaa tätä laitonta ihmiskauppaa. Tästähän hyötyvät vain rikolliset, jotka keräävät näiltä pakolaisilta rahat ja aiheuttavat valtavaa epäsovua Euroopan sisällä. Siihenhän tämä Venäjän politiikka tähtää. Haluammeko olla siinä mukana? Ei pidä olla, vaan Suomen pitää tehdä itsenäiset päätökset kansalaisia suojellen.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan kolme puheenvuoroa vielä. Sen jälkeen puhujalistaan, ja jatkamme debattia jossain vaiheessa. Mutta nämä kolme ovat edustajat Razmyr, Antikainen ja Kivelä, ja sen jälkeen puhujalistaan. — Razmyr.

12.58 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on oikeusvaltio, ja Suomi aina puolustaa oikeusvaltiota. Se tekee meistä Suomen. Valitettavasti tämä hallituksen esitys huolimatta kaikista niistä hyvistä muutoksista, mitä hallintovaliokunnassa tehtiin, ei valitettavasti vastaa EU-oikeutta, meidän ihmisoikeusvelvoitteita eikä valitettavasti myöskään Suomen perustuslakia. Turvallisuudesta ja suomalaisten turvallisuudesta on aina huolehdittava, me kaikki olemme siitä samaa mieltä, se on ensisijainen asia. Mutta siihen, arvoisat edustajat, me tarvitsemme parempia työkaluja. Me tarvitsemme siihen toimivimpia työkaluja, emme tällaista lakia, joka rikkoo perustavanlaatuisia sopimuksia, niitä sopimuksia, joihin Suomi nojaa, niitä, joita olemme rakentaneet viimeisten vuosikymmenten ajan. Sen takia itse en pidä hyvänä, että tämä laki hyväksytään, ja toivon todella, että yhteisesti ja parlamentaarisesti jatketaan sellaista työtä ja työskentelyä, jossa aidosti löydetään tähän vaikeaan tilanteeseen toimiva laki, joka noudattaa myös EU-oikeutta ja meidän kansainvälisiä velvoitteita ja tekee meistä Suomen ja tekee meistä ennen kaikkea oikeusvaltion. [Ben Zyskowicz: Kertokaa ne paremmat työkalut!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Antikainen.

12.59 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Venäjä tosiaan käy hyökkäyssotaansa Ukrainassa eikä säästä edes lapsia. Ja se on nyt myös välineellistetyn maahantulon muodossa tehnyt hybridihyökkäyksen Suomea kohtaan. Kerrottakoon, että tämän suoran hyökkäyksen myötä Venäjä siis on hyökännyt myös EU:n ja Naton ulkorajaa kohtaan. Kansallisen turvallisuuden lisäksi on tärkeää näyttää meidän kumppaneillemme, että me täällä kykenemme turvaamaan EU:n ja Naton pisimmän Venäjän vastaisen ulkorajan.

Tämä on toisaalta myös testi tulevaisuutta varten. Venäjä testaa, kykenemmekö me toimimaan tämän hybridihyökkäyksen edessä vai lamaanummeko me. He testaavat, pysymmekö me yhtenäisinä vaiko emme.

Ja kun esimerkiksi vihreistä nyt sanotaan, että nyt koko oikeusvaltio on romuttunut, niin tiedätte itsekkin, ettei tämä pidä paikkaansa. Toivoisin, että miettisitte hiukan, minkälaista aineistoa Venäjä saa tästä omaa propagandaansa varten. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

13.00 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välineellistämisen tarkoitus on testata, miten meidän oikeusvaltiomme kestää tällaista vaikuttamista. Jos minä olisin vihamielisen valtion johtaja, niin varmaankin toivoisin, että Suomi tekee tällaisen lain, jossa se itse lähtee tinkimään oikeusvaltiosta ja ihmisoikeuksista. Eli tämä vaikuttaa menevän juuri sellaisen pelikirjan mukaan, jossa nimenomaisesti tavoitellaan sitä, että me itse rapautamme yhteiskuntamme perustavia arvoja, kuten ihmisoikeuksien kunnioittamista. On myös ilmeistä, että tämä laki on EU-oikeuden ja kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän vastainen, mikä ei muutu näillä eduskunnan hienosäädöillä ja mikä jo itsessään on

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

riittävä syy vastustaa tätä lakia. Siksi on täysin aiheellista peräänkuuluttaa sitä, että meidän oikeusvaltiomme tulee olla sellainen, jossa kansallista turvallisuutta voidaan ylläpitää samalla, kun pidetään kiinni oikeusvaltiosta ja ihmisoikeusvelvoitteista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten puhujalistaan. Edustaja Zyskowicz.

13.02 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa puhemies! Venäjä on häikäilemätön terrorivaltio, joka on mielestään eräänlaisessa sodassa koko länttä vastaan. Venäjän näkökulmasta Suomi luonnollisesti kuuluu näihin vihamielisiin maihin, joita vastaan Venäjä on mielestään eräänlaisessa sodassa.

Venäjä on aikaisemmin osoittanut halua ja kykyä horjuttaa ja painostaa Suomea työntämällä meidän rajallemme kolmansien maiden kansalaisia hakemaan kansainvälistä suojelua. Tämä ei perustu mihinkään salattuun tiedustelutietoon, tämä on täysin julkista tietoa, siis se, että Venäjällä on halutessaan kyky päivissä tai vähintään parissa viikossa mobilisoida ja puskea rajallemme satoja, tuhansia niin sanottuja turvapaikanhakijoita. Tämän lain tarvetta arvioitaessa ei tarvita mitään salattua tiedustelutietoa.

Kuten aikaisemmin on todettu, tässä laissa on kyse siitä, onko demokraattisella oikeusvaltiolla Suomella mahdollisuus pyrkiä torjumaan tällaista Venäjän painostamista. Tässä laissa, jos tämä hyväksytään, Suomi ei tietenkään ole hylkäämässä ihmisoikeuksia tai oikeusvaltioajatusta. Tällaisten hälytyskellojen soittaminen on todella perusteetonta. Kuten valiokuntien mietinnöistä käy ilmi, tässä on pyritty mahdollisimman pieniin ristiriitoihin olemassa olevan kansainvälisen oikeuden ja olemassa olevan EU-oikeuden nykytulkintojen kanssa. [Eva Biaudet: Asiantuntijat olivat eri mieltä!]

Tässä laissa, sen 3 §:ssä, on erittäin korkea kynnyksille, että valtioneuvosto presidentin kanssa ensin keskusteltuaan voi ottaa tämän lain käyttöön — erittäin korkea kynnyks. Lukekaa 3 §:n 1 momentin vaikka 2, 3 ja 4 kohdat. Valtioneuvoston päätöksenteossa oikeuskansleri luonnollisesti valvoo päätöksenteon lainmukaisuutta.

Mainitsin äsken, että tässä on ristiriitoja EU-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden nykytulkintoihin. Käytän ihan tarkoituksella ilmaisua ”nykytulkintoja”, koska totta kai kansainvälinen oikeus ja myös EU-oikeus kehittyvät ja tulkinnat kehittyvät koko ajan. Venäjän toiminnasta voidaan sanoa, että se on näiden oikeuksien väärinkäyttöä, ja sekin on yksi oikeuden tunnistama peruste, johon ei voi siis ryhtyä.

Meidän tarkoitushan on ennaltaehkäistä Venäjän toimintaa. Me toivomme, ettemme koskaan joudu ottamaan tätä lakia käyttöön. Me haluamme lähettää Moskovaan ja lähtömaihin sellaisen viestin, että me emme ole avuttomia tällaisen hybridihyökkäyksen edessä, ja lähtömaihin, että Suomen raja ei ole auki Venäjältä tulla.

Te sanotte, muun muassa edustaja Virta, että on olemassa muita keinoja. Ei ole. Muita keinoja tällaisen hybridihaikuttamisen torjumiseksi ei ole. Lainaapa A-studiosta 1.7. pienen otteen: Toimittaja Sannikka kysyi emeritusprofessori Martti Koskenniemeltä, joka on ehkä arvostetuin suomalainen kansainvälisen oikeuden asiantuntija: ”Tällä pyritään estämään turvapaikanhaku itärajalla. Onko mielestäsi mitään oikeudellisesti hyväksyttyä keinoa, jolla näin voitaisiin tehdä?” Emeritusprofessori Koskeniemi vastaa: ”Ei ole.” Siis ei ole. Sen jälkeen hän viittaa siihen, että on paljon normeja, jotka tämän estävät.

Te sanotte täällä, että olisi olemassa muita keinoja, ja silloin te viittaatte keinoihin, joilla tällaista tilannetta voitaisiin pyrkiä hallitsemaan. Niitä on EU-oikeudessa, ja niitä on hal-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

lintovalioikunnan mietinnön sivulla 15 kyllä referoitu. [Eva Biaudet'n välihuuto] Mutta kaikki nämä muut keinot tarkoittavat tämän syntyneen tilanteen hallitsemista. Siis kun Suomeen on tullut tuhansia tai kymmeniätuhansia Venäjän tänne työntämiä kolmansien maiden kansalaisia, niin nämä keinot, joita EU-oikeus tarjoaa, ovat sen tilanteen hallitsemista: voidaan nopeuttaa rekisteröimistä, voidaan tarjota vain minimietuudet näille ihmisille ja niin edelleen. Jos me pyrkisimme tyytymään vain tähän, tilanteen hallitsemiseen, niin mikä on se viesti, jonka me lähetämme Moskovaan ja lähtömaihin? Se viestihän on silloin se, että kyllä, tänne voi työntää tuhansia, kymmeniätuhansia ihmisiä, ja lähtömaihin viesti on se, että kyllä, Suomen raja on auki, tänne pääsee, täällä pääsee turvapaikkaprosessiin, täältä pääsee ehkä eteenpäin Saksaan ja muualle Schengen-alueelle, ja nämä ihmiset tietävät, että täältä ei muuten pakolla palauteta ketään esimerkiksi Irakiin.

Te sanotte myös, että tätä lakia ei voida soveltaa, koska tämä on joiltakin osin ristiriidassa meidän kansainvälisten sopimusten ja EU-oikeuden kanssa, vaikka sekä perustuslakivaliokunta että hallintovaliokunta että jo hallitus ovat pyrkineet tietysti minimoimaan näitä eräänlaisia ristiriitatilanteita.

Te sanotte, että ei tätä voida soveltaa koskaan, ja moni asiantuntija sanoo, että tätä ei voi soveltaa, kirjoittavat Helsingin Sanomiin vieraskyniä ja mielipidekirjoituksia, mikä totta kai vapaassa maassa on täysin sallittua. Mutta tiedätkö, että nämä samat asiantuntijat, sormuset ja ojaset ja leinosandbergit ja muut, sanoivat silloin, kun säädettiin tätä rajavartiolaiton 16 §:ää, että se on ristiriidassa kansainvälisen oikeuden ja EU-oikeuden kanssa, jolloin sitä ei voi soveltaa. Miten minusta näyttää, niin kuin tuo itäraja olisi kiinni. Ja silloin hallitus lähti siitä, että jäisi vähintään yksi rajanylityspaikka auki. Eduskunnassa se muutui niin, että voidaan panna kaikki itärajan rajanylityspaikat kiinni, ja niin vaan sitä sovelletaan, on sovellettu puoli vuotta. [Välihuutoja] Montako keissiä Suomea vastaan on käyty kansainvälisillä foorumeilla? Montako rikkomusmenettelyä komissio on käynnistänyt Suomea vastaan tämän vuoksi? Nolla, nolla rikkomusmenettelyä.

Ja lopuksi: Te sanotte, että tämän lain säätäminen on voitto Putinille. Tiedätkö mitä: te olette oikeassa. Se on sitä. Se, että me joudumme tällaisen lain säätämään, se on jo voitto Putinille. [Eva Biaudet: Niin, olisi voinut valita toisin!] Mutta tehtiin me ihan niin tai näin, niin Venäjä käyttää propagandassaan sitä Suomea vastaan.

Ja mitä Suomi voi tehdä? Se voi yrittää varautua. Se voi yrittää varautua. Edustaja Harjanne kysyi, mitä takeita meillä on tämän toimivuudesta. Ei meillä ole mitään takeita, mutta me teemme sen, mitä voimme voidaksemme varautua tällaiseen tilanteeseen, tällaiseen Venäjän toimintaan, jota se on jo näyttänyt haluavansa harjoittaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vornanen.

13.10 Timo Vornanen tv: Kunnioitettu rouva puhemies! Arvoisat kansanedustajakollegat! Kiitoksia hallintovaliokunnan varapuheenjohtajalle tämän tärkeän asian esittelystä. Haluan esittää kiitokseni myös hallintovaliokunnalle sekä perustuslakivaliokunnalle tässä asiassa tekemästänne arvokkaasta työstä. Suomalaisen päättäjän tärkein tehtävä on huolehtia isänmaa Suomen ja suomalaisten ihmisten, yritysten ja elinkeinoelämän turvallisuudesta sekä toimintaedellytyksistä. Tämän tärkeämpää tehtävää meillä ei ole eikä tule olemaan. Jos me emme huolehdi Suomen ja suomalaisten ihmisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista, niin ei sitä tee kukaan muukaan. Siksi tämän asian täytyy olla aina meidän ykkösprioriteettimme.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Kokonaisturvallisuutemme, eli yleinen turvallisuus ja kansallinen turvallisuus, koostuu eri turvallisuusviranomaisten toiminnasta ja näiden viranomaistoimintojen yhteensovittamisesta. Tässä toiminnassa jokainen lenkki on tärkeä. Eduskunnassa me emme saa olla tämän ketjun heikoin lenkki. Kansallinen turvallisuutemme perustuu siihen, että turvallisuusviranomaisilla on riittävä lakien ja muiden normien suoma toimivalta. Turvallisuusorganisaatiomme ovat ammattitaitoisesti johdettuja, ja niillä tulee olla riittävä operatiivinen henkilöstö sekä kalustovahvuus hoitaa niille laissa määrättyjä tehtäviä. Kaiken tämän toiminnan perusta on laissa säädetty ja riittävä viranomaisten toimivalta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on heikentynyt oleellisesti. Tämä muutos on perusteellinen ja pitkäaikainen, ja se ilmenee selvästi muun muassa itärajalla ja Suomenlahdella. Turvallisuusympäristömme muutoksen vuoksi on tärkeää turvata ja kehittää turvallisuusviranomaistemme valmiutta ja suorituskykyä valtakunnanrajoilla sekä merialueilla. Tämä kokonaissuorituskyvyn parantaminen tarkoittaa viranomaisten toimivaltanormiston uudistamista ja ajanmukaistamista sekä operatiivisen resurssin lisäystä. Nyt käsitellyssä oleva hallituksen lakiesitys on oleellinen osa toimivaltanormiston uudistamista, kansallista turvallisuutta sekä maanpuolustusta. Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että tämä toimivaltanormiston uudistaminen ja ajanmukaistaminen saadaan läpivietyä mahdollisimman pikaisella aikataululla. Vain näin voimme turvata viranomaisille sen toimivallan, minkä he Suomen ja suomalaisten ihmisten suojaamiseksi poikkeustilanteessa tarvitsevat.

Venäjä on osoittanut arvaamattomuutensa. Venäjälle täytyy antaa selvä ja riittävän vahva signaali siitä, että Suomi ei hyväksy minkäänlaista hybridivaikuttamista, ja meidän toimivaltanormistomme ovat tässäkin asiassa riittävän vahvat maamme suojaamiseksi. Kuten edustaja Zyskowiec tuossa edellä puheessaan mainitsi, ei tarvita edes salaista tiedustelutietoa, jotta voidaan tiedostaa se, että Venäjällä on halutessaan kyky työntää Suomeen kymmeniätuhansia ihmisiä, halutessaan jopa enemmän — ylärajaa ei ole olemassa. Mikäli meillä ei ole hybridivaikuttamista ja maahantuloa tehokkaasti rajoittavaa lainsäädäntöä, niin tällainen edellä kuvattu tilanne olisi maallemme ja kansalliselle turvallisuudelle katastrofi. Jos maahamme työnnetään kymmeniätuhansia ihmisiä tai jopa enemmän, niin mitä tekisimme näille maassamme oleville ihmismassoille? Viranomaisresurssimme ja reservin voimavarat ovat rajalliset. Kun ihmisiä työnnetään tänne riittävästi, niin jossain vaiheessa olisimme tilanteessa, että näiden ihmismassojen täytyisi vain antaa velloa vapaana maassamme. Se olisi kansalliselle turvallisuudelle katastrofi.

Nyt käsitellyssä oleva hallituksen lakiesitys on osa maamme puolustusta. On itsestään selvää, että jos tätä lakia ei hyväksytä ja saateta voimaan, niin sen päätöksen seuraukset voivat johtaa Suomen tilaan, jossa sen on vaikeampi puolustaa itseään. Tämä ei ole missään oloissa hyväksyttävää. Mikäli tämä lain pikainen voimaantulo estetään, niin sen vastustajat ottavat valtavan vastuun — valtavan vastuun. Päättäjinä meillä on kansalaisiamme kohtaan velvoitteet pitää maamme turvallisena. Me emme saa olla heikoin lenkki.

Tähän lakiin kriittisesti suhtautuvat tahot ovat nostaneet esiin sen ristiriitaisuuden kansainvälisten ihmisoikeussopimuksien kanssa. Tässä keskustelussa on nyt hyvä huomioida se, että nämä kansainväliset ihmisoikeuksia käsittelevät sopimukset ovat pääsääntöisesti monta kymmentä vuotta vanhoja ja niiden laatimisen sekä allekirjoittamisen aikaan ei ole tiedetty mitään hybridivaikuttamisesta eli ihmisten puskemisesta toisen valtion alueelle. [Eva Biaudet: Sitä on aina tapahtunut!] Mikäli tuolloin, näiden kansainvälisten sopimusten laatimisen aikaan, tällainen hybridivaikuttaminen olisi ilmiönä ja vaikuttamistapana

tunnettu, niin se oltaisiin varmasti näissä kansainvälisissä sopimuksissa selväsanaisesti myös kielletty ja tuomittu.

Kunnioitettu rouva puhemies! Kannatan lämpimästi tätä lain pikaista voimaansaattamista. Se on Suomen ja suomalaisten ihmisten edun mukaista. [Ritva Elomaa: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo.

13.17 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Aloitetaan siitä, että Venäjä on terroristivaltio — piste. Sen varalta meidän on yhteiskuntana oltava valmiita lähes mihin tahansa. Ja Suomen turvallisuus on taattava, se on selvää, sen me varmasti jokainen täällä allekirjoitamme. Maa tai ennen kaikkea sen johtaja, niin kutsuttu presidentti Vladimir Putin, joka pommittaa lastensairaaloita, pyrkii hävittämään Ukrainan maan tasalle ja aiheuttaa massiivista ympäristötuhoa ja sortaa jopa omaa kansaansa, pitää pysäyttää. Jaan siis hallituksen kanssa tämän tilannekuvan Venäjän viheliäisyydestä ja siitä, että toimia täytyy.

Arvoisa puhemies! Ihmisten käyttäminen hybridisodankäynnin välineenä on alhaista. Venäjä ei kuitenkaan tee sitä nyt ensimmäistä kertaa. Ilmiö ei siis ole täysin uusi. Toditimme sitä aiemmin Suomessa ja myöhemmin myös Valko-Venäjän ja EU:n vastaisilla rajoilla. En kuitenkaan jaa tapaa, jolla hallitus tätä uhkaa nyt koettaa torjua. Hallituksen toimintatapahan on tässä uusi. Hallituksen omista riveistä ja lukuisissa asiantuntijoiden lausunnoissa on suoraan todettu, että tämä käsittelyssä oleva esitys rikkoo niin omaa perustuslakiamme, EU-oikeutta kuin kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteitakin. Ja professori Kaarlo Tuorin mukaan ”perustuslain säätämisjärjestyksessä käsiteltävällä lailla voidaan tehdä poikkeus ainoastaan kansallisesta perustuslaista, ei sen sijaan Suomea velvoittavista kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista taikka EU:n perusoikeuskirjasta, sekundäärlainsäädännöstä tai EU-oikeuden etusijaperiaatteesta”. Näin totesi useampi muukin eduskunnan kuulema asiantuntija.

Vaikka turvallisuushuoli on siis aito, vastaus siihen pelaa ennen kaikkea sitä peliä, jota Venäjän Putin haluaa meidän pelaavan. Se, että Venäjä polkee niin oman kuin muidenkin kansojen oikeuksia, ei ole uutta, mutta se ei ole myöskään syy meidän alkaa toimia samalla tavalla. Ei, meidän tehtävämme on puolustaa ihmisoikeuksia, demokratiaa, oikeusvaltiota ja monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää, koska ne luovat turvallisuutemme pohjan. [Ben Zyskowiec: Te rinnastatte meidät Venäjään siis!] Erityisesti silloin, kun niitä uhataan ja haastetaan ulkopuolelta, juuri silloin meidän tehtävämme on niitä puolustaa entistä vahvemmin. On nimittäin pienen maan ja kansan turva, että nojaamme kansainvälisiin sopimuksiin ja yhteistyöhön.

Arvoisa puhemies! Saksalaisen Martin Niemöllerin runoa ”Ensin ne tulivat...” on nähty monessa eri muodossa, mutta tärkeintä on kuitenkin tunnistaa siitä se, että eivät demokratiat ja oikeusvaltiot murene itsestään. Ne murenevät ja ne hajoavat, kun niitä aktiivisesti murennetaan ja hajotetaan ja vielä sisältäpäin. Tämän poikkeuslain hyväksyminen on omiaan asettumaan siihen jatkumoon, jossa oikeusvaltioita eri puolilla nyt murennetaan. Kehityskulussa perustuslakeja peukaloidaan, kansainvälisille sopimuksille viitataan kintaalla, median vapautta rajoitetaan, tutkijoiden riippumattomuutta kyseenalaistetaan, vähemmistöjen ja maahanmuuttajien oikeuksia poljetaan.

Ja kerrataanpa nyt vielä: tämä esitys on muun muassa ilmeisessä ristiriidassa ainakin ehdottoman palautuskiellon, oikeuden elämään, kidutuksen ja muun epäinhimillisen kohtelun kiellon, joukkokarkotusten kiellon, oikeusturvan ja oikeuden tehokkaisuuden oikeussuo-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

jakeinoin ja sekä turvapaikkaoikeuden kanssa. Ja me tiedämme, että maamme hallituksessa on tahoja, jotka haluavat aktiivisesti irtautua kansainvälisistä velvoitteista, jopa Euroopan unionista ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta. Ei sen pitäisi olla kenellekään tässä maassa enää uusi asia tai yllätys.

Perustuslain ja kansainvälisten sopimusten on tarkoitus suojella meitä poliitikkojen mielivallalta. Suomalaiset ansaitsevat valtiojohdon, joka osoittaa, että se hallitsee yhteisten pelisääntöjen mukaisesti eikä mielivallalla. Ihmettelenkin suuresti, miten sosiaalidemokraatit ja RKP:läiset voivat olla mukana tässä oikeusvaltion murtamishankkeessa. Ne muutokset, joita nyt on tehty, eivät muuta tätä muuksi. Tämä näyttää mediajulkisuustempaukselta, valitettavasti. Erityisesti sosiaalidemokraattien ryhmäpuheenjohtaja, edustaja Tytti Tuppurainen on kunnostautunut, ja sanon tämän ylpeydellä: Mielestäni olette kunnostautunut oikeusvaltion puolustajana ja esimerkiksi vahvana Unkarin kritisoijana. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2019 yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen oli yksi keskeisimmistä Suomen edistämistä kokonaisuuksista, ja uskon, että teidät tunnetaan myös Euroopan unionin monissa elimissä juuri tästä työstänne, ja siitä haluan teitä kiittää.

Toivon aidosti myös tasavallan presidentin ottavan kantaa vielä siihen, kuinka suomalaista oikeusvaltiota ja demokratiaa suojataan, jos ja kun sen tukipilareita näin murretaan. Arvostan aidosti presidentti Stubbin ymmärrystä Euroopan unionista, sen yhtenäisyydestä ja mahdollisuudesta vaikuttaa kokoaan suurempana voimana. Koska nyt käsittelyssämme on laki, joka on aivan suorassa ristiriidassa myös EU-oikeuden kanssa, olisikin siis syytä noudattaa varovaisuusperiaatetta ja ennen lain vahvistamista pyytää siitä korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden lausunnot. Olen lähestynyt tällä asialla myös suoraan tasavallan presidentti Stubbia. On nimittäin niin, että esimerkiksi professori Tuomas Ojasen mukaan ehdotettua lakia ei voida soveltaa EU-oikeuden ensisijaisuuden takia viranomaisissa ja tuomioistuimissa. Näin on todennut viimeksi tänään myös eurooppaoikeuden professori Päivi Leino-Sandberg.

Siis summa summarum, tätä lakia ei voitaisi käytännössä soveltaa, tämä laki rikkoisi perustavanlaatuisia sopimuksia ja sitoumuksia, joita olemme kansakuntana tehneet. On kansallisen turvallisuuden uhka, että poliitikkojen mielivalta ajaa näiden sitoumusten yli, ja tämä laki pelaisi Venäjän peliä länsimaisten oikeusvaltioiden murentamisessa. [Ben Zyskowitz: Jäi vielä kuulematta ne teidän keinot! Missä ne teidän keinot ovat, edustaja Ohi-salo?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Autto, ja sen jälkeen Honkasalo.

13.24 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on tosiaan paljon pyörityä EU-oikeuden mukaisuuden ympärillä, ja en ole millään tavalla siinä asiassa asiantuntija, olen vain tavallinen eurooppalainen lainsäätäjä, joten puhun siitä näkökulmasta. Tosiaan edellisessä EU-huippukokouksessa siis valtioitten johtajat hyväksyivät päätelmät ja niiden osana hyväksyttiin EU:n strateginen agenda, joka käytännössä tulee määrittämään tulevan komission työohjelman rungon, ja siellä aivan keskeisenä osana Euroopan turvallisuuden varmistamista ja toisaalta myös esimerkiksi yhtenäisen liikkuvuuden turvaamiseksi EU:n sisällä tuotiin esille, että tämä välineellistetty maa-hantulo ja sen torjunta täytyy pystyä hoitamaan EU-tasolla. Tämä tulee varmasti olemaan

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

myös esimerkiksi edustaja Ohisalon — onneksi olkoon valinnastanne Euroopan parlamentin jäseneksi — pöydällä siellä eurooppalaisena lainsäätäjänä ja europarlamentaarikkona, koska komissio tulee varmasti tuomaan esityksiä siihen, millä tavoin eurooppalaista lainsäädäntöä muutetaan. [Puhemies koputtaa] Suomi on, totta kai, maantieteellisesti etulinjassa, kun se on Venäjään rajoittuva maa, ja meiltä odotetaan sitä, [Puhemies: Aika!] mikä ei ole ainoastaan meidän oma oikeus vaan meidän velvollisuus, eli puolustaa yhteistä eurooppalaista rajaa ja tehdä tämä lainsäädäntö.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan. Edustaja Honkasalo.

13.25 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Turvapaikanhakijat ovat pitkään leimanneet suomalaista maahanmuuttokeskustelua, itse asiassa vuosikausia — tämä siitä riippumatta, kuinka paljon Suomesta on haettu turvaa, ja tämä siitä riippumatta, että turvapaikanhakijat muodostavat suomalaisesta maahanmuutosta vain pienen osan. Suomeen muutetaan ennen kaikkea perheen, työn ja opiskelun vuoksi. Näiden viiden eduskuntavuoteni aikana olen myös pistänyt merkille, että turvapaikanhakijat muodostavat eduskunnassa sellaisen ihmisryhmän, josta on lupa puhua käsittämättömän leimaavalla tavalla laitaioikeistosta oppositioon asti paria puoluetta lukuun ottamatta. Välillä tuntuu, ikään kuin täällä salissa suorastaan kilpailtaisiin sillä, kuka vetää tiukinta linjaa turvapaikanhakijoiden kohtelun suhteen. Samaan aikaan olen huomannut, että vain harva täällä julkisesti puolustaa turvapaikanhakijoiden oikeuksia ja asemaa, ikään kuin se likaisi kädet ja poliittisen maineen — tämä siitä huolimatta, vaikka puheen tasolla kannatettaisiin ihmisoikeuksia.

Arvoisa puhemies! Turvapaikanhakijoiden aseman ja oikeuksien puolustamisessa on kyse ihmisarvon puolustamisesta. On kyse lopulta hyvin yksinkertaisesta asiasta: Ajattelemmeko, että ihmisarvo on jakamaton ja yhtäläinen? Ajattelemmeko, että ihmisarvo ja ihmisyyys ovat itseisarvoja? On ihan sama, onko ihminen vieraan valtion välineellistämä vai ei — sama ihmisarvo kuuluu hänelle tilanteesta riippumatta.

Välineellistäminen ei myöskään ole uusi ilmiö, vaikka täällä salissa taas tänään on tiuhaan näin väitetty, vaan näitä tapauksia on ollut lukuisia sen jälkeen, kun ihmisoikeusjärjestelmä luotiin vuoden 1951 jälkeen. Siirtolaiset ovat monesti monenlaisen hyväksikäytön ja välineellistämisen uhreina. Silti heillä voi olla todelliset syyt hakea turvaa, silti heille kuuluu sama ihmisarvo kuin meille kaikille muillekin.

Ihmisoikeusjärjestelmä luotiin aikoinaan siksi, että ajateltiin, että halutaan suojella kaikille ihmisille heidän ihmisyytensä perusteella kuuluvaa ihmisarvoa. Ihmisarvon suojelemisen tärkeys korostui toisen maailmansodan jälkeen, kun haluttiin varmuus siitä, ettei samanlaisia kauheuksia kuin holokausti voisi koskaan enää tapahtua. Nykyinen pakolaisten suojelujärjestelmä luotiin samoihin aikoihin noin miljoonan sotapakolaisen tilanteen ratkaisemiseksi. Kansainvälinen yhteisö lähti hakemaan ratkaisua pakolaisten tilanteeseen sen ajatuksen pohjalta, että järjestelmän tulee suojella ihmisiä valtion mielivallalta. Nyt väitetään, että tilanne oli tuolloin aivan toinen. Ei ollut. Silloinkin turvaa hakevista ihmisistä oli vuosikymmeniä puhuttu kansallisena turvallisuusuhkana. Silloinkin Euroopan valtiot olivat kiristäneet käytäntöjään turvaa hakevien ihmisten torppaamiseksi. Kertoo jotakin todella surullista ja perustavanlaatuista meidän ajastamme, että keskeisistä ihmisoikeuksien periaatteista nyt käydään poliittista kamppailua, ja juuri siksi käännetytslaki on niin historiallinen.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Arvoisa puhemies! Vastavalittu perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra linjasi linjapuheessaan elokuussa 2021, että perussuomalaisten tavoitteena on nolla turvapaikanhakijaa ja että tämä olisi myös edellytys hallitusyhteistyölle eduskuntavaalien jälkeen 2023. On täysin selvää, että käännytyslaissa on nimenomaan kyse tästä perussuomalaisten ja kokoomuksen pitkäaikaisesta tavoitteesta, joka halutaan nyt runnoa läpi kansainvälisistä sopimuksista ja omasta perustuslaistamme piittaamatta kansalliseen turvallisuuteen vedoten, suorastaan hyödyntämällä sitä härskisti hyväksi. Tämä siitä huolimatta, että tämä on juuri se strategia, jota myös Venäjä tukee: Venäjä haluaa, että länsimaat luopuvat ihmisoikeusjärjestelmän noudattamisesta ja murentavat oikeusvaltiota. Venäjälle on eduksi, että yhä harvempi länsimaa voi uskottavasti kritisoida sitä kansainvälisen oikeuden törkeistä loukkauksista ja ihmisoikeuksien polkemisesta. Paras tae Venäjän mielivaltaa vastaan onkin se, että yhteensovittamme kansallisen turvallisuuden ja ihmisoikeuksien noudattamisen. Ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion puolustamisessa on kyse meidän kansallisen turvallisuuden puolustamisesta.

Arvoisa puhemies! Katseeni kääntyy nyt erityisesti SDP:n ja RKP:n suuntaan. Haluatteko te todella jäädä historiankirjoihin niinä puolueina, jotka vastoin kaikkien perustuslakivaliokunnan kuulemien valtiosääntöasiantuntijoiden, UNHCR:n ja Euroopan ihmisoikeusvaltuutetun kantoja siunaavat lain, joka on räikeässä ristiriidassa useiden perustuslaissa, ihmisoikeussopimuksissa ja EU-oikeudessa turvattujen oikeuksien kanssa? Haluatteko te todella olla niitä puolueita, jotka jäävät historiankirjoihin siitä syystä, että tietoisesti valitsette murentaa suomalaista oikeusvaltiota ja kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää? Haluatteko te, RKP ja SDP, todella olla niitä puolueita, jotka tekevät tietoisin päätöksen, että Suomi on noudattamatta sitä sitovia ihmisoikeusvelvoitteita? Ymmärrätekö te, että kun tälle tielle lähdetään, meidän kaikkien jakamattomat ja yhtäläiset ihmisoikeudet ovat vaarassa myös muissa tilanteissa, joita voi olla vaikeaa ennakoida juuri nyt? Ymmärrätekö te, kuinka maineemme ihmisoikeuksien puolustajana globaalissa kontekstissa murenee tämän lain myötä?

Arvoisa puhemies! Ennen kansanedustajan tehtävää seurasin tutkijana useiden vuosien ajan alaikäisenä yksin ilman huoltajaa tulleiden nuorten elämää Suomessa. Keskeinen havainto oli, että vaikka nämä nuoret olisivat kuinka kuuliaisia, mikään kuuliaisuus ei riitä suomalaiselle yhteiskunnalle, jotta heidät tunnustettaisiin osaksi tätä yhteiskuntaa. Olen ajatellut näitä nuoria tämän käännytyslakikeskustelun aikana monta, monta kertaa. Minkälaisen viestin tämä keskustelu lähettää niille ihmisille, jotka ovat saapuneet turvapaikanhakijoina Suomeen ja haluavat rakentaa Suomea yhdessä meidän kanssamme? Ja ennen kaikkea: mitä tämä keskustelu kertoo meistä suomalaisina päätöksentekijöinä, [Puhemies koputtaa] että käsittelemme yhtä ihmisryhmää ikään kuin heille ei kuuluisi samaa jakamatonta ihmisarvoa kuin kaikille muille? — Kiitos. [Ben Zyskowitz: Ainakin teidän puheenvuoronne antaa heille täysin väärän viestin Suomesta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

13.33 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Oikeusvaltiolla on velvollisuus puolustaa itseään. Jos emme puolusta itseämme, hetken kuluttua ei ole ihmisarvoa, jota voi puolustaa, eikä myöskään oikeusvaltiota. Meidän poliitikkojen tärkein tehtävä on varmistaa Suomessa asuvien ihmisten turvallinen arki. Se on meidän homma.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Tässä hybridisodassa on vihollinen jo saavuttanut sen, minkä se haluaa, ja nauraa nyt partaansa. Se on saanut aikaan ristiriitaa täällä eduskunnassa ja maassamme. Puheen siitä, että rajaturvallisuuslaki romuttaisi oikeusvaltion, pitää loppua. Se on Venäjälle mieluista puhetta. Poikkeuslakiin turvautuminen ei merkitse oikeusvaltion romuttamista, poikkeuslait ovat Suomessa perustuslain olennainen osa. Kiitos perustuslakivaliokunnalle, joka on pitänyt päänsä kylmänä tilanteessa, jossa sitä on kovin sanoin arvosteltu; kiitos, että kovassa paineessa olette tehneet huolellista työtä ilman viivytyksiä.

Tämä lakiesitys täydentää rajaviranomaisten työvälineitä vastata erilaisiin maamme turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin. Nyt olemassa olevat lait antavat mahdollisuuden hallita ihmisten käyttämistä välineenä maahantulossa hybridisodankäynnin muotona, mutta me tarvitsemme lain, jolla voimme estää sen. Se on tämän lakiesityksen keskeinen sisältö, estää maahanpääsy tilanteissa, joissa on todettu, että Venäjä käyttää maahantulihoitoja hyväkseen ja pyrkii näin häiriköimään ja aiheuttamaan vakavaa vaaraa Suomen turvallisuudelle. Laki myös antaa rajavartijoille oikeuden poistaa henkilöt maasta ja ohjata heidät hakemaan turvapaikkaa avoimina olevilta rajanylityspisteiltä.

Tämän lain vastustajat sanovat, että tämä on kiertotie estää kaikkien maahantulijoiden ja turvapaikanhakijoiden pääsy maahan. Tämä ei ole totta. Kun lakia sovelletaan, on se käytännössä vain nimetyillä ja rajatuilla alueilla, muissa paikoissa turvapaikkaa voi hakea normaalisti. Hallintovaliokunnassa olemme tehneet lakiesitykseen muutokset perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Lisäksi valiokunta ehdottaa sääntelyä täydennettäväksi eduskunnan tiedonsaantioikeutta koskevalla säännöksellä. Perustuslakivaliokunta arvioi, että laki voidaan säätää poikkeuslakina eli rajattuna poikkeuksena perustuslaista.

Tästä ei ole kahta puhetta, vaan maamme turvallisuuden varmistamiseksi tämä laki on saatava voimaan mahdollisimman nopeasti. Itse henkilökohtaisesti en halua, että kasakka nauraa Oulussa Rotuaarilla tai Senaatintorilla Helsingissä. Tämän asian takia tehdään nyt yhdessä hyviä päätöksiä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras.

13.37 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Kun keskustelu käännytyslaista aikoi naan virisi, suhtauduin siihen uteliaan kiinnostuneesti. Jaoin sen hallituksen näkemyksen, että terroristivaltio Venäjän tapa käyttää ihmisiä pelinappuloina on väärin ja se voi äärimmäisissä, pahimmissa tapauksissa vaarantaa myös meidän suomalaisten turvallisuutta ja horjuttaa yhteiskuntarauhaa, ja siksi on todella tarpeen hakea toimivia, vaikuttavia keinoja sen estämiseksi ja hillitsemiseksi. No, jo tuolloin toki varoitettiin tämänkaltaisen lain vaaroista ja riskeistä, mutta ajattelin, että katsotaan nyt se hallituksen esitys ensin. Ehkäpä on mahdollista löytää toimivia tapoja puuttua maahanmuuton välineellistämiseen niin, että samalla kunnioitamme meidän yhteiskuntamme keskeisiä arvoja ja kansainvälisiä velvoitteita.

Ensimmäisen kerran tämän hallituksen esityksen huonoudesta minut vakuutti hallituksen esitys itse. Kun sen esityksen lukee tarkkaan, siitä käy kiitettävän selvästi ilmi, miten tärkeässä ristiriidassa esitys on kansainvälisten sopimusten, EU-oikeuden ja meidän oman perustuslakimme kanssa. Kun sitten myöhemmin luin perustuslakivaliokunnan lausunnot ja hallintovaliokunnan mietinnöt ja tukun asiantuntijalausuntoja, niin tämä näkemys on matkan varrella vain vahvistunut. Hallintovaliokunnassa viime metreillä tehty, sinänsä hyvää tarkoittavat kosmeettiset tarkistukset eivät tätä perusongelmaa muuksi muuta.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Kansainväliset sopimukset, EU-oikeus ja perustuslaki saattavat poliittisessa päätöksenteossa vaikuttaa välillä ikäviltä esteiltä ja jarruilta, jotka hillitsevät meitä poliittikkoja tekemästä niitä asioita, joita kovasti haluaisimme tehdä. Itse ajattelen kuitenkin, että ne ovat turvalausekkeita, jotka turvaavat demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeudet niin myötenkin vastamäessä. Nyt ehkä hallituspuolueille tässä tilanteessa nämä turvalausekkeet voivat vaikuttaa kiusallisilta rajoitteilta, kun halutaan linjata rajapolitiikkaa uusiksi, mutta ihan ne samat rajoitteet asettivat puitteet sille, kuinka Marinin hallitus aikanaan pystyi rajoittamaan kansalaisten perusoikeuksia ja elinkeinovapautta pandemian oloissa. Ja voi tulla sellainen päivä, että te, jotka nyt istutte nykyisissä hallituspuolueissa, toivotte ja turvaatte näihin samoihin turvalausekkeisiin asioissa, jotka ovat teille arvokkaita, kun jokin toinen valta on tässä maassa johdossa. Se, että kansainväliset sopimukset, EU-oikeus ja perustuslaki asettavat puitteet kaikelle sille päätöksenteolle, mitä me täällä eduskunnassa teemme, se ei ole niiden virhe, vaan se on niiden ominaisuus.

Tulen itse tosiaan äänestämään käännötylakia vastaan, ja toivon, että riittävän monista kollegoista samaan johtopäätökseen päätyy. On silti mahdollista, että äänestyksessä eduskunta tämän lain kaikista ongelmistaan ja puutteistaan huolimatta hyväksyy. Haluan, että aikakirjoihin jää, että tämä päätös tehtiin täysin tietoisena niistä ongelmista, mitä esitykseen liittyy, ja että kukaan ei voi jälkepäin sanoa, että ei tiennyt, mistä oli päättämässä. Tämän takia nostan seuraavassa esiin joitakin keskeisiä havaintoja perustuslakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoista. Ne eivät nimittäin jätä epäilyksille ja väärintulkintoille vähäisintäkään sijaa.

Lähdetään liikkeelle ihan perusasiasta, miten tämä käännötylakiesitys suhteutuu velvoitteisiimme kansainvälisessä ja EU-oikeudessa ja perustuslaissa. Yksi asiantuntija muotoilee niin, että esitys on ”selkeässä” ristiriidassa paitsi perustuslain myös Suomea sitovan EU-oikeuden ja ihmisoikeusvelvoitteiden suhteen. Toinen muotoilee, että ne ovat ”ilmeisessä” ristiriidassa, ja kolmannen mukaan kyse on ”aivan ilmeisestä” ristiriidasta. Kaikki te, jotka olette lukeneet perusoikeusasiantuntijoiden lausuntoja vuosien varrella, tiedätte, että ne saattavat olla välillä vähän vaikeatulkintaisia ja monimutkaisia. Tämän selvemmin asiaa ei voi sanoa.

Entä voiko sitten eduskunta niin halutessaan poiketa kansainvälisen ja EU-oikeuden pakkotavista velvoitteista poikkeuslailla? Yksi lausunto: ”Perustuslain säätämisyjärjestyksen käyttö ei oikeuta poikkeamaan ihmisoikeussopimusten määräyksistä.” Toinen: ”Lakiehdotusta ei voida hyväksyä edes perustuslain 73 §:ssä tarkoitetussa järjestyksessä, eikä asia nähdäkseni ole edes tulkinnanvarainen.” Kolmas: ”Oikeudellinen arvio on kuitenkin selvä: esitys on ristiriidassa lukuisten ihmisoikeusvelvoitteiden, EU-oikeuden sekä perustuslain kanssa, eikä sitä ole mahdollista hyväksyä edes rajattuna poikkeuksena perustuslakiin.” Ja neljäs — ja näitä olisi toki lukuisia muitakin: ”On syytä korostaa, että perus- ja ihmisoikeutena turvattu oikeus elämään, kidutuksen kieltä ja kuolemanrangaistuksen kieltä ovat ehdottomia oikeuksia. Niistä poikkeaminen ei ole siten missään olosuhteissa, edellytyksillä tai säätämisyjärjestyksessä mahdollista.” Vastaus asiantuntijoilta on siis ei, ei ja vielä kerran ei. Tätä lakia ei tule, eikä sitä voi säätää.

No, jos laki kuitenkin säädetään tässä muodossa, voidaanko sen avulla sitten torjua välineellistettyä maahanmuuttoa, niin kuin tietysti toivotaan? Jälleen lainaus asiantuntijalausunnosta: ”On selvää, että lakiehdotus on mietintöluonnoksen mukaisesti muutettunakin edelleen niin ilmeisessä ristiriidassa EU:n perusoikeuskirjan sekä EU-lainsäädännön kanssa, ettei ehdotettua lakia voida soveltaa EU-oikeuden ensisijaisuuden takia viranomaisissa

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

ja tuomioistuimissa.” Toisesta lausunnosta: ”Esitys on ongelmallinen EU-oikeuden näkökulmasta jopa niin, ettei sitä käytännössä voida Suomessa soveltaa.” Terveisiä rajavartioloille: jos siis laki säädetään, sitä ei pitäisi voida edes toimeenpanna EU-oikeuden ja kansainvälisten velvoitteiden vastaisena. [Ben Zyskiewicz: Samaa sanoivat rajalain 16 pykälästä ihan samat asiantuntijat!] Ymmärrän toki perustuslakivaliokunnan lausunnot luettuaani, että on mahdollista harjoittaa melkoista ajattelullista akrobatiaa, jolla sivuutetaan nämä Suomen parhaiden asiantuntijoiden tyrmäävät ja yksimieliset lausunnot ja päädytään vastakkaiseen johtopäätökseen, mutta haluan tehdä selväksi, etten tätä tulkintaa allekirjoita.

Meillä voi tässä salissa olla erilaisia näkemyksiä maahanmuutto- ja rajapolitiikasta, ja meillä voi olla jopa erilaisia painotuksia turvallisuuspolitiikassa, vaikka perinteisesti olemme siitä löytäneet hyvin yhteisymmärryksen yli puolue- ja hallitus—oppositio-rajojen, mutta toivoisin, että yhdessä asiassa voisimme olla johdonmukaisesti yhtenäisiä. Se on oikeusvaltion, laillisuuden ja Suomen perustuslain puolustaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

13.45 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Kyseessä on tunnetusti äärimmäisen poikkeuksellinen lainsäädäntö, jota tehdään hyvin vakavassa tilanteessa. Ratkaisu on turvallisuuspoliittinen poikkeusmenettely uudenlaiseen tilanteeseen, eikä sillä ole vaikutuksia Suomen maahanmuuttopolitiikkaan tämän ulkopuolella. Tähän uudenlaisuuteen liittyen: On kerrottu — mikä pitää paikkansa — että tämmöistä välineellisen tyyppistä maahanmuuttoa on harrastettu muillakin rajoilla ja vuosikymmenten aikana. Mutta tämä Suomen ja Venäjän välinen rajahan on poikkeuksellinen siinä suhteessa, että Venäjä vartioi tarkasti laajaa rajavyöhykettä, ja me tiedämme, ainakin näin kauan kuin, kymmeniä vuosia, on tätä sovellettu, että ne henkilöt, jotka sitten Venäjä ohjaa tai päästää Suomen rajalle, ovat heidän valitsemiaan ja tässä välineellistetyssä tilanteessa heidän organisoimiaan henkilöitä. Meillä voi olla tämmöinen aika vahva oletama, presumptio siitä, että tällainen tilanne on kyseessä.

Mutta siitä huolimatta on tärkeää, että tähän lakiin tehtiin merkittävät muutokset eduskunnassa ja voidaan niiden avulla olla varmempia siitä, että todellisen suojelun tarpeessa olevat poimitaan sitten normaaliin turvapaikkamenettelyyn.

Hyviä tai helppoja vaihtoehtoja ei ole tarjolla, vaan kyse on eri intressien, eri perus- ja ihmisoikeuksien painottamisesta, keskinäisestä suhteesta. Tunnistamme ne ongelmat ja haasteet, joita lainsäädäntöön kansainvälisen sääntelyn näkökulmasta sisältyy, emmekä suhtaudu niihin kevyesti. Kokonaisharkinnassa on kuitenkin katsottava, että Suomella on pakko oman turvallisuutensa ja vakautensa ja vapautensa vuoksi olla keinoja vastata välineellistettyyn maahantuloon.

Yhdessä edellisistä puheenvuoroista viitattiin siihen, että kun meidän pitää suojata valtiolliselta mielivallalta pakolaisia, turvapaikanhakijoita, niin tässä organisoidun maahanmuuton tilanteessa pitää suojata heitä myös sen organisoijavaltion mielivallalta, ja tämä unohtuu herkästi näillä puhujilla, jotka katsovat puhtaasti sitä, että on sovellettava kansainvälisiä pakolaisia koskevia sopimuksia, mutta ei pelkästään niitä, meidän pitää samaan aikaan soveltaa myös elämää suojaavia perusoikeuksia, suvereniteettia, vapautta ja nämä asettaa sitten mahdollisimman onnellisesti keskenään sovellettavaksi samanaikaisesti.

Tämän lain on tarkoitus olla ennen kaikkea ennalta ehkäisevä. Tavoitteena on ja pitää olla, että sitä ei tarvitsisi koskaan ottaa käyttöön. Laki on kirjoitettu viimesijaiseksi työkaluk-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

si ja lainmukaisten poikkeusmenettelyjen käyttöönottokynnys on asetettu laissa hyvin korkealle ja menettely määräaikaisiksi tilanteisiin, joissa muita vaihtoehtoja ei ole. Odotamme myös istuvan hallituksen kunnioittavan tätä, eikä lakia tule lähteä ottamaan käyttöön hatarin perustein.

Tärkeää on, että hallintovaliokunnassa saatiin lisätyksi myös tämä parlamentaarinen jälkivalvonta, niin että koko eduskunta ja sen keskeiset valiokunnat pääsevät perehtymään tilanteeseen ja tarvittaessa ottamaan kantaa, joka parlamentaarisen vastuun kautta sitoo hallitusta, valtioneuvostoa.

Tilanne, jossa Suomi joutuu säätämään kansainvälisen oikeuden ja EU-sääntelyn kanssa ristiriidassa olevaa sääntelyä, on väkisinkin epätydyttävä. Hallintovaliokunta esittää lain yhteydessä hyväksyttäväksi lausumaa, jossa hallitusta veloitetaan seuraamaan EU-sääntelyn kehitystä ja vaikuttamaan siihen, jotta EU-sääntelyn tarjoamia keinoja voitaisiin käyttää tämän lain ohessa tai sijasta. Suomen on siis aktiivisesti toimittava sen eteen, että EU-lainsäädäntöön saataisiin tehokkaita keinoja vastata välineellistettyyn maahantuloon ja Suomi voisi soveltaa niitä kansallisen poikkeuslainsäädännön sijasta. Tämä lainsäädäntö tietysti on vuoden voimassa, sitä voidaan ja pitää kehittää sitten saatavien kokemusten mukaan.

Perustuslakivaliokunta on katsonut lain olevan ristiriidassa perustuslain sekä myös Suomen eräiden kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU-oikeuden normien kanssa. Rajattuna poikkeuksena näistä kansallisista säännöksistä se on säädettävissä perustuslain 73 §:n mukaisena poikkeuslakina perustuslain säätämisjärjestyksessä, ja sen jälkeen ei voida puhua, että tämä muutettu lakiehdotus olisi perustuslain vastainen. Tässä on jossakin määrin uudesta valtiosääntöoikeuden tulkintalinjauksesta kysymys mutta ei ole vastoin sitä rajatun poikkeuksen säännöstä, joka uuteen perustuslakiin kirjattiin. Se on olennaisesti ahtaampi kuin vanhan perustuslain aikaan laveasti käytetyt poikkeuslait, kertoivat siitä järjestelmästä, mutta se on tietoisesti jätetty se mahdollisuus, että kun tulee yllättävä, ennalta arvaamaton tilanne, niin on käytössä tämä rajatun poikkeuksen säätämismahdollisuus.

Perustuslain laatijan tulisi tietysti olla kaikkietietävä ja kaukaa viisas, mutta ei 90-luvun lopulla voitu arvata, minkälainen hyökkäys vaikkapa valtioneapuri-Venäjästä tulee, että meidän lähellämme käydään laajamittaista tuhoamissotaa, loukataan sodan oikeussääntöä ja niin edelleen. Meidän pitää pystyä tällaisiin säännöksiä muuttamaan tarvittaessa ja kirjoittamaan sitten riittävän korkeat kynnykset niiden soveltamiseen ja että samanaikaisesti suojataan myös muita perusoikeuksia.

Emme väheksy lakia kohtaan esitettyä vakiintuneeseen valtiosääntöoikeuden tulkintatapaan perustuvaa kritiikkiä, emmekä missään nimessä lähde mukaan sellaiseen keskusteluun, jossa vähätellään perustuslain tai kansainvälisten velvoitteiden merkitystä. Mutta näissä sopimuksissa ei ole huomioitu sitä tilannetta, mihinkä me olemme joutuneet. Tällaisessa tilanteessa poikkeuslaki on oikeusvaltion tiukasti rajattu keino oikeusvaltion ja suvereniteetin suojaamiseksi. Se ei ole portti oikeusvaltion murentajille, vaan sen puolustajille. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

13.52 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Ei voi liikaa korostaa, kuinka raukkamainen terroristivaltio Venäjä on. Ei voi liikaa korostaa, että Venäjän toimia tulee torjua niin meillä kuin Euroopassa ja Ukrainassa. On aivan selvää, että Suomella on itsenäisenä valtiona

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

oikeus ja velvollisuus valvoa rajojaan, turvata kansallista turvallisuutta ja pitää huolta kansalaisista. Venäjän uhka on todellinen, ja turvallisuusviranomaisten arviot on otettava vakavasti. Tilanteessa, jossa terroristivaltio Venäjä käyttää välineellistettyä maahantuloa pyrkimyksensä horjuttaa Suomea ja suomalaista oikeusvaltiota, on pidettävä pää kylmänä ja hermot kasassa. Välineellistäminen on suoraan raukkamaisesti toimivan Venäjän pelikirjasta — ei yllättävää eikä uusi ilmiö.

Kun ensimmäistä kertaa istuin puheenjohtajien kesken kuulemaan, että ollaan hakemassa toimia tämän ilmiön torjumiseksi, suhtauduin asiaan avoimesti — minäkin haluan torjua välineellistämisen — mutta hyvin pian kävi ilmi, miten suuressa ristiriidassa hallituksen valitsema toimi on perustuslain, kansainvälisten velvoitteiden ja ihmisoikeussopimusten ja EU-oikeuden kanssa, ja hyvin pian kävi ilmi, ettei itse asiassa ole takeita lain toimivuudesta. Siinä kohtaa itse totesin, etten tätä keinoa voi kannattaa. Sen hinta on liian kova, mutta varmuus sen toimivuudesta liian heikko. Mielestäni laki olisikin pitänyt palauttaa valtioneuvostoon viimeistään siinä vaiheessa, kun perustuslakivaliokunnan kuulemat 18 asiantuntijaa olivat sitä mieltä, että laki on ongelmallinen eikä sitä pitäisi voida säätää. Jo silloin oli kyllä aivan selvää, ettei ongelmia kyetä valiokuntatyössä korjaamaan, eikä pysyttykään. Näin ei kuitenkaan päätetty tehdä, vaan esitys on nyt edennyt pisteeseen, jossa se vaatii perjantaina tässä salissa viiden kuudesosan enemmistön tullakseen hyväksytyksi. Lain käyttöönotto sen sijaan jää vain hallituksen valtaan, mitä pidän myös epäkohtana. Vähintä olisi ollut, että lakiin olisi tullut eduskunnan perälauta, siis eduskunnan aito päätösvalta sen suhteen, milloin laki aktivoidaan. Nyt näin ei päätetty tehdä.

Arvoisa puhemies! Kuten salissa tänään on useaan kertaan peräänkuulutettu, kansallinen turvallisuus on yhteinen asia. Avoimessa demokratiassa myös turvallisuuspoliittisessa keskustelussa on oltava tilaa kriittiseen keskusteluun poliittisesti tehtävien valintojen suhteen. Nythän ei ole eri näkemystä Venäjän aiheuttamasta uhasta tai siitä, pitääkö siihen suhtautua vakavasti, mutta poliittinen näkemysero tässä salissa on siitä, onko käännytyslaki oikea ja toimiva keino vastata välineellistämiseen. [Ben Zyskowicz: Nyt kerrotte ne teidän keinot, kertokaa ne teidän keinot!] Tilanteessa, jossa naapurissa on raukkamaista hyökkäyssotaa käyvä vihollisvaltio, ei mielestäni ole fiksua osoittaa, että Suomella olisi inakaan valmiutta paineen alla tinkiä perustuslaista, EU-oikeudesta tai niistä kansainvälisistä velvoitteista, joihin olemme valtiona sitoutuneet. Lisäksi en ole vakuuttunut siitä, että nyt valittu pushback-laki olisi toimiva, [Arja Juvonen: Mikä on vaihtoehto?] mutta kuten olen todennut, en pidä vastuullisena eritellä sen toimivuuteen liittyviä kysymysmerkkejä julkisuuteen, vaikka ymmärrän kyllä, että se luonnollisesti kaventaa mahdollisuuksia perustella omaa kriittisyyttäni. [Ben Zyskowicz: No kertokaa ne teidän keinot!] Totean kuitenkin vain lyhyesti, etten pidä fiksunä luoda keinoa, joka luo insentiivin maahan pyrkiville välttellä viranomaisia.

Toistan, että turvallisuus on yhteinen asia, ja yhteisten asioiden kohdalla läpinäkyvyydellä on suuri arvo. Siksi hämmästelen aidosti ja suuresti salissa tänäänkin kuultuja puheenvuoroja siitä, miten paljon valiokuntakäsittelyssä olisi muka tehty muutoksia lakiin, puheenvuoroja siitä, miten valiokuntatyön myötä olisi muka lievennetty ongelmia ihmisoikeuksien tai kansainvälisten velvoitteiden näkökulmasta. Nämä puheenvuorot ovat hämmentäviä ottaen huomioon, miten eri mieltä asiantuntijat muutosten merkittävydestä ovat. Pyöritys valiokuntatyön ympärillä oli kyllä suurta, mutta konkretian sijaan hyöty taisi olla lähinnä viestinnällinen. On täällä myös viitattu viime kauden rajalakiin ja rajan sulkun, mutta jokaisen tälle lakiesitykselle tukensa ilmoittaneen puolueen jäsenille on toivottavas-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

ti selvää, että nyt käännetykslain kohdalla asiantuntijoiden kritiikki on hurjasti kovempaa ja että nyt todella ollaan tekemässä lakia, joka estää turvapaikanhaun. Väitteet siitä, että haavoittuvassa asemassa olevat tai niin kutsutut oikeat turvapaikanhakijat voidaan huomioida, ovat hataria jopa asiantuntijoiden valossa.

Sosiaalidemokraattien on hyvä tiedostaa, että jos hallitus sitten päättää tämän lain ottaa käyttöön, niin te olette siitä vastuussa. Vaikka te silloin olisitte eri mieltä käyttöönoton hyväksyttävyydestä, te olette olleet mahdollistamassa tämän lain Suomen keinovalikoimaan. Reilumpaa olisikin mielestäni lain tukijoiden nyt vain todeta, että laki on reippaassa ristiriidassa niin perustuslain, EU-oikeuden kuin kansainvälisten velvoitteiden kanssa mutta lakia tuetaan silti. Reilumpaa olisi todeta, että tässä tehdään arvovalintaa — kyse kun on aina arvoista.

Mainittakoon myös, että laki on erittäin ongelmallinen lapsen oikeuksien näkökulmasta. Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu, miten lapsen etua selvitettäisiin ja perheyhteyden säilyttäminen varmistettaisiin. Kritiikki asiantuntijoilta lapsiasiavaltuutettua myöden oli yksiselitteistä.

Arvoisa puhemies! On puhuttu siitä, että vaihtoehtoja ei olisi. Olen eri mieltä. [Ben Zyskowiec: No niin, kertokaa!] Venäjän edessä ei koskaan pidä tiputtaa hanskoja. Suomi on hyvin varautunut jo nyt, ja meidän on kyettävä olemaan sitä myös jatkossa. Mielestäni vain tämä ei ole oikea vaihtoehto, saati ainoa. On hyvä tunnistaa, että meillä on jo työkalupakissa keinoja vastata välineellistettyyn maahantuloon, kuten rajalaki ja rajamenettely. On mielestäni pelottavaa lähettää viesti, että niin ei muka nyt jo olisi. Meillä on mahdollisuus hakea EU-komission kautta lisätoimivaltuuksia ja meillä on mahdollisuus hakea parempia ratkaisuja, mutta vastuu on hallituksen. Mitä tulee edustaja Zyskowiecin puheenvuoroon, jossa viittasitte A-studioissa kuulemaanne kansainvälisen oikeuden emeritusprofessori Koskenniemen vastaukseen, olisiko oikeudellisia keinoja torjua välineellistämistä olemassa, niin kehotan lämpimästi arvon kollegaa katsomaan nauhalta tuon keskustelun toistamiseen. Koskenniemi kun vastasi, toisin kuin täällä esititte, nimenomaan kysymykseen siitä, onko olemassa oikeudellisesti hyväksyttäviä keinoja estää turvapaikan hakeminen. [Ben Zyskowiec: Minä luin kysymyksen!] Myös itse olen puhunut nimenomaan keinojen etsimisestä välineellistämisen torjumiseen, en turvapaikanhaun torjumiseen.

On tärkeää muistaa, että perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen, luja oikeusvaltio ja tukeutuminen kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ovat itsessään turvallisuuskykyä. Ne ovat pienen maan etu, ja hallituskin tämän tunnistaa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, joka juuri julkaistiin.

Tulen itse äänestämään lain hyväksymistä vastaan, sillä minulla ei ole luottoa siihen, että laki olisi toimiva, mutta hinta siitä, että teemme tietoisesti lainsäädäntöä, joka on merkittävässä ristiriidassa niin oman perustuslakimme, EU-oikeuden kuin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja lasten oikeuksien sopimusten näkökulmasta, on liian kova.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowiec.

13.59 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Virta, ensinnäkään en mitenkään antanut väärää käsitystä professori Koskenniemen vastauksesta, koska luin ääneen myös sen kysymyksen, jonka siinä [Sofia Virran välihuuto] A-studiossa toimittaja Sannikka hänelle esitti. Siis luin sen kysymyksen, minkä hän esitti, ja sen

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

vastauksen, minkä professori Koskenniemi antoi esitettyyn kysymykseen. En tiedä, miten oikeammin voidaan tätä siteerata.

Toiseksi, te kerroitte, että on olemassa toimivia keinoja, kerroitte rajamenettelyistä ja muista. Mikään näistä keinoista, ei mikään, ei ole torjumassa, [Sofia Virta: Ja tämän kerrot nyt Venäjälle tästä salista!] estämässä tätä hybridihyökkäystä, mitä Venäjä turvapaikanhakijoita hyväksikäyttämällä Suomea vastaan voi tehdä, ei mikään niistä. Siis kyse on tilanteen hallitsemisesta. Kun Suomeen on tullut tuhansia tai kymmeniätuhansia, niin miten voidaan siinä rajamenettelyn ja muun avulla sitten pyrkiä sitä tilannetta hallitsemaan? Kyse ei ole Venäjän hybridihyökkäyksen estämisestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tehdään nyt niin, että pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä vaiheessa vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan, koska tässä vaihdon yhteydessä en nähnyt, ketkä kaikki sitä pyysivät. — Edustaja Vestman.

14.01 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän keskustelun aikana on esitetty disinformaatiota, mitä tulee tämän poikkeuslain eduskuntakäsittelyyn ja poikkeuslaki-instituutioon. Täällä on toistettu sitä mediassa esiintynyttä virheellistä väitettä, jonka mukaan kaikki perustuslakivaliokunnan kuulemat valtiosääntöasiantuntijat olisivat katsoneet, että tätä lakia ei voida säätää. Tämä ei pidä paikkaansa. Perustuslakivaliokunnan lausunto nojaa ylimpien laillisuusvalvojien sekä professori Hidénin antamaan lausuntoon. Ei kai täällä joku kyseenalaista ylimpien laillisuusvalvojien objektiivisuutta ja asiantuntijuutta.

Toiseksi on annettu ymmärtää, että poikkeuslaki olisi jonkinlainen avoin valtakirja poiketa perus- ja ihmisoikeuksista. Tämä ei pidä paikkaansa. Poikkeuslakiin liittyy vahva menettelyllinen suoja eli tämä perustuslain säätämisyjärjestys. Se vaatii viiden kuudesosan määränemmistön, jotta se voi yhden vaalikauden aikana tulla voimaan. Toiseksi ovat ne poikkeuslain kriteerit, oikeudelliset kriteerit, joiden tulee täyttyä, muun muassa se, että nämä mahdolliset ristiriidat pitää minimoida suhteessa perusoikeuksiin ja ihmisoikeuksiin. Tätä kriteeristöä perustuslakivaliokunta on soveltanut, ja näitä ristiriitoja on minimoitu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras.

14.02 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskiewicz on toistamiseen toisten puheenvuorojen päälle huutamalla ja virkistävästi välillä myös hänelle myönnettyissä puheenvuoroissa peräänkuuluttanut vaihtoehtoja tälle käännytyslaille. Ja minä yhdyn tähän edustaja Zyskiewiczin toiveeseen. Olisi nimittäin ollut paljon parempi eduskunnan kannalta, jos näitä vaihtoehtoja olisi selvitetty perusteellisesti, jotta me pystyisimme tekemään tässä salissa punnittuja valintoja. Linaan perustuslakivaliokunnan lausuntoa, siinä lukee näin: ”Valiokunta pitää erittäin valitettavana, että vaihtoehtoisia sääntelymalleja on arvioitu verraten suppeasti ja varsin yleisellä tasolla hallituksen esityksessä.” Ja näinhän se on, meillä ei siis ole eduskuntana käytettävissä — ainakaan isona salina, muiden valiokuntien jäsenet voivat kertoa omalta kannaltaan — riittäviä tietoja niistä vaihtoehtoisista malleista, joita muun muassa edustaja Zyskiewicz on puheen-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

vuoroissaan peräänkuuluttanut. [Ben Zyskiewicz: Löytyy hallintovaliokunnan mietinnöstä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

14.03 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt toistetaan sitä, että tämä esitys olisi perustuslain vastainen ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja EU-sääntelyn vastainen, kun perustuslakivaliokunta korosti nimenomaan, että tässä tehdään poikkeusta Suomen perustuslain mukaisesti vain Suomen perusoikeussäännöksistä. Sen sijaan kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja EU-sääntely jäävät siinä rinnalla täysimääräisesti voimaan. Sitten se on tulevien tulkintatilanteiden varassa, katsotaanko, riittävätkö näiden kansainvälisten sopimusten EU-sääntelyn poikkeussäännökset taikka oikeuttamisnormit siihen, että Suomi tekee tällaisen tulkinnan määräaikaaisesti, väliaikaisesti, jossa sovelletaan samaan aikaan poikkeuslakia ja sitten näitä kansainvälisiä sopimuksia. Tämän nyt pitäisi olla selvä. Ja sitten taas kun tämä näiden valtiosääntöasiantuntijoiden kritiikkihän annettiin rajuna hallituksen esityksestä, niin annettiin se kuva, että tässä tehtäisiin poikkeus myös näistä kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista ja EU-sääntelystä. Tästä tulkinnasta irtisanouduttiin perustuslakivaliokunnan kannanotossa, [Puhemies koputtaa] ja sen mukaan olisi hyvä tätä keskustelua käydä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.05 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskiewicz täällä jatkuvasti peräänkuuluttaa keinoja, ja tuntuu siltä, että teille ei kelpaa keinoksi se, että olemme sitä mieltä, että ihmisoikeudet ja kansallinen turvallisuus tulee yhteensovittaa. Joten jos me vastaamme täältä, että me haluamme, että ihmisoikeussopimuksia, Suomea sitovia oikeuksia, noudatetaan, niin se ei teille vastaukseksi kelpaa.

On lukuisia eri keinoja, miten tällaisessa tilanteessa, jossa rajalle saapuu paljon turvapaikanhakijoita, esimerkiksi käsittelyaikoja voidaan nopeuttaa tai siirtää rajan tuntumaan. Te varsin hyvin varmasti tiedätte, edustaja Zyskiewicz, näistä, mutta ei näillä ole mitään väliä, koska yksinkertaisesti se, että me haluamme, että ihmisoikeuksia noudatetaan, ei ole teille keino, jonka te hyväksyisitte.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

14.06 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä maassa on noudatettu ja noudatetaan ihmisoikeuksia, ja tässä maassa pyritään huolehtimaan myös kansallisesta turvallisuudesta. Minä hämmästelen täällä tämän lakiesityksen vastustajia, kun ajattelen, että entäs jos sinne rajalle tulee satoja, tuhansia, kymmeniätuhansia kuljetettuna kauempaa ja lähempää ja vyörytetään tänne maahan sisälle. Kuinka te sitten huolehditte maan turvallisuudesta, järjestyksestä? Kuinka täällä voidaan ihmisoikeuksista huolehtia, jos tänne vyörytetään? Pataljoonittainhan voi tulla, kun vain ilmoitetaan ”haen turvapaikkaa”. Ja me tiedetään, että tuohon rajalle ei tulla ihan sattumalta, me ei olla satamavaltio siinä itärajalla ja niin edelleen.

Pauliine Koskelo, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari, nosti hyviä näkökulmia. Toivottavasti olette lukeneet myös hänen mielipiteitään.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Kaiken kaikkiaan minä ajattelen sitä, mitä meidän lapset ja nuoret ja ne turvapaikanhakijat, jotka ovat nuorena tulleet tänne, [Puhemies koputtaa] niin kuin tässä sanottiin, ajattelevat tästä esityksestä. He ajattelevat niin, että kun on maahan päässyt, niin täällä huolehditaan turvallisuudesta ja ihmisoikeuksista, [Puhemies: Minuutti!] täällä on turvallista asua niin suomalaisten kuin Suomeen tulleiden ulkomaalaisten.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne.

14.07 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan nyt vielä kerran sen huomion, että tähän on, niin kuin täällä on itse asiassa sanottukin, pyrkimys torjua, mutta oli meillä tällainen laki tai ei, Venäjä voi tuoda sinne rajalle väkeä, ja tilanne, jossa nojataan tähän pushbackiin, kuten tässä edustaja Virta puheessaankin toi esiin, voi itse asiassa luoda tilanteen, jossa sen hallitseminen on vaikeampaa.

Hybridivaikuttaminen on asia, jota olen itse asiassa pikkusen jopa aikanaan tutkinut ja siitä kirjoittanutkin. Siinä tavoite on horjuttaa, häiritä ja sekoittaa pakkaa, ja silloin itse asiassa se, että me tiedetään, että meillä on kyky hallita tilannetta, mitä tahansa tilannetta, saattaa olla paras tapa ennalta ehkäistä ja torjua sitä, koska silloin se ei ole kovin houkutteleva keino. Mutta minusta se, että täällä alleviivataan ja tuodaan esiin koko ajan sellaista ajatusta, että jos ei tämä laki mene läpi, niin olemme avuttomia, ei palvele tämän maan etua eikä ole oikea analyysi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

14.08 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on syvä ristiriita kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja tämän lain välillä, ja se ei ole kadonnut siitä luonnosvaiheesta yhtään mihinkään. Harvoin näkee itse asiassa näin yksituumaista totaalityrmäystä asiantuntijoiden taholta millekään lakiesitykselle, ja kun perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja täällä esittää, että perustuslakivaliokunta olisi huomioinut asiantuntijoiden näkemykset, ja syyttää meitä muita siitä, että me kyseenalaistaisimme asiantuntijoiden objektiivisuuden, niin tämä on absurdi väite, koska merkittävä enemmistö perustuslakivaliokunnan kuulemista asiantuntijoista on todennut, että tämä kokonaisuus on sellainen, jota ei voida katsoa rajatuksi poikkeukseksi perustuslaista, koska se kohdistuu perustuslain keskeisiin ratkaisuihin.

Edustaja Zyskoviczille, joka täällä peräänkuuluttaa jatkuvasti meiltä vaihtoehtoja — joita on esitetty — toteaisin vielä sen verran, että jopa tässä perustuslakivaliokunnan puoltavassa lausunnossa todettiin, että valiokunta pitää erittäin valitettavana, että vaihtoehtoisia sääntelymalleja oltiin arvioitu niin suppeasti ja niin yleisellä tasolla. Eli niitä oltaisiin voitu hakea jo siinä vaiheessa, kun tätä lakiesitystä tehtiin. Miksi ette tehneet sitä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pauli Kiuru.

14.09 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos Venäjä löytää Ukrainan ilmapuolustuksesta ohjuksen mentävän reiän, mitä se tekee? Se käyttää sitä hyödykseen. Se käyttää sitä hyödykseen pommittaessaan lastensairaala. Mitä Venäjä tekee, jos se löytää Suomen lainsäädännöstä reiän? Se käyttää sitä häikäilemättömästi hyväkseen, painostaa ja käyttää hyväkseen niiden ihmisten ihmisoikeuksia, joita se saattaa tule-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

maan sinne rajalle. Vastuu tässä asiassa on Venäjällä, joka haluaa tällaista epäinhimillistä painostusta tehdä. Vastuu on Venäjällä, joka haluaa siirrellä ihmisiä täysin ihmisoikeussopimusten vastaisesti maan sisällä ja painostaa naapurivaltioitaan. Meidän vastuumme on suojella [Veronika Honkasalon välihuuto] Suomessa asuvia ihmisiä ja mahdollistaa se, että tällaisessa tilanteessa, jossa ihmiskauppaa, rikollista ihmisten kuljetusta tehdään, [Puhemies koputtaa] se pyritään estämään lainsäädännön keinoin niin pitkälle kuin meidän toimivaltuutemme riittävät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

14.11 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolissani tästä keskustelusta siltä osin, että aika monihan antaa tässä salissa kuvan, että Suomessa olisi hätä päällä tai että me emme pärjäisi. Jos miettii viime kautta — silloin istuin perustuslakivaliokunnassa — niin Nato-prosessin aikana pääsimme kuuntelemaan aika paljon, laajasti asiantuntijoita Suomen turvallisuustilanteesta, ja se oli hyvä asia. Minulla oli silloin luottavainen tunne. Minä luotan edelleenkin rajaviranomaisiin. Mutta silloin se viesti oli: Ei hätää, meillä on osaaminen, meillä on keinot. Tarvitaan lainsäädännön uudistamista, ja siellä nostettiin esille rajalaki ja rajamenettelylaki. Minulla oli luottavainen tunne tähän kokonaisuuteen. Nyt yhtäkkiä alle puolessa vuodessa on muuttunut jotenkin kansakunnan kestävyys — tai mistä on kysymys? — ja me ollaan hätää kärsimässä täällä. Minun mielestäni annetaan väärä viesti kansalaisille. Minun viestini kansalaisille on se, että meillä on hyvät rajaviranomaiset, meillä on osaamista [Puhemies koputtaa] ja kykyä vastata siihen uhkaan, mitä Venäjä meille tuottaa, mutta myös ilman, [Puhemies koputtaa] että me rikotaan kansainvälisiä ihmisoikeuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

14.12 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pari sanaa vallasta ja vastuusta: Jos saliin tuodaan laki, joka on ristiriidassa ihmis- ja perusoikeuksien kanssa, niin on selvää, että demokraattisessa oikeusvaltiossamme syntyy kriittisiä äänenpainoja sitä vastaan. Tässä kohtaa on syyllistä turha etsiä perustuslakivaliokunnan asiantuntijoista tai opposition siitä siivestä, joka edellä mainituista oikeuksista on syvästi huolestunut.

Arvoisa rouva puhemies! Vastuu tässä asiassa on hallituksella, vastuu tuoda tänne esitys, jolla tämän maan kansallinen turvallisuus turvataan uskottavasti ilman, että meidän on uhrattava perusarvojamme. Mutta kuten tässä edellä pidetyissä puheenvuoroissa on käynyt ilmi, näitä vaihtoehtoja ei ole haluttu selvittää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinäluoma.

14.13 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mehän olemme tilanteessa, jossa joudumme hakemaan tähän uuteen tilanteeseen uusia työkaluja. Ja SDP on ottanut vastuunsa vakavasti tässä asetelmassa, jossa joudumme turvaamaan kansallista turvallisuuttamme mutta sitten samaan aikaan myöskin tekemään sen niin, että haemme tulkinnat näiden kansainvälisten sopimusten noudattamiseen.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Tilannehan ei ole uusi, koska jo viime kaudella, vuonna 2022, jouduimme tähän samantyyppiseen tasapainon hakuilutilanteeseen, ja silloin tämä tasapaino haettiin yksimielisesti. Kun täällä puhutaan näistä vaihtoehtoista, niin silloisessa, vuoden 2022, hallintovaliokunnan mietinnössä rajavartiolaisten muutoksesta todettiin: ”Valiokunnan huomiota on kiinnitetty myös siihen, että kyse on uudenlaisesta tilanteesta. Voimassa olevat kansainväliset velvoitteet on laadittu erilaisena aikana ja vastaamaan erilaisiin tilanteisiin kuin mitä nykypäivänä kohdataan. Oikeuskäytäntö on näiltä osin vasta kehittymässä.” [Puhemies koputtaa] Tämän lausunnon ovat allekirjoittaneet kaikki tämän salin eduskuntaryhmät, niin että ihmettelyn, mikä on kahdessa vuodessa muuttunut. [Puhemies: Aika! — Timo Heinonen: Nyt he ovat oppositiossa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Diarra.

14.15 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kukaan ei varmaankaan kiistä, että tilanne on vakava ja Suomen on tehtävä jotain, mutta osa kokonaisturvallisuutta on myös oikeusvaltion suojeleminen ja ihmisoikeuksien turvaaminen. Nyt on harvinaisen surullista se, että hallitus esittää vain tätä yhtä ratkaisua, joka on oikeastaan vain toive, toive siitä, että Venäjän käytös jotenkin muuttuisi. Itse en ainakaan pysty asettamaan kovin paljon toiveita Venäjän suuntaan, toivon, että yhtäkkiä Putinista tulee meidän ystävä ja käytös muuttuu jotenkin hyväksi. Samaa aikaa perustuslakivaliokunnan jäsenenä olen kuullut ne kaikki 18 asiantuntijalausuntoa, joissa oltiin todella kriittisiä ja hyvin selkeästi todettiin, että tätä lakia ei voi päättää edes rajattuna poikkeuksena, ja pidän hyvin kummallisena, että tällaiseen tilanteeseen ollaan silti päädytty. Pidän kummallisena sitä, kuinka helpolla täällä ollaan valmiita päästämään irti niin perustavanlaatuisista asioista, kuten ehdottomista ihmisoikeuksista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

14.16 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä ei ole muuttunut eikä Venäjä tule muuttumaan. Itärajan tilanne on vakava, rajaturvallisuuslaki tarvitaan. Vastaavia tai vaihtoehtoisia keinoja ei ole, millä nämä toimet voidaan toteuttaa, vastata siis poikkeukselliseen Venäjän hybridihyökkäykseen. Nyt itäraja on ollut varsin pitkään jo täysin kiinni. Uhka on edelleen yllä, se on vakava. Meidän on, arvoisa puhemies, varauduttava kaikkeen mahdolliseen, jopa siihen, mitä emme osaa itse edes kuvitella.

Hallintovaliokunta ja perustuslakivaliokunta ovat tehneet mielestäni erittäin hyvää ja perusteltua työtä, kiitos heille. Itse uskon, että EU:ssa nämä meidän toimet ymmärretään ja ne myös hyväksytään. EU-oikeus käsittääkseni, ja uskon niin, tulee tässä muuttuneessa maailmassa kehittymään ja myös sen tulkinta tulee kehittymään. Tulevaisuudessa tulemme näkemään näitä tilanteita yhä lisää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

14.17 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka me kaikki tässä salissa olisimme täysin yksimielisiä tämän lain tarpeellisuudesta, se ei tee siitä soveltamiskelpoista käytännössä. Ja tässähän piilee myös tämän lain merkittävin turvallisuuspoliittinen heikkous. Suomen arvostetuimmat oikeustieteilijät ovat lähestulkoon yksimielisiä

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

siitä, että viranomaiset eivät tätä lakia voi käytännössä edes soveltaa, sillä EU-oikeus menee kaikissa tilanteissa kansallisen lainsäädännön edelle. Ja mikäli tämän lain pykälä ei voida soveltaa, se jättää hyvin avoimeksi sen, onko tämä laki edes tehokas keino välineellistetyn maahantulon torjumiseksi. Pelkään pahoin, että hallitus on tuonut meille täysin kelvottoman esityksen, joka samalla luo vaarallisen ennakkotapauksen siitä, miten kävellemme ihmisoikeuksien yli. Autoritaarisessa, häikäilemättömästi toimivassa naapurivaltiossa tätä epäilemättä odotetaan. [Maria Ohisalo: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

14.18 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näistä muista keinoista on referaatti hallintovaliokunnan mietinnön sivuilla 15 ja 16 — niihin jo viittasinkin. Niitä ovat esimerkiksi turvapaikkahakemuksen rekisteröinnin määräaikojen pidentäminen, rajamenettelyn soveltamisen laajentaminen ja aineellisten vastaanotto-olosuhteiden rajoittaminen perustarpeisiin. Ne eivät torju eivätkä estä tätä Venäjän hybridihyökkäystä.

Mitä tulee oikeusvaltioon, niin yksi Suomen arvostetuimmista juristeista, entinen korkeimman oikeuden presidentti ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari, on sanonut, että ei ole mielekäästä leimata oikeusvaltion vastustajiksi semmoisia ihmisiä, joiden mieltä vaivaa näissä oloissa kysymys siitä, kuinka voi olla mahdollista, että vieras valtio, vihamielinen valtio, saisi mielensä mukaan syöttää meidän ulkorajojemme yli keitä tahansa paperittomia, tunnistamattomia ihmisiä, kuinka paljon tahansa, samalla kun kyseinen valtio yksin kontrolloi sitä riskiä. Onko Koskelostakin nyt tullut oikeusvaltion vastustaja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä edustaja Vestman. — Ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

14.19 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta tosiaan totesi, että tämä poikkeuslaki ei ole yhteensopiva Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Tämä on selvä asia, mutta perustuslakivaliokunta totesi myös, että aivan vastaavaa tilannetta ei ole itse asiassa ollut esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen arvioitavana kuin mitä tämä poikkeuslaki koskettaa, siis välineellistettyä maahantuloa, jota käytetään vieraan valtion vaikuttamiskeinona toista valtiota vastaan. Tämä poikkeuslaki ei siis tarkoita poikkeamista Suomea sitovista ihmisoikeussopimuksista, mutta on tärkeää huomata, että ihmisoikeudet saavat valtion sisäisen merkityksensä nimenomaan Suomen kansallisen perustuslainsäätäjän ja perustuslain sekä lainsäätäjän tekemien sopimusten voimaansaattamisen kautta. Ja näin ollen niistä tietyistä ihmisoikeusvelvoitteista voidaan rajatusti valtion sisäisesti perustuslain säätämisyjärjestyksessä poiketa. Tämäkin virheellinen tieto on hyvä tässä korjata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Forsgrén.

14.20 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys käännytyslaista pyrkii puuttumaan Suomen itärajalla tapahtuvaan Venäjän hybridivaikuttamiseen. Taustalla oleva turvallisuushuoli on todellinen ja tärkeä. Ongelma on siinä, että siihen ei pyritä vastaamaan Suomen kansainvälisten sitoumusten puitteissa ja Euroopan unionin tarjoamin väli-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

nein. Olen erittäin huolissani siitä, että oikeusvaltioperiaatteen puolustajien on joissakin tilaisuuksissa syytetty olevan kommunisteja tai Venäjä-myönteisiä sen takia, kun ovat sitä mieltä. Tämä kertoo jotain surullista tästä ajasta, missä elämme. Kriittisyys ei tarkoita sitä, että ei ota Venäjän uhkaa vakavasti tai ei välitä kansallisesta turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Tämän kokonaisuuden keskeisessä roolissa on ollut perustuslakivaliokunta, joka päätyi lausunnossaan siihen, että lakiesitys on perustuslain ja Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden vastainen, mutta piti edustajia Fatim Diarra ja Anna Kontula lukuun ottamatta lain edistämistä silti mahdollisena. Perustuslakivaliokunnan arvioitavana oli, voidaanko käännytyslaki säätää perustuslain 73 §:n tarkoittamana poikkeuslakina. Pykälän mukaan perustuslakiin voidaan tehdä rajattu poikkeus.

Keskeinen erimielisyys liittyy siihen, mitä rajatulla poikkeuksella tarkoitetaan. Perustuslakivaliokunnan enemmistön mukaan eduskunta voi viiden kuudesosan edellyttämällä enemmistöllä irrottautua poikkeuslailla kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista. [Johannes Koskisen välihuuto] Tämä päätelmä oli 18:n valiokunnassa kuullun asiantuntijan lausuntojen vastainen. Perustuslakivaliokunnan kuulemat oikeustieteilijät sekä muut ihmisoikeusasiantuntijat ovatkin arvostelleet laajasti ja ankarasti eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntoa, jossa kansalliseen turvallisuuteen vetoamalla jätetään noudattamatta Suomea sitovia ihmisoikeussopimuksia. Valtiosääntöoikeuden professori Tuomas Ojanen nostaa esille Helsingin Sanomien haastattelussa seuraavaa: ”Tällä lausunnolla kävellään perustuslain keskeisten perusratkaisujen ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden sekä EU-oikeuden yli. Vaikea nähdä, että Suomi voi enää tämän jälkeen uskottavasti esiintyä maailmalla perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion puolustajana.”

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ja edustaja Heikki Vestmanin mukaan perustuslakivaliokunnan lausunto perustuu erityisesti oikeuskansleri Tuomas Pöystin, oikeusasiamies Petri Jääskeläisen sekä Helsingin yliopiston emeritusprofessori Mikael Hidénin antamiin lausuntoihin. Valiokunta näyttää nojautuvan erityisesti oikeuskansleri Tuomas Pöystin näkemykseen, jonka mukaan perustuslaissa tarvitaan joustoa ongelmallisiin kansainvälisiin kehityskulkuihin vastaamiseksi. Jos tulkitsen oikein, oikeuskansleri Pöystin mukaan synkkien aikojen takia ei perustuslakia voi tulkita siten kuin 1990-luvun perustuslakiuudistuksen yhteydessä ajateltiin. Valiokunnan kuulemat 18 muuta valtiosääntöasiantuntijaa olivat kuitenkin selvästi tästä eri mieltä ja sanoivat, ettei ihmisoikeusvelvoitteista irtaantuvaa lakiesitystä voida hyväksyä. Emeritusprofessori Mikael Hidén, jonka lausuntoon perustuslakivaliokunta on myös viitannut lausunnossaan, on kuitenkin itse julkisuudessa kertonut, ettei hänen lausuntoaan tulisi tulkita siten kuin nyt valiokunnassa on tehty. ”Suomi ei voi kansallisella lainsäädännöllä tehdä poikkeuksia kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamiseen. Mielestäni lausumassa jätetään aivan liian avoimeksi, mitä tarkoittaa se, että oikeusvaltion täysivaltaisuus ja kansallinen turvallisuus ovat vakavassa vaarassa”, Hidén sanoo.

Oikeudellisesti keskeistä on se, että perustuslakivaliokunnassa enemmistö näyttää haluavan purkaa 1990-luvulla luodun valtiosääntöoikeudellisen ajatuksen kansainvälisten ihmisoikeussopimusten sitovuudesta suomalaisen lainsäädäntöön nähden. Tämä on erittäin kiinnostavaa ja omasta mielestäni tämän koko prosessin ydin. Tämä on todella merkittävää, ja ajattelenkin, että Suomessa ei näytä olevan tällä hetkellä jaettua käsitystä siitä, mitä suomalaisella oikeusvaltiolla itse asiassa tarkoitetaan. Ennen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden merkityksestä oikeusvaltiolle on vallinnut laaja enemmistön yksimielisyys, ja haluankin lisätä siihen, että tämä perustuslakivaliokunnan uudenlainen tai ehkä taakse-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

päin menevä kannanmuodostus tulee myös mahdollistamaan tulevaisuudessa tämän reitin käyttämisen. [Atte Kaleva: Kannattaa lukea se!] — Olen lukenut.

Arvoisa puhemies! Valtiosääntöoikeuden professori Veli-Pekka Viljanen on nostanut esille, että perustuslakivaliokunnan tehtävä on arvioida lakiehdotusten suhdetta paitsi perustuslakiin myös Suomea sitoviin ihmisoikeussopimuksiin. ”Lausunnossa todetaan hyvin selvästi, että poikkeuslaki on ristiriidassa perustuslain, Euroopan unionin oikeuden ja ihmisoikeussopimusten kanssa. Kun valiokunta siitä huolimatta sallii lain säätämisen kohtalaisen vähäisillä muutoksilla, se ei toteuta sille perustuslaissa säädettyä tehtävää valvoa paitsi perustuslain myös Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamista.” Perustuslakivaliokunnassa kuultavia asiantuntijoita on hämmentänyt laajasti se, kuinka systemaattisesti heidän lausuntonsa on sivuutettu perustusvaliokunnan enemmistön lausunnosta. On harvinaista, että juuri näin ison joukon kannat sivuutetaan. On totta, että asia ei ole yksiselitteinen. Valiokunnan käsittelyssä on annettu joissakin tilanteissa yksittäinen lausunto, joka on niin merkittävä, laadukas ja perusteltu, että se itsestään kestää kriittisen tarkastelun, mutta nyt ei ole omasta mielestäni kyse sellaisesta asiasta. Ei ole merkityksentöntä, että nyt käsiteltävässä kohdassa valiokunnassa sivuutettiin lähes kaikki perus- ja ihmisoikeusasiantuntijat.

Olemme perustuslakivaliokunnan toiminnan ytimessä. Olen pitänyt juuri Suomen järjestelmän hyvänä puolena sitä, että perustuslaillinen kontrolli on etukäteistä. Tästä syystä olemme aikaisemmin välttyneet sellaisen lainsäädännön voimaantulolta, joka on ollut syvästi ristiriidassa perustuslain, EU-oikeuden ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa. Tässä järjestelmässä keskeisintä on se, että perustuslakivaliokunnassa oikeusoppi neet välittävät valiokunnan kansanedustajajäsenille kaiken oleellisen tiedon ja näin käytännössä jo vetävät ne oikeudelliset rajat, joiden sisäpuolella kansanedustajajäsenet tekevät perustuslain tulkintaan liittyvät valinnat. Suomalainen perustuslakikontrolli toimii ainoastaan, jos kansanedustajat pysyvät heille osoitettujen oikeudellisten rajojen sisäpuolella. [Heikki Vestman: Näin on toimittu!] Olen edustaja Kontulan kanssa samaa mieltä, että nyt käännetyksensä kohdalla nähty irtiotto on ennennäkemättömän raju ja suuri.

Arvoisa puhemies! Käännetyksensä ongelmat tiivistyvät EU-oikeuden näkökulmasta unionin lainsäädännön takaamaan oikeuteen hakea turvapaikkaa, niin sanottuun ehdottomaan palautuskieltoon sekä maahantulijoiden oikeuteen tehokkaihin oikeusturvakeinoihin. Tämä lainsäädäntö sitoo unionin jäsenmaita, ja Suomi on myös kirjannut ne omiin kansallisiin lainsäädäntöihinsä. Kaikki asiaa enemmän seuraavat tietävät, että jos kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa EU:n kanssa, Suomen viranomaisten on jätettävä kansallinen sääntely soveltamatta. Tämä on tämän lain keskeisin ongelma: se ei ole käyttökelpoinen. [Johannes Koskinen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen, vastauspuheenvuoro.

14.28 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan oikaisuna edustaja Forsgrénin arvioon: Perustuslakivaliokunta nimenomaan seurasi keskeisten valtiosääntöasiantuntijoiden neuvoja siitä, että kirjoitettiin suoraan lausuntoon, mitkä kohdat ovat näiden kansainvälisten sopimusten ja EU-sääntelyn vastaisia, kun hallituksen esityksessä puhuttiin jännitteisyydestä. Tästä hallituksen esityksen epämääräisyydestä johtuen tämä valtiosääntöasiantuntijoiden joukko oli niin yksimielinen, että heidän ensisijainen kantansa oli, että HE pitää palauttaa uudelleenvalmisteltavaksi. No, se on tämmöinen val-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

tiosääntöpoliittinen kanta, ja eduskunta ja perustuslakivaliokunta katsoivat, että on tärkeää, että nopeasti saadaan aikaan ja tehdään eduskunnassa niitä muutoksia.

Mutta tähän liittyi se, että perustuslakivaliokunta selvästi irtisanoutui tästä kannasta, että oltaisiin säätämässä kansainvälisten ihmisoikeuksien ja EU-sääntelyn vastaista lakia, vaan todetaan nimenomaan, että tehdään poikkeus kansallisesta perustuslain sääntelystä ja nämä kansainväliset sopimukset jäävät voimaan [Puhemies koputtaa] ja niiden kanssa ristiriidat pitää ratkaista sitten tapauskohtaisesti ja tulkinnalla tarvittaessa jälkikäteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen edustaja Harjanne, varsinainen puheenvuoro.

14.29 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin. Minähän sanoin omassa puheenvuorossani, että perustuslakivaliokunta totesi nämä perustuslain, kansainvälisten ihmisoikeuksien ja EU-oikeuden näkökulmasta — tai EU-oikeuteen ei otettu kantaa, kun se meni hallintovaliokunnalle. Mutta se, mistä ollaan eri mieltä, on se, onko tämä mahdollista tehdä rajattuna poikkeuksena. Ja koska tämä tehtiin, niin oikeustieteilijät ovat katsoneet lausunnon jälkeen, että se, että siitä on tehty rajattu poikkeus, rikkoo kansainvälisiä ihmisoikeuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne, varsinainen puheenvuoro.

14.30 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kuten moni muukin täällä salissa — varmaan koko sali — kannan huolta kansallisesta turvallisuudesta ja Venäjän kyvystä ja halusta erilaisiin likaisiin temppuihin, ehkä karmeimpana muistutuksena siitä täälläkin mainittu lastensairaalan pommitus. Siihen totean kuitenkin sen, että Ukrainan raskaampi aseistaminen ja Venäjän talouden rampauttaminen ovat niitä keinoja, joita siihen tarvitaan.

Kun tätä hybrdivaikuttamisen, välineellistety maahantulon, problematiikkaa alettiin jälleen tällä kaudella pohtia erilaisten Venäjän toimien johdosta, niin muistan itse asiassa, kun kevättalvella puolueen puheenjohtaja, edustaja Virralle totesin, että näyttää siltä, että voin hyvinkin päätyä tätä lakia kannattamaan, katsotaan, mitä sieltä tulee. Kevään myötä, keskustelujen myötä, lakiesityksen nähtyäni, sen lausuntokierroksen lukeneena, eduskuntakäsittelyä seuranneena, asiantuntijalausuntoja kuulleena, niitä itse keskusteluja käyneenä ja ihmisten kanssa ajatuksia vaihtaneena olen päätenyt sille kannalle, että tätä lakia ei voi kannattaa. Tätä kritiikkiä on täällä käyty jo paljon läpi, ja kuten edustaja Furuholm totesi, siitä ei missään tapauksessa pitäisi ainakaan leimata siihen suuntaan, ettei olisi huolissaan itse ilmiöstä.

Täällä on tuotu kerta toisensa jälkeen se, kuten tuossa aikaisemminkin totesin, että on tarkoitus estää tai torjua ja ennaltaehkäistä. Jälleen kerran totean, että hybrdivaikuttamisen luonne on sen tyyppinen, että kyky hallita tilanteita voi olla paras tapa ehkäistä koko sen käyttöä, syödä siltä terä. Nyt hallitus on kuitenkin valinnut strategian, toimintalinjan, joka ei mitenkään varmista sitä, että olisi kyky torjua tätä ilmiötä. Venäjä voi tuoda ihmisiä rajalle tästä laista riippumatta niin halutessaan. Se voi siinä tilanteessa vaikeuttaa sen tilanteen hallintaa, jos meillä on maahan pyrkiviä ihmisiä, joilla on kaikki syyt vältellä viranomaiskontakteja. Sen lisäksi siinä päädytään oikeudellisesti kiistanalaiseen tilanteeseen, jota täällä on puitu jo pidemmän päälle. Ja kun itse asiassa hallintovaliokuntakin puhui tästä lawfare-termistä eli ikään kuin lainsäädännön käytöstä meitä itseämme vastaan, niin itse

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

ajattelen, että juuri sellainen kiistanalainen oikeudellinen tilanne saattaa altistaa sille kaiken eniten.

Lisäksi tässä hallituksen toimintalinjassa, strategiassa, jolla nyt haetaan eduskunnasta siunausta, ei edes yritetä vahvistaa EU:ta yhtenäisenä toimijana suhteessa Venäjään. Itse asiassa tämä EU-tie on ohitettu käytännössä kokonaan, ja tällä tavalla, jolla tätä on argumentoitu ja tätä on edistetty, itse asiassa heikennetään ja vähätellään EU-oikeuden merkitystä.

Meiltä kriitikoilta penätään vaihtoehtoa. No, hyvässä lainsäädännössä, niin kuin täällä on tuotu ilmi, meille olisi tuotu erilaisia punnittuja vaihtoehtoja, se on hallituksen vastuulla. Nyt niin tehtiin vain hyvin ylimalkaisesti. Tämän tosiaan ovat noteeranneet sekä perustuslakivaliokunta, joka totesi tämän erittäin valitettavaksi, että hallintovaliokunta, joka tässä myös mainitsee mietinnössään. Nykyinen lainsäädäntö vahvistettuna EU:n kanssa sovitusta toimenpiteistä antaa itse asiassa jo vankkaa pohjaa ja ehkä riittävänkin. Joka tapauksessa tässä olisi pitänyt edetä niin, että kulmapulteiksi ruuvataan perustuslaki, kansainväliset ihmisoikeussitoumukset ja EU-oikeus ja sitten etsitään parasta ratkaisua siihen. Se, mitä on tapahtunut minun mielestäni, miltä se on näyttänyt, on, että heti alusta on päätetty, että nyt halutaan tehdä käännytyslaki, ja sitä on sitten ajettu. Ja tällainen on minusta heikkoa analyysiä, se voi johtaa väärään johtopäätökseen. En pidä tätä viisaana, ja tämä on ennen kaikkea yksi niistä syistä, joiden takia tätä lakia vastustan.

Arvoisa puhemies! Vielä ehkä palaan tähän perustuslakivaliokuntaan. Minä olen maalikko, osa tästä juridisesta termistöstä menee herkästi itseltänikin yli, sitä pitää vähän pureskella, ja varmaan suurella yleisöllä on sama haaste. Mutta kysehän on siitä, että meidän järjestelmässämme perustuslakivaliokunta omalla enemmistöllään tulkitsee perustuslakia, eli on sinänsä tietynlainen kehäpäätelmä täällä todeta, että perustuslakivaliokunta on jonkun asian hyväksynyt ja tulkinnut sitä tietyllä tavalla, mutta jos sitä tulkintaa on syytä kritisoida, niin sille on tällaisessa vapaassa, avoimessa oikeusvaltiossa, demokratiassa, paikalla ja mahdollisuus kritisoida. Ja se kritiikki on ollut erittäin, erittäin painavaa, ja ihmettelen sitä, miten kevyesti se ollaan täällä kerta toisensa jälkeen ohittamassa, sekä itse tässä päätöksenteossa että myös puheenvuoroissa. Se on ollut valtiosääntöoppineiden erittäin kovaa kritiikkiä.

Minä en lähde nyt väittämään, että perustuslakivaliokunnassa istuneilla edustajilla ja heidän kollegoillaan, jotka tukevat sitä logiikkaa täällä, olisi joitain ihmeellisiä tarkoituseriä. Varmaan se huoli kansallisesta turvallisuudesta siellä painaa, mutta tämä tapa, jolla tämä argumentaatio on rakennettu ja jolla tätä lakia mahdollistetaan — kyllä, edustaja Koskinen — avaa kyllä portin monenlaiseen. Se, miten aina ihmisten oikeuksia ja perusoikeuksia rajoitetaan maailmalla, perustellaan joka kerta käytännössä kansallisella turvallisuudella. Ja nämä ovat asioita, joille sen takia ei pitäisi kevyesti kohautella olkia, vaan pitäisi oikeasti ruveta hieman hälyttämään, kun näin kovaa kritiikkiä tulee siitä lain tulkinnasta, jota tämä talo on tehnyt ja jonka puitteissa tätä lakia ollaan tekemässä. Eli oikeasti vielä kerran suosittelen kaikkia lukemaan kuulemiensa asiantuntijoiden kritiikin ja miettimään, mikä polku tässä mahdollisesti käynnistetään tällä päätöksenteolla.

Ei, en vähättele edelleenkään tätä ilmiötä laisinkaan, me tarvitaan tehokkaita keinoja, mutta penäisin huolellisempaa valmistelua vaihtoehdoista, jotka täyttäisivät ne reunaehdot — perustuslaki, selkeä laillinen pohja EU-oikeuden näkökulmasta ja kansainvälisten sopimusten noudattaminen. [Pauli Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen edustaja Harjanne, jos haluaa kommentoida. — Ja sitten puhujalistaan.

14.36 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harjanne piti perustellun puheenvuoron. Ihan kaikesta en kyllä ole samaa mieltä, mutta ymmärrän näkökulman hyvin. Ei todellakaan ole helppo asia.

Näistä ihmisistä, jotka liikkuvat rajan yli: Jos katsotaan historiaa hieman taaksepäin, pidemmällekin, en muista historiasta koskaan sellaista tapahtumaa, että missään maassa siitä, että tuhannet nuoret ihmiset liikkuvat ikään kuin päämäärättömästi vieraassa kulttuurissa tuntematta kieltä, tuntematta maata, olisi koskaan seurannut yhtään mitään hyvää näille ihmisille itselleen tai siinä kohdemaassa asuville ihmisille. Se on heille molemmille turvallisuusriski. [Atte Harjanne pyytää vastauspuheenvuoroa] Vastuun tästä asiasta kantaa Venäjä, ja Venäjä pystyy tämän ongelman myös ratkaisemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne.

14.37 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiurulle: Siis minun nähdäkseni, kun katsoo tämän lainsäädännön rakenteen, mahdollisen keinovalikoiman ja skenaariot, mihin voidaan päätyä, ne ovat juuri sellaisia, mitä edustaja Kiuru kuvaa. Se on hyvä pitää mielessä. Me emme omalla lainsäädännöllämme voi tosiasiallisesti estää Venäjää tekemästä tiettyjä asioita. Me voidaan vastata niihin parhaalla mahdollisella tavalla, joka turvaa tämän maan ja tämän maan kansalaisten ja itse asiassa kaikkien perus- ja ihmisoikeudet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, varsinainen puheenvuoro.

14.38 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! En kannata niin sanotun käännytyslain hyväksymistä. Lyhyesti kyse on siitä, että syvät ristiriidat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, Suomen perustuslain sekä EU-oikeuden kanssa eivät katoa sillä, että ristiriitoihin viitataan vähättelevästi ”jännitteinä”. Kyse on myös siitä, että kansallisen turvallisuuden asettaminen vastakkain ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa on paikoin keinotekoista, sillä ihmisoikeusvelvoitteet ja sääntöperusteinen maailmanjärjestys sekä yhdessä sovittujen sääntöjen monenkeskinen noudattaminen vahvistavat kansallista turvallisuutta. Tietoinen lipsuminen tästä vie Suomea kauemmas läntisestä arvoyhteisöstä ja lähemmäs autoritäärisiä valtioita, jotka eivät ole kiinnostuneita siitä, mitä ihmisoikeuksista ja niiden noudattamisesta on yhdessä sovittu.

Pidemmin kyse on ainakin viidestä argumentista, jotka esittelen nyt lyhyesti:

Ensinnäkin ihmisten välineellistäminen ei tarkoita, että ihmisellä ei olisi aitoa suojelun tarvetta. Sotaa ja vainoa pakenevat ihmiset ovat ihmissalakuljetukselle ja häikäilemättömälle terroristivaltiolle alttiita, koska Euroopassa ei olla onnistuttu luomaan turvallisia reittejä eikä tarpeeksi inhimillistä turvapaikkapolitiikkaa. Se, että epätoivoisia ihmisiä käytetään hyväksi esimerkiksi hybridioperaatioissa, ei poista ihmisten epätoivoa eikä hätää.

Toiseksi syvä ristiriita Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja EU-oikeuden välillä ei ole poistunut esityksen luonnosvaiheesta mihinkään. Harvoin näkee yhtä yksituumaista esityksen totaalityrmyäystä kuin tämän esityksen yhteydessä. Esimerkiksi perustuslakivaliokunnan saamat lausunnot 18:lta Suomen johtavalta oikeustieteilijäl-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

tä valtiosääntöoikeuden, kansainvälisen oikeuden ja eurooppaoikeuden alalta ovat huomattavan tyrmäviä. Jo lakiluonnoksen lausuntovaiheessa artikuloitiin, että EU-oikeuden etusija suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön on niin itsestään selvää, että sen auki purkamisen on tarpeetonta.

Kolmanneksi erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tunnistaminen on vaikeaa, jopa mahdotonta. Mikäli siis pyrittäisiin toimimaan, kuten lakiesitys esittää, eli erityisen haavoittuvassa asemassa olevat hyväksyttäisiin turvapaikkamenettelyn piiriin, niin tämä tavoite jäisi pyrkimyksestä huolimatta suurella todennäköisyydellä toteutumatta. Miten tunnistaa alaikäinen ilman asiakirjoja, miten tunnistaa vamma tai sairaus ulkonäön perusteella, miten nähdä, että ihminen on vaarassa joutua kidutuksen tai kuolemanrankautuksen uhriksi? Näihin kysymyksiin ei pystytä vastaamaan ilman hakemusten kunnollista käsittelyä.

Neljänneksi rajavartijat asetetaan kohtuuttomaan tilanteeseen, kun heidän tulisi virkavastuulla arvioida vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin. Suurimmalla todennäköisyydellä rajavartijat joutuisivat virkavastuulla rikkomaan kansainvälisiä sopimuksia ja EU-oikeutta toteuttaessaan niin sanottua käännetykslakia, jonka perusteet lähtökohtaisesti ontuvat.

Viidenneksi jo lakiluonnoksen lausuntokierroksella asiantuntijat huomauttivat, että Suomen nykyisessä perusoikeusjärjestelmässä kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet katsotaan niin erottamattomaksi osaksi Suomen omaa perustuslakia, ettei niistä poikkeamista voida pitää sellaisena rajattuna poikkeuksena, joka poikkeuslakina olisi mahdollinen. Lisäksi lausuntopalautteessa huomautettiin, että ehdotetut säännökset kohdistuvat niin perustavaa laatua oleviin perus- ja ihmisoikeuksiin, että osa niistä on ehdottomia ja niistä ei voida poiketa edes poikkeusoloissa. Toisin sanottuna kokonaisuutta ei voida katsoa rajatuksi poikkeukseksi perustuslaista sen vuoksi, että se kohdistuu perustuslain keskeisiin ratkaisuihin.

Arvoisa puhemies! Venäjä on vihamielinen terroristivaltio, ja hybridivaikuttaminen on oikea asia. Suomella on oikeus ja Suomella on velvollisuus suojella omaa rajaansa. Meillä olisi kuitenkin muitakin keinoja kuin lakiesitys, joka on ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja EU-oikeuden kanssa. Jopa perustuslakivaliokunnan puoltavassa lausunnossa todettiin valiokunnan pitävän erittäin valitettavana, että vaihtoehtoisia sääntelymalleja oltiin arvioitu suppeasti ja varsin yleisellä tasolla.

Olemme ennenkin kyenneet vastaamaan hakijamäärään kasvattamalla vastaanottokapasiteettia nopeasti. Lisäksi ulkomaalaislaki ja vastaanottolaki mahdollistavat jo nyt myös perusteettomien hakemusten tehokkaan ja nopeutetun käsittelyn sekä järjestelykeskusten perustamisen hakijoiden rekisteröinnin tehostamiseksi. Suomi voisi myös pyytää ja saada apua Euroopan raja- ja merivartiosto Frontexilta ja muilta jäsenvaltioilta.

Lisäksi vasemmistoliitto on kannattanut EU-maiden keskinäistä sitovaa vastuunjakoa. Välimeren valtiot on pitkään jätetty varsin yksin turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta, vaikka ulkorajavaltiona myös Suomea voisi kohdata vastaava tilanne. On vaikea ymmärtää, miksi Suomi on sitkeästi harannut sitovaa vastuunjakoa vastaan.

Lisäksi EU:ssa hyväksyttiin keväällä niin sanottu maahanmuuttopakti, jossa käsitellään myös välineellistettyä maahantuloa. Pakti ei tue nyt käsiteltävän lakiesityksen mallia, jossa turvapaikanhaku keskeytettäisiin, vaan painottaa palautuskieltoa ja oikeutta hakea turvapaikkaa. Kansainvälisistä velvoitteista lipsumisen sijaan Suomen tulisi pohtia esimer-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kiksi rajamenettelyä, jossa turvapaikkahakemukset otettaisiin vastaan, mutta ne käsiteltäisiin nopeammassa tahdissa rajan läheisyydessä.

Arvoisa puhemies! Suomella on oikeus puolustaa omaa rajaansa, ja Suomi on myös hyvin varautunut. Vuonna 2015 Suomesta haki täysin poikkeuksellisesti turvapaikkaa yli 32 000 henkilöä, ja suomalainen yhteiskunta selviytyi tilanteesta hyvin. Lisäksi vuonna 2022 Suomi myönsi tilapäistä suojelua yli 45 000:lle Ukrainasta Venäjän hyökkäyssotaa paenneelle. Yhteensä Suomeen on saapunut yli 65 000 ukrainalaista. Myös tästä Suomi on selvinnyt hyvin ja samalla tehnyt sen, mitä oikeusvaltion kuuluu tehdä, eli auttanut hädässä olevia ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Kansallinen turvallisuus on tärkeää, ja lisäksi on tärkeää ymmärtää, että kansallinen turvallisuus edellyttää kansainvälisistä ihmisoikeuksista, oikeusvaltiosta ja inhimillisyydestä huolehtimista. Ilman niitä olemme lähempänä autoritääristä yhteiskuntamallia, ja ilman niitä meidän kaikkien oikeudet ovat lopulta uhattuina. Kansallisesta turvallisuudesta ja ihmisoikeuksista on mahdollista huolehtia samanaikaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

14.45 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Kansainvälisen oikeuden perustavaa laatua oleva lähtökohta on, että jokaisella valtiolla on oikeus huolehtia kansallisesta turvallisuudesta ja puolustaa itsenäisyyttään. Tätä oikeutta ei mikään kansainvälinen sopimus poista. Länsimaiseen valtiokäsitykseen kuuluu, että ihmisillä on oikeuksia. Moni ymmärtää perusoikeudet yksilön oikeuksina suhteessa julkiseen valtaan. Länsimaiseen oikeusvaltioon kuuluu kuitenkin myös kollektiivisia oikeuksia, sellaisia oikeuksia, joiden voi nähdä kuuluvan yksilöiden lisäksi yhteisöille ja kansoille. Monet turvallisuuteen liittyvät oikeudet ovat tällaisia. Siksi esimerkiksi siirtolaisen abstraktia oikeutta tulla maahan laittomalla tavalla on voitava verrata maassa jo olevien henkilöiden konkreettiseen oikeuteen elää turvassa ja rauhassa. Yksilön oikeudet eivät voi aina, siis ihan joka tilanteessa, ajaa kollektiivisten oikeuksien edelle.

Valtioilla on velvollisuus rauhaan mutta oikeus puolustautua, jos niiden suvereniteettiä tai kansallista turvallisuutta uhataan. Tästä voi seurata tavanomaisten oikeuksien rajoituksia. Sotatilanteessa jopa hyökkääjän oikeus elämään voi väistyä. Viime hallituskaudella liikkuminen maan osien välillä kiellettiin, elinkeinoja rajoitettiin ja ihmisiä käytännössä pakotettiin työhön. Silloinen hallitus piti merkittäviä puuttumisia yksilön perusoikeuksiin perusteltuina, sillä vaakakupissa oli kansan kollektiivinen oikeus elämään. Tässä laissa tarkoitettussa maahantulon rajoittamisessa on kysymys paljon pienemmästä ja rajatummasta puuttumisesta tavanomaisiin perusoikeuksiin.

Lain käytössä on aina kysymys tulkinnasta ja intressivertailusta. Kuitenkin tässäkin salissa jotkut kirkkain silmin väittävät, että oikeus turvapaikkaprosessiin pääsemiseen olisi reaalityodellisuudesta erillään oleva absoluuttinen oikeus. Noin naiivin käsityksen mukaan kuka tahansa voisi halutessaan päästä maahan, kunhan kertoo hakevansa turvapaikkaa, sanoo sanan ”asylum”. [Eva Biaudet’n välihuuto] Se käytännössä vesittäisi kokonaan kansainvälisissä sopimuksissa tunnustetun valtion oikeuden valvoa rajojaan ja kontrolloida sitä, kuka maahan pääsee, silloinkin, kun vihamielinen valtio käyttää väkijoukkoja hybridi-sodankäynnin välineenä, kuten Venäjä on tehnyt. Ihanko oikeasti ollaan näin keinotekoisessa kuplassa, näin kaukana elävästä elämästä? — Vai politikoidaanko tässä suomalaisten turvallisuudella, edustaja Biaudet?

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Arvoisa puhemies! Venäjä on ilmoittanut olevansa sodassa länttä vastaan. Venäjä on listannut myös Suomen vihamieliseksi maaksi ja kohdistanut meihin monenlaisia hybridioperaatioita. Venäjä on tuonut sodan keskelle Eurooppaa aloittamalla laittoman ja bruttaalin hyökkäyssodan Ukrainassa. Venäjä on monilla toimillaan johdonmukaisesti osoittanut, ettei se kunnioita mitään oikeussääntöjä, jos ne ovat ristiriidassa sen pyrkimysten kanssa. Suomi ei ole täysimittaisessa sodassa. Emme myöskään elä syvää rauhan kautta. Nykyaikaiseen sodankäyntiin kuuluu, että suuri osa konflikteista toteutuu sodan ja rauhan välisellä harmaalla alueella. Suomella pitää olla kaikki tarvittavat keinot vihollisuuksien torjumiseksi. Siihen kuuluvat myös kyky ja halu vastata meihin kohdistuviin hybridioperaatioihin. Välineellistetty maahantulo on laajalti tunnistettu ja tunnustettu yhdeksi vihollisuuden muodoksi, eikä siinä lähtökohtaisesti ole kyse turvapaikan tarpeesta.

Käsillä oleva lakiesitys on poikkeuslaki. Se siis poikkeaa tarkkaan rajatusti perustuslaista, mutta lakiesitys ei ole perustuslain vastainen. Suomen perustuslakiin on tarkoituksella jätetty mahdollisuus sellaisen poikkeuslain säätämiseen, jolla poiketaan perustuslaista, kunhan tämä laki on tarkkaan rajattu niin sisällöllisesti, ajallisesti kuin alueellisestikin, ja niin tämä lakiesitys on. Tätä lakia saa käyttää vain tilanteissa, joissa sen käyttäminen on välttämätöntä, ja silloinkin hyvin rajallisesti. Tätä lakia saa käyttää vain, kun se on välttämätöntä Suomen suvereniteetin ja kansallisen turvallisuuden takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuuden pitää olla riittävällä tasolla, ja toimintamme on oltava uskottavaa. Tämä lakiesitys on välttämätön lisä keinoihin, joita turvallisuutemme takaaminen vaatii. Ne edustajat, jotka vastustavat tätä lakia, ovat myös vastuussa siitä, mitä tämän lain säätämättä jättämisestä seuraa. Käsillä oleva lakiesitys on välttämätön, hyvin perusteltu ja äärimmäisen ajankohtainen. On aika ottaa laput silmiltä ja katsoa ympäröivää todellisuuttamme kaikessa rujoudessaan. Suomi ja suomalaiset ansaitsevat parempaa. Siksi kannatan tämän rajaturvallisuuttamme olennaisesti parantavan lain hyväksymistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

14.50 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen ollut tässä vaalikauden alusta saakka jäsen eduskunnan perustuslakivaliokunnassa sekä hallintovaliokunnassa ja päässyt osalliseksi sen kautta tämän rajaturvallisuuslain käsittelystä. Tästä käännytyslaiksi risititystä esityksestä liikkuu niin tässä keskustelussa kuin laajemminkin yhteiskunnassa jos jonkinlaista tietoa ja toisaalta tahatontakin väärinymmärrystä. Keskusta on pitänyt alusta alkaen aivan välttämättömänä uusien välineiden säätämistä, joilla Rajavartiolaitos ja muut Suomen viranomaiset pystyvät torjumaan välineellistettyä maahantuloa. Kyseessä on ilmiö, jossa ihmisiä käytetään välineinä Suomen painostamiseksi ja Suomen turvallisuuden heikentämiseksi. Tässä laissahan nyt esitetään hallintovaliokunnan tekemillä täydennyksillä, että rajavartija voisi tilanteen niin vaatiessa — silloin, kun valtioneuvosto on arvioinut yhdessä tasavallan presidentin kanssa, että tilanne on sellainen, että näitä valtuuksia tarvitaan — käännyttää Suomeen pyrkineen maahantulijan tietyllä osalla Suomen ulkorajaa huolellisen arvion ja olosuhteiden tarkastamisen jälkeen. Ja jos sitten tulisi isompi joukko kenties väkivaltaa käyttäen, silloin pääsy Suomen puolelle yksinkertaisesti voitaisiin estää.

No, mitä uhkaa sitten nämä henkilöt voisivat mukanaan tuoda? Tässä tulen yhden keskeisen tätä lakia vastaan esitetyn väittämän äärelle. Nimittäin moni tämän lain vastustaja tuntuu ihmettelevän sitä, kuinka vuonna 2015 Suomi selvisi yli 30 000 turvapaikanhakijan

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

mittavasta maahantulosta — valtaosahan tuli silloin Ruotsin kautta — kun sitten viime syksynä tämän rajan ylittänyt ihmisjoukko oli määrällisesti paljon pienempi. Nyt onkin olennaista huomata se, että kyse on täysin toisenlaisesta ilmiöstä. Totta kai määräkin voi olla Venäjän keino painostaa Suomea usuttamalla iso määrä nopealla aikataululla Suomen rajan ylitse, mutta pitää huomata, että kaikki, jotka itärajan yli tulevat, ovat Venäjän valitsemia henkilöitä ja Venäjän Suomen puolelle ohjaamia. [Eva Biaudetin välihuuto — Eduskunnasta: Kuunnelkaa!] Venäjän rajavartiolaitos on Venäjän turvallisuuspoliisi FSB:n alainen organisaatio, eli käytännössä kaikki, mitä siellä rajalla tapahtuu, on Moskovasta suoraan ohjattua. Kuten julkisuudessakin on kerrottu ihan tasavallan korkeimmalta taholta, Venäjä saattaa pyrkiä soluttamaan myös vaarallisia henkilöitä maahantulijoiden joukkoon. Niillä ilkeyksillä, mitä tämän ilmiön suojissa Suomea kohtaan tehdään, kaikki on mahdollista. Ja nämä mainitsemani ovat vain pari Suomen viranomaisten arvioimaa uhkaa tämän ilmiön taustalla ja sen lomassa.

Tätä taustaa vasten on todella harhaanjohtavaa verrata välineellistettyä maahantuloa siihen ilmiöön, jota näimme 2015. Nämä ihmiset lähtivät vain todennäköisesti paremman elämän perässä, ja osa sitten päätyi ihan Suomeenkin saakka. Näin kuitenkin julkisuudessa annetaan laajasti ymmärtää, ja se on mielestäni todella harhaanjohtavaa ja antaa kansalaisille väärän kuvan siitä, mitä ovat ne todelliset turvallisuusuhat ja skenaariot, joita Suomen viranomaiset esittävät. Totta kai tällä lailla on isoja vaikutuksia kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuksien ja Suomen perustuslain turvaamaan suojaan hakea suojelua ja hakea turvapaikkaa.

Suomen perustuslaki astui voimaan uudistettuna vuonna 2000. Silloiset perustuslain säätäjät onneksi jättivät mahdollisuuden lainsäätäjille säätää perustuslaissa kirjatusta rajatusti poikkeava poikkeuslaki. Perustuslakivaliokunta, jonka tehtävä on tätä arvioida, toteasi, että kyseessä on nyt riittävän rajattu poikkeus, joka on voimassa myös ajallisesti riittävän rajatusti. Tämän arviointi on Suomessa perustuslakivaliokunnan tehtävä.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset kieltävät turvapaikanhakijoiden palautukset maahan, jossa he voivat joutua kidutuksen ja vainon kohteiksi. Näin todetaan laajasti kansainvälisessä oikeudessa ja myöskin tulkintakäytännössä, joka sen pohjalta on syntynyt. Nyt kuitenkin tullaan siihen, että me joudumme, kun meillä on niin pitkä raja itänaapurin kanssa, punnitsemaan tiettyjä oikeuksia ja punnitsemaan niiden välistä tasapainoa. Ei voi olla niin, että kansainväliset sopimukset estäisivät suomalaisia ja Suomea suojautumasta ilmeisiltä turvallisuusuhilta.

Nyt käydyssä keskustelussa on väitetty suomalaisen oikeusvaltion olevan pian mennyt. On hyvä huomata, että tätä lakiehdotusta varten vaaditaan viiden kuudesosan enemmistö — puhutaan supistetusta perustuslain säätämisyjärjestyksestä. Keskeistä on aina, kuten nytkin oikeusvaltiossa, se, että pyritään torjumaan Suomea uhkaava vaara ja huolehtimaan samalla ihmisoikeuksista mahdollisimman hyvin, ja niin tämä lakiesitys tekee, ja siksi sitä tuenkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Biaudet.

14.55 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Kun minut yli 30 vuotta sitten valittiin eduskuntaan ensimmäistä kertaa, en olisi uskonut käyvämme kyseistä keskustelua ihmisoikeuksista eduskunnassa vuonna 2024. Olemme tilanteessa, jossa Venäjä ei näytä kaihtavan keinoja horjuttaa meidän perusarvojamme ja uskoa oikeusvaltioon ja ihmisoikeuksiin.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Kansanedustajana perustuslain mukainen velvoitteeni on varmistaa, että julkinen valta turvaa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen, ja aion pitää siitä kiinni. Hallitus ja valio-kunta ovat mielestäni valinneet tien, joka horjuttaa turvallisuuttamme ja joka varmasti on ollut myös Venäjän hybridivaikuttamisen perimmäinen tavoite.

Nyt olemme kuitenkin tilanteessa, jossa niin sanottu käännetytyslaki on oikeusoppineiden lausunnoissa todettu laajasti olevan yksiselitteisesti ristiriidassa perustuslain, EU-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden kanssa. Mitkä ovat sitten lain suurimmat ongelmat? Esimerkiksi se, että esitys antaa rajavartijoille valtuudet estää turvapaikanhakijoiden tulon rajan yli sekä käännyttää jo rajan ylittäneitä, mikä tarkoittaa sitä, että turvapaikkahakemusta ei oteta vastaan tai käsitellä eikä päätös ole valituskelpoinen tehokkaasti. Ja koska päätökseen ei saa hakea muutosta tehokkaasti, ihmisoikeuksien toteutuminen on yksittäisen rajavartijan vastuulla. Esityksen itsensä mukaan haavoittuvassa asemassa olevan henkilön tunnistaminen voi olla vaikeaa. Erityisen vaikeaa tai, sanoisin, mahdotonta se on henkilöiden osalta, joiden haavoittuvuus ei ole ulkonäöstä havaittavissa, kuten ihmiskaupan, seksuaalisen väkivallan tai kidutuksen uhrit.

On myös tiedostettava, ettei poikkeuslaki todennäköisesti lopeta pakolaisten välineellistämistä niiden toimesta, jotka eivät muutenkaan kunnioita ihmisoikeuksia. Ei ole mitään varmuutta siitä, että laki estäisi Venäjää jatkamasta hybridiopeeraatioitaan. [Vasemmalta: Näinpä!]

Lakia perustellaan sillä, että olisi kyse uudesta ja ainutlaatuisesta tilanteesta, jota ei ole osattu ottaa huomioon kansainvälisiä sopimuksia säädettäessä ja että siksi olisi löydettävä uusia tulkintoja sopimuksista. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Valtiot ovat usein käyttäneet pakolaisia politiikan välineenä, [Vasemmalta: Kyllä!] esimerkiksi Puolan, Liettuan ja Valko-Venäjän vuonna 2021 alkaneessa rajakriisissä, josta myös löytyy oikeuden päätöksiä niin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimesta kuin EU-tuomioistuimesta.

Kansallisen turvallisuuden nimissä olemme nyt poikkeamassa kansainvälisistä sitoumuksista, kuten ehdottomasta palautuskiellosta, joka turvaa turvapaikanhakijan suojelun myös kriisitilanteissa. Tämä tarkoittaa käytännössä jokaisen oikeutta olla joutumatta kidutuksen, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteena. Kansalliseen turvallisuuden vetoaminen politiikan tekemisen keinona kuuluu autoritaaristen maiden peruspelikirjaan. Juuri näin ihmisten perusoikeuksia on kavennettu pala palalta historiassa. On tärkeää, että näemme tämän ja ettei Suomi missään tilanteessa liity tähän viiteryhmään.

Kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä ja ihmisoikeussopimukset ovat pienelle maalle erityisen merkityksellisiä myös turvallisuuden näkökulmasta. Oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat olemassa juuri vaikeita tilanteita varten. Niiden tarkoitus on suojella heikossa asemassa olevia ihmisiä kansalaisuudesta riippumatta. Yksi hybridiopeeraation tarkoitus on murentaa oikeusvaltiota, ja sitä en ole valmis hyväksymään.

Tällaisessa tilanteessa jokainen kansanedustaja kantaa oman vastuunsa riippumatta, kuuluuko suureen enemmistöön tai vähemmistöön. Minun on mahdoton sivuuttaa 18:aa perustuslakivaliokunnan kuulemaa maamme parhainta oikeusoppinutta. Olen lisäksi erittäin huolissani siitä, että Suomen mahdollisuudet vaatia muilta mailta kansainvälisten ihmisoikeussopimusten noudattamista ratkaisevasti heikkenee.

Miten tilanteeseen sitten tulisi vastata? Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat esimerkiksi hyväksyneet kriisi- ja poikkeustilanteissa sovellettavan asetuksen, jossa säädetään välineellistetyn maahantulon vastaanmisesta palautuskielto huomioon ottaen. Suomi voi pyytää komissiolta apua, mikäli joutuu laajamittaisen maahantulon kohteeksi. Keinoihin

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kuuluvat esimerkiksi turvapaikkahakemusten keskittäminen tietyille rajanylityspisteille, käsittelyaikojen pidentäminen ja rajamenettelyn laajempi mahdollistaminen. Suomen lainsäädännöstä löytyy jo myös mahdollisuus perustaa järjestelykeskuksia, kuten olemme tehneet.

Demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat erottamattomia toisistaan ja ovat kaikki jo perustavanlaatuisia takeita turvallisuudellemme. Maamme rajojen turvallisuus on tietenkin keskeinen... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja, pieni hetki, mikki katosi jostain syystä.

Pari lausetta vielä, jos sallitte.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Joo, aikaa on, mutta jostakin syystä mikrofonit...

Puhe aika kelloittaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt on päällä.

Nyt tuntuu toimivan. — Maamme rajojen turvallisuus on tietysti keskeinen osa kokonaisturvallisuutta, ja koskemattomuutemme takaa viime kädessä maamme puolustusvoimat. Jokaisessa tilanteessa on kaikin keinoin suojeltava viattomien ihmisten elämää. Kehotan kuitenkin nyt hallitusta löytämään muita ratkaisuja, ratkaisuja, jotka turvaavat ja takaavat turvallisuuden kaikille, ei harvemmälle. Maailma tarvitsee juuri nyt enemmän ihmisoikeuksia, ei vähemmän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

15.02 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun aloitin noin vuosi sitten kansanedustajana, ihmettelin tätä meidän eripuraisuutta, kahtiajakoa ja kovaakin retoriikkaa, mitä tässä salissa käydään. Mutta sitten toivoa tähän demokraattiseen järjestelmään toivat kuitenkin asiat, joissa keskustelimme Suomen turvallisuudesta. Yhteinen sävel löytyi välittömästi. Ne ovat olleet hienoja, arvokkaita ja opettavaisiakin hetkiä, joista olen monesti puhunut eri tilaisuuksissa Pohjanmaalla.

Nyt käsittelyssämme on taas kansalliseen turvallisuuteen vaikuttava asia. Olemalla yhtä Suomi-joukkuetta tässä rajalakiasiassakin annamme todella vahvan viestin meidän omille kansalaisille sekä Venäjän valtiolle siitä, että tulemme varautumaan kaikkiin turvallisuuttamme koskeviin vaikuttamisyrityksiin — kaikkiin. Yhtenäisyys tässä salissa on sata kertaa arvokkaampi ja voimakkaampi turvallisuuteen vaikuttava asia kuin jokin asejärjestelmän hankinta Puolustusvoimiin — se toki myös on tarpeellinen vahvan ja uskottavan Puolustusvoimien ja sen tehtävän takia, joka turvaa Suomen aluetta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vastuulla on huolehtia Suomen rajojen, Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Hallituksen perusteltu lähtökohta on, että kansallinen turvallisuus asetetaan etusijalle. Sitä hallitus tekee, kuten ovat aina aikaisemmatkin hallitukset huolehtineet siitä aina omalla vahtivuorollaan. Koen, että myös meidän eli eduskunnan tärkein tehtävä on Suomen kansan turvallisuuden takaaminen ja siitä huolehtiminen, kuten tässäkin nyt käsittelyssä olevassa asiassa. Meillä on rajanaapurina Venäjän kaltainen maa,

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

joka käy aina vain brutaalimmaksi käyvää hyökkäyssotaa Ukrainassa, ei kunnioita kansainvälisiä lakeja ja sopimuksia sekä on valmis käyttämään hyväksi omiin käsittämättömiin tarkoituksiinsa meidän demokraattisen valtion periaatteita ja sopimuksia sekä pyrkii horjuttamaan Suomen ja lännen yhtenäisyyttä.

Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee väittämiin siitä, voimmeko tätä lakia hyväksyä perustuen eri lakeihin ja sopimuksiin, perustuslakivaliokunta on todennut, että oikeusvaltiolla täytyy olla oikeus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä, vaikka välttämättömät torjuntatoimenpiteet näyttäisivät olevan ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Kannatan tämän rajaturvallisuuslain hyväksymistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

15.06 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Yksi historiallinen hetki on käsissämme: pitkään työstetty rajalaki, niin kutsuttu käännetyksi laki, on nyt tässä salissa käsittelyssä vihdoin — rakkaan ja arvokkaan isänmaan ja sen kansalaisten varautumista parantava lakiesitys, jota kukaan ei halua koskaan käyttää mutta jolla on erittäin tärkeä syy ja merkitys olla olemassa.

Turvallisuusympäristömme on muuttunut. Naamiot on riisuttu, ja sinisilmäisyyden aika on ohi. Meidän on tärkeää käydä moniarvoista ja -äänistä keskustelua, mutta vielä tärkeämpää on toimia tämän jälkeen. Jo usein siteeratun edesmenneen jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin sanoin: ”Suomi on puolustamisen arvoinen maa, jonka paras puolustaja on Suomen oma kansa.” Tämä viisas lause elää myös tässä ajassa. Jokainen ymmärtää viimeistään nyt, miten arvaamaton naapurimaa meillä on ja millainen itäraja meillä on valvottavana resursseihin nähden, mutta myös millaisiin tekoihin Venäjä pystyy. Uhat ja vaarat voivat olla hyvin moninaiset, myös sellaisia, joihin emme ole pystyneet vuosikymmenten aikana vielä varautumaan.

Itäraja on nyt ollut kiinni yli seitsemän kuukautta. Se kertoo meille riittävästi siitä, että tänään täällä salissa olevalla esityksellä on erittäin painavat ja hyväksyttävät tavoitteet. Suomen on varauduttava siihen, että Venäjän Suomeen kohdistuva painostaminen tulee jatkumaan pitkäaikaisesti ja voi saada jatkossa myös aiempaa laajempia ja vakavampia muotoja. Meidän on muodostettava tulevaisuutta varten todellisuuteen perustuvaa tilannekuvaa, jossa emme käy sotaa perinteisesti mielletyllä tavalla vaan tilanne on hyvin erilainen huomioiden hybridivaikuttamisen monet muodot sekä sopimusten ja oikeuksien väärinkäyttö, jota Venäjä tällä hetkellä harjoittaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän rajaturvallisuutta parantavan hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa, että Suomella on tehokkaat keinot torjua tilanteet, joilla välineellistettyä maahantuloa käytetään Suomen painostamiseen, sekä varautua välineellistetyn maahantulon vakavampiin tilanteisiin. Tämä hallituksen esitys ei ole puolue-, turvapaikka- tai maahanmuuttopolitiikkaa, vaan välttämätön kansalliseen turvallisuuteen ja itsemääräämisoikeuteemme liittyvä esitys, jolla torjutaan Suomeen kohdistuvaa painostusta. Lainvalmistelun aikana on arvioitu huolellisesti muut mahdolliset vaihtoehdot torjua välineellistetyn maahantulon uhkaa. Näiden arvioiden mukaan muilla keinoilla ei pystyttäisi torjumaan tehokkaasti Suomen painostamista tätä välineellistettyä maahantuloa hyväksikäyttäen, koska nykyiseen kansalliseen ja kansainväliseen oikeuteen ei sisälly riittäviä menet-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

telytapoja. On elettävä ajassa proaktiivisesti sekä dynaamisesti myös sopimusten ja säännösten osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Minulla on ollut mahdollisuus olla mukana molemmissa keskeisissä valiokunnissa tämän esityksen valmistelun aikana. Perustuslakivaliokunta on lausunut asiasta kahdesti, ja keskeisimmät tulkinnat tukevat sitä, että Suomella tulee olla oikeusvaltionakin mahdollisuus turvata oma suvereniteetti, täysivaltaisuus ja kansallinen turvallisuus vakavan vaaran uhatessa sekä ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä, vaikka ne olisivat ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, jos tällaista vaaraa ei ole osattu ottaa aikaisemmin huomioon.

Toiseksi vaikeassa paikassa meidän on pystyttävä tekemään arvojen keskeistä valintaa ja punnintaa. Ihmisoikeudet ovat tärkeitä, eikä niiden olemassaoloa tai arvoa kiistä kukaan. Asioita on käsitelty valmistelussa, jossa ristiriitaa esitettyjen toimenpiteiden kanssa ei kielletä. Näitä vaikeita kohtia on lausunnoissa huomioitu ja täsmennetty hallintovaliokunnassa esitetyn mukaan, mutta menettämällä oikeusvaltiojärjestyksen ja yhteiskuntarauhan murenee meidän mahdollisuutemme suojata ja suojella kansalaisia tai heikommassa asemassa olevia. Oikeusvaltiota pidetään yllä vain estämällä väärinkäytökset riittävän tehokkaasti ja toimimalla aktiivisesti. Demokratiaa, oikeusperiaatteita ja kansainvälisiä oikeuksia täytyy puolustaa niin, että luottamus oikeusvaltion toimintaan säilyy. Siksi säädämme asiasta lailla emmekä toimi omavaltaisesti. Perustuslakivaliokunnassa korostuu nyt turvallisuus. Laki on säädettävissä rajattuna poikkeuslakina.

Hallintovaliokunta on osaltaan päässyt katsomaan asian kokonaisuutta ja arvioinut tilanekuvaa. Valiokunnalle esitettyjen tietojen valossa ei ole epäselvää, että tarvitsemme tämän lain rajavartiolain muutoksien jatkoksi täyttämään sen lainsäädännöllisen aukon, jossa rajavartioloilla ei ole vielä ollut työkalua maastorajoille, ennen menemistä valmiuden kohottamiseen liittyviin muihin toimenpiteisiin. Kuulemisten ja julkisten keskusteluiden perusteella on ollut havaittavissa, että asian valmistelussa haastavinta eri tahoilla on ollut hahmottaa kokonaisuutta, jossa tieto on osin turvaluokiteltua ja salaista. Hallintovaliokunta on koonnut erinomaisen mietinnön kokonaiskuvan perusteella, jossa se on huomionut monia seikkoja rajahenkilöstön oikeusturvasta, heikompiensaisten asemasta tai maastapois-tettavien uudelleenarvioinnin jälkikäteiseen oikeusturvaan liittyen. Eduskunnan arvioitavaksi jää nyt, minkä luottamuksen se antaa sisäministeriön ja valiokuntien työlle sekä etenkin kansalliselle turvallisuudelle, jossa lain käyttöönotto tulisi kyseeseen vain erityisen poikkeuksellisista ja pakottavista syistä. On syytä muistaa, että laki on poikkeuksellinen ja poikkeustilanteeseen tarkoitettu, se on rajattu ajallisesti, alueellisesti ja sisällöllisesti sekä sen käyttöönottokynnys on asetettu korkeaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuuden viranomaisena, vapaaehtoisen varusmiespalveluksen suorittaneena, neljän lapsen äitinä ja päättäjänä en voi nähdä ja kokea muuta kuin velvollisuutta isänmaata ja sen kansalaisia kohtaan toimia aktiivisesti tämän lain eteenpäinsaattamiseksi ja entistä vahvemman varautumisen mahdollistamiseksi. Turva ja turvallisuus sekä yhteiskuntarauha ovat lähtökohtia, joiden varaan voimme rakentaa hyvää yhteiskuntaa kaikille sekä tulevaisuutta lapsille. Tämä lähtee nyt meistä itsestämme. Olemme ottaneet isoja askeleita kansainvälisessä turvallisuudessa ja luoneet Nato-liittymän sopimuksineen. Yhtä lailla työtä tulee jatkaa Suomen ja EU:n välillä mahdollistamalla mekanismeja, joilla turvataan kansallinen liikkumavara mutta samalla myös Euroopan yhteinen turvallisuus sekä yhteiskunnallinen vakaus. Suomen itäraja on EU:n ja Naton pisin ulkoraja Venäjän kanssa. Tämän pitäisi kiinnostaa aidosti myös Länsi-Euroopan maita. Sen

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

takia Suomen tavoitteena on, että välineellistetyn maahantulon torjumiseksi löydetään myös EU-tason ratkaisuja huomioimaan Itä-Euroopan vaikea tilanne.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon todella, että yhteinen tahtotila on mahdollisimman laaja tämän tärkeän asian ollessa päätöksessään. Kannatan lämpimästi tätä lakiesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

15.14 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tilanne on vakava, se on äärimmäisen vakava. Kyseessä on Suomen turvallisuus, ja sehän on meille tärkeintä. Yhteinen tavoite, turvallisuus, tulee olla aina ensin. Rajaturvallisuutta on vahvistettava, ja Suomea ei saa painostaa. Venäjä on todellakin arvaamaton maa, ja tämä maa on tässä meidän vieressämme nyt ja aina. Kannatan lämpimästi tätä käännytyslakia, tätä rajalakia. Jos meillä Suomessa ei ole turvallisuutta, emme voi tarjota turvallisuutta. Mitä muita vaihtoehtoja meillä sitten olisi? Ei meillä ole muita vaihtoehtoja. Mitä teemme, jos tilanne on päällä, jos tätä lakia ei ole hyväksytty? Tämä laki, tämä ei ole maahanmuuttopolitiikkaa, tämä on turvallisuutta, turvallisuutta ja turvallisuutta.

On vedottu moniin ihmisoikeussopimuksiin, ja totta kai ne ovat tärkeitä, mutta myös näissä ihmisoikeussopimuksissa on asioita, joihin kannattaa kyllä varmasti kaikkien vielä tutustua. Esimerkiksi Geneven sopimuksessa on poikkeuskohtia artikla 5:ssä. Siellä kerrotaan hyvin selkeästi: ”Jos selkkauksen osapuolella on pätevää aihetta epäillä, että tietty, tämän sopimuksen suojelema henkilö ryhtyy valtion turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, tai jos on selvitetty hänen itse teossa siihen ryhtyneen, sellainen henkilö ei voi vedota tässä sopimuksessa suotuihin oikeuksiin ja etuuksiin, mikäli ne, jos olisivat voimassa hänen hyväkseen, saattaisivat vaarantaa valtion turvallisuutta.” Elikkä: ”tämän sopimuksen suojelema henkilö ryhtyy valtion turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, tai jos on selvitetty hänen itse teossa siihen ryhtyneen, sellainen henkilö ei voi vedota tässä sopimuksessa suotuihin oikeuksiin ja etuuksiin”. Tämä on merkittävä asia. ”Jos tämän sopimuksen suojelema henkilö on vallatulla alueella pidätetty vakoilijana tai tuholaiस्थ्यöntekijänä tai sen vuoksi, että häntä yksilöllisesti pätevin syin epäillään ryhtymisestä valtaajan turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, sellaiselta henkilöltä voidaan, mikäli sotilaallinen turvallisuus sitä ehdottomasti vaatii, evätä tässä sopimuksessa suodut kanssakäymisoikeudet.”

Kansanedustajana minulle on tärkeää kansalaistemme turvallisuus. Tämä on eduskunnan tärkein laki. Meidän on tärkeää tämä käännytyslaki yhdessä hyväksyä, ja mahdollisimman pian. Toivon todella, että tämä hyväksytään mahdollisimman pian. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

15.17 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelyssä oleva laki väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi on erityisen haastava mutta samalla erityisen tärkeä meidän suomalaisten sekä Venäjän häikäilemättömän hyväksikäytön kohteena olevien ihmisten kohdalla. Tämä käsittelyssä oleva lakimuutos on jatkumoa siihen, mitä edellinen hallitus ja eduskunta päättivät lähes yksimielisesti 2022, kun päätettiin itärajan kokonaisvaltaisesta sulkumahdollisuudesta.

Meillä Itä-Suomessa on todella selkeästi hahmotettu, mitä tarkoittaa käytännössä se, kun se itäraja on kokonaan kiinni. Sillä on ollut tietysti merkittäviä inhimillisiä vaikutuksia sekä työllisyys- ja talousvaikutuksia. Tämänkin takia on hyvä, jos on mahdollista joiltain

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

osin raja-asemia aukaista turvallisemmin. On muistettava, että olemme tässä tilanteessa johtuen Venäjän törkeästä toiminnasta, jossa ihmisiä joutuu hyväksikäytetyiksi. Tämä väliaikainen, lyhyelle määräajalle mahdollisesti käyttöön otettava rajalaki huomioi ensisijaisesti turvallisuuden sen välineellistetyn maahanmuuton kohdalla.

Hallituksen esitykseen tuli hallintovaliokunnassa merkittäviä muutoksia SDP:n vahvala vaikutuksella. Perustuslakivaliokunnan edellyttämiin kohtiin tuli parannettuja muutoksia, ja hyvä niin. On edelleen selvää kuitenkin se, että kansainvälisiä oikeudellisia sekä humanitäärisiä haasteita on osin vielä jäljellä. Lain hyväksyminen on haasteellinen asia, mutta samalla on tiedostettava, että sen tekemättä jättäminen voisi johtaa vain tilanteen pahenemiseen, valitettavasti. Kiitän hallintovaliokuntaa tärkeästä ja vahvasta työstä, jota teitte valiokunnassa yli puoluerajojen tässä haastavassa tilanteessa.

Hallituksen esitys tuli reilu kuukausi sitten. Hallinto- ja perustuslakivaliokunta ovat tehneet kesäpäivinä ja -iltoina isoja tuntimääriä töitä tämän lakiesityksen hyväksymiseksi. On toki hyvä tässä yhteydessä arvioida jatkoa ajatellen sitä, olisiko hallitus voinut tätä esitystä jouduttaa, jotta asian käsittely olisi ollut aiemmin. Meidän on joka tapauksessa varauduttava siihen, että tämän määräaikaisen lain osalta, joka nyt toivottavasti hyväksytään, olisimme paremmin valmiudessa jatkopäivitykseen siten kuin rajatilanteemme sitä vaatii turvallisuus ja ihmisoikeusnäkökulmat huomioiden. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

15.19 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Suomi-neito, tai -ikäneito, potee vanhuudenvaivaa, talouden kipua ja kulttuurin kolotusta, mutta päivä paistaa. Ihmiset tuolla ulkona uivat, syövät mansikoita ja käyvät tärkeissä miellyttävissä töissä. Suomi-ikäneito ei halaja ennen aikaiseen hautaan, ei sovitele köyttä kaulaan, ei ammu kuulaa kalloon, ei edes meinoittele koskeen hyppäämistä, koska ei ole mitään aihetta itsetuhoon. Itsemurhauhkaailua mielestäni melkein vastaisi sylin avaus rajalle. Antaa tulla vaan välineitä niin paljon kuin Putinin sielu sietää. Hybridiasie kylkiluiden läpi keuhkoihin ja sydämeen saakka. Venäjäkö saa päättää Suomi-ikäneidon välineellistetyn eutanasian, kaikkea muuta kuin vapaaehtoisena? Ei, Suomen kansalla on ehdoton oikeus elämään, ja minä uskon, että eduskunta äänestää kansallisen olemassaolomme puolesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

15.21 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Vuosikausia jatkuneet vakaat ajat ovat luoneet meille harhakuva ja käsitystä siitä, että tämä maailma on toimiva, ja sitähan se ei ole ollut koskaan. Tämä käsitys ja itse asiassa koko maailma muuttui peruuttamattomalla tavalla, kun Venäjä hyökkäsi täysin oikeudettomasti ja perusteetta Ukrainaan. Niin tehdessään Venäjä myös sitten tuli maallanneensa itsensä sellaiseen nurkkaan, josta ei säädyllystä poispääsyä tule löytymään. Tätä tuhon tietä Venäjä joutuu käymään määräämättömästi, mutta sitä voidaan pitää todennäköisenä, että sota Ukrainassa jonakin päivänä loppuu. Valitsemansa tien takia sotimista Venäjä ei kuitenkaan voi lopettaa. Ukrainassa se on saanut opetella kantapään kautta ja valtavan isolla hintalapulla, että vanhakantainen, konventionaalinen sodankäynti ei ole hyödyllistä eikä tehokasta.

Monen asiantuntijankin mielestä Euroopassa perinteisen sodan, jota Ukrainassa käydään, ei pitänyt olla enää mahdollista, sillä elämme nykyaikaa, ja siinä pitäisi olla käytössä

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

jo sodankäynnin neljäs sukupolvi. Se on sota, jota ei julisteta, se on sota, joka ei ala mistään, eikä se lopu mihinkään. Se on sota, jossa ei ole rintamalinjoja eikä viholliselle ole kasvoja. Se on sota, joka on hajautettua, ja se on hyvin epämääräistä, vaikeasti tunnistettavaa. Se on myös sota, jota ei välttämättä käydä edes osallisten maaperällä vaan aivan jossain muualla. Sellaista kutsutaan myös proxy-sodaksi. Neljännen sukupolven sodassa sodan ja rauhan raja hämärtyy olennaisella tavalla. Hyvin pitkältikin näistä syistä viime aikoina on käyty hämmentävää keskustelua siitä, onko Suomi ja Eurooppa sodassa vai ei. Neljännen sukupolven sodankäynnin epämääräisten ja epäsymmetristen keinojen vuoksi sitä on hyvin haastavaa määritellä, mutta sitä vastaan on pystyttävä varautumaan ja puolustautumaan. Neljännen sukupolven sodankäynnissä hybridikeinot ovat olennaisessa roolissa. Kaikki tavalliset yhteiskunnan, ihmiselämän peruselementit, jotka ovat aseellistettavissa, kyllä sitten myös aseellistetaan. Tämä väijäämätön kehityskulku tarkoittaa sitä, että näiden epäkonventionaalisten keinojen ansiosta hybridisotaa käydään meidän kaikkien arjessa, omilla kotikaduilla, syvällä perinteisten rintamien sisällä, sitä käydään jopa kaikkien kodeissa, kouluissa ja työpaikoilla — joka paikassa, syvällä maan rajojen sisällä.

Puhemies! Entisestä maailmasta ei löydy ratkaisuja uuden ajan haasteisiin. Senkin takia meidän on ajateltava myös puolustuksen ja turvallisuuden näkökulmasta uudella tavalla. Suomalainen kokonaisturvallisuusajattelu on huikea menestystarina, joka on saanut maailmalla laajasti ihailua ja kiinnostusta. Se sisältää paljon uutta ja mahdollisimman kattavaa ajattelua, mutta jos lainsäädäntömme ei tue kokonaisturvallisuusajattelua, kokonaisturvallisuus ei toimi. Pakolaisten käyttäminen hybridisodankäynnin välineenä on perusesimerkki yhteiskunnallisten elementtien ja ilmiöiden aseellistamisesta. Heikommassa asemassa olevia ihmisiä käytetään häikäilemättömästi sodankäynnin välineenä. Mutta varsinaisesti tässä aseellistetaan lainsäädäntömme meitä itseämme vastaan. Tämä on erinomaisen tärkeää huomata ja ymmärtää. Pakolaisten käyttö tässä prosessissa on vain syytin. Se vaatii toimimatonta ja rikkinäistä lainsäädäntöä toimiakseen aseena. Tämän hallituksen esityksen myötä me olemme muuttamassa toimimatonta ja rikkinäistä lainsäädäntöä siten, ettei sitä voida käyttää meitä vastaan. Me olemme korjaamassa sitä sillä tavoin, että se ei voi meitä vahingoittaa, ja me korjaamme sitä siten, ettei se voi toimia aseena meitä vastaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka kuinka asiaa tarkastelisinkin, en pysty kokemaan tätä asiaa niin, että se olisi jotenkin väärin. Ne kansainväliset sopimukset, jotka ovat nyt ristiriidassa tämän hallituksen esityksen kanssa, on laadittu vanhan maailman, menneiden aikojen tilanteeseen ja vaatimuksiin, siihen aikaan, jolloin kuvittelimme maailman toimivan. Niissä sopimuksissa ei ole otettu huomioon hybridisodankäynnin, neljännen sodankäynnin sukupolven menetelmiä, ja siten myös nämä sopimukset käännetään aseeksi meitä vastaan. Se ei voi olla millään tavalla näitten sopimusten tarkoitus. Me emme voi jäädä tässä tilanteessa hankkeen makaamaan, meidän on reagoitava, meidän on toimittava. Ja se, miten me reagoimme ja miten toimimme, on oikein. Juuri valmistuneen Uutissuomalaisen gallupin mukaan selvä enemmistö Suomen kansalaisista kannatti tätä rajaturvallisuuslakia: 62 prosenttia kannatti, vain 17 prosenttia ei kannattanut. Tässä kohtaa, arvon kollegat, on syytä muistuttaa, mitä me olemme täällä tekemässä: me olemme edustamassa kansaa. Meidän tehtävämme on kuunnella kansaa, ja tässä kohtaa se on erittäin tarkalla korvalla tehtävä.

Arvoisa puhemies! Me elämme nyt toisenlaisessa todellisuudessa, joka perustuu realismiin. Siinä todellisuudessa ei ole varaa sinisilmäisyyteen, ei naivismiinkaan. Se on ainoa toimiva tapa pitää huolta riittävällä tavalla kansakunnan turvallisuudesta. Siten kannatan

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

väkevästi tätä erinomaista hallituksen esitystä, joka omalta osaltaan tulee vahvistamaan Suomen ja samalla koko läntisen maailman turvallisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

15.27 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! Toukokuun lopussa 2016 kirjailija Sofi Oksanen piti Lillehammerin kirjallisuuskonferenssissa luennon otsikolla ”Millaista on kirjoittaa Venäjästä”. Oksanen puhui informaatioidankäynnistä ja neuvostotyyllisestä painostamisesta. Eräs suomalainen mediatulo julkaisi luennosta pitkän artikkelin, jonka jaoin omalle Facebook-seinälleni. Samalla teroitin sosiaalisen median seuraajilleni, että Venäjä vaikuttaa meihin jo sodankäynnin keinoin, vaikka kyse ei kohdallamme olekaan vielä perinteisestä asevaikutuksesta vaan informaatiovaikuttamisesta. Sittemmin informaatioidankäynnistä on laajentunut hybridisodankäynniksi, joka on konkreettisimmin näkynyt välineellistettynä maahantulona itärajallamme.

Eduskunta on ollut visaisen pulman edessä pohtiessaan, millaiseen asemaan perus- ja ihmisoikeudet sekä kansainväliset sopimukset asetetaan suhteessa kansalliseen turvallisuuteen tilanteessa, jossa emme siis ole vielä perinteisen mittapuun mukaisessa täysimittaisessa sodassa. Meillä on oltava lainsäädäntö, jonka puitteissa rajoillamme toimivat viranomaiset voivat tehdä työtään ja tarvittaessa voimakeinoin turvautua. Emme voi olettaa, että rajavartijamme lähtisivät tiukan paikan tullen kansalaistottelemattomuuden tielle, kuten asekatkentaan osallistuneet aikanaan tekivät yhteisen hyvän ja kansallisen turvallisuuden nimissä.

Raakasti yksinkertaistaen jokainen meistä on joutunut kohdallaan vastaamaan ainakin kahteen kysymykseen. Ensinnäkin, uskooko siihen, että rajojamme kolkuttelevat ainoastaan hädänalaiset ihmiset, jotka tarvitsevat turvapaikkaa, vai siihen, että kyseessä on välineellistetty maahantulo, jonka mukana maahan saatetaan soluttaa esimerkiksi illegaaleja tai sotilaita. Toiseksi on pitänyt kyetä muodostamaan käsitys siitä, voisiko kokonaisuus pahimmassa tapauksessa aiheuttaa vakavan uhan kansalliselle turvallisuudellemme. Valitettavasti asiassa ja olosuhteissa on yllä kuvattua enemmän sävyjä, ja juuri niillä Venäjä pyrkii meitä hämmentämään. Sen tavoitteena on, että tsuhna jää sormi nenässä kallistelemaan päätään.

Arvoisa puhemies! Viimeistään Nato-jäsenyyden myötä Suomi siirtyi ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan sekä puolustuspolitiikassaan joukkuelajien pariin. Emme ole enää yksin vaan osa Naton ja EU:n muodostamia järeitä liittokuntia, niiden etulinjan valtio ja monessa hyvä esimerkki muille. Velvollisuutemme on hoitaa oma ruutumme viileän ammatillisesti. Siksi meillä on oltava sellainen lainsäädäntö, joka tarjoaa viranomaiselle riittävät oikeudelliset valtuudet estää välineellistetty maahantulo eri tilanteissa.

Nyt käsittelyssä olevan rajaturvallisuuslain tavoitteena on torjua tehokkaasti Suomeen kohdistettavaa painostamista ja vahvistaa rajaturvallisuutta. Kyse on rajatusta poikkeamisesta, jollaiset perustuslakimme mahdollistaa. Tällaisten poikkeusten mahdollistaminen on säädetty perustuslakiin tarkoituksellisesti ja harkiten. Suurvallan tunnistaa siitä, että kun on tarve tehdä jotain, se tekee. Pienvallan tunnistaa siitä, että se tekee, minkä pystyy, jos tekee. Suomen valitettavasti usein tunnistaa siitä, että se kompuroi suurella itseluottamuksella pikkunäppäryyteensä. Esimerkiksi YK:n pakolaissopimus on yli 70 vuotta vanha, ja siinä ajassa maailma on muuttunut paljon. Vuonna 1951 tuskin kukaan ajatteli, että jonkin maan kansallista turvallisuutta ja suvereniteettia uhattaisiin vakavasti käyttämällä ihmisiä

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

aseena sekä houkuttelemalla ja työntämällä heitä pakolaisstatuksen suojissa rajojen yli nimenomaan kansainvälisiä sopimuksia hyväksikäyttämällä.

Mitä taas tulee EU-lainsäädäntöön, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suomalais-tuomari Pauliine Koskelo on arvioinut tilannetta muun muassa näin: ”Kuinka voi olla mahdollista, että vieras valtio, vihamielinen valtio, saisi mielensä mukaan syöttää meidän ulkorajan yli keitä tahansa, paperittomia, tunnistamattomia ihmisiä, kuinka paljon tahansa? Meidän pitäisi pysyä hereillä, silmät auki ja omakin pää käytössä. Uudet tilanteet vaativat uudenlaisia arviointeja. Siis kyllä minusta täytyy voida myöntää, että tämä kysymys on vakava paitsi itse asian vuoksi, myös sen vuoksi, että tosiasia on se, että ihmisoikeustuomioistuinta ei ole koskaan pantu tällaista kysymystä pohtimaan. Siis tämä palautuskiellon tulkinta, jolla palautuskiellosta on tehty ehdottomampi kuin mitä se Geneven sopimuksessa on, niin sehän on syntynyt aivan toisenlaisessa asiayhteydessä.”

Kun olin 16-vuotiaana suorittamassa kevytmoottoripyöräkorttia, opin liikenteen teoria-tunnilla yhden monista elämäni ohjanneista viisauksista. Opettaja nimittäin tähdensi, että on ihan sama, oletko oikeassa tai väärässä, mutta jos joudut moottoripyörällä kolariin, olet aina häviö. Jos et halua hävitä, kannattaa tietyissä tilanteissa mieluummin luopua omista ja kyytiläisen oikeuksista kuin joutua yliajetuksi. Oikeusvaltio on arvokkainta, mitä meillä on. Se on niin arvokas, että sitä on puolustettava jopa omia lakejamme sekä kansainvälisiä sopimuksia itsellemme edullisesti soveltaen. Jos viranomaisillamme ei ole toimivaltuuksia vastata Venäjän hybridisodankäyntiin ja sen seurauksena tulemme yliajetuiksi ja menettämme suvereniteettimme, ketä lohduttaa, että noudatimme oman tulkintamme mukaan pilkulleen ja taukoineen kansainvälisiä sopimuksia eikä perusoikeuksiakaan tullut rajoitettua tuona historian silmänräpäyksenä?

Arvoisa puhemies! Keskusteltuani muiden kansanedustajien kanssa ja seurattuani julkista keskustelua olen tullut vakuuttuneeksi siitä, että ihan kaikki määräaikaista poikkeuslakia vastustavat eivät ole ymmärtäneet, millaisissa olosuhteissa lakia mahdollisesti käytettäisiin ja että lain yhtenä tarkoituksena on se, että sitä ei tarvitsisi käyttää. Puolustusvoimat kouluttaa vuosittain tuhansia nuoria tappamaan kurinalaisesti ihmisiä. Siinäkin perusajatuksena on, että osaamisen ja ajanmukaisen aseistuksen yhdistelmällä luodaan niin uskottava pelote, että toinen valtio ei lähde kokeilemaan kykyä. Puolustusvoimat käyttää tappavaa voimaa vain tilanteissa, jossa maamme kansallinen turvallisuus ja suvereniteetti on vakavasti uhattuna. Valmistelussa oleva rajaturvallisuuslaki otettaisiin käyttöön vain määräjäksi ja paikallisesti rajattuna tilanteessa, jossa kansallisen turvallisuuden on arvioitu olevan vakavasti uhattuna.

Arvoisa puhemies! On väitetty, että rajaturvallisuuslain puolesta äänestävät asettuvat historian väärälle puolelle. Olen ollut historian oikealla puolella muun muassa ydinvoimasta energiaratkaisuna ja Suomen Nato-kysymyksessä. Olen vakuuttunut, että olen historian oikealla puolella myös äänestäessäni tämän poikkeuslain puolesta. Keskeistä tässä rajaturvallisuuslain päätöksenteossa on se, että päättäjien, eli tässä tapauksessa meidän kansanedustajien, on sovittava yhteen eri asiantuntijoiden näkemykset ja luotava itse painotukset. Esitystä ei ole valmisteltu umpiossa vain poliitikkojen puuhasteluna, vaan siihen on osallistunut asiantuntijoita laajalla rintamalla turvallisuusviranomaisista aina lainoppineisiin. Kun toisessa vaakakupissa on kansallinen turvallisuus ja toisessa perusoikeuksien sisällöllinen, ajallinen ja alueellinen rajaaminen, valinnan ei pitäisi olla vaikea. Turvallisuus on kaikkein tärkein. Viisas valitsee kahdesta pahasta pienemmän.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

15.35 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tähän saliin on nyt tullut esitys, joka ei löydä paikkaansa maattamme sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, EU-oikeuden ja perustuslakimme vierestä vaan kävelee epäröimättä niiden yli. Näiden ongelmien lisäksi lain vaikuttavuus turvallisuuden parantamiseksi jää epäselväksi. Varmaa on vain se, että rajavartijat joutuvat kohtuuttomiin tilanteisiin, mikäli laki täällä ensin hyväksytään ja otetaan myöhemmin käyttöön.

Itse lainvalmistelusta sanon vielä sen verran, että vaihtoehtojen toimintatapojen selvittämättä jättäminen tekee esityksestä entistä epäuskottavamman.

Muistutan vielä, että perustuslakivaliokunnassa asiantuntijat olivat lähes yksimielisiä siitä, että lain säätämiseksi on selviä esteitä, mutta niin vain tämä esitys on täällä päätettävänä.

Edellä mainituista syistä en kannata tätä lakia.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen saliin tuoma esitys antaa rajavartijoille mahdollisuuden estää turvapaikanhakijoiden tuleminen rajan yli ja käännättää jo rajan ylittäneitä takaisin. Tämä pushback-menettely ei noudata ehdotonta palautuskieltoa. Tämän lisäksi esitys laittaisi rajavartijat arvioimaan rajan ylittävän henkilön oikeutta kansainväliseen suojeluun. Sanatarkasti esityksessä sanotaan näin: ”Edellä 4 §:ssä säädetystä poiketen kansainvälistä suojelua koskeva hakemus otetaan vastaan, jos se on rajavartiomiehen tapauskohtaisen arvion mukaan välttämätöntä lapsen, vammaisen henkilön tai muun erityisen haavoittuvassa asemassa olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Arviossa otetaan huomioon lapsen etu sekä se, aiheuttaisiko maasta poistaminen henkilölle välittömän hengen tai terveyden vaaran.” Rajavartijalle tästä syntyy monella tapaa täysin kohtuuton tilanne, kun ensin pitää toimia tuomarina ilman todellista mahdollisuutta arvioida tilanteen laatuja ja sitten vielä työntää tulijoita takaisin ihmisoikeussopimusten ja EU-oikeuden vastaisesti suuntaan, jossa ihmis- ja perusoikeudet eivät ole kummoinen prioriteetti. Epäselväksi on tosiaan jäänyt se, miten tämä toimintatapa rauhoittaisi rajan ja parantaisi kansallista turvallisuuttamme välineellistetyn maahantulon edessä. Ja onko rajavartijalla tosiasialisesti mitään mahdollisuutta arvioida tulijan tilannetta tai asemaa? Nähdäkseni ei ole, mutta vastuu on silti valtava.

Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että elämme ajassa, jossa kansallisen turvallisuuden vaalimiseen kohdistuu isompia vaatimuksia kuin pitkiin aikoihin. On selvää, että olemme kaikki yksimielisiä tästä, ja olen myös varma siitä, ettei meistä kukaan haluaisi olla tässä turvallisuuspolitiikkaa tällä tavalla korostavassa tilanteessa. On selvää myös se, ettei tilanne ole millään tavalla helppo.

Tiedostan myös sen, ettei turvallisuuttamme eniten uhkaavalla toimijalla, Venäjällä, ole käsissään samanlaista sääntökirjaa tai periaatteita, jotka meillä demokraattisessa oikeusvaltiossa on. Ja itse asiassa, kun tarkemmin ajattelee, juuri tuo vapaa demokraattinen oikeusvaltio on kaiken puolustamisen arvoinen. Sen vaaliminen on ihan yhtä tärkeää kuin turvallisuuden, se on turvallisuutta, eivätkä nämä kaksi asiaa ole millään tapaa vastakkain, ellei niitä väkisin niin aseteta.

Ihmis- ja perusoikeudet ovat ehdottomia. Niistä kerran luisuminen on tae siitä, että jatkossa se käy entistä helpommin. Onkin mahdotonta liputtaa sen puolesta, että meidän niin sanottu kova kova vastaan olisi tiettyjen perusperiaatteiden hylkääminen tilanteessa, jossa niille olisi entistä enemmän kysyntää autoritaarisen rajanaapurin painostuksen edessä.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

En usko, että ihmisoikeuksien polkeminen tai oikeusvaltioperiaatteen nakertaminen on kummoinen voimanosoitus kaikkia mahdollisia sääntöjä rikkovan toimijan edessä, ja siksi me, maan valitut kansanedustajat, teemme päätöksen siitä, onko tämän esityksen hyväksyminen millään tapaa välttämätöntä tai edes järkevää. Mielestäni on selvää, että tätä lakia ei pidä hyväksyä tällaisenaan.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi sanon vielä... — Anteeksi, tämä ei nyt tule vielä lopuksi, mutta sanon vielä pari sanaa tästä... [Ben Zyskowicz: Toiseksi lopuksi!] — Niin, kuinka monta kertaa voi jatkaa? — Sanon vielä pari sanaa tästä asian ympärillä pyörineestä keskustelusta. Kaikkien edellä mainittujen kyseenalaisten seikkojen johdosta on täysin oikeutettua esittää kritiikkiä tätä hallituksen esitystä kohtaan. Se ei ole välinpitämättömyyttä kansallisesta turvallisuudesta vaan päinvastoin. Jos saliin tuodaan esitys, joka on heikosti valmisteltu ja suuressa ristiriidassa oikeusvaltioperiaatteidemme kanssa, niin vika ei ole silloin perustuslakivaliokunnassa käyneissä asiantuntijoissa, jotka sanovat sen ääneen, tai opposition kriittisissä äänenpainoissa ihmisoikeuksien kohdalla, vaan kyllä, vika on tämän esityksen saliin tuovan hallituksen.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt ehkä lopuksi vielä totean, että ristiriita EU-oikeuden etusijaperiaatteen kanssa on niin ilmiselvä, että koko laki uhkaa olla susi jo syntyessään. Siksi siteeraan vielä loppuun oikeustieteilijä Juha Raition kommenttia liittyen hallintovaliokunnan mietintöön ja ehkä tämän lain isoimpaan ongelmaan: ”Valiokunta ei ole selvästi ymmärtänyt, mitä EU-oikeuden etusijaperiaate tarkoittaa. Jos suomalainen lainsäädäntö on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa, silloin kansallinen lainsäädäntö jätetään noudattamatta, ja niin myös tämän lain kanssa pitäisi toimia.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.41 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa ollaan poikkeuksellisessa tilanteessa itärajan osalta, niin kuin tänään on monasti kuultu. Venäjä käyttää hybridivaikuttamiseen välineellistettyä maahanmuuttoa. Se on tosiasia. Miten sitä sitten torjutaan? Miten tunnistetaan siinä tilanteessa oikeat turvapaikanhakijat? Ja miten tunnistetaan ne, joiden ei kuulu päästä maahan? Nämä ovat niitä ydinkysymyksiä tässä tilanteessa. Tässä ei ole kysymys maahanmuuttopolitiikasta eikä turvapaikanhausta — sitä käytetään nyt vieraan valan toimesta väärin. Sen torjumiseen eivät tavalliset toimet riitä, eikä myöskään kunnollisia vaihtoehtoja tämän välineellistetyn maahanmuuton torjumiselle ole esitetty. Sen osalta keino ei ole se, että otamme kaikki vastaan ja käsittelemme sitten normaalisti turvapaikkahakemusten perusteella asian. Mikä on se välineellistetyn maahanmuuton turvanhakijoiden määrä, johon meidän pitäisi varautua? Mihin heidät sijoitetaan: vastaanottokeskuksiin, niin sanottuihin järjestelykeskuksiin vai säilöön? Mihin määrään varaudumme: 10 000, 20 000 vai 30 000? Oikeista turvapaikanhakijoista me kyllä selviämme, mutta mitä jos joukossa on niitä, jotka horjuttavat kansallista turvallisuuttamme, se on se kysymys tässä tilanteessa.

Tällä hallituksen esityksellä ja väliaikaisella lailla yritetään torjua välineellistettyä maahanmuuttoa. Tämä korjaa rajavartiolaitoksen pohjalta tehdyn liian pitkän rajansulkutilan. Noin seitsemän kuukautta ei ollut alkuperäinen tavoite rajavartiolaitoksen 16 §:n mukaan. Rajavartiolaitos hyväksyttiin täällä eduskunnassa käytännössä yksimielisesti ja tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Ja nyt kun se on ollut seitsemän kuukautta voimassa, niin varmaan loukaamme joltain osin myös alkuperäistä tavoitetta tilapäisestä sulusta. Myös silloin tämä sai

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

oikeusoppineilta kritiikkiä ristiriidoista kansainvälisten sopimusten ja EU-säädösten kanssa. Tämä on muistettava tässä yhteydessä. Nyt tätä lakia yritetään tehdä oikeusvaltion keinoin poikkeustilanteeseen eli välineellistettyyn maahantuloon ja säädöspohjaisesti. Sillä on lievennetty rajavartiolain tuomaa rajan täyssulkua ja annettu haavoittuvassa asemassa oleville portti päästä turvapaikanhakuun. On muistettava, että laki on käytön osalta tarkasti rajattu ajallisesti, kuukauden kerrallaan, ja muina aikoina turvapaikanhaku on täysin mahdollinen kv-sopimusten mukaisesti. Laki on siis rajattu tarkasti ajallisesti, alueellisesti ja käyttönoton osalta. Lainsäädäntöpohja on mietinnönkin mukaan ristiriidassa kansainvälisten sopimusten ja EU-oikeuden kanssa, mutta myös kansainvälisiä sopimuksia on mahdollista arvioida kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Meidän perustuslakimme antaa tehdä perustuslain säätämisjärjestyksessä poikkeamismahdollisuuden kansalliseen lainsäädäntöön. Sitä ollaan juuri nyt tekemässä. Kansainväliset sopimukset ja EU-lainsäädäntö jäävät voimaan, niitä poikkeamismahdollisuus ei tällä kertaa koske eikä voikaan koskea. Kv-sopimukset ja EU-säännökset ovat voimassa, ja ristiriitatilanteessa viime kädessä oikeuslaitos ratkaisee tällaiset kysymykset.

Arvoisa puhemies! Kansallinen turvallisuus on kuitenkin ensisijainen, ja siitä on oltava huolissaan. Sitä punnintaa teemme nyt täällä eduskunnassa. Itsenäisen oikeusvaltion pitää löytää välineitä, joilla tämä hoidetaan. Harmillista oli, että lakia on pitänyt paikata monelta osin täällä eduskunnassa. Se on kuitenkin parantunut rajavartiomiesten työskentelyn ja turvapaikanhakijoitien osalta, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien osalta. Lapsen huoltaja ja vammaisen avustaja pääsevät tällä nykyisin yhä helpommin maahan. Ratkaisuja tekevä rajavartijan pitää olla tehtävään koulutettu ja ohjeistettu. Myös rajavartioloitten kykyä tunnistaa oikeat hakijat parannettiin. Myös eduskunnan rooli arvioida lain toivuutta jatkossa on parempi kuin se oli aiemmin. Nämä ovat tärkeitä muutoksia.

Arvoisa puhemies! EU:lta toivomme ponnen mukaisesti välineellistetyin maahantulon torjumiseksi toimia. Nyt sieltä on annettu enemmän vain hallinnollisia toimia, eikä EU:lla ole tällä hetkellä toimia välineellistettyyn maahantuloon. Ne tulevat vasta vuosien päästä ja eivät ehdi tähän akuuttiin tilanteeseen. Maat ovat joutuneet tekemään aika paljon hallinnollisia päätöksiä. Suomi on tässä etunojassa, kun tekee lainsäädäntöpohjaa tällaisen tilanteen varalle.

Arvoisa puhemies! Nyt on asetettava kansallinen turvallisuus etusijalle, ja siitä meidän on huolehdittava oikeusvaltion keinoin ja yritettävä näillä poikkeusmenettelyillä ja tarkasti rajatulla lainsäädännöllä huolehtia kaikkien ihmisten oikeuksista, myös ihmisoikeuksista. Ja ristiriitatilanteet kansainvälisten oikeuksien kanssa ratkaistaan sitten myöhemmin tuomioistuimissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

15.47 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tässä salissa ei käsittääkseni ole erimielisyyttä siitä, että Suomen turvallisuudesta pidetään kiinni. Täällä ei myöskään ole erimielisyyttä siitä, että Venäjä on järkyttävää hyökkäyssotaa käyvä epädemokraattinen valtio. On siis täysin selvää, että Suomella on oikeus puolustaa rajojaan ja pitää huolta kansallisesta turvallisuudestaan. Tietenkin. Mutta erimielisyys on siitä, miten me vastaamme tähän tilanteeseen, siitä, mitä keinoja otetaan käyttöön ja kuinka varmistetaan niiden toimivuus ja varmistetaan se, että ne tosiasiallisesti lisäävät Suomen turvallisuutta eivätkä heikennä sitä.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Itse ajattelen, että tämä laki on kokoaan suurempi ja historiallinen testi niin eduskunnalle kuin suomalaiselle oikeusvaltiolle.

Arvoisa puhemies! Ainakin tähän asti olemme halunneet olla oikeusvaltio ja pitää kiinni kansainvälisistä sopimuksista. Me olemme nähneet, että ne ovat tärkeä osa meidän turvallisuuskehikkoamme ja että ne ovat erityisesti pienen valtion turva. Siksi minusta ainoa kestävä tapa vastata Venäjän vaikuttamisyrityksiin on etsiä ratkaisuja, joissa samanaikaisesti pidetään kiinni kansallisesta turvallisuudesta sekä oikeusvaltioperiaatteesta ja ihmisoikeusvelvoitteista. No, ajatellaan, että voisi tulla eri johtopäätökseen, kuten tämän lain kannattajat ovat tulleet, johtopäätökseen, että ollaan tietoisesti valmiita rikkomaan ihmisoikeusvelvoitteita ja oikeusvaltioperiaatetta. Mutta vaikka näin haluaisi tehdä, niin eihän EU-oikeus kuitenkaan lakkaa olemasta eivätkä kansainväliset sitoumukset lakkaa olemasta. Siksi ristiriita sen kanssa, voiko lakia edes soveltaa, on edelleen ratkaisematta. Eikä tämä ole lain pienimpiä ongelmia.

Arvoisa puhemies! Lain sisällöstä vielä. Nyt fakta on se, että tämä lakiesitys vaarantaa ehdottoman palautuskiellon ja oikeuden elämään sekä loukkaa oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta. Palautuskielto ja oikeus elämään ovat ehdottomia ihmisoikeuksia, joita valtion on turvattava kaikissa olosuhteissa. Eli toisin kuin täällä tänään on annettu ymmärtää, niin se, että kyseessä on poikkeuslakimenettely, ei poista ristiriitaa ihmisoikeussopimusten kanssa eikä poikkeuslakimenettelyä ole sellaiseen myöskään tarkoitettu. Eli tämä ristiriita ihmisoikeussopimusten kanssa tarkoittaa sitä, että ihmisoikeussopimuksia rikotaan aivan säättämisyjärjestyksestä riippumatta. Eli tätä lakia ei voi päättää edes rajattuna poikkeuksena.

Arvoisa puhemies! Välineellistämisen tarkoitus on testata, miten meidän oikeusvaltiomme kestää tällaista vaikuttamista. Sen takia on oleellista kysyä, mitkä ovat tämän käännytyslain vaikutukset. Tämä on niin poikkeuksellinen laki, että on myös syytä tarkastella sitä muutamien kysymysten kautta.

Ensimmäinen on se, mihin uhkaan tällä vastataan. Eli ovatko aseettomat ihmiset, turvapaikanhakijat, ryhmä, joka todella pystyy vaarantamaan Suomen turvallisuuden vakavalla tavalla? Turvallisuusuhka on pidetty salaisena, joten kansalaisilla tai medialla ei ole ollut edes mahdollista arvioida, onko perustuslain vastainen, täysin poikkeuksellinen laki perusteltu, eli onko se aidosti välttämätön tai olisiko vaihtoehtoinen toiminta mahdollista. Omassa tiedossani ei ole sellaista uhkaa, joka juuri tämän lain perustelisi.

No, entä voiko tätä lakia soveltaa, ja jos voisi, niin toteutuuko lailla se, mitä sillä tavoitellaan? Itse epäilen vahvasti näitä molempia.

Käytännön toimivuudesta syntyy vain lisää kysymyksiä. Ensinnäkin, miten yksittäinen rajavartija voi arvioida oikeutta turvapaikkaan? Tämä esitys asettaa mielestäni yksittäisen suomalaisen rajavartijan todella kestävämmään tilanteeseen. Eihän heitä ole koulutettu turvapaikkaoikeudesta. Entä miten turvapaikkaoikeus voisi toteutua ilman turvapaikkaperusteiden arviointia? Tehdäänkö se silmämääräisesti, vai pitääkö osata sanoa oikeat sanat? Ja mitä sitten tapahtuu, jos ihmisiä käännytetään ja he eivät palaa. Jätetäänkö heidät rajalle? Ja ennen kaikkea: miten viranomaisen tulisi toimia jos kansallinen oikeus ja EU-oikeus ovat selvästi ristiriidassa tämän lain kanssa?

Sitten on myös aiheellista kysyä, mitä laajempia vaikutuksia tällä on oikeusvaltiollemme. Siksi me olemme tuoneet esille, kuinka perustavista oikeuksista tinkiminen yhden henkilöryhmän kohdalla avaa oven horjuttaa niitä muidenkin ryhmien osalta.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Arvoisa puhemies! Täällä on peräänkuulutettu vaihtoehtoja. Siksi viimeinen ja tärkein kysymys on, ovatko samat tavoitteet saavutettavissa toisin eli toteutuuko välttämättömyysperiaate. Me vasemmistossa näemme, että meillä on kyky vastata poikkeukselliseenkin turvapaikkatilanteeseen. Meillä on useita rajaturvallisuuteen liittyviä toimivia käytäntöjä. Turvapaikanhaun osalta näitä keinoja ovat esimerkiksi seuraavat: pidetään yllä laadukasta ja tehokasta turvapaikkamenettelyä, lisätään vastaanottokapasiteettia, käsitellään perusteettomat hakemukset nopeasti ja ennen kaikkea parannetaan EU-maiden yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Tämä käännetyislaki on heikko esitys, jonka soveltuvuutta ja toimivuutta voi vahvasti epäillä. Tällaisen lain ei pitä olla syy lähteä toimimaan meidän tärkeimpiä arvojamme ja sitoumuksiamme vastaan. Näistä syistä minun tukeani tällä esityksellä ei ole, ja olen myös iloinen siitä, että vasemmisto on koko tämän prosessin ajan ollut johdonmukaisesti ja koko ryhmän voimin tätä käännetyislakia vastaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

15.54 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ihmisten välineellistäminen vihamieliseen toimintaan ei ole hyväksyttävää missään tilanteessa. Venäjän toiminta tulee tuomita, sitä estää ja siihen varautua. Suomella on oikeus valvoa ja hallinnoida rajojaan, mutta tämä voidaan ja pitää tehdä kansainvälisen ja eurooppalaisen oikeuden mukaisesti. Yksinkertaistettuna: meidän ei pitä vastata Putinin temppuihin lipsumalla kohti vastaavien maiden tempuvalikoimaa.

Me olemme suuri osa tässä salissa olleet pitkään päättäjinä ja tottuneet siihen, että hyvä päätösvalmistelu tarkoittaa useiden eri vaihtoehtojen harkintaa. Nyt hallitus on alusta asti väittänyt, että tarjottu käännetyislaki on pakko ottaa, muita vaihtoehtoja ei ole. Me olemme Suomessa ennen arvostaneet myös moniäänistä keskustelua, ilmapiiriä, jossa on lupa haastaa vallanpitäjiä ja näin päästä lopulta yhdessä parempiin lopputuloksiin. Nyt hyökkäys lakiin eriäviä näkökulmia esittäneitä kohtaan on kovaa.

Arvoisa puhemies! Tämä, kuten kansainvälisiä sopimuksia murtava lakiesitys, kuten Suomen lakien perustuslaillisuuden valvonnan romuttuminen, nämä kaikki ovat juuri sitä, mistä autoritääriset vallat kiittävät. Tämä kehitys ei ole Suomen tai suomalaisten etu. Se ei vahvista turvallisuuttamme.

Arvoisa puhemies! Käyn ensin läpi tämän lain heikkouksia ja sitten ehdin toivottavasti muutaman sanan myös niistä vaihtoehtoista.

Tämä esitys on ristiriidassa perustuslakimme kanssa. Se poikkeaa Suomen kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista, se rikkoo loukkaamattomien ihmisoikeuksien suojaa ja yksilön oikeusturvaa sekä on EU-oikeuden vastainen. Laki on siis poikkeuksellinen kävellessään sopimusjärjestelmämme yli, mutta laki on myös huono. Sen toimivuutta ei ole mietitty loppuun, sillä kuten täällä moni on jo todennut, laki on tehty viestintävälineeksi Venäjälle. Hyvät kollegat, laki ei ole koskaan vain viestintäväline, vaan lakien pitää olla myös käytännössä toimivia.

Tämä laki sisältää huomattavan määrän kysymysmerkkejä siitä lähtien, kuka pushbackin toteuttaa välttämättömyyskriteeriin eli siihen, milloin lakia aiotaan käyttää. Haasteita on myös rajavartijan asemassa. Miten rajavartija ihmisen nähdessään osaisi todeta tämän olevan kidutusvaarassa? Hankalassa tilanteessa he olisivat siksikin, että EU-oikeus on Suomessa voimassa ja ensisijaista tässä tapauksessa, minkä vuoksi on epäselvää, voisivatko he käännetyislakia edes soveltaa, saati, mitä seurauksia siitä voisi olla.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Lain kannuste on myös nurinkurinen. Turvapaikanhakijan kannattanee enemmän päästä Suomen maaperälle jostain muualta kuin odottaa asianmukaisesti virallisella ylityspaikalla, jossa läpipääsy on todennäköisesti siis lain mukaan estetty ja turvapaikkahakemus-oikeus ei toteudu. Laki on yksinkertaisesti loppuun ajattelematon ja sellaisena varmasti enemmän yllyke kuin pidäke Venäjälle välineellistetyn maahantulon testaamiseen jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Suomi on tähän asti nähnyt, että kansainvälisten sopimusten ja ihmisoikeusvelvoitteiden puolustaminen on myös pienen maan etu. Lakiesitys on ristiriidassa muun muassa ehdottoman palautuskiellon, kidutuksen ja muun epäinhimillisen kohtelun kiellon, joukkokarkotusten kiellon, oikeusturvan ja oikeuden tehokkaisiin oikeussuojakeinoiniin toteutumisen sekä turvapaikkaoikeuden kanssa. Mikä Suomen todellinen intressi on lähteä romuttamaan kansainvälistä sopimuskehikkoa? Väitän, että meidän oikeuskäsityksemme vaatii ihmisoikeuksista kiinni pitämistä. Mikä olisi suomalaisten reaktio, jos Venäjä ei ottaisi rajalta pois työnnettyjä pakolaisia vastaan, vaan he jäisivät Valko-Venäjän esimerkin tapaan kuolemaan rajalle? En usko suomalaisten tätä sulattavan. Tällaista tilannettako olemme valmiita testaamaan? Olisimme siis käännetyislaista huolimatta Venäjän harkinnan — tai harkitsemattomuuden — varassa.

Arvoisa puhemies! Täytyy perustuslaillisuuden osalta käydä toisessa puheenvuorossa asiaa läpi, jotta ehdin vähän näihin vaihtoehtoihinkin.

Vaikka hallintovaliokunta väittää, että tällä lailla pyritään torjumaan välineellistettyä maahanmuuttoa eli kasvavaa turvapaikanhakua, olen sitä mieltä, että tämäkin laki koskee käytännössä rajatilanteen hallintaa ja senkin osalta sisältää suuria kysymysmerkkejä, kuten aiemmin kuvasin. Välineellistetyn maahantulon torjunta tarkoittaisi oikeasti sitä, että kehitysyhteistyöllä mahdollistettaisiin pääsy koulutukseen ja työhön omassa kotimaassa tai lähialueilla, rauhantyöllä ennaltaehkäistäisiin sotia ja konflikteja, ilmastonmuutosta ja luontokatoa torjumalla säilyttäisimme useampia alueita asuinkelvollisina. Toisena keinovalikkona vahvistaisimme turvallisia maahantuloreittejä niin turvaan esimerkiksi humanitäärisen viisumin avulla kuin työhön työnhakuviiisumin avulla. Kolmantena keinovalikkona kitkisimme salakuljetusta, viestisimme Venäjän reittien riskeistä, Venäjä kun viestii niistä houkutuksista. Lähtömaihin tarvitaan oikeaa tietoa siitä, ettei Suomi ole mahdollinen kauttakulkumaa muuhun Eurooppaan, esimerkiksi laajaa tietoa siitä, kuinka Venäjän kansalaisuuden saaneet ovat joutuneet kansalaisuuden saatuaan Ukrainaan sotimaan tai kuinka opiskelijaviisumilla saapuneita afrikkalaistaustaisia on kiristetty liittymään sopusotilaiksi tai Suomesta käännytettyjä on lähetetty Ukrainaan sotimaan. Nämä tiedot olisivat varmasti pidäke lähdölle turvaa hakemaan Venäjän kautta.

Suomi ei suinkaan ole myöskään ensimmäinen maa välineellistetyn maahantulon kohteena. Kansainvälisen oikeuden emeritusprofessori Martti Koskenniemi esitti lausunnoissaan useita EU-oikeuteen liittyviä vaihtoehtoja, komission mahdollisuutta ehdottaa Euroopan unionin neuvostolle toimenpiteitä, kun jokin EU-jäsenmaa kohtaa rajallaan joukkomittaisen maahantulon. Neuvosto voi antaa jäsenmaalle luvan erityistoimenpiteisiin, joilla voidaan poiketa EU:n maahantulosäännöistä. Tätä Espanja on testannutkin. Näistä ei ole hallituksen toimesta kuitenkaan neuvoteltu tai ainakaan neuvotteluista ei ole kerrottu, jos sellaisia on käyty. Myös rajamenettely, jonka hallitus ja eduskunta jo päättivät, on yksi keinovalikoima, ja maahanmuuttopakettiin kuuluu myös välineellistetyn maahanmuuton hylintää, joka tulee voimaan 2026. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

16.01 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta sai eilen valmiiksi odotetun mietintönsä rajaturvallisuuslaista. Hallintovaliokunta päätti esittää laajalla enemmistöllä äänin 15—2 eduskunnan suurelle salille rajaturvallisuuslain hyväksymistä valiokunnan mietinnöstä ilmenevin usein muutoksin. Me hallintovaliokunnan sosiaalidemokraattiset kansanedustajat kannatimme hallintovaliokunnan mietinnön hyväksymistä sen lopullisessa muodossa.

Rajaturvallisuuslain tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua Venäjän Suomeen kohdistamaa painostamista. Tämä laki tuo rajaturvallisuudesta vastaaville viranomaisille toimivaltuuksia torjua välineellistettyä maahantuloa, jonka kohteena Suomi on ollut jo viime syksystä lähtien. Suomeen kohdistuva välineellistetyin maahantulon uhka on hyvin todellinen ja voi jatkuessaan uhata Suomen kansallista turvallisuutta ja itsemääräämisoikeutta. Nykyinen kansallinen tai EU-tason lainsäädäntö ei anna Suomelle riittäviä torjuntakeinoja, joilla vastata välineellistetyin maahantulon kaikkein vakavimpiin tilanteisiin. Siksi Suomi on Venäjän törkeän painostamisen seurauksena pakotettu toimimaan. On jälleen kerran syytä painottaa sitä, että tässä laissa ei ole kyse maahanmuuttopolitiikasta, vaan Suomen turvallisuuden varmistamisesta käsillä olevassa tilanteessa.

Selvää on, että rajaturvallisuuslaki on hyvin poikkeuksellinen laki. Siksi sen säätäminen täällä eduskunnassa edellyttää tavanomaista laajempaa yksituumaisuutta. Laki muodostaa poikkeuksen Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin, mutta oleellista on, että tämä poikkeus on rajattu alueellisesti, ajallisesti ja sisällöllisesti niin pieneksi kuin on lain tarkoitukseen nähden ollut mahdollista. Laki on tarkoitettu vastaamaan uhkaan, jollaiseen ei ole osattu varautua laadittaessa monia Suomea tällä hetkellä sitovia kansainvälisiä sopimuksia.

Eduskunta on joutunut hakemaan tasapainoa kansallisen turvallisuuden ja Suomea sitovien velvoitteiden välille ennennäkemättömässä tilanteessa ja kovassa paineessa. Hyviä vaihtoehtoja ei ole ollut tarjolla. On täytynyt valita vähiten huono.

Kynnys tämän poikkeuksellisen lain soveltamiselle on korkea. Kyse on viimesijaisesta työkalusta, jota voidaan soveltaa, kun kaikki muut keinot eivät enää riitä. Päätös kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamisen rajoittamisesta ajallisesti ja alueellisesti tarkoin määritellyllä alueella voi olla voimassa enintään kuukauden. Mahdollisuus hakea turvapaikkaa on olemassa näissäkin tilanteissa muualla paitsi rajoituspäätöksen alueella. Valiokuntakäsittelyssä lakiin sisällytettiin myös eduskunnalle selkeä rajoituspäätöksen jälkivalvonnan rooli, mikä on merkittävä asia eduskunnan tiedonsaannin kannalta, jos lakia päädytään soveltamaan.

Arvoisa puhemies! SDP katsoi, ettei alkuperäinen hallituksen esitys ollut sellaisenaan hyväksyttävissä. Edellytimme merkittäviä muutoksia rajaturvallisuuslakiin lain eduskuntakäsittelyssä. Vaadimme muun muassa roolin määrittelemistä eduskunnalle, muutoksia lain ristiriitojen pienentämiseksi suhteessa kansainvälisiin velvoitteisiin ja toista käsittelyä perustuslakivaliokunnassa sen varmistamiseksi, että perustuslakivaliokunnan aikaisemmin vaatimat korjaukset on asianmukaisesti tehty. Meidän hankamme eivät pudonneet, vaan halusimme käydä työhön tämän lain parantamiseksi täällä eduskunnassa Suomen vaikean tilanteen ja käsillä olevan uhan tunnistaen. [Bella Forsgrén: Mitään merkittäviä muutoksia ei tehty!] Lain sisällöstä neuvoteltiin hallintovaliokunnassa pitkään. Vaikeiden neuvottelujen lopputuloksena arvioimme, että kaikki SDP:n asettamat edellytykset toteutuivat valiokunnan lopullisessa mietinnössä.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Laki ei tietenkään ole täydellinen, mutta näin muutettuna se huomioi paremmin rajamiehen ja maahan pyrkivien oikeusturvan sekä lain ja kansainvälisten velvoitteiden ristiriidan. Kiitän kaikkia hallintovaliokunnassa tämän lain hiomiseen osallistuneita ryhmiä. SDP:n ennakkoehtojen täytyttyä valiokuntaryhmämme hyväksyi sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän laajan enemmistön mandaatilla neuvottelutuloksen mietinnöstä.

Uskon ja toivon, että eduskunnan suuresta salista löytyy tarvittava enemmistö tämän kansallisen turvallisuuden kannalta välttämättömän lain hyväksymiseksi niitä parhaita perinteitä kunnioittaen, joiden mukaisesti kansallisen turvallisuuden kysymykset on aina tässä maassa pystytty ratkomaan.

Arvoisa puhemies! Viime päivinä mielessäni ovat olleet usein silloisen tasavallan presidentti Sauli Niinistön sanat valtiopäivien avausistunnon puheessa viime helmikuussa tässä salissa. Presidentti Niinistö totesi puheessaan eduskunnalle rajan tilanteeseen viitaten: ”Haaste on kuitenkin kova ja kahtalainen: miten turvaamme lakeihin ja miten taas turvaamme niitä. Pian koittava kevät voi tulla haastamaan molemmissa suhteissa. Voi olla, että poikkeukselliset ajat vaativat poikkeuksellista ajattelua. Samalla laillisen järjestyksen ydin on varjeltava.” Ajattelen, että juuri näin olemme nyt tekemässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

16.08 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Turvallisuustilanteen ennustettavuus Euroopassa ja samalla myös Suomen lähialueilla on viimeisten vuosien aikana heikentynyt radikaalisti. Venäjä on luokitellut Suomen epäystävälliseksi valtioksi, ja tämä asettaakin meidät erityisen alttiiksi epätavanomaisille vaikuttamisyrityksille, kuten välineellistetylle maahantulolle.

Välineellistetyssä maahantulossa ihmisiä käytetään välineenä vihamielisen valtion painostamisen keinona, yleisesti poliittisin tarkoituksin. Tämä on osa hybridivaikuttamista, jolla pyritään löytämään haavoittuvuuksia ja hyödyntämään yhteiskuntamme heikkoja kohtia. Välineellistetty maahantulo ei ilmiönä ainoastaan horjuta yhteiskuntamme tasapainoa, vaan siihen liittyy myös merkittävää rajat ylittävää ja kansainvälistä rikollisuutta.

Talvella 2023 koimme konkreettisesti välineellistetyn maahantulon seuraukset. Marras—joulukuussa Suomeen saapui rajanylityspaikkojen kautta valtava määrä kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä. Ennen kuin raja saatiin suljettua, jokainen oli otettava vastaan. Tämä tilanne osoitti, kuinka haavoittuvia ilman riittäviä toimivaltuuksia todella olemme. Jos vastaavanlainen tilanne toistuisi tai turvapaikanhakijoita alkaisikin seuravaksi tulla laittomasti maastorajan yli, emme käytännössä ilman poikkeuslakia voisi tehdä muuta kuin ottaa heidät vastaan ja ohjata turvapaikkaprosessiin. Käytännössä hybridivaikuttaja olisi tässä kohtaa voittanut.

Arvoisa puhemies! Suomen on varauduttava siihen, että välineellistetty maahantulo jatkuu ja mahdollisesti myös voimistuu. Tämä vaatiiikin tehokkaita, ennalta ehkäiseviä toimia, joista keskeisin on vahva ja selkeä lainsäädäntö. Esitetty poikkeuslaki antaisi viranomaisille riittävät toimivaltuudet toimia poikkeustilanteessa tehokkaasti ja ennakoivasti. Valtioneuvosto voisi tarvittaessa rajoittaa kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamista tietyillä rajanylitysalueilla, eli toisin sanoen rajaturvallisuutta me pystytäisiin myös poikkeustilanteessa tehokkaasti takaamaan. On täysin välttämätöntä, että Suomi kykenee tehokkaasti estämään ulkopuolisten tahojen mahdollisuudet käyttää muuttoli-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kettä vihamieliseen vaikuttamiseen välineenä Suomea ja samalla koko Euroopan unionia vastaan. Tällaista me emme yksinkertaisesti voi sallia.

Puhemies! Tämä ei suinkaan ole ensimmäinen kerta, kun kohtaamme välineellistetyin maahantulon kaltaisen poikkeustilanteen. Vuosina 2015—2016 olimme vähän vastaavalaisessa tilanteessa, kun Venäjältä saapui lyhyessä ajassa maahamme noin 1 700 turvapaikanhakijaa. Hallintovaliokunta on kuitenkin arvioinut nyt käsillä olevan tilanteen olevan vielä paljon vakavampi. Kuten jo todettu, marras—joulukuussa 2023 Suomeen saapui rajanylityspaikkojen kautta noin 1 300 kansainvälistä suojelua hakevaa henkilöä ilman edellytyksiä maahantulolle. Näistä saapujista liki 30 prosenttia on jo poistunut Suomesta ennen hakemuksen tutkinnan päättymistä jatkaen matkaansa muualle Eurooppaan.

Välineellistetyin maahantulon uhka pysyy siis yhä varsin korkeana. Suomen rajojen läheisyydessä oleskelevien henkilöiden määrä voi Venäjän viranomaisten myötävaikutuksella kasvaa erittäin nopeasti ja huomattavasti, minkä vuoksi uhka tilanteen eskaloitumisesta onkin äärimmäisen suuri. Maahan pyrkivien henkilöiden kulku lähtömaista aina Suomen rajalle saakka voi tapahtua Venäjän viranomaisten kontrolloimana valtavan nopeasti, vain muutamassa päivässä. Tähän meidän onkin nyt täysipainoisesti kyettävä varautumaan paitsi käytännön myös lainsäädännöllisten keinojen puitteissa.

Arvoisa puhemies! Välineellistetty maahantulo sitoo valtavan määrän viranomaisten resursseja. Suomen viranomaisten toimintaa pyritään vaikeuttamaan ja yhteiskuntaa saamaan epäjärjestykseen muun muassa turvapaikkajärjestelmää ja -rekisteriä ruuhkauttaen sekä yhteiskuntamme liitoksia horjuttaen. Tätä emme voi sallia. Kyse on kansallisesta turvallisuudesta, joka meidän tulee etenkin tällaisessa maailmantilanteessa asettaa kaiken muun edelle. Meidän on yhdessä varmistettava, että Suomi säilyy turvallisena ja vakaana maana nyt ja tulevaisuudessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Limnell.

16.13 Jarno Limnell kok: Arvoisa rouva puhemies! Jos katsomme ensiksi hieman taaksepäin historiaan, niin voimme olla samaa mieltä siitä, että on hyvä, että tässä salissa ja Suomessa on löytynyt päättäväisyyttä turvallisuutemme takaamiseen. Tämä yhteiskunta on joutunut historiansa aikana käymään läpi monia käänteitä, aikanaan myöskin hyvin raskain uhrein puolustamaan itsenäisyyttään ja sitä valtion perustehtävää, turvallisuutta. Sen takia me voimme täällä tänään turvallisuudesta keskustella. Jos historian sijasta katsotaan tulevaisuuteen, niin realistisesti voi arvioida, että turvallisuuspolitiikassa pilvet ovat valitettavasti enemmänkin tummumaan kuin valaistumaan päin. Kuten eiliset tapahtumat ja monet monet muut osoittavat, Venäjän toiminnalla ei nykyhetkessä ole pidäkkeitä. Olisi naiivia ajatella muuta. Ja jos tätä lähtökohtaa ei ymmärrä, sanoisin suoraan, että se on vaarallista Suomen ja suomalaisten turvallisuudelle.

Uskallan sanoa kokemuksellani, että turvallisuuspoliittisesti tällä hetkellä me elämme poikkeuksellista aikaa. Kuten tässäkin hyvässä keskustelussa on tullut useampaan kertaan esille, sellaiset perinteiset käsitteet kuin sota ja rauha — kun me ehkä pidämme ihmismielessä tapana ajatella asioita kaksijakoisesti — eivät pelkästään hämärry, vaan niitä tarkoituksella hämärretään. Sitä tapahtuu Suomenkin osalta Venäjän toimesta tälläkin hetkellä. Turvallisuus, sota ja monet muut käsitteet, jotka vaikuttavat myöskin lainsäädäntöön, muuttuvat ajan mukana, ja silloin myöskin meidän on muututtava. Aivan niin kuin edustaja Ronkainen tässä edellä toi hyvin esille, Venäjä tietoisesti käyttää hyväkseen hybridivai-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kuttamisessa eli tässä sodan ja rauhan välimaastossa tapahtuvassa vihamielisessä toiminnassa meidän lainsäädäntömme heikkouksia. Minun mielestäni meidän lainsäätäjien tehtävänä on tilkitä nämä aukot. Tämä ei tule jatkossa koskemaan pelkästään tätä rajaturvallisuuslakia, josta tänään keskustelemme, vaan erilaiset hybriditoimet, jotka vaativat meidän lainsäädäntömme uudistamista, tulevat tämänkin eduskunnan eteen myös jatkossa. Oikeusvaltiona meillä on oikeus, velvollisuus ja ennen kaikkea meillä on minun mielestäni oltava mahdollisuus puolustautua näitä vihamielisiä valtion aiheuttamia vakavia vaaroja vastaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä ajassa siinä, että me huolehdimme Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta, korostuu mielestäni erityisesti kaksi asiaa: Ensinnäkin päättäväiset toimet. Kyllä, turvallisuuspolitiikka, lainsäädäntö ja näistä asioista päättäminen ja keskusteleminen ovat myöskin viestejä. Ne ovat myöskin viestejä siitä, miten me osaamme toimia tällaisessa tilanteessa, ja mitä päättäväisemmin me toimimme, sitä enemmän — näin uskallan arvioida — me ennaltaehkäisemme tulevaa hybridivaikuttamista. Toinen asia, mikä korostuu, kuten aina kansallisen turvallisuuden kysymyksissä, on yhtenäisyys. Minun mielestäni on aivan oikein se, kuten edustaja Virta aikaisemmin toi esille, että kyllä, turvallisuuspolitiikasta on osattava myöskin keskustella kriittisesti ja erilaisia näkökulmia esille tuoden. Se on minun mielestäni myös meidän vahvuutemme. Ja olen kyllä ainakin toistaiseksi, ja toivottavasti loppuun asti, tänään ilolla seurannut tätä keskustelua, että me olemme sitä kyenneet erilaisista näkökulmista huolimatta sivistyneesti käymään. Mutta kun se yhtenäisyys, joka toivottavasti tämän salin päätöksistä kantautuu konkreettisina tekoina, on mahdollisimman yhtenäinen, silloin me edistämme Suomen turvallisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Minua on tässä keskustelussa alusta alkaen, erityisesti mediassa, häirinnyt hieman se, että me puhumme koko ajan käännetyksistä. Kyllä, tässä on niitäkin elementtejä, mutta sanoisinpa, että kyse on enemmänkin rajaturvallisuuslaista eli turvallisuuslaista, jolla me huolehdimme suomalaisten turvallisuudesta. Suomen on huolehdittava turvallisuudestaan ja annettava myöskin viranomaisille riittävät toimivaltuudet maamme kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Tällä nyt käsiteltävänä olevalla rajaturvallisuuslailla Suomi varautuu ja parantaa valmiuksia hybridivaikuttamisen torjumiseksi. Näinä aikoina näistä asioista on pidettävä erityisen hyvä huoli. Suomi tarvitsee rajaturvallisuuslain, ja tuen sitä vahvasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Gare-dew.

16.19 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Suomalaisten suojeleminen ulkoiselta uhalta poikkeustilanteessa vai turvapaikanhakuoikeus — niiden tärkeysjärjestyksestään tässä rajalakiasiaassa on nyt kiistelty. Minulle ja meille muillekin perussuomalaisille on itsestään selvää, että Suomen täytyy ensisijaisesti turvata oman maansa rajat hyökkäystilanteessa ja suomalaisten turvallisuus. Tämä rajalaki on täysin välttämätöntä saada voimaan, jotta Suomella olisi minkäänlaisia reagointimahdollisuuksia uhan edessä. Samaa mieltä on myös Suomen kansa: Uutissuomalaisen kyselyn mukaan 62 prosenttia suomalaisista kannattaa tätä niin sanottua käännetyksistä eli rajalakia.

Lakia vastustavien kansanedustajien on jostain syystä vaikea ymmärtää, ettei kyseessä ole mikään mielivaltainen vaade viattomien hädänalaisten kiusaamiseksi. Lain soveltami-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

sen kynnys on erittäin korkea. Se tapahtuisi ainoastaan poikkeuksellisen vaaran uhatessa eikä edes sulkisi kaikkia Suomen rajoja, vaan vain rajatun rajaosuuden.

Mikäli laki nyt kaatuisi ja laaja hybridihyökkäys Suomea vastaan toteutuisi, niin hallituksen kädet olisivat sidotut. Silloin lain kaataneet kansanedustajat joutuisivat katsomaan peiliin ja me kaikki joutuisimme maksamaan heidän päätöksestään raskaan hinnan. Toivon todellakin, että näin ei tule käymään.

Totta kai me kaikki toivomme, että käännytyslakia ei koskaan jouduttaisi soveltamaan. Emme me haaveile sen käyttämisestä, mutta emme voi laittaa päätä pensaaseen ja kuvitella, ettei massiivisen hybridihyökkäyksen uhkaa olisi olemassa. Pientä esimakua saatiin omalla itärajallamme syksyn ja talven aikana ennen rajanylityspaikkojen sulkemista. Puolaa vastaan masinoitu siirtolaisvyöry jatkuu jo kolmatta vuotta, sen aikana maahan on pyrkinyt noin 100 000 turvapaikanhakijaa, 7 000 ihmistä pelkästään toukokuun aikana. Ja nämä tulijat eivät ole vaarattomia: Osa heistä on koulutettu Valko-Venäjällä vastustamaan rajaviranomaisia väkivaltaisesti. Muutamia viikkoja sitten rajavartija kuoli veitsi-iskussa. Emme voi kuvitella, etteikö saman tai suuremmankin mittakaavan hyökkäystä olisi mahdollista tuoda Suomen rajalle.

Arvoisa puhemies! Rajalaki on tarkoitettu osaksi kansallista puolustusta. Hätätilanteessa päättäjät joutuvat tekemään vaikeita valintoja. Meillä on sekä oikeus että velvollisuus tehdä sellaisia päätöksiä, jotka tukevat Suomen itsenäisyyttä ja turvallisuutta. Sen vuoksi ainakin minä tulen äänestämään rajalain puolesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

16.23 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Keskustelemme tästä laista välineellistetyin maahantulon torjumiseksi, ja taustoitin hieman asiaa:

Eli viime vuoden loppupuolella, 2023, Venäjä alkoi välineellistää maahantuloa meitä vastaan. Itärajan ylitti noin 1 300 tulijaa hyvin lyhyessä ajassa, ja Venäjän muuttuneiden viisumikäytäntöjen ja rajakäytäntöjen ja muuttuneen viranomais toiminnan myötä kävi hyvin selväksi, että kyseessä ei ollut spontaania siirtolaisuutta, vaan nimenomaan meille vihamielisen valtion vihamielistä vaikuttamista ja painostamista, joka kohdistui Suomea ja Suomen turvallisuuspoliittisia intressejä vastaan. Mikä tästä tekee merkittävää, on ehkä se yleiseurooppalainen konteksti eli se, että me olemme nähneet vastaavanlaista välineellistettyä maahantuloa, niin sanotun siirtolaisaseen käyttöä, jo aiemmin Euroopassa. Esimerkiksi Valko-Venäjä on jo kolmen vuoden ajan EU:n vastaisilla rajoillaan Puolaa, Liettuaa ja myös muita valtioita vastaan välineellistänyt maahantuloa. Puhutaan kymmenistä tuhansista yrityksistä ja rajanylityksistä, joita Valko-Venäjä on järjestänyt EU-maita, EU:ta ja erityisesti Puolaa vastaan.

Mikä tästä erityisen merkittävää tekee, on se, että Valko-Venäjän johto nimenomaan ennen tätä välineellistetyin maahantulon välineellistämistä ilmaisi ääneen sen, että he tulisivat käyttämään tällaista asetta EU:ta vastaan, puskemaan ihmisiä EU:n rajojen yli pyrkien lisäämään salakuljetusta ja sen myötä aiheuttamaan sisäpoliittisia ongelmia. Tämä on ollut avoin uhkaus, joka on kuultu Valko-Venäjältä. Se on historiassa kuultu myös muilta autoritäärisiltä johtajilta EU:n ja Euroopan laitamilta, ja Venäjän toiminnan seurauksena nyt me voimme myös Suomessa puhua siitä, että me olemme tulleet välineellistetyin maahantulon, siirtolaisaseen, käytön kohteeksi. Tästä syystä Suomi sulki itärajan ja sai sillä väliaikaisesti tyrehdytettyä tämän Venäjän välineellistämän maahantulon. Se oli tältä hallituk-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

selta linjakas teko, ja siitä on kiittäminen sitä ennakkovarautumista, mitä tehtiin jo edellisellä hallituskaudella, kun saatiin säädettyä rajalaki. Se mahdollisti sen, että Suomi voi sulkea koko itärajansa.

Kuitenkin tämän rajasulun jälkeen tunnistettiin se riski, mikä on nähty jo muualla Euroopassa, että ihmiset voivat lähteä pyrkimään myös maastorajojen yli, valvomattomien rajan kohtien yli tai laittomasti esimerkiksi rajaestettä rikkoen Suomen puolelle. Se on erityinen haaste meille Suomena, jolla on hyvin pitkä, yli 1 300 kilometriä pitkä valtakunnanraja Venäjän kanssa, ja se aiheuttaa tämän valtavan haasteen: mitä jos Venäjä alkaisi puskea tuhansia ihmisiä maastorajojen yli, meidän aitojemme läpi Suomen puolelle? Se johtaisi tilanteeseen, jossa Suomella ei olisi muuta vaihtoehtoa kuin vastaanottaa jokaisen Suomen lainkäyttöalueelle pääsevän tulijan turvapaikkahakemus, jos he turvapaikkaa anovat. Jokainen ymmärtää, että tähän liittyy valtavia ongelmia. Ei pelkästään se, että vihamielinen valtio käyttää tätä asetta meitä vastaan, vaan myös niitä sisäpoliittisia seurauksia, mitä tosiasiallisesti tällaisesta maahantulosta aiheutuisi Suomessa ja miten se kiristää yhteiskunnallista ilmapiiriä.

Siksi tämä hallitus on tuonut yhdessä opposition kanssa valiokuntatyössä lakia parannelleen tämän esityksen välineellistetyn maahantulon torjumiseksi, ja pitkän pitkän poliittisen prosessin ja kompromissien tekemisen jälkeen se on saatu tähän saliin kuitenkin edelleen tehokkaana toteuttamaan alkuperäistä tarkoitustaan eli torjumaan välineellistettyä maahantuloa Suomen elintärkeitä intressejä vastaan. Tätä lakia tarvitaan, ja tätä tarvitaan erityisesti siksi, että suomalaisen oikeusvaltion pitää pystyä omien lakiansa puitteissa torjumaan tätä autoritääristen valtioiden ja erityisesti meidän rajanaapurimme Venäjän meitä vastaan välineellistämää maahantuloa, sitä painostamista ja sitä vihamielistä vaikuttamista. Suomi tarvitsee nämä keinot käyttöönsä, ja aika näyttää, tarvitseeko näitä keinoja koskaan oikeasti aktivoida. Tyhmintä tässä tilanteessa olisi jättää varautumatta Venäjän uhkaan. Siksi kannatan ja siksi perussuomalaiset kannattavat tämän lain hyväksymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kauma poissa. — Edustaja Viitala.

16.28 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Suomella on 1 343 kilometrin raja Venäjän kanssa, valtion, joka käy hyökkäyssotaa toisaalla rajanaapurinsa kanssa. Venäjä on asettanut Suomen uudenlaisen tilanteen eteen myös hybridivaikuttamisen keinoin. Meidän pitää luoda työkalut, joilla pystymme takaamaan Suomen turvallisuuden sekä sen, että ihmisiä ei hyväksikäytetä välineellistetyn maahantulon menetelmillä Suomen rajalla.

Venäjän epäreilu toiminta ei ole ohimenevä ilmiö, vaan heillä on kyvykkyyttä jatkaa ihmisten välineellistämistä niin pitkään kuin he vain niin haluavat tehdä. Mikään yhteiskunta ei kestä Venäjän valtion painostusta ja turvattomuuden tunteen luomista pitkiä aikoja. Meillä pitää siis olla kyvykkyyttä torjua maahamme kohdistuvat hybridivaikuttamisoperaatiot, ja vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa on elettävä ajassa ja löydetävä tarvittavat ratkaisut Suomen turvallisuuden varmistamisessa.

Välineellistettyyn maahantuloon ei ole tarjolla helppoja vaihtoehtoja. Rajamenettely toimii, mikäli maahantulijoiden lukumäärä on hallittavissa, mutta jos se kasvaa hallitsemattomasti, silloin ei esimerkiksi palautusten nopeuttaminen toimi, koska Venäjä ei toimi yhteistyössä.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Suomen rajalle tuotiin Venäjän toimesta välineellistetyin maahantulon hengessä maahantulijoita loppuvuodesta 23, ja raja suljettiin rajavartiolaiton 16 §:n nojalla marraskuun loppuun. Tällöin perustuslakivaliokunta otti kannan, että raja voidaan sulkea lyhytaikaisesti. Nyt raja on ollut yli seitsemän kuukautta kiinni aiheuttaen monenlaista murhetta. Rajalain turvin voimme turvallisemmin avata rajaa ja muun muassa mahdollistaa rajan tuntumassa eläville normaalin arjen.

Nykyinen kansallisen tai EU-tason lainsäädäntö ei anna Suomelle riittäviä keinoja, joilla pystytään vastaamaan välineellistetyin maahantulon vakaviin tilanteisiin. Nyt käsiteltyssä oleva laki on tehty vaatimaan turvallisuustilanteeseen minimoimaan turvallisuushuonokaa, joka hybridi-vaikuttamisen myötä voi kasvaa. Kyse on siis enemmänkin turvallisuuspolitiikasta kuin maahanmuuttopolitiikasta, ja kyseinen laki on hyvin tiukkaan rajattu poikkeuslaki, jota ei oteta kevyillä argumenteilla käyttöön.

Suomalaisen ja kaikkien Suomessa asuvien turvallisuus tulee varmistaa. Laki on perusteltavissa hyvin tarkasti rajattuna, täsmällisenä poikkeuksena turvallisuushuonokien lisääntyessä. Laki on voimassa vuoden, ja sen käyttö vaatii erillisen käsittelyn maksimissaan kuukaudeksi kerrallaan.

Rajaturvallisuuslain tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua Venäjän Suomeen kohdistamaa painostamista. Laki tuo rajaturvallisuudesta vastaaville viranomaisille toimintavaltuuksia torjua välineellistettyä maahantuloa, jonka kohteena Suomi on ollut viime vuosien lähtien. EU-lainsäädäntökin tunnistaa poikkeukset, jotka liittyvät jäsenmaan kansallisen turvallisuuden turvaamiseen. Tästä on myös tämän poikkeuslain säätämisen yhteydessä lähdetty liikkeelle, ja laki on rajattu niin ajallisesti, alueellisesti kuin myös tarkasti ilmiöön liittyvänä.

Rajaturvallisuuslaki on tarkoitettu vastaamaan uhkaan, jollaiseen ei ole osattu varautua laadittaessa monia Suomea tällä hetkellä sitovista kansainvälisistä sopimuksista. Laki on perusteltavissa hyvin tarkasti rajattuna täsmällisenä poikkeuksena.

Arvoisa puhemies! Annan ison kiitoksen tämän lain neuvotteluprosessiin työpanoksensa antaneille kollegoille. Tämä on ollut vaikea kokonaisuus erittäin haastavassa ympäristössä. Onnistuimme valiokuntakäsittelyssä saavuttamaan SDP:n eduskuntaryhmän asettamat tavoitteet, joten olen valmis viemään lakia osaltani eteenpäin. Kyse on viimesijaisesta turvallisuustyökalusta, jota voidaan pakon edessä soveltaa, mikäli muut keinot eivät riitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari.

16.33 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa on kysymys demokraattisen oikeusvaltion puolustautumisesta vakavan itsemääräämisoikeuden ja kansallisen turvallisuuden uhkan muodostamaa vieraan valtion vihamielistä vaikuttamista, painostamista ja hybridihyökkäystä vastaan. Mikäli oikeusvaltion täysivaltaisuus ja kansallinen turvallisuus ovat vakavassa vaarassa, oikeusvaltiollakin täytyy olla oikeus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä, vaikka nämä toimenpiteet olisivat ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, jos näitä vaaroja ei ole osattu ottaa huomioon ihmisoikeusvelvoitteiden laadintavaiheessa.

Millainen viesti se olisi Venäjälle, jos tämä laki ei kykene laatimaan sellaisia lakeja, joilla pystymme torjumaan Venäjän vihamielisen toiminnan meidän omaa maataamme kohtaan? Suomen ei pidä olla Putinin hyödyllinen idiootti.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola.

16.35 Mari Kaunistola kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vastuulla on huolehtia Suomen rajojen, Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Hallituksen perusteltu lähtökohta on, että kansallinen turvallisuus asetetaan etusijalle. Suurissa kansallisen turvallisuuden kysymyksissä yhtenäisyyden merkitys korostuu. Venäjä pyrkii nyt horjuttamaan Suomen ja lännen yhtenäisyyttä. Myös EU:ssa on tunnistettu, että nykyiset säännökset eivät mahdollista riittävää reagointia tällaisiin tilanteisiin, joita olemme täällä Suomessakin kokeneet, mutta säännösten muuttaminen on varsin hidas prosessi. Suomen tavoitteena onkin, että asiassa saadaan myös yhteisiä EU-tason ratkaisuja.

Tässä käsittelyssä olevassa lakiesityksessä on pyritty vastaamaan niihin jännitteisiin, joita lailla on suhteessa kansainvälisiin sopimuksiin. Esimerkiksi haavoittuvimmassa asemassa olevien tilanne on huomioitu.

Meillä Suomessa viranomaisilla on jatkuvaa tarkkailu- ja tilannetietoa, jonka pohjalta he varautuvat eri turvallisuusskenaarioihin. Tämä tieto on turvaluokiteltua eli ei-julkista. Itse kuitenkin luotan suomalaisten turvallisuusviranomaisten tekemiin arviointeihin siitä, mikä tämän lain merkitys ja tarpeellisuus todellisuudessa on nimenomaan Suomen turvallisuuden kannalta.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä laissa onkin ennen kaikkea kyse siis Suomen kansallisesta turvallisuudesta, ja se osoittaa myös sen, että EU:lla on toimiva ulkoraja. Itse kannatan rajaturvallisuuslain hyväksymistä yhdessä ryhmäni kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

16.37 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Millainen olisi oikeusvaltio, joka ei kykenisi suojaamaan omia rajojaan? Millainen olisi oikeusvaltio Suomi, jossa viranomaisten toimintakyky pettäisi, tai millainen olisi oikeusvaltio Suomi, jossa suomalaiset kokisivat, että heidän oman maansa päättäjät eivät kykenisi suojelemaan heitä vihamielisen naapurin luomalta uhalta? Siitä tässä on kyse. Millainen sellainen oikeusvaltio olisi? Sanoisin, että se ei olisi oikeusvaltio ollenkaan. Se olisi valtio, joka tieteen tahtoen alistuisi vieraan vallan vaikuttamisyrityksille aina, ikään kuin elettäisiin sen mukaan, että Vladimir Putin saa päättää, minkälainen tilanne Suomessa on. Suomalaiset ja Suomi eivät voi alistua sellaisen tilanteen edessä.

Totta kai meillä pitää olla työkalut sellaisen uhan torjumiseen, ja sellaiset työkalut oikeusvaltiossa löydettiin, kiitos tämän prosessin. Hallitus, joka nauttii eduskunnan enemmistön luottamusta, on valmistellut eduskunnalle esityksen, jota on käsitelty valiokuntatyössä koko eduskunnassa siten, että se on ensin mennyt hallintovaliokuntaan, sitten se on ollut perustuslakivaliokunnassa, jossa perustuslakivaliokunta on antanut sille hyväksyntänsä, kunhan hallintovaliokunta tekee tiettyjä korjauksia, ja niin se teki. Ja nyt se esitys on tässä salissa, ja tämän salin edustajat pääsevät siitä äänestämään.

Näin toimii oikeusvaltio. Ei olla päätetty, että tämä rajapoikkeuslaki astuu voimaan yksinkertaisesti vain, koska perussuomalaiset haluavat niin tai kokoomuslaiset haluavat niin, vaan se on käynyt tämän prosessin läpi, tämän demokraattisen prosessin läpi, ja näin oikeusvaltiossa toimitaan. Näin ei toimita Venäjällä. Siellä Vladimir Putin oman regiiminsä kanssa päättää, miten toimitaan. He päättävät siellä esimerkiksi, lähetetäänkö tuhansia ja taas tuhansia ihmisiä Suomen rajalle muutaman tunnin varoitusajalla. Mitäs siinä sitten

tehdään? Kenen ihmisoikeuksista sitten huolehditaan, kun ei pystytä huolehtimaan, kun Venäjä päättää, miten Suomea horjutetaan? Ei sellaisen tilanteen eteen voi alistua. Katson, että sen takia tämän lain säätäminen on välttämätöntä.

Olen myös huomionut keskustelussa sen, että on ikään kuin annettu koko ajan ymmärtää, että totta kai Suomen pitää pystyä suojelemaan omia rajojaan mutta ei näin, vaan on olemassa joitain mystisiä vaihtoehtoisia keinoja. Mikäli olen keskustelua seurannut näistä vaihtoehtoisista keinoista, ne kaikki pyrkivät ikään kuin hallinnoimaan tilannetta, mutta ne eivät estä sitä, etteikö Venäjä voisi käynnistää välineellistettyä maahanmuuttoa Suomea kohtaan. Kaikki perustuu siihen, että hallinnoidaan Suomen rajojen sisäpuolella: otetaan vastaan kymmenen, otetaan vastaan sata, otetaan vastaan tuhat tai otetaan vastaan kymmeneentuhatta ja näin edespäin. Missä menee se raja, kuinka monta Suomi voi ottaa, vai annetaanko me venäläisten päättää se? Annetaanko Venäjän päättää, Vladimir Putinin päättää ja hänen regimiinsä? Tyypit, jotka pommittavat lastensairaala Ukrainassa — näittenkö käsiin se annetaan se päätösvalta? No, ei missään nimessä voida.

Eli siis summa summarum, vaihtoehtoiset keinot eivät ole verrannollisia tähän esitykseen, jolla nimenomaan pyritään torjumaan ennaltaehkäisevästi tämän ilmiön syntyminen. Ja tämä ennaltaehkäisevä vaikutus, se on ehkä se oleellisin juttu tässä. Kun Venäjä tietää, että meillä on voimassa olevaa lainsäädäntöä, jolla me kyetään ikään kuin torjumaan tämänkaltaista uhkaa, niin saattaa olla, että koskaan sitä tilannetta siellä rajoilla ei edes käynnisty. Ei tietenkään voi mennä takuuseen siitä, mutta se lisää mahdollisuutta sille, että näin ei tule käymään. Sen sijaan jos eduskunnassa käykin niin, että tämä laki ei mene läpi, niin sehän antaa Venäjälle selvän signaalin, että Suomea kohtaan vaan: voidaan käynnistää vastaavat toimet, mitä ollaan käynnistetty Puolaa vastaan — Valko-Venäjä vasallivaltiona tietenkin siinä välissä — tai vastaava tilanne, mikä syntyi viime syksynä, viime vuonna loppuvuodesta, kun itäraja suljettiin. Mutta sitten ollaankin aika isojen vaikeuksien edessä, kun ollaan tuolla maastorajoilla: sieltähän ne tulevat läpi, ja mitään keinoja ei ole, kun ei eduskunta saisi lainsäädäntöä tehtyä.

Eli kyllä minä näen, että se on nimenomaan ennaltaehkäisevä vaikutus, mikä tällä lailla on. Ja samalla myös näille ihmisille, jotka lähtevät sieltä kolmansista maista ja ovat salakuljettajien ja Venäjän vallan armoilla, se on viesti siitä, että Suomeen ei pääse. Silloin heille tulee se viesti, että ei kannata maksaa ihmissalakuljettajille, ei kannata luottaa Venäjän valtion viranomaisiin ja Venäjän valtion toimintaan siinä, että kyllä te pääsette — jos te tulette vaan Pietariin, niin sieltä päästään, kuulkaa, Suomen rajoille ja Suomen rajojen läpi. Ei me voida antaa sellaista viestiä, se ei ole näiden ihmistenkään kannalta ja heidän ihmisoikeuksiaan kunnioittaen heidän etujensa mukaista. On parempi antaa selkeä viesti: itärajalle on aivan turha tulla, ei kannata alistua Venäjän valtion vaikuttamisen alle ja olla siten osaltaan heidän pelinappulanaan. Tämä on tärkeää muistaa.

Eli kyllä minä näen, että tämä nimenomaan vahvistaa Suomea ja Suomen turvallisuutta ja tällä on merkitystä koko eurooppalaiselle turvallisuudelle, koska Suomi ei valvo vain omaa rajaansa, vaan se valvoo myös EU:n rajaa ja se valvoo Naton rajaa. Ja tältä osin meidän on pystyttävä sanomaan, että Venäjä ei tule voittamaan tätä hybridisotaansa, jota se käy meitä vastaan ja Natoa vastaan ja EU:ta vastaan, vaan oikeusvaltiolla on olemassa keinot, joilla se pystyy torjumaan tämänkaltaisen vaikuttamisen. Ne keinot ovat tässä esityksessä, ne keinot on eduskunnassa käsitelty, ja nyt ratkaistaan tämän viikon aikana enää se, saadaanko nämä keinot astumaan voimaan osaksi lainsäädäntöä, poikkeuslainsäädäntöä poikkeuksellisessa ajassa Venäjän vaikuttamista vastaan.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Tulen äänestämään, kuten kaikki perussuomalaiset, tämän esityksen puolesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar.

16.42 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Rajalaki on ollut minulle itselleni henkilökohtaisesti ja lainsäätäjänä hyvin vaikea asia — varmasti meille monelle täällä salissa. Laajasta kritiikistä ja vakavista huolenaiheista huolimatta hallitus ajaa eteenpäin lakiesitystä, joka on ristiriidassa niin perustuslain kuin kansainvälisten velvoitteiden kanssa. On huolestuttavaa, että hallitus ei ole valmistanut vaihtoehtoisia ratkaisuja ja malleja, vaan eduskunta on valitettavasti asetettu erittäin hankalaan tilanteeseen, jossa meidän on tehtävä päätös tämän esityksen pohjalta.

Hallintovaliokunnassa lakiin tehtiin muutoksia, ja haluan henkilökohtaisesti kiittää erityisesti SDP:tä, meidän edustajiamme hallintovaliokunnassa heidän tekemästään työstä. Valitettavasti nämä muutokset eivät korjaa lakiesityksen perustavanlaatuisia ongelmia. Tämän vuoksi en voi itse äänestää tämän lain puolesta.

Turvallisuudesta on aina huolehdittava, eikä nykyinen rajatilanne ole tietenkään optimaalinen. Se on erittäin hankala niin ihmisten kuin perheiden näkökulmasta. On kuitenkin epävarmaa, toimisiko esitetty laki edes käytännön tasolla.

Olemme kaikki huolissamme siitä, että jos nyt avaamme mahdollisuuden poiketa perustuslaista, tämä kehitys voi jatkua ja vaarantaa — kyllä, vaarantaa — myös oikeusvaltion periaatteet, ja Suomella ei ole varaa tällaiseen kehitykseen. On myös tärkeää huomata, että meidän ei tule jakautua sisäisesti näin isossa kysymyksessä ja asiassa. Keskustelu on muuttunut valitettavan polarisoituneeksi, ja ihmisiä leimataan helposti toistensa vastustajiksi. Meidän on pystyttävä keskustelemaan vaikeistakin asioista ilman kärjistystä, ilman vihaa, mitä tämä keskustelu, hyvät edustajat, ei kestä.

Arvoisa puhemies! Olen vastustanut tätä rajalakia sen antamisesta lähtien, sillä esitystä on mahdotonta sovittaa yhteen kansainvälisten sopimusten ja ihmisoikeuksien kanssa. Tämä on käynyt viimeistään nyt selväksi kaikissa kuulemisissa. Sopimuksia allekirjoitetaan juuri siksi, etteivät kansallisvaltiot voisi saman tien irtisanoutua niistä ja niiden sisällöstä. Sopimuksia joko noudatetaan tai ei noudateta. Ei ole olemassa välimallia. Kaikki perustuslakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat eli maamme korkeimmat oikeusoppineet ovat tyrmänneet tämän lain.

Ymmärrän huolen rajaturvallisuudesta varsin hyvin, erittäin hyvin, enkä halua missään nimessä vähätellä sitä. Suomalaisen oikeusvaltion puolustaminen yhdistää kuitenkin kaikkia suomalaisia ympäri maata, se ei ole minkään maakunnan asia, se on meidän kaikkien suomalaisten yhteinen asia.

Hallitus kiirehtii lakia vedoten turvallisuuteen. Asiantuntijat ovat kuitenkin esittäneet useita eri malleja ja lainsäädännöllisiä keinoja, joilla me voimme varautua rajalla näkyvään ilmiöön. Siitä huolimatta hallitus on täysin poikkeuksellisesti tuonut eduskuntaan perustuslain, EU-oikeuden vastaisen lakiesityksen pyytäen sille eduskunnan tukea. Yhdeksän kuukautta on hukattu eikä momentumia ole valitettavasti käytetty oikeusvaltion kestävä ratkaisun löytämiseksi komission tai neuvoston tuella, jotka hallituksen mukaan ymmärtävät Suomen asiaa varsin hyvin, ja niin heidän tulisikin ymmärtää.

Korkeinta poliittista valtaa Suomessa käyttävällä hallituksella on vastuu tuoda eduskuntaan esitys, joka kestää kriittisen tarkastelun ja on suomalaisen perustuslain mukainen. Eduskunta ei ole kumileimaisin, vaan sen on tarkoitus toimia enemmistöhallituksen varti-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

jana ja esityksen kriittisenä tarkastajana. Hallituksen prosessi on valitettavasti tässä asiassa ollut alisuoritus, varsinkin kun otetaan huomioon, että me tarvitsemme sen viiden kuudesosan enemmistön.

Perustuslakivaliokunnan enemmistön poikkeuksellisen kannan myötä Suomessa säädetäisiin ensimmäistä kertaa laki, joka on suoraan ristiriidassa kansainvälisten sopimusten ja EU-oikeuden kanssa. Laki laajentaa perustuslaillista poikkeamista ja sen mahdollisuutta tavalla, jota perustuslain esityöt eivät mahdollista ja jota en millään tavalla voi omalla toiminnallani edistää. Rajalain säätäminen poikkeuksena kajoaa Suomen perustuslain perusratkaisuihin ja tuo poikkeamismahdollisuuden piiriin kaikki Suomen perustuslain oikeudet hengen ja elämän suojasta demokratiamme peruspilareihin sekä sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin. Tällaista ovea en ole valmis avaamaan edes raolle.

Arvoisa puhemies! EU-oikeuden vastaisuuden vuoksi rajavartijat joutuisivat myös mahdollittamaan tilanteeseen, jos rajalaki säädetään. Lakia ei voitaisi soveltaa käytännössä, ja se voisi jopa heikentää turvallisuustilannetta. On täysin selvää, että EU-oikeus menee ristiriitatilanteessa kansallisen oikeuden edelle. Tälle periaatteelle koko EU-lainsäädäntö perustuu. EU-tuomioistuimen pitkäaikainen tuomari ja professori Allan Rosas totesi, että jos jokainen jäsenmaa soveltaa EU-oikeutta haluamallaan tavalla, koko unionin yhteistyöltä puutttaa pohja.

Lain säätäminen uhkaa hyödyttää myös Venäjää, sitä häikäilemätöntä, julmaa Venäjää. Venäjä todennäköisesti jatkaa toimintaansa, koska se tuntee lain ongelmat ja myöskin Suomen keskustelun. Laki ei kykenisi estämään laajamittaista välineellistämistä, sitä, mitä Venäjä varmasti tulee tekemään, mutta Suomi heikentäisi kansainvälistä sopimusjärjestelmää, mikä on Venäjän tavoite. Kansainvälisesti hyvämaineisen Suomen saama tuomio ihmisoikeustuomioistuimilta olisi Venäjälle ennen kaikkea propagandavoitto ja antaisi maailmalle viestin, että jos Suomi ei pidä kiinni kansainvälisistä sopimuksista, miksi muutkaan maat sitä tekisivät.

Viimeisimpänä argumenttina rajalain puolesta on esitetty, että vuoden 2022 rajavartiolain muutoksen hyväksymisen jälkeen on johdonmukaista hyväksyä nyt myös käännetyslaki. Kuitenkin näiden lakien erot ovat merkittävät. Vuoden 2022 lakia ei vastustettu oikeustieteilijöiden toimesta yksimielisesti, kuten nyt lakia vastustetaan. Rajavartiolaki ei myöskään sisältänyt pushback-menettelyä, vaan turvapaikanhakijoiden hakemukset on käsitelty, vaikka raja on ollut kiinni.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan korostaa, että tunnen suurta ylpeyttä, suurta ylpeyttä ja kiitollisuutta, suomalaisia oikeusoppineita kohtaan siitä, että he ovat puolustaneet oikeusvaltiota. Heillä on täysi oikeus kommentoida esitystä erityisesti näin poikkeuksellisessa tilanteessa. Meidän tehtävämme on varmistaa, että lainsäädäntömme kestää kritiikin, kriittistä tarkastelua ja noudattaa perustuslakia sekä kansainvälisiä velvoitteita. Se tekee meistä Suomen. Se tekee meistä oikeusvaltion.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

16.50 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä laissa on ensisijaisesti kyse turvallisuuspolitiikasta. Tämä laki on yksi tapa torjua Venäjän aiheuttamaa välineellistettyä maahantuloa, kuten lakiesityksen otsikkokin kertoo. Se ei ole täydellinen tapa, mutta se on yksi tapa. Kuten jo debattipuheenvuorossanikin totesin, turvallisuuspolitiikassa ensisijaisuus on ennakkoinnissa ja ennaltaehkäisyssä. Myös tämän lain säätämisen yksi tavoite on

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

ennaltaehkäistä ilmiötä. Toisekseen se antaa tilanteen niin vaatiessa rajavartiolaitosviranomaisillemme mahdollisuuden toimia riittäväillä toimivaltuuksilla ilmiön torjumiseksi.

Meidän tulee voida luottaa turvallisuusviranomaisten arvioon tämän lain tarpeellisuudesta. Meidän tulee kantaa vastuuta, että Suomi pystyy itsenäisillä päätöksillään varmistamaan, ettei sen suvereniteettia ja turvallisuutta pystytä horjuttamaan tällaisillakaan toimilla. En ole tässä salissa enkä sen ulkopuolella edelleenkään kuullut yhtään uskottavaa vaihtoehtoa, jolla voitaisiin tämä lakiesitys korvata ja vastata itse uhkaan. [Sanna Antikainen: Juuri näin!]

On totta, että laissa oli jo lähtökohtaisesti ristiriitoja suhteessa kansainvälisiin sopimuksiin. Niihin ristiriitaisuuksiin lähdimme hakemaan parannusta hallintovaliokunnassa, ja niitä myös saatiin. Me sosiaalidemokraatit olemme tunnistaneet tämän välineellistetyin maahantulon aiheuttaman turvallisuusuhan ja tunnistaneet myös sen, että tällainen poikkeuksellinen turvallisuushka vaatii poikkeuksellista lainsäädäntöä.

Tämän poikkeuslain soveltamiskynnyks on asetettu korkealle. Kyse on viimesijaisesta työkalusta, jota voidaan pakon edessä soveltaa, kun muut keinot eivät enää riitä. Toivon vakaasti, ettei lakia ikinä jouduta käyttämään. Valtioneuvoston päätöksellä kuukaudeksi kerrallaan, ja laki voi olla voimassa ainoastaan vuoden — tämä kuulostaa jo mielestäni hyvin tarkkarajaiselta, aikaan ja ilmiöön perustuvalta poikkeuslainsäädännöltä. Mielestäni on varsin kohtuuton tänäänkin salissa puheenvuoroissa kuultu väite, jossa väitetään tämän lain vievän meidät lähelle autoritääristä valtiota. Nämä puheenvuorot ovat siinäkin mielessä erikoisia, että jotkut niitä esittäneistä ovat olleet itse mahdollistamassa nykytilaa, jossa tosiasiallisesti itärajalla ei ole mahdollista turvapaikkaa hakea vaan se on keskitetty Helsinki-Vantaan lentokentälle. Tämä tilanne on rajalla jatkunut jo seitsemän kuukautta. Johdonmukaisia tässä keskustelussa ovatkin olleet lähinnä samat asiantuntijat, jotka tätäkin lakia aikanaan arvostelivat.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuusviranomaisemme ovat laajasti todenneet, että tämä laki tarvitaan. Me emme voi tuudittautua sellaiseen ajatukseen, että joku muu hoitaa. Sellaista apua ei yksinkertaisesti ole tässä tilanteessa saatavilla. Meidän tulee vastata turvallisuudestamme itse. Siksi tämä laki tarvitaan. Siksi olen valmis tätä lakia tukemaan. — Kiitos. [Mikko Lundén: Kannatan! — Sanna Antikainen: Olipa hieno puhe fiksulta edustajalta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

16.54 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Isovanhempamme antoivat nuoruutensa taisteluun Suomen itsenäisyyden puolesta säilyttäen sen. Heidän tekemiensä uhrausten pitäisi olla jokaisella selkeästi muistissa. Jälkipolvet, myös oma ikäluokkani, kantavat osaltaan tehtyjen uhrausten muistoa sisimmässään. Työllä, uurastuksella ja suomalaisella sisulla saavutettu voitto ja jälleenrakentaminen ovat sellainen selviytymistarina, jonka pitäisi painaa vaakakupissa vahvasti turvallisuuttamme koskevassa päätöksenteossa. Rajan yli ei voinut silloin eikä voi nytkään noin vain tulla. Käsittelyssä oleva poikkeuslakiin rinnastettava rajalaki on pohjimmiltaan hyvin yksiselitteinen, kun olemme päättämässä Suomen kansan puolesta turvallisuudestamme. Apua hädänalaisille voidaan toteuttaa ja toteutetaan joka tapauksessa monella tavalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

16.55 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Venäjän toiminta on häikäilemätöntä ja ennennäkemätöntä. Putin on valmis käyttämään omiin vastenmielisiin tarkoituksiinsa demokraattisen yhteiskuntamme oikeushyveitä ja sitoutumista kansainvälisiin sopimuksiin. Suomen on tärkeää lähettää ajoissa selvä viesti Venäjälle ja Putinille: emme hyväksy häikäilemättömiä vaikuttamisyrityksiä ja pyrkimystä horjuttaa kansallista turvallisuuttamme. Suomella on oikeus ja velvollisuus määritellä itse, kuka rajamme yli kulkee. Tunnustamme jatkossakin aidot turvapaikanhakijat ja heidän oikeutensa, mutta torjumme välineellistetyn maahantulon. Se on tärkeä osa itsenäisen valtion oikeuksia ja velvollisuuksia.

Venäjän kaikenlainen hybriditoiminta on tuomittu laajasti Suomen poliittisella kentällä. Vahva yhteinen näkemysemme on ollut, että estämme Venäjän pyrkimykset horjuttaa kansallista turvallisuuttamme sekä yritykset synnyttää eripuraa ja hajaannusta. Vielä vuoden 2022 heinäkuussa eduskunta oli käytännössä yksimielinen rajaturvallisuuden suojaamisessa. Kaksi vuotta myöhemmin nyt eduskunnan käsittelyssä olevan uuden rajaturvallisuuslain tarpeellisuus on kyseenalaistettu. Lakia on kritisoitu erityisesti siitä, että se rikkoo kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin perustuvaa turvapaikanhakuoikeutta.

Arvoisa puhemies! Tilanne ei ole helppo, ja siihen Venäjä pyrkiikin. Suomi ja koko Euroopan unioni joutuvat uudessa tilanteessa hakemaan oikeaa vastausta Venäjän hybridivaikuttamiseen ja oikeaa tasapainoa kansallisen turvallisuuden suojaamisen ja kansainvälisten sopimusten tulkintojen välillä. Tätä uutta tasapainoa on haettu EU:ssa jo muutaman vuoden ajan, siitä lähtien, kun vuonna 2021 Valko-Venäjä — mitä ilmeisimmin Venäjän tuella ja opastuksella — käynnisti siirtolaisten ja turvapaikanhakijoiden välineellistämisen.

Vuoden 2022 heinäkuussa eduskunta päätti yksimielisesti muuttaa rajavartiolakia niin, että poikkeustilanteessa vieraan valtion käyttäessä välineellistettyä maahantuloa hyväksyen voidaan koko itäraja sulkea kaikelta rajanylitykseltä, myös turvapaikanhaulta. Turvapaikanhaku on muutetun lain mukaan mahdollista keskittää kokonaan pois itärajalta esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokentälle. Tämä rajavartiolain 16 §:n mukainen koko itärajan sulkua on ollut nyt käytössä yli puoli vuotta. Koko itärajan sulkua käytännössä kaikelta liikenteeltä on kova rajoitustoimi, jolla rajoitetaan hyvin laajan ihmisjoukon perusoikeuksia. Tätä poikkeustoimea on kuitenkin pidetty Venäjän käynnistämän hybridioperaation riskeihin nähden perusteltuna.

Rajavartiolain muutos hyväksyttiin hyvin yksituumaisesti niin eduskunnan hallintovaliokunnassa kuin myös istuntosalissa. On syytä muistaa, että rajavartiolain muutokseen liittyi täysin samoja ristiriitoja kansainvälisten sopimusten ja EU-oikeuden kanssa kuin nyt käsittelyssä olevaan rajaturvallisuuslakiin. Nämä ristiriidat tulivat myös esille hallintovaliokunnan saamissa vuoden 2022 asiantuntijalausunnoissa. Tästä huolimatta eduskunta näki yksimielisesti kansallisen turvallisuuden painavan vaakakupissa niin paljon, että lakimuutos nähtiin perusteltuna. On syytä korostaa, että vuoden 2022 rajavartiolain muutoksen lähtökohtana ei ollut irtaantuminen kansainvälisistä sopimuksista, vaan lähtökohtana oli rakentaa sopimusvelvoitteiden tulkintaa sellaisessa välineellistetyn maahanmuuton tilanteessa, jota ei aiemmin tai sopimuksia alun perin laadittaessa oltu nähty. Uudistetun lain keskeinen tarkoitus oli siis vastata vieraan valtion aiheuttamaan välineellistettyyn maahan-tuloon ja sen mukanaan tuomaan turvallisuushkaan.

Näen, että tässä tilanteessa olemme täysin samassa asettelmassa. Venäjä on asettanut Suomen ja kaikki eurooppalaiset demokraattiset valtiot uudenlaisen tilanteen eteen. Häikäilemätön pyrkimys käyttää läntisten demokratioiden sitoutumista kansainvälisiin sopimuksiin ja halua auttaa sotaa ja vainoa pakenevia ihmisiä on käännetty meitä vastaan, ja ta-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

voitteena on Euroopan heikentäminen. Tässä tilanteessa meidän on löydettävä oikea tasapaino turvallisuusnäkökohtien ja sopimusvelvoitteidemme välillä.

Uusi rajaturvallisuutta koskeva hallituksen lakiesitys siihen tehtyjen korjausten jälkeenkään ei todellakaan ole kaikkivoipa tai täydellinen. Se on kuitenkin Venäjän asettamaan uhkaan nähden tarpeellinen. Pidän tärkeänä, että tässä tilanteessa pystymme käymään asiallista ja ylilyöntejä välttävää keskustelua Suomen kansallisesta turvallisuudesta ja oikeusvaltion periaatteiden kunnioittamisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen.

17.01 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olemme kuulleet tänään täällä salissa useita eri puheenvuoroja, suurimmaksi osaksi lain puolesta mutta myös sitä vastaan. Aiemmassa debatissa esitin toiveenani sen, ettei ainakaan täällä Suomen kansanvallan ja demokratian ytimessä, suuressa salissa, annettaisi Kremlin propagandakoneistolle materiaalia Suomen mustamaalaamiseksi. Kerrottakoon siis tämä nyt selvästi: Suomen oikeusvaltiota ei olla romuttamassa kokonaisuudessaan. Tämän väittäminen on suoranaisesti törkeää, koska tämä tarkkarajainen ja ajallisesti rajattu poikkeuslaki tehdään Suomen lakia noudattaen ja sen ongelmakohdat sekä ristiriidat kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa on tunnistettu ja tunnustettu.

Arvoisa puhemies! Venäjä tappaa Ukrainassa sumeilematta jopa lapsia, naisia ja vanhuksia. Butšassa se toteutti järkyttävän verilöylyn, tappoi ja kidutti satoja ihmisiä. Naisia ja jopa lapsia vastaan se on käyttänyt myös seksuaalista väkivaltaa. Mutta tämä ei ole meillä Suomessa mitenkään uutta. Esimerkiksi isovihan aikana oli vallalla pelon ja terrorin aika, jolloin kansaamme tuhottiin, kidutettiin ja surmattiin tai vietiin jopa orjiksi. Jatkosodan aikana neuvostopartisaanien hyökkäyksissä suomalaisiin kyliin Lapissa ja Kainuussa kuoli lähes 200 naista, lasta ja vanhusta. Itäisen naapurimme mahdollinen vihamielisyys maattamme ja jopa siviilikansalaisiamme kohtaan ei siis ole millään lailla uutta. Nyt Venäjä on käyttänyt välineellistettyä maahantuloa hybridihyökkäyksen muodossa maattamme ja näin kansalaisiamme kohtaan.

Arvoisa puhemies! Rajalain keskustelun yhteydessä on viitattu useasti Ukrainaan, ja tämä onkin itse asiassa erittäin tärkeää, koska nämä Venäjän hybridihyökkäykset ovat tulleet tutuiksi maailmassa juurikin Ukrainan kautta ja Ukraina on esimerkki siitä, mihin nyt käsillä oleva tilanne voi pahimmillaan ajan kuluessa johtaa. Krimin miehitystä ja muuta Itä-Ukrainan sotaa ja näitä kuuluisia ns. vihreitä pieniä miehiä edelsi muita Venäjän hybridioperaatioita Ukrainassa. En nyt kerkeä mennä yksityiskohtiin Ukrainan suhteen, koska aikani ei riitä ja oletan toisaalta, että ainakin jokainen Suomen kansanedustaja on tutustunut tähän aiheeseen edes päällisin puolin. Lyhyesti sanottuna Ukrainassa hybridioperaatioissa pohjustettiin ensin Krimin miehitystä ja siihen liittyvää Itä-Ukrainan sotaa ja lopulta tätä käynnissä olevaa täysimittaista sotaa. Kyse oli siitä, että Venäjä käytti hyväkseen Ukrainan heikkouksia sitä itseään vastaan, ja tästä esimerkkinä se, että se osallistui mukana tai muutoin vaikutti hallintoa vastustaviin protesteihin Itä-Ukrainassa. Nyt se käyttää hyväkseen Suomen heikkoutta, kun se käyttää välineellistettyä maahantuloa hybridihyökkäyksen välineenä Suomen valtiota ja suomalaisia vastaan.

Arvoisa puhemies! Tässä laissa ei ole kyse maahanmuutosta tai turvapaikkapolitiikasta. Tässä on kyse turvallisuuspolitiikasta ja jopa puolustuspolitiikastakin. Laissa ei ole myöskään kyse perustuslain polkemisesta. Tässä on kyse perustuslain hallitusta poikkeamasta,

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

ja laki on poikkeuslain säätämisen mukainen. On myös kysyttävä, meneekö ulkoapäin tulevien oikeus päästä sisälle turvapaikkaprosessiin jo täällä olevien ihmisten perusoikeuksien edelle. Kysymys on tärkeä, koska jopa lakia vastustavat tahot myöntävät tapahtuneen Venäjän toiminnan olevan hybridioperaatio, ja näin on selvää, että silloin tulijoiden taustat ovat vähintäänkin epäilyksenalaisia, onhan Venäjän valtio valinnut ja päästänyt nämä tulijat meidän rajalle, ja tämä juuri aiheuttaa mahdollisen uhan kansalliselle turvallisuudelle sekä pahimmillaan Suomessa oleskelevien ihmisten perusoikeuksille, kuten oikeudelle elää ja oikeudelle henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Kerrottakoon, että uhasta kansalliselle turvallisuudelle sekä kansalaistemme perusoikeuksia vastaan toimii esimerkkinä se, että muualla Euroopassa on huomattu, kuinka Venäjä on ujuttanut tulijoiden seassa omaa tiedustelupalveluhenkilöstöään sekä muita kouluttamia ja/tai palkkaamia henkilöitä. Toivon todella, että lain vastustajat ovat tästäkin tietoisia, ovat tutustuneet mahdollisiin uhiin. On sanottava, että vaikka meillä on äärimmäisen osaavat turvallisuusviranomaiset, myöskään he eivät ole kaikkivoipia. Nimittäin maahan päästessään varsinkin Venäjän turvallisuuspalveluiden henkilöstö on mittava turvallisuusuhka niin kansalliselle turvallisuudelle kuin jokaiselle Suomessa oleskelevälle ihmiselle.

Arvoisa puhemies! Venäjän hybridihyökkäys rajallamme ei valitettavasti varmaankaan tule jäämään tähän. Tilanteella on myös monia muita eri näkökulmia. Yksi näkökulma on heikkouksiemme ja erimielisyyden hyväksikäyttö. Toinen näkökulma on alkunäytös pidemmässä suunnitelmassa. Nämä otin jo aiemmin esille.

Kolmas näkökulma on se, että Venäjän federaatio ja sen sotarikolliset päättäjät, Putin etunenässä, testaavat meidän päätöksentekokykyämme, yhtenäisyyttämme ja kykyämme puolustaa kansallista turvallisuuttamme. Pian näemme, kun äänestämme, kuinka selviämme tästä Venäjän meille asettamasta testistä: pystymmekö vastaamaan tarvittavalla tavalla, kun Venäjä uhkaa meidän kansallista turvallisuuttamme, vaiko emme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka poissa. — Edustaja Lundén.

17.08 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään meillä on käsittelyssä uusi rajalaki. En voi enempää korostaa tämän lain merkitystä Suomen turvallisuudelle. Uskallan väittää, että meitä kaikkia tässä salissa yhdistää huoli maamme tulevaisuudesta ja halu turvata jatkossakin maamme itsenäisyys ja vakaus.

Maa- ja ulkopoliittinen tilanne on viime vuosina muuttunut kovin paljon. Naapurimaamme Venäjä on osoittanut olevansa valmis käyttämään erilaisia keinoja saavuttaakseen omia geopoliittisia tavoitteitaan. Yksi näistä keinoista on ollut turvapaikanhakijoiden hyödyntäminen poliittisena aseena. Tämä on todellinen uhka, jolta emme voi sulkea silmiämme. Uuden rajalain tarve on ilmeinen. Ilman riittäviä keinoja voimme joutua tilanteeseen, jossa emme pysty hallitsemaan rajojemme yli tapahtuvaa liikennettä. Sitä hallitsee silloin Venäjä. On selvää, että tämä voisi johtaa vakaviin seurauksiin kansalliselle turvallisuudelle. Meidän on oltava valmiita vastaamaan nopeasti ja tehokkaasti, jos Venäjä tai mikään muu taho yrittää käyttää turvapaikanhakijoita painostuskeinona meitä vastaan. Uusi rajalaki antaisi viranomaisille tarvittavat työkalut hallita mahdollisia kriisitilanteita. Se mahdollistaisi nopean reagoinnin ja tehokkaan toiminnan, kun tilanne niin vaatii. Tämä laki on konk-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

reettinen toimenpide, jolla varmistamme, että voimme suojella maatamme ulkoisilta uhilta.

Arvoisa rouva puhemies! Jokainen, joka välittää maamme turvallisuudesta, tulisi äänestämään tämän lain puolesta. Tämä ei ole poliittinen kysymys vaan kansallinen kysymys, joka vaikuttaa kaikkiin suomalaisiin. Suomen turvallisuuden varmistaminen ei tunne puoluerajoja. Meidän on toimittava yhtenä rintamana ja osoitettava, että olemme valmiita puolustamaan maamme ja kansalaistemme turvallisuutta. Puoluerajat ylittävä yhteinen päätös uudesta rajalaista lähettää myös selkeän viestin ulospäin: Suomi on yhtenäinen ja valmis puolustamaan itseään kaikissa olosuhteissa. Se osoittaa, että olemme valmiita tekemään tarvittavat päätökset kansallisen turvallisuuden takaamiseksi ja ettemme anna minkään tahon horjuttaa maatamme. Meidän tulisi jatkossakin päättää, kuka astuu rajamme yli. Sitä ei päättä Venäjä eikä mikään muukaan taho. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

17.10 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi on sisällöltään poikkeuksellinen, ja sen käsittely on ollut hyvästä syystä poikkeuksellista. Esityksestä on käytetty vaikeaa asiaa yksinkertaistavia puheenvuoroja. On perusteltu esitystä sillä, että kansallinen turvallisuus on aina ensisijaista. Niin onkin, mutta esityksen käsittelyn yhteydessä on käynyt ilmeiseksi arvioida, millaisia uhkia esitetty laki torjuu ja kuinka hyvin se toimii. On korostettu ihmisoikeuksien suojelua ja oikeusvaltioperiaatetta. Se on ollut perusteltua. Meidän maamme on oikeusvaltio, se kunnioittaa ihmisoikeuksia, ja me turvaamme sitä juuri näistä syistä. Lain eduskuntakäsittelyssä on tehty työtä, jotta näitä arvoja ja näitä periaatteita voidaan turvata.

Hallintovaliokunnassa eilen hyväksytyssä mietinnössä arvioidaan, että niin kutsuttu välineellistetty maahanmuutto voi uhata Suomen kansallista turvallisuutta. Sen mittasuhteista voidaan valiokunnan arvion mukaan tehdä päätelmiä oman rajavalvontamme kokemuksesta. Venäjä kokeili välineellistettyä maahanmuuttoa jo talvella 2015–2016, ja viime vuoden syksyllä rajalle ohjattiin lyhyessä ajassa satoja henkilöitä. Venäjän käskyvallassa oleva Valko-Venäjä on osoittanut, että EU-maiden rajoille saadaan lyhyessä ajassa ohjattua suuria ihmisjoukkoja. Tilanteet Puolan ja Liettuan rajoilla ovat osoittaneet, mitä pahimmillaan voi tapahtua. Diktatuurimaa Valko-Venäjän rajajoukot ajavat ihmisiä rajalle uhkailemalla ja pahoinpitelemällä. Heillä ei myöskään ole tunnontuskia seurata ihmisjoukkojen nääntyvän ja paleltuvan rajavyöhykkeelle.

Arvoisa puhemies! Meillä täytyy olla keinoja estää tilanteen kriisiytyminen maamme itärajalla, eikä mitään helppoja vaihtoehtoja ole. Kuten hallintovaliokunta mietinnössään toteaa, yhteistyö Venäjän kanssa ei ole enää sillä tasolla, etteikö tarkoituksellinen välineellistetty maahantulo olisi uhkatekijä. Myöskään eduskunnan suurella enemmistöllä hyväksymät muutokset ulkomaalaislakiin EU:n turvapaikkamenettelydirektiivin mukaisen rajamenettelyn käyttöönottamiseksi Suomessa eivät vastaa mahdollisiin uhkiin. Mikäli itärajan yli ohjataan todella suuria ihmisjoukkoja, heidän majoittamisensa ja liikkumisrajoitustensa valvominen ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla käy mahdottomaksi, heidän turvapaikkahakemustensa käsittelystä puhumattakaan. Voi olla, että päädymme tarvitsemaan apua muilta EU-mailta, mutta tarjolla olevat avustustoimet, esimerkiksi palautusten nopeuttaminen, eivät käytännössä tule kyseeseen, koska Venäjä ei toimi yhteistyössä. Ja

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

vaikka meillä on perusteltu odotus, että Euroopan komissio tulevalla kaudella tulee säätämään uusista välineistä välineellistetyin maahanmuuton torjumiseksi ja hybrdivaikuttamiseen vastaamiseksi, ei näistä toistaiseksi ole vasta kuin vakaa aikomus. Me joudumme siis ratkaisemaan tämän ongelman itse.

Arvoisa puhemies! Ratkaisussa pitää pyrkiä paitsi turvaamaan Suomea myös minimoimaan riskit turvapaikanhakijoille. Kokonaisarviota tehdessämme on aivan aluksi tunnistettava, että nykytilanne on kaikin tavoin kestävä. Suomen itärajan maaraja on ollut jo useiden kuukausien ajan kokonaan kiinni. Tämä on haitannut molemmin puolin rajaa asuvien ihmisten tavallista elämää. Vielä olennaisempaa on, että nykytila on estänyt kokonaan turvaa tarvitsevien henkilöiden mahdollisuuden hakea kansainvälistä suojelua Suomesta millään muulla tavoin kuin vaarallisella matkalla maastorajoille. Jos arvostelee hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvän 5 §:n mukaista poikkeusmenettelyä tehottomaksi, on syytä tunnustaa, että nykytilan jatkuminen on aivan varmasti pahempi vaihtoehto. Esi-tetyn lain tarjoama mahdollisuus merkitsisi, että riskit epäinhimilliseen palautukseen olisivat joka tapauksessa pienemmät kuin rajan täyssulussa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain käsittely on ollut vaikeaa, se on ollut poikkeuksellista. Tavanomainen ihmisoikeussopimusten ja perustuslainmukaisuuden tarkastelu ei ole tässä tapauksessa ollut riittävää. Perustuslakivaliokuntaa on tarvittu ohjaamaan mietintöä laativan hallintovaliokunnan työtä. Sosiaalidemokraattien esittämät täsmennykset ja muutokset eivät ole olleet tavanomaista kompromissien hakemista lainvalmistelussa. Ne ovat olleet ehtoja myötävaikuttamiselle, ja me kiitämme yhteistyöstä. Saavutettu tulos on paras mahdollinen Venäjän hybrdivaikuttamisesta huolimatta tai sen alaisina Suomesta turvaa tarvitseville. Se on myös käsityksemme mukaan paras vaihtoehto Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta. Lain hyväksyminen suojaa Suomen kansallista turvallisuutta myös osoittaessaan, että me pystymme kansakuntana riittävään yksituumaisuuteen, kun joudumme tekemään raskaita, vakavia päätöksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

17.16 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minkälainen maa pommittaa toisen maan suurimman lastensairaalan maan tasalle — ja tämä ei sijaitse edes missään rajan tuntumassa vaan satojen kilometrien päässä rajasta? Jotenkin karmistuttavaa. Jotenkin huomaan, kun seuraa uutisia, mitenkö sodan seuraaminen turruttaa meidän aivomme. Tämä uutinen nousi esille, mutta moni muu uutinen sinne hukkuu. Ja kun seuraa keskustelua, niin huomaa, että meillä aina välillä unohtuu realismi tämän naapurimaan suhteen. Roistomaa pommittaa lastensairaalan maan tasalle. Viimeinen uutinen oli muuten siitä, että ne kaivuutyöt ovat hiljalleen loppumassa ja edelleen on potilaita siellä maan seassa, lapsia.

Venäjän rajavyöhyke ja se alue, millä sitä nyt haluaakin kutsua, ei ole samanlainen rajavyöhyke kuin meillä Suomen rajan tuntumassa. Meillä tämä rajavyöhyke on... Minä löysin semmoisen tiedon kuin noin 2—3 kilometriä ennen rajaa. Siis sinne aika rajan tuntumaan pääsee meistä kuka vaan, jos me halutaan mennä. Venäjän puolella tämä rajavyöhyke on kymmeniä kilometrejä, eli päästäkseen tuohon Suomen rajan tuntumaan joudut läpäisemään useita tarkastuksia. Jossain Viipurin tienoilla on ensimmäiset, ja siitä on noin 50 kilometriä raja-asemalle, toiselle 30. Se on vähän sama kuin että jos Suomesta menisit Venäjälle, niin noin 10 kilometriä ennen Lappeenrantaa passisi tarkastettaisiin ensimmäisen kerran. No, mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että sinne rajalle tulevat ihmiset, turvapai-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kanhakijat tai välineellistetyt, eivät ole päässeet sinne ilman, että Venäjä on päättänyt siitä. Mielestäni se on olennainen tieto, ja siksi tätä lakia tarvitaan.

Mielestäni realismi aina välillä karkaa täällä meidän maassamme tämän naapurimaan suhteen, ja nyt on taas saatu paljon muistutuksia. Aina tulee mieleen, kun puhutaan Venäjästä, se, kun minä aikanaan menin Itä-Suomessa mummon luo kylään pikkupoikana. Olin sitten katsonut telkkaria ja olin nähnyt semmoisen avaruusdokumentin, ja sitten menin mummolle tosi huolissani sanomaan, että mummo, minua pelottaa nuo avaruusalukset, että onpa hirveää, mitenkä tässä saa nukuttua, ja entä jos ne tulevat tänne Suomeen. Mummo katsoi vähän aikaa hiljaa minua ja sanoi, että minua pelottaa, että venäläinen tulee rajan yli. Se pelko on jotenkin meidän perimässä. Tosi moni meistäkin on jollain tavalla evakkojen jälkeläisiä, ainakin itse olen toiselta puolelta sukua: on Viipurista lähdetty karkuun. Jotenkin se elää tässä meidän perimässä. Mutta ehkä se on tärkeää muistaa tänäkin päivänä ja pitää homma meidän omassa hallussa.

On ollut kiva seurata keskustelua, mutta oma mielipiteeni on, että tarvitaan lisää työkaluja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

17.20 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Meriselle erittäin mieleenpainuvasta puheesta.

Aloittaisin puheeni kysymällä, mikä on kansanedustajan tärkein tehtävä. Rupesin tätä itsekkin miettimään, ja varsinkin tässä tilanteessa kysymys tai vastaus tuntui itsestäänselvältä. Tärkein tehtävä on varmistaa suomalaisten turvallisuus, toki niissä raameissa, mihin tässä talossa pystymme, mutta se on kaiken perusta. Ilman turvallisuutta katoaa merkitys monelta muulta asialta.

Nyt puhutaan hallituksen esityksestä laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyin maahantulon torjumiseksi. Puhutaan siis laista, mitä toivottavasti koskaan ei edes tarvitse käyttää, mutta mikä on tärkeä olla olemassa mahdollista hätätilannetta ajatellen. Kyseessä on poikkeuslaki, mikä säädetään poikkeuksellisessa järjestyksessä, ja tämä on täysin mahdollista tehdä perustuslain mukaisesti. Tässä ei poljeta perustuslakia millään tavalla. Laki on säädetty ajallisesti, alueellisesti ja sisällöllisesti rajatusti, aivan niin kuin poikkeuslaki tuleekin säätää. Jo tässä hallituksen esityksen otsikossa sanotaan ”väliaikaisista toimenpiteistä”.

Jokaisella maalla, myös Suomella, on oltava oikeus puolustaa rajojaan ja kansalaistensa turvallisuutta. Kukaan ei saa uhata meidän itsemääräämisoikeutta nyt eikä tulevaisuudessakaan. Tässäkin salissa on jo monta kertaa sanottu, että välineellistetty maahantulo ei ole normaalia turvapaikan hakemista. Silti se jostain syystä tuntuu unohtuvan. Keskustelussa välillä unohtuu myös se, että suomalaisilla on perusoikeudet ja ihmisoikeudet samalla lailla kuin muillakin. Miksi me emme puhu suomalaisten perusoikeuksien vaarantumisesta turvallisuuden suhteen?

Totta kai on rehellistä sanoa, että tällä lailla on ristiriitoja kansainvälisen oikeuden kanssa — tai varsinkin sen tulkintojen kanssa, niin kuin edustaja Zyskowicz sanoi. Nämä ollaan pyritty saamaan mahdollisimman vähäisiksi lainvalmistelun aikana, ja uskon, että tulevien vuosien aikana myös kansainvälisiä lakeja voidaan tulkita hieman eri tavalla, varsinkin jos maailma menee vielä hullumpaan suuntaan.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Haluan lopuksi kiittää sekä perustuslakivaliokuntaa että hallintovaliokuntaa lain ripeästä mutta erittäin kattavasta käsittelystä. Me suomalaiset voimme olla turvallisin mielin nyt ja tästä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

17.23 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tarvitsemme tämän lain, koska meillä ei ole riittäviä keinoja estää hallitsematonta rajanylitystä maastorajalla rajanylityspaikkojen ulkopuolella. Tämä laki on siis suoraa jatkoa rajalain 16 §:ään. On välttämätöntä, että voimme estää ulkoisten toimijoiden mahdollisuudet käyttää muuttoliikettä Suomeen ja Euroopan unioniin kohdistuvan vihamielisen vaikuttamisen välineenä. Tämän lain tarkoitus on siis torjua koko ilmiö ja varautua ilmiön kestävämpään laajenemiseen eikä vain pyrkiä jotenkin selviämään vieraan valtion vihamielisestä vaikuttamisesta, kuten tähän asti on tehty.

Miksi sitten pitää pyrkiä koko ilmiön torjumiseen? Se on torjuttava, koska muutoin emme tosiasiallisesti päättäisi itse, miten paljon ja milloin rajamme yli tulisi ihmisiä. Emme voi antaa sellaista signaalia, että meihin voi yrittää vaikuttaa, kunhan ei lähetetä maahamme ihmisiä niin paljon, ettemme siitä enää selviä. Tilanne on nyt vähän sama kuin se, että sotatilanteessa jokin maa hyväksyisi sen, että muutaman ohjuksen voi ampua, kunhan koko maata ei tuhoa. Näin ei voi yksinkertaisesti olla. Ei voi olla myöskään niin, että vieraan valtion maahamme lähettämät ihmiset, joiden tarkoituksena ei ole vahingoittaa, voivat laittomasti ylittää rajamme joutumatta siitä mitenkään vastuuseen. Itsenäisen valtion on voitava vaikuttaa siihen, miten ja milloin rajamme yli tullaan, ja nyt niin ei ole. Lisäksi meidän tulee voida estää kansainvälisten sopimusten väärinkäyttö ja pitää kirkkaana mielessä se, että mahdollisessa ristiriitatilanteessa valtion tärkein tehtävä on aina huolehtia ensisijaisesti omien kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksista.

Arvoisa rouva puhemies! Tätä lakia emme tarvitse me täällä salissa, tätä lakia tarvitsevat rajavartijat, jotta he voivat kaikissa tilanteissa turvata ja varmistaa rajojemme hallinnan ja turvallisuuden. Siksi kannatan lämpimästi tämän lain hyväksymistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rostila.

17.25 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin toki lämpimästi kannatan tätä tärkeää ja jopa välttämättömäksi katsottavissa olevaa lakiesitystä. Haluan myös osaltani kiittää niitä oppositiorhymiä, jotka ovat täällä tukeneet lakiesitystä omilla puheenvuoroillaan. Kuitenkin muutama huomio tästä asiassa esiin nostetusta oikeusvaltiollisuuskeskustelusta.

Minusta, kun olen kuunnellut ensinnäkin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan sekä sosiaalidemokraattien edustaja Koskisen puheenvuoroja ja edustaja Zyskoviczin puheenvuoron, ei ole epäilystäkään siitä, etteikö tätä lakia olisi asianmukaisesti ja perusteellisesti käsitelty Suomen perustuslain mukaisesti. Tästä syystä — taikka siitä huolimatta, että näin on — on hyvin harmillista, että langetetaan tietynlaisia varjoja tämän oikeusvaltiollisuuskeskustelun kautta tämän tärkeän ja, kuten totesin, Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta välttämättömän lakiesityksen ylle. Siinä on ilmeinen vaara, että jos me politisoimme niinkin tärkeän asian ja käsitteen kuin oikeusvaltio, niin se ajan mittaan alkaa menettää merkitystään myös kansalaisten silmissä ja mielissä. Tätä varoisin tässä keskustelussa.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Kuten on todettu, lain läpimeno edellyttää kiireelliseksi julistamisen kautta tuota hyvin korkeaa kynnystä, viiden kuudesosan enemmistöä. Siitäkin syystä on täysin perusteetonta luoda sellaisia mielikuvia, että noin vain ollaan jotakin epäilyttävää tekemässä.

Eli meillä ovat sekä perusteellinen arviointi että prosessuaalinen, siis tämä menettelyllinen, vaatimus äärimmäisen korkeita. Jos tätä vertaa moniin muihin Euroopan itärajan maihin ja katsoo, minkälaisia ratkaisuja on muualla Euroopassa tehty, niin minusta voimme erittäin, erittäin hyvällä omallatunnolla tässä salissa todeta, kuinka hienosti oikeusvaltio Suomi tässä todella vaikeassa tilanteessa toimii. Mielellään näitä ei tehdä, mutta niin kuin täällä on hyvin monessa puheenvuorossa ansiokkaasti todettu, geopolitiikalle taikka maantieteelle siis emme mitään voi, ja silloin emme voi jäädä toimeettomaksi. Siinä mielessä ongelmallisinta näissä tietyissä lakiesitystä vastustavissa puheenvuoroissa on juuri se, että jätetään ikään kuin avoimeksi, mitä sitten vaihtoehtoisena ratkaisuna tehtäisiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell poissa. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.29 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käyneet yli viisi tuntia keskustelua hallituksen esityksestä laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi. On tärkeää, että eduskunta käy perusteellisen keskustelun näin poikkeuksellisesta, vakavasta ja periaatteellisesta asiasta. Hallituksen esityksen huolellinen perkaaminen hallintovaliokunnassa ja perustuslakivaliokunnassa sekä asiantuntijoiden painavat lausunnot ovat vahvistaneet omaa näkemystäni siitä, etten voi tätä lakia tässä muodossa kannattaa. On selvää, että meillä on oikeus ja velvollisuus puolustaa kansallista turvallisuuttamme, puolustautua Venäjän häikäilemättömiä vaikuttamisyrityksiä vastaan. Yhtä selvää on, että sitä ei pidä tehdä oikeusvaltion periaatteita ja ihmisoikeuksia murentamalla. Kuten tässä salissa on tänään useaan kertaan todettu, oikeusoppineet ovat varsin yksituumaisesti tyrmänneet tämän lain, sillä se rikkoisi toteutuessaan kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, EU-oikeutta ja omaa perustuslakiamme. Vaikka eduskunnan tehtävänä on sovittaa päätöksenteossa erilaisia näkökulmia yhteen, pidän näin yksiselitteisten ja painavien asiantuntijalausuntojen sivuuttamista kestäättömänä.

Arvoisa puhemies! Tämän lain tavoite on sinänsä ymmärrettävä. Venäjä on julma, diktaattorin hallitsema terroristivaltio, joka on valmis käyttämään häikäilemättömästi ihmisiä hyväkseen painostaakseen Suomea ja aiheuttaakseen meidän yhteiskunnassamme epäjärjestyä. Venäjän toimintaan pitää pystyä vastaamaan, ja itärajaa pitää pystyä turvaamaan — tästä vallitsee varmasti laaja yksimielisyys tässäkin salissa. On kuitenkin niin, että sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän olemassaolo on pienen maan, kuten Suomen, etu. Sitä meidän ei pidä horjuttaa, vaikka Venäjä toimii häikäilemättömästi meitä horjuttaakseen.

Arvoisa puhemies! Tämän lain ongelmakohtia on käyty tässä salissa moneen kertaan läpi. Sen ohella, että laki on ilmeisessä ristiriidassa keskeisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, se asettaa rajavartijat kohtuuttomaan tilanteeseen, kun heidän vastuulleen jää tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevat. Rajavartijoiden tulisi pikaisen vuorovaikutuksen perusteella pystyä tekemään välittömästi arvioita, joita normaalisti tekevät ammatikseen turvapaikkaoikeutta soveltavat maahanmuuttoviranomaiset. Kun me puhumme välineel-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

listetystä maahantulosta, me puhumme ihmisistä, yksilöistä, jotka siellä rajalla sitten faktisesti ovat sen toiminnan kohteena.

Arvoisa puhemies! Oikeusvaltion puolustaminen on erityisen tärkeää aikoina, jolloin käynnissä on liikettä sen nakertamiseksi. Puola ja Unkari toimivat tässä varoittavina esimerkkeinä. Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet ovat erottamaton ja kiinteä osa nykyistä kotimaista perusoikeusjärjestelmäämme ja Suomen valtiosääntöä. Perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen, luja oikeusvaltio ja tukeutuminen kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ovat itsessään turvallisuuskysymyksiä, joiden keskeinen merkitys on tunnustettu myös tuoreessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa — tämäkin on tässä salissa tänään jo useamman kerran todettu, tärkeä huomio.

Tämä esitys on perusratkaisultaan ongelmallinen suomalaisen oikeusvaltion kannalta, eikä sen toimivuudesta tavoitellulla tavalla ole takeita. Päinvastoin on riski, että tämän lain myötä joudumme vielä vaikeampaan tilanteeseen, jos Venäjä jatkaa ihmisten työntämistä rajalle. Kuten moni tässä salissa on todennut, olisi parasta, että tätä lakia ei olisi tässä muodossa tuotu eduskunnan suureen saliin päätettäväksi. On valitettavaa, että hallitus ei ole toissaan halunnut etsiä vaihtoehtoisia, kestäviä ratkaisuja Venäjän törkeään ihmisten välineellistämiseen eikä hyödyntää tähän EU:n jo mahdollistamia välineitä.

Arvoisa puhemies! Rajat, Suomen rajat, pystytään turvaamaan, ja ne on turvattava tavalla, joka ei loukkaa perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia, kansainvälisiä sitoumuksia eikä murena suomalaista oikeusvaltiota. [Ben Zyskowiec: Näin olisi ihannemaailmassa! Ihannemaailmassa löytyisi ratkaisuja, mutta ei ole teiltä löytynyt!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen.

17.33 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä eduskuntaan valituilla kansanedustajilla on erityinen tehtävä huolehtia Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta, ja turvallisuus on yksiselitteisesti tärkein tehtävämme. Näin on tehty aiemminkin, esimerkiksi koronan aikana tehtiin jopa Uudenmaan sulkua. Kun kohtaamme uudenlaista, ennennäkemätöntä uhkaa ja kansallista turvallisuuttamme horjuttavaa toimintaa, meillä on oltava välineitä, joilla vastata uhkiin ja ennaltaehkäistä niitä. Nyt ei ole mahdollista sulkea silmiä siltä, että Venäjä jo parasta aikaa kohdistaa hybrdivaikuttamista. Siksi raja on ollut kiinni jo yli puoli vuotta, kokonaan kiinni. Rajavartiolaitoksen viesti on selvä: lakia tarvitaan ja nopeasti. Heillä on jo varauduttu ja valmius kouluttamiseen. Rajalla elävänä ja alueeni ääntä täällä edustavana kannatan lain voimaantuloa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Tässä on kyseessä äärimmäisen poikkeuksellinen lainsäädäntö, jota tehdään hyvin vakavassa tilanteessa. Tällä ei ole vaikutuksia Suomen maahanmuuttopolitiikkaan tämän lain ulkopuolella, vaikka täällä moni haluaa tähän edelleenkin viitata. [Ritva Elomaa: Hyvä!] Laissa on kyse puolustautumisesta vihamielistä toimintaa vastaan. Vaikka tässä laissa on ongelmia, tämän lain olemassaolo on paras saatavilla oleva keino ennaltaehkäistä sitä, että itärajalle syntyisi laajamittainen välineellistetyin maahantulon tilanne. Lain ongelmia suhteessa palautuskieltoon ja muihin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisiin velvoitteisiin on kyetty pienentämään niin, että se on SDP:n näkökulmasta nykytilanteessa hyväksyttävä. Kuten on todettu tässä keskustelussa monesti, tämä laki on poikkeustilanteen viimekätinen työkalu. Kyse on viimesijaisesta työkalusta, jota voidaan pakon edessä soveltaa, kun muut keinot eivät enää riitä. Totta kai lähtökohta on se, ettei tätä lakia ikinä jouduta käyttämään. Kansallinen poikkeusratkaisu ei myöskään pitkän päälle ole tyydyttä-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

vä tilanne, vaan Suomen on tietenkin aktiivisesti edistettävä EU:ssa vaikuttavimpia EU-tason keinoja hybridivaikuttamiseen vastaamiseksi.

Lain lähtökohta on torjua välineellistettyä maahanpyrkimistä, toimia siis ennaltaehkäisevänä välineenä. Maahanpyrkijöiden joukosta on kyettävä tunnistamaan henkilöt, joilla on todellinen ja välitön tarve suojelulle. Heidän mahdollisuutensa jättää turvapaikkahakemus on parannus vallitsevaan itärajan tilanteeseen.

Kaikessa puolustuspolitiikassa tärkeintä on johdonmukaisuus, niin myös suhteessa itärajan turvallisuuteen. Kaikki puolueet tukivat myös rajavartiolaitoksen muutosta, jolla turvapaikanhaku itärajalla on estetty nyt viimeiset puoli vuotta. Siksi itseni on vaikea ymmärtää, miksi tämä määräaikainen, alueellistettu laki kohtaa nyt näin paljon kritiikkiä ja vastustusta, kun rajalaki hyväksyttiin yksimielisesti ja Uudenmaan sulkukin koronan aikana.

Kuten totesin alussa, meillä valituilla edustajilla on suuri vastuu. Meihin luotetaan, ja turvallisuudesta huolehtiminen on meidän tärkein tehtävä. Sen vuoksi on hyvä, että eduskunnassa edellytetään tämänkaltaisille, kansalliseen turvallisuuteen liittyville laeille viiden kuudesosan enemmistöä, jotta yksikään hallitus yksistään ei pystyisi tästä asiasta päättämään vaan päätös tehdään kollektiivisesti ja parlamentaarisesti silloin kun lainsäädäntöön tarvitsee lisätä tällainen laki.

Kun totesin tuossa, että olen rajan kasvatti ja asun siellä rajalla, niin vetoan tässä edustajiin, että laki saa viiden kuudesosan kannatuksen tässä salissa. Haluan myös kiittää hallintovaliokuntaa ja perustuslakivaliokuntaa, jotka ovat työskennelleet kesän kuumina tunteina itseään säästämättä kansan ja kansalaisten parhaaksi. Ja totean sen, että olen myös ylpeä omasta puolueestani siltä osin, että tähän lakiin liittyvät epäkohdat ja tarkennukset, joita halusimme, on tuotu esille ja on työskennelty yhdessä niin, että nämä asiat on pystytty huomioimaan, ja kiitän myös hallituspuolueiden jäseniä tästä aidosta neuvottelutilanteesta. Itseni on vaikea ymmärtää esimerkiksi vihreiden ja vasemmistoliiton vastustusta siltä osin, että te ette halunneet edes osallistua näihin neuvotteluihin, joissa lakia olisi voitu muokata sen mukaiseksi, että se olisi paremmin vastannut teidän tavoitteitanne. Ainakin sen osalta pystyn ryhdikkäästi myös puolueeni puolesta tässä seisomaan. Kannatan tämän lain voimaantuloa. [Juho Eerola: Erinomainen puheenvuoro! — Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Simula poissa, edustaja Tanus poissa. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

17.39 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö muuttui perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan keväällä 2022. Venäjä on osoittanut, ettei se kunnioita valtioiden suvereniteettia tai alueellista koskemattomuutta, ja se on myös räikeästi rikkonut YK:n peruskirjaa ja kansainvälisiä sopimuksia. Viimeksi eilen uutisista näimme, kuinka Venäjä oli iskenyt lastensairaalaan. Venäjä on myös useissa yhteyksissä ilmoittanut olevansa konfliktissa tai sodassa länttä vastaan.

Viime syksystä alkaen Suomeen on Venäjän toimesta kohdistettu välineellistettyä maahanpuloa, jonka seurauksena itärajan kaikki rajanylityspisteet on jouduttu sulkemaan ja turvapaikanhaku keskittämään muille kuin itärajan pisteille. Suomen on varauduttava siihen, että vakava ja pitkäaikainen painostus voi jatkua ja saada entistä vakavampia ja laajempia muotoja esimerkiksi maastorajoillamme. Rajaviranomaisillamme on hyvät työvälineet vastata erilaisiin tilanteisiin, mutta tässä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa niitä on syytä

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

vahvistaa edelleen. Rajaturvallisuuslain tarkoituksena on nimenomaan vahvistaa Suomen rajaturvallisuutta ja torjua vieraan valtion Suomeen kohdistamaan vaikuttamista, joka tapahtuu maahantulijoita hyväksikäyttäen.

Hallintovaliokunnan saamien arvioiden mukaan yhdeltä rajanylityspaikalta voisi saapua useita tuhansia ihmisiä kuukaudessa Venäjän viranomaisten ohjaamana ja kontrolloimana. Tällaiseen tilanteeseen meidän on välttämätöntä varautua, sillä emme voi sallia sitä, että vihamielinen valtio syöttää rajojemme yli keitä tahansa ihmisiä, joita ei voida edes tunnistaa. Viranomaiset ovat tunnistaneeet jo käynnissä olevan ilmiön aikana kymmeniä sisäistä turvallisuutta mahdollisesti vaarantavia henkilöitä. Tämä on tilannekuva. Suomi on tilanteessa, jossa vieras valtio, joka itse ei noudata mitään sääntöjä, käyttää vaikuttamisessa hyväkseen kansainvälisissä sopimuksissa, EU-oikeudessa ja perustuslaissa ehdottomaksi muotoiltuja valtion velvollisuuksia ja sitä, että oikeusvaltiossa on vahvasti sitouduttu niiden noudattamiseen kaikissa tilanteissa. Tämä on haaste oikeusvaltiollemme, mutta meidän on puolustettava oikeusvaltiota ja sen arvoa ja samalla ymmärrettävä, että äärimmäisessä tilanteessa myös oikeusvaltiolla on oikeus ja velvollisuus ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin vaaran torjumiseksi.

Arvoisa puhemies! Sääntely ei ole yhteensopivaa kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, se on todettu selkeästi. On todettu se, että laki voidaan säätää poikkeuslakina eli rajattuna poikkeuksena perustuslaista eikä se ratkaisu ole perustuslain vastainen. On myös huomioitava se, että kansainvälisten sopimusten tarkoitus ei ole edistää mahdollisuuksia välineellistettyyn maahantuloon. Venäjän takia olemme niin Euroopassa kuin Suomessa tilanteessa, jossa joudumme hakemaan uusia tulkintoja ja keinoja estää Venäjän toimet. Uudellakaan tulkinnalla ei ole pyrkimys irtaantua kansainvälisten sopimusten soveltamisesta, vaan uudet tulkinnat rajataan koskemaan vain vieraan valtion aiheuttamaa turvallisuushkaa välineellistetyn maahantulon ilmiön torjumiseksi. Kansainvälisiin sopimuksiin perustuvan sääntelyn tarkoitus, päämäärä ja sopimuksia tehtäessä vallinneet olosuhteet ovat sellaisia, jotka nykyisessä tilanteessa saattaisivat perustellusti oikeuttaa tämän uudenlaisen tulkintanäkökulman. Tätä voidaan pitää perusteltuna myös sen vuoksi, että Venäjän toiminnassa voidaan katsoa olevan kyse oikeuksien väärinkäytön kiellon rikkomisesta ja piirteitä niin sanotusta lawfare-tyyppisestä toiminnasta, jossa oikeudellisia keinoja käytetään sotilaallisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tämän lain tarkoituksena on varautua vakavaan ja poikkeukselliseen tilanteeseen, jota nykyinen EU-sääntely ja kansainväliset sopimukset eivät toistaiseksi tunnista. Hallituksen esityksessä samoin kuin hallintovaliokunnan mietinnössä on arvioitu muita mahdollisia keinoja. Kuitenkaan esimerkiksi rajamenettelyistä tai muista nykyisen EU-lainsäädännön mukaisista menettelyistä, joihin täälläkin on viitattu, ei ole saatavissa riittäviä välineitä välineellistämisen torjumiseen itärajallamme. Nämä menettelyt on tarkoitettu tilanteen hallintaan, kun Venäjän välineellistämät henkilöt ovat jo maassa, eivät uhkan torjuntaan.

Nyt käsittelyssä oleva lainsäädäntö onkin todettu ainoaksi tehokkaaksi keinoksi. Turvallisuusviranomaiset ovat katsoeet, että lain säätämiselle on ehdoton tarve, ja Rajavartiolaitos on todennut, että edellytykset lain toimeenpanoon ovat olemassa. Rajaturvallisuuslaissa on kyse ennen kaikkea Suomen kansallisesta turvallisuudesta. Keskeinen varautumiskeino on lainsäädäntö, joka toimii jo itsessään ennaltaehkäisevästi ja johon sisältyy viranomaisillemme riittävät toimivaltuudet. Laki on myös viesti Venäjälle, ettei Suomen sisäis-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

tä turvallisuutta voi horjuttaa välineellistetyn maahantulon avulla ja että Euroopan unionilla on toimiva ulkoraja.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus on tässä hetkessä keskiössä. Isoissa, kansallista turvallisuutta koskevista kysymyksistä yhtenäisyys korostuu, ja on tärkeää varmistaa yhdessä mahdollisuutemme suojella kansalaisiamme myös äärimmäisissä tilanteissa. Hallintovaliokunnassa lakia vietiin eteenpäin hyvässä yhteistyössä yli puoluerajojen neuvotellen, toistemme erilaisiakin näkemyksiä arvostaen ja kuunnellen. Lämmin kiitos siitä kaikille. Yhdessä toimien me vahvistamme kaikki Suomen turvallisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

17.46 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi on kyse poikkeuksellisesta tilanteesta ja poikkeuksellisesta laista. Lakiesitystä on käsitelty valiokunnissa ja käsitellään nyt täällä suuressa salissa keskellä kesää, heinäkuuta. Esityksellä on kiire, kun kyse on Suomen turvallisuudesta. On tehtävä kaikki ne toimet, joilla voimme varautua turvallisuushkiin ja edistää suomalaisten turvallisuutta. Sen takia meidät, kaikki edustajat, on myös eduskuntaan valittu. Laissa säädettäisiin toimivaltuudesta rajoittaa kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamista tilanteissa, joissa vieras valtio pyrkii painostamaan Suomea maahantulijoita hyväksikäyttämällä. Suomen on pystyttävä varautumaan siihen, että välineellistetty maahantulo voi saada nykyistä vakavampia ja vaikeampia muotoja. Emme voi olla varautumatta näihin tilanteisiin ja samalla myöskin antamatta työvälineitä meidän viranomaisten käyttöön.

Päätös lain käyttöönnotosta on korkean kynnyksen takana. Valtioneuvosto päättäisi rajoitustoimista yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Kyseessä olisi siis poikkeuslaki. Poikkeuslaissa soveltamiskynnys on hyvin korkea ja edellytyksenä on, että on tietoa tai perusteltu epäily siitä, että vieras valtio pyrkii vaikuttamaan Suomeen maahantulijoita hyväksikäyttämällä, vaikuttaminen vaarantaa vakavasti Suomen täysivaltaisuutta tai kansallista turvallisuutta, rajoittaminen on välttämätöntä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi ja muut keinot eivät ole riittäviä. Nämä ovat isoja asioita, ja ihmettelen suuresti, miten tässä salissa voidaan kyseenalaistaa tämän lain tärkeyttä. Päätös lain soveltamisesta voitaisiin tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan, mutta se voitaisiin tarvittaessa uusida, ja päätös koskisi vain osaa Suomen valtakunnan rajasta. Päätös olisi siis alueellisesti ja myös ajallisesti rajattu. Lain toimeenpano edellyttää siis tietoa tai perusteltua epäilyä vieraan valtion pyrkimyksestä vaikuttaa Suomeen maahantulijoita hyväksikäyttämällä, vaikuttamisen aiheuttamaa vakavaa vaaraa Suomen täysivaltaisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle, välttämättömyyttä ja muiden keinojen riittämättömyyttä. Perus- ja ihmisoikeuspoikkeukset ovat ajallisesti, alueellisesti ja sisällöllisesti rajattuja, ja muutoin nämä oikeudet ovat täysimääräisesti voimassa.

Arvoisa puhemies! Oikeusvaltiollakin on oltava mahdollisuus puolustautua vihamielisen valtion aiheuttamaa vakavaa vaaraa vastaan, kuten perustuslakivaliokunta on katsonutkin. Naapurinamme on häikäilemätön roistovaltio, joka ei kaihda mitään keinoja. Tämän näimme viimeksi eilen, kun Venäjä iski Ukraina lastensairaalaan viattomia ja sairaita lapsia vahingoittaen ja heiltä henkiä riistäen.

Suomen perustuslaki on säädetty Suomen ja suomalaisten turvaksi. Jos perustuslaki ei sallisi turvallisuushkiin varautumista ja kansalaisten suojaa, niin silloinhan se ei toimisi

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

kansalaisten turvana. Poikkeuslait ovat Suomen perustuslain olennainen osa. Poikkeuslait ovat myös osa Suomen oikeusvaltiota. Poikkeuslaki voidaan säätää vain välttämättömistä syistä, ja sen on oltava rajattu. Juuri näin on tässä lakiesityksessä tehty. Tämä on lakiesityksessä huomioitu, ja sitä on parannettu ja huomioitu vielä paremmin täällä eduskuntakäsittelyn aikana yhdessä eri puolueiden välillä neuvotteluja käyden ja valiokuntakäsittelyn aikana.

Arvoisa puhemies! Vuoden 22 heinäkuussa eduskunta päätti yksimielisesti muuttaa rajavartiolaitoksen nimenomaan välineellistettyyn maahantuloon liittyen. Silloin täällä oltiin yksimielisiä, myös vihreät ja vasemmisto olivat sen lain takana. On erikoista, että nyt tilanne on toinen, kun maailmantilanne ei ole muuttunut ainakaan yhtään parempaan suuntaan. Olisikin hyvä kuulla lain vastustajilta, mitä te tekisitte tilanteessa, jossa Venäjä ohjaisi kymmeniä, jopa satoja, tuhansia ihmisiä omia tarkoituseriään hyödyntäen Suomen ja Venäjän rajalle. On helppo huudella täältä erilaisia argumentteja vastaan, mutta meidän tehtävä on puolustaa Suomea ja meidän tehtävä on myös antaa viranomaisille välineet Suomen puolustamiseksi, myöskin lain näkökulmasta.

Kannatan tätä hallituksen esitystä välineellistetyin maahantulon torjumiseksi. En näkisi tässä tilanteessa mitään muuta mahdollisuutta. Meillä ei ole varaa ottaa mitään riskiä, kun vastassamme on raakalaismainen Venäjän Putin, joka vähät välittää kenenkään oikeuksista. [Juho Eerola: Ei raakalaismainen vaan raaka!] Tämä ei ole hallitus—oppositio—kysymys, vaan kyse on Suomen turvallisuudesta. Ja tämän esityksen pitäisi olla meidän kaikkien yhteisesti hyväksymä, suomalaisten perusoikeuksien ja turvallisuuden edistäjä. Toivonkin, että kun tästä laista äänestetään, niin voimme tehdä sen yksimielisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

17.52 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Ajattelin tässä toisessa puheenvuorossani vastata muutamiin kysymyksiin, jotka täällä ovat vahvasti olleet esillä.

Ensinnäkin on viitattu siihen, että perustuslakivaliokunnan kuulemista oikeudellisista asiantuntijoista valtaosa oli sitä mieltä, että tällaista lakia ei voi ollenkaan säätää. Miten on mahdollista, että tämän jälkeen perustuslakivaliokunta erittäin selvällä enemmistöllä, äänin 15—2, päätti, että tällainen laki voidaan säätää, koska kyseessä on rajattu poikkeus meidän perustuslaista? Se on mahdollista siten, että nämä perustuslakivaliokunnan kuulemat oikeudelliset asiantuntijat, varsinkin akateemiset professorit ja tutkijat, tarkastelevat asiaa hyvin kapea-alaisesti, nimenomaan ja vain tämän pakolaisoikeuden ja pakolaisten oikeusaseman ja tähän liittyvien kansainvälisen oikeuden säännösten kannalta. No, olisiko perustuslakivaliokunnankin pitänyt pysyttäytyä vain tällaisessa kapeassa näkökulmassa, jossa tosiasiaa asiaa tarkastellaan lähinnä yhdestä näkökulmasta ja vähän tällä lailla akateemiselta tasolta? Ei olisi. Perustuslakivaliokunta otti huomioon oikeudellisessa harkinnassaan myös laajemman näkökulman, johon liittyy myös esimerkiksi kansallinen turvallisuus. Ja se, että tämä on rajattu poikkeus perustuslaista, on perusteltu täällä salissa ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa erittäin hyvin.

No sitten täällä on väitetty, lähinnä vasemmistoliiton puolelta, että me olemme nyt murtamassa suomalaista oikeusvaltiota, että me olemme kääntämässä selkämme suomalaiselle oikeusvaltioajattelulle — varoitetaan Unkarin ja Puolan tiestä ja jopa viitataan, että nyt toimitaan vähän samoin kuin miten Venäjällä toimitaan. Tämä on täysin perusteetonta. Ja

otan todistajakseni entisen korkeimman oikeuden presidentin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomarin Pauliine Koskelon, joka Verkkouutisten selostuksen mukaan sanoi juristiseminaarissa muutama päivä sitten seuraavaa: ”Koskelo muun muassa varoitti käytämästä oikeusvaltion käsitettä lyömäaseena poliittisessa keskustelussa ja piti perusteltuna kysymystä siitä, eikö Suomella tosiaan olisi mitään sallittuja keinoja torjua tilannetta, jossa vieras ja vihamielinen valtio syöttäisi tuntemattomia ihmisiä rajan yli kuinka paljon tahansa.” Ja kyllä kai myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa useita vuosia toiminut Pauliine Koskelo on aikamoinen oikeudellinen asiantuntija.

Sitten täällä on myös sanottu, että tämä laki rikkoo räikeästi kansainvälisiä sopimuksia ja EU-oikeutta. No, täällä muun muassa ihan edellisessä puheenvuorossa kuvattiin, miten on rajattu ajallisesti ja monella muulla tavoin ja miten on pyritty kaikin tavoin tämän lain puitteissa varmistamaan, että esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset pääsevät turvapaikkaprosessiin.

Edustaja Razmyar sanoi täällä aikaisemmin: ”Sopimuksia joko noudatetaan tai ei noudateta. Ei ole olemassa välimallia.” Kyllä on olemassa. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on muuttanut tulkintalinjojaan sen jälkeen, kun joku jäsenmaa on lähtenyt haastamaan vallitsevaa tulkintaa, ja kaikki tuomioistuimet itse asiassa aika ajoin muuttavat aikaisempia tulkintojaan. Ja oikeus kehittyy. Minä itse uskon, että ei mene kovinkaan montaa vuotta, kun sekä eurooppaoikeus että kansainvälinen oikeus tunnistavat ja tunnustavat oikeusvaltioiden oikeuden torjua tällaista diktatuurien vihamielistä hyökkäystä kolmansien maiden kansalaisia hyväksikäyttäen suunnilleen tavalla, mitä Suomi nyt on tekemässä. [Juho Eerola: Olkaamme edelläkävijöitä!] Mutta ken elää, se näkee. Edelleen pannen pääni pantiksi siitä — nyt julkisesti tänne pöytäkirjoihin sanon — että jos tämä laki säädetään, niin Euroopan unionin komissio ei tule aloittamaan rikkomusmenettelyä Suomea vastaan, siis ei tule aloittamaan, eikä tule viemään tätä asiaa Euroopan unionin tuomioistuimeen. Tästä olen täysin vakuuttunut.

Sitten on sanottu ja näissä vastalauseissa, molemmissa valiokunnissa, sanotaan, että tässä rikotaan oikeutta elämään ja kidutuksen kieltoa. No nyt menen täältä periaatetasolta ihan arjen tasolle. Kuinka monta irakilaista tai somalialaista tai syyrialaista — nyt on kyse niistä kansalaisuuksista, joita Venäjä viimeksi puski meidän rajalle — eli näihin maihin kuuluvaa kansalaista on tuomittu kuolemaan Venäjällä? Kuinka monta? Kuinka todennäköistä on, että tuomitaan kuolemaan Venäjällä? Kuinka monta näiden maiden kansalaista on kidutettu Venäjällä? Kuinka todennäköistä on, että kidutetaan Venäjällä? Tämä on siis arjen kysymys, tämä ei ole periaatekysymys. Te puhutte oikeudesta elämään, te puhutte siitä, että me viemme ihmisiltä ihmisarvon. Nyt puhun siitä, mitä käytännössä tapahtuu. Onko olemassa riski, että Venäjällä joutuu epäinhimillisen kohtelun kohteeksi? On, meillä kaikilla on se riski, jos me sinne menemme näissä olosuhteissa.

Vihreät täällä ovat monesta suusta sanoneet, että tässä ei ole selvitetty muita vaihtoehtoja. On selvitetty. Katsokaa valiokunnan mietinnön sivuja 15 ja 16. Kysymykseen tulee rajamenettely, joka Suomessa tulee syyskuun alusta voimaan. Niiden maiden kansalaiset, joita Venäjä on viime aikoina käyttänyt ja tulisi käyttämään, eivät pääse rajamenettelyyn Suomen lain mukaan, eivät pääse. Sitten on tämä SEUT 78.3: voidaan rekisteröintiaikoja pidentää ja niin edelleen. Sitten on tämä vuonna 26 voimaan tuleva maahanmuuttopakti, jossa on tämä kriisiasetus. Se pitää sisällään samanlaisia kuin tämä 78.3. Kyse on siitä, miten hallitaan maahan jo tulleita tuhansia, kymmeniätuhansia. On selvitetty, ja nämä eivät tarjoa mahdollisuutta torjua ja estää. Hyvät vihreät, te voitte vastustaa tätä lakia, teillä on

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

varmasti hyvät argumentit, mutta se argumentti, että tätä ei voi hyväksyä, koska ei ole selvitetty näitä muita vaihtoehtoja, jotka olisivat sopusoinnussa EU-oikeuden ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa, ei ole totta. [Maria Ohisalon välihuuto] — Perustuslakivaliokunta on sitä mieltä, että olisi voinut vielä huolellisemmin selvittää, ja muun muassa hallintovaliokunnassa on selvitty. — Ei ole totta, on selvitty, me tiedetään nämä: rajamenettely, SEUT 78 ja maahanmuuttopaketti ja siihen liittyvä kriisiasetus. On selvitetty, ja eivät ole käytössä, niin että voitaisiin torjua ja estää. Parempia argumentteja, pliiis.

Sitten on sanottu monen suulla, että tätä lakia ei voitaisi soveltaa, että tätä lakia rajamiehet eivät voi soveltaa. No, Rajavartiolaitos aikoo kouluttaa rajamiehensä tähän ja aikoo soveltaa. Ja aivan nämä samat proffat, ojaset, leinosandbergit ja kumppanit, olivat silloin 2022 sitä mieltä, että sekin, mitä silloin säädettiin, rajavartiolaiton 16 §, on ristiriidassa kansainvälisen oikeuden ja EU-oikeuden kanssa, ja silloin sitäkään ei olisi voitu soveltaa, eikö niin? Ja tuolla se raja vaan on kiinni, eikö olekin? Eli sovelletaan. Ja onko EU-komissio vienyt meidät rikkomusmenettelyyn? Ei ole. [Juho Eerola: Ei ole!]

Lopuksi: Vihreät sanovat toiseksi syyksi, että kun ei ole takeita, että tämä toimii. Mitä takeita siitä voi olla? Mitä takeita meillä voi olla, kun tässä Venäjän rinnalla eletään? Ei hallintovaliokunta kuvittele, että tämä toimii kaikissa asioissa. Hallintovaliokunta sanoo ihan selvästi — sivulla 8 muistaakseni, nyt ei ole aikaa siteerata — että emme kuvittele, että tämä kaikissa mahdollisissa Venäjän ajateltavissa olevissa tilanteissa olisi toimiva vaihtoehto. Tämän tarkoitus on ennalta estää, kuten on monta kertaa sanottu, ja lähettää sen mukainen viesti Moskovaan ja lähtömaihin. [Juho Eerola: Aamen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä — poissa. Ei kun anteeksi, siis nyt katsoin jotenkin ohi, pahoittelut. — Olkaa hyvä.

18.01 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä olen, ja ajattelin edustaja Zyskowiczin tavoin nyt kuudetta tuntia käydyn keskustelun pohjalta hieman kommentoida esitettyjä puheenvuoroja.

Monessa puheenvuorossa on esitetty ajatus, että oikeusvaltiolla pitää olla kyky itsepuolustukseen, muun muassa edustaja Vigelius esitti tämän ajatuksen, ja siitä on toki helppo olla samaa mieltä. Kysymys on vain siitä, kuinka pitkälle tässä oikeusvaltion itsepuolustuksessa voidaan mennä tavalla, joka samalla rapauttaa oikeusvaltiota — ei romuta, ei hävitä oikeusvaltiota, vaan rapauttaa sitä — ja kääntyykö se jossain vaiheessa itseään vastaan, jos on valmius rapauttaa tätä oikeusvaltiota kovin paljon.

Edustaja Ojala-Niemelä totesi, että poikkeuslaki on oikeusvaltion keinoja. Niinhän se toki onkin, mutta poikkeuslain säätämiseksi on meillä perustuslaissa ja sen esitöissä ja tulkinnassa säädetty hyvin selvät ehdot, ja valtiosääntöoikeuden asiantuntijat ovat todenneet, että ne ehdot eivät tässä tapauksessa täyty, että poikkeuslain säätäminen ei näissä oloissa ole mahdollista. No, sitten on toki mahdollista olla eri mieltä tästä tulkinnasta, mutta se on myös tässä ääneen syytä todeta.

Muun muassa edustaja Tuppurainen ja moni muu sosiaalidemokraatti on tänään esittänyt, että käännytyslaissa ei alkuunkaan ole kyse maahanmuuttopolitiikasta. Mutta kun se turvapaikanhakija tulee, on hän välineellistetty tahi ei, hän on silti turvapaikanhakija, ja meillä on sekä kansallisessa että kansainvälisessä lainsäädännössä pelisäännöt sille, miten turvapaikanhakijoiden hakemuksia tulee käsitellä. En epäile sitä, että teidän motiivinne olisivat jotain muuta tai että te ette ajattelisi, että tässä on kyse ensisijaisesti turvallisuudes-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

ta eikä maahanmuuttopolitiikasta. Näin varmasti on, mutta yhtä kaikki, kun se turvapaikanhakija sitä turvaa hakee, niin hänet pitää kohdata ja häntä kohdella turvapaikanhakijana.

Edustaja Heinäluoma käytti useaan otteeseen käsitettä ”aidot turvapaikanhakijat”. Se on mielenkiintoinen käsite ottaen huomioon, että meillä on Maahanmuuttovirasto, jossa on lukuisa joukko asiantuntijoita, jotka työkseen yrittävät käydä läpi turvapaikkahakemuksia ja määrittää, onko jollakin ihmisellä oikeus turvapaikkaan Suomen lainsäädännön mukaan vai ei. Nyt käännytyslain mukaan — ja se käy hyvin ilmi sekä itse hallituksen esityksestä että lausunnoista ja mietinnöistä — rajavartioiden pitäisi niin sanotulla summaarisella menettelyllä, käytännössä siis hyvin pitkälle silmämääräisesti tai ehkä puhelimesta tarjotun tulkkipalvelun avulla, hyvin lyhyessä menettelyssä määrittää, onko kyseessä ihminen, joka tarvitsee turvapaikkaa vai ei, [Ben Zyskowiec: Ei, vaan pääseekö prosessiin vai ei!] — juuri näin — ja on ilmeistä, että tämänkaltaisen päätöksenteon tekeminen tällaisessa tilanteessa on erittäin altis virheille ja puutteille.

Aika monessa puheenvuorossa on aika värikkäin sanankäntein puolustettu tätä käännytyslakia. Muun muassa edustaja Hoskonen esitti kysymyksen, haluammeko leikkiä Suomen itsenäisyydellä, ja edustaja Aittakumpu meni vielä askelen pitemmälle, kun hän totesi, että jos menetämme itsenäisyytemme. Hyvät kollegat, oletteko te tosiaan sitä mieltä, että jos nyt käännytyslaki eduskunnan käsittelyssä perjantaina ei saa tarvittavaa viiden kuudesosan enemmistöä, vaarana on Suomen itsenäisyyden menettäminen? Ja kun täällä puheenvuoroissa on toivottu punnittua ja tasapainoista keskustelua, niin edustaako tällainen kansalaisille lähtevä viesti, että meillä on vaakalaudalla Suomen itsenäisyyden menettäminen, teidän mielestänne sitä?

Edustaja Tanus puhui välineellistetyistä ”maahantunkeutumisesta”, ja edustaja Vornanen puhui siitä, miten ”ihmismassat vellovat”. Ne ovat nähdäkseni esimerkkejä siitä, miten äärioikeistolainen kielenkäyttö hiipii myös tänne eduskuntaan ja miten ihmisiä epäinhimillistetään. Ei ole mitään ihmismassoja, on vain ihmisiä, eivätkä ihmiset vello, vaan he hakevat täältä apua ja turvaa.

Edustaja Antikainen esitti, että vihreät olisivat tässä keskustelussa väittäneet, että koko oikeusvaltio romuttuu. Ei romutu. Vaikka tämä käännytyslaki säädettäisiin, Suomen oikeusvaltio ei siitä häviä. Mutta kun tässäkin keskustelussa on useaan otteeseen viitattu Puolan ja Unkarin esimerkkeihin, on hyvä palata historiassa vähän taaksepäin, mistä Puolan ja Unkarin oikeusvaltion rapautuminen lähti liikkeelle. Se ei tapahtunut yhdessä yössä taikaiskusta. Ei käynyt niin, että yhtenä päivänä Puola ja Unkari olivat oikeusvaltioita ja seuraavana päivänä ne eivät enää olleet, vaan molemmissa maissa oli nähtävissä hyvin pitkään jatkunut ja määrätietoinen yritys rapauttaa oikeusvaltiota pienin askelin, sieltä täältä. Ja vasta se vuosia jatkunut prosessi lopulta johti siihen pisteeseen, että voitiin sanoa, että vaikkapa Unkari ei ole siinä mielessä ymmärretysti oikeusvaltio kuin me täällä Suomessa yleisesti ajattelemme. Ei ole sellaista vaaraa, että Suomi olisi Puola tai Unkari huomenna, mutta jos me annamme oikeusvaltiota rapauttaa pienin askelin sieltä täältä riittävän kauan, niin meillä on vaarana päätyä sille polulle tulevaisuudessa. [Ben Zyskowiec: Mutta kun me emme anna!]

Edustaja Hänninen kantoi huolta siitä, että vihollinen on saanut aikaan Suomessa ristiiriitaa. Itse ajattelen niin, että demokratiaan kuuluu se, että meillä on mahdollisuus esittää erilaisia näkemyksiä, ja demokratiaan kuuluu se, että hallituksen esityksiä voidaan arvioi-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

da kriittisesti ja niitä haastaa. Ajatusta siitä, että tämä olisi jotain vihollisen aikaansaamaa ristiriitaa, pidän hyvin demokratialle vieraana.

Edustaja Koskinen, suuresti arvostamani ja hyvin kokenut edustaja, esitti, että hallintovaliokunnassa olisi tehty lakiin merkittäviä muutoksia. En tätä kuvausta alkuunkaan tunnista. Hallintovaliokunnassa tehtiin sinänsä useita muutoksia, ja kaikki ne ovat nähdäkseni tarpeellisia ja oikeansuuntaisia, mutta että ne olisivat asiallisesti merkittäviä, niin tätä kuvausta en alkuunkaan voi allekirjoittaa. Ja kun lukee oikeusoppineiden arvioita, joita haastatteluissa on esitetty, niin tuntuu, että en ole tässä tulkinnassani yksin.

Edustaja Koskinen heti perään mainitsi esimerkkinä sen, että hallintovaliokunnassa saatiin vahvistettua parlamentaarista jälkivalvontaa. On kuitenkin niin, että jos lukee hallintovaliokunnan mietinnön, niin siellä itse mietinnössä hallintovaliokunta toteaa selvästi, että eduskunnalla on kaikki se sama oikeus saada tietoa, kuulla ministereitä, laatia omaaloitteisesti kannanottoja kuin mitä tässä nyt hallintovaliokunnan käsittelyssä on muodollisesti kirjattu.

Ja vaikka edustaja Zyskowiczin edellä annettiin merkittävästi ylittää seitsemän minuutin aika, niin en sitä nyt itse tee, vaan pyydän toisen puheenvuoron. [Johannes Koskinen pyytää vastauspuheenvuoroa — Ben Zyskowicz: Vihreät ovat vähän parempia ihmisiä kuin muut!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen, vastauspuheenvuoro.

18.09 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä viimeistä asiaa oikaisisin. Kyllähän siinä on iso ero, onko valiokunnan vapaaehtoisesti antama lausunto valtioneuvostolle vai onko niin, kuten tämän lisäyksen jälkeen on mahdollista, että hallintovaliokunta selvityksen saatuaan tekee mietinnön ja tuo sen täysistunnolle ja täysistunto voi ottaa koko eduskunnan puolesta kantaa tähän päätökseen, jossa on otettu käyttöön näitä poikkeuksellisia valtuuksia.

Toisekseen tämä iso kysymys siitä, mistä nämä valtiosääntöasiantuntijat ovat lausuneet: Hehän lausuivat hallituksen alkuperäisestä esityksestä. Siellä oli tämä epäselvyys, tarkoittiko hallitus, että tehdään poikkeuslailla poikkeus myös kansainvälisistä sopimuksista, ihmisoikeussopimuksista, ja EU-sääntelystä. Perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen on selvää, että tällaista ei sisälly tähän rajatun poikkeuksen käsitteeseen, vaan se tehdään pelkästään [Puhemies koputtaa] kansallisesta perustuslaista ja sen perusoikeussäännöksistä. Tämä kansainvälinen sopimusapparaattikin jää kaikessa olennaisuudessaan voimaan, [Puhemies koputtaa] ja Suomi vastaa valtiona sitten, jos katsotaan, että oltaisiin rikottu sitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

18.11 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Rajaturvallisuuslain ympärillä käytössä julkisessa keskustelussa päähuomion ovat vieneet ihmisoikeuksiin keskittyneet kannanotot. Ensisijaisena katalyyttinä keskustelussa ovat toimineet tämän nimenomaisen alueen asiantuntijat, joten siinä mielessä näkökulma on ollut ymmärrettävä. Ihmisoikeudet ovat keskeinen ja huomionarvoinen osa minkä tahansa oikeusvaltion päätöksentekoa. Lainsäätäjän näkökulmasta juuri nyt kyseessä on kuitenkin huomattavasti laajempi ja monisyisempi kansalliseen turvallisuuteen liittyvä kokonaisuus. Venäjällä vallitsee tällä hetkellä valtiollinen kaikesta inhimillisyydestä irtautunut ihmisvihamielinen, sotaisa ja län-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

nen vastainen ilmapiiri. Kaikki käytettävissä oleva aineisto viittaa siihen, että heillä on niin halu kuin valmiuskin myös turvapaikanhakijoiden välineellistämisen jatkamiseksi. Näin ollen etusijalle tämän lakiesityksen kohdalla on nostettava kansallinen turvallisuus. Tällöin kompromissien hakeminen jopa ihmisoikeuksien suhteen on lainsäätäjän näkökulmasta välttämätöntä ja velvoittavaa.

Arvoisa rouva puhemies! Myös hallintovaliokunta toteaa omassa mietinnössään, että välineellistetty maahanmuutto on todellinen ja ajankohtainen uhka kansalliselle turvallisuudelle. Mietinnössä perustellaan tämä kanta varsin kattavasti, enkä näe mitään syytä sitä kyseenalaistaa. Tämän uhkan tunnistaminen ja tunnustaminen on realismia ja ennen kaikkea vastuullista.

Ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja siihen liittyvästä vastuusta keskustellaan aivan aiheellisesti. Näkemykseni mukaan potentiaalisia turvapaikanhakijoita välineellistettäessä pääasiallinen vastuu myös ihmisoikeuksista on aloitteellisella osapuolella, tässä tilanteessa Venäjällä. Toiminnan kohteen huomio suuntautuu luonnollisesti kansalliseen turvallisuuteen.

Nyt käsittelyssä oleva laki ei takaa mitään, eikä sitä toivottavasti koskaan edes tarvita. Mahdollisessa käytännön toteutuksessa on luonnollisesti omat haasteensa, ja ristiriita myös ihmisoikeuksien kanssa on ilmeinen. Kukaan ei tätä kiistä. Perustuslakivaliokuntakin on tämän ristiriidan todennut. Se on kuitenkin tämän lisäksi todennut, että myös oikeusvaltiolla tulee olla oikeus välttämättömiin toimenpiteisiin ulkoisen vaaran torjumiseksi, vaikka vaadittavat toimenpiteet aiheuttaisivat mainitun ristiriidan ihmisoikeuksiin nähden. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat kuitenkin on esityksessä huomioitu.

Lopputuloksesta riippumatta Venäjä pyrkinee käyttämään tätä prosessia tavalla tai toisella meitä vastaan, vähintään propagandan tasolla. Olemme siis epäselvässä tilanteessa, jossa joudumme varautumaan tulevaan mahdollisimman kattavasti. Hankalia ja merkittäviäkin päätöksiä joudutaan usein tekemään epävarmalla pohjalla vailla takeita tulevaisuudesta. Voimmekin tässä vaiheessa vaikuttaa ainoastaan varautumisemme tasoon. Varautuminen on välttämätöntä, ja siihen tällä lakiesityksellä pyritään.

Arvoisa rouva puhemies! Rajaturvallisuuslaki ei ole toimenpide maahanmuuttoa, turvapaikanhakijoita tai ihmisoikeuksia vastaan. Se on suunnattu puhtaasti vieraan, vihamielisen ja tällä hetkellä täydellisen arvaamattoman valtion harjoittaman hybridivaikuttamisen varalle. Muuttuvan maailman muuttuviin uhkiin on varauduttava. Se on lainsäätäjän velvollisuus myös oikeusvaltiossa. Siksi olen lakiesityksen hyväksymisen kannalla. Kyse on kansallisesta turvallisuudesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu, poissa. — Edustaja Strandman.

18.14 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on vihdoin ja viimein kauan odotettu ja tarvittu rajalaki. Rajalaki on erityinen suomalaisen demokratian kannalta, koska se tarvitsee viisi kuudesosaa läpi mennäkseen. Rajalain tarkoituksena on turvata Suomen itäraja Venäjän hybridivaikuttamista varten.

Rajalain suhteen on ollut paljon puhetta siitä, meneekö kansallinen turvallisuus kansainvälisen oikeuden ja turvapaikanhakuoikeuden edelle. Haluan muistuttaa jokaista täällä salissa istuvaa edustajaa siitä, että meillä on vastuullamme aina ensisijaisesti Suomen kansakunta ja sen hyvinvointi ja turvallisuus. Vetoan jokaista pysähtymään tämän tärkeän lain keskelle ja miettimään sitä, mikä on kaikista tärkeintä tämän kansakunnan kannalta. Me

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

emme voi taipua Venäjän vaikutusvallan edessä emmekä rimpuilla ja politisoida kansallisen turvallisuuden nimissä.

Arvoisa rouva puhemies! Rajaviranomaisilla pitää olla kaikki työkalut Suomen rajojen ja kansan suojeluun. Mikään asia ei saa mennä kansallisen turvallisuuden edelle. Äänestän ehdottomasti rajalain puolesta yhdessä kaikkien perussuomalaisten kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

18.16 Tere Sammallahti kok: Kiitos, arvon puhemies! Rajaturvallisuuslaki on työkalu, jolla Venäjää voidaan estää painostamasta Suomea välineellistetyn maahantulon avulla, eikä kyse ole tietenkään vain Suomesta vaan koko Euroopasta ja Euroopan unionista. Samoin kyse on meidän toimintakyvystä osana puolustusliitto Natoa. Ja ennen kaikkea kyse on tietysti suomalaisten turvallisuudesta idän terroristivaltion ikiaikaisessa puristuksessa.

Kun pakolaiskriisi vuonna 2015 leimahti, ei suomalaisilla viranomaisilla ollut työkaluja rajoittaa maahantuloa, ei silloinkaan, kun EU-valtiot heittivät Dublin-sopimuksen roskeen, EU:n taakanjakosopimus jäi suutariksi ja Venäjä pääsi ensimmäistä kertaa testaamaan hybridivaikuttamisen mekanismeja Suomen itärajalla. Ja kuten me tuolloin huomattiin, niin jos kriisitilanteen vaatimia lakeja aletaan säätää vasta kriisin jo ollessa käynnissä, niin ollaan armotta myöhässä. Siksi rajaturvallisuuslakia säädetään nyt, kun tilanne on vielä hallinnassa, jotta se pysyikin hallinnassa.

Arvon puhemies! On tärkeätä ymmärtää, ettei Venäjän rajallemme tuomat ihmiset ole turvapaikanhakijoita sanan varsinaisessa merkityksessä vaan pakkosiirtolaisia, joiden avulla Venäjä yrittää epävakauttaa Suomen ja koko Euroopan ja lain vastustajien ja äänestyspäätöksessään epäroivien näkemyksen siitä, että Venäjän kyynisen valtapelin pelinapuloiksi joutuneet ihmiset ovat tässä tilanteessa uhreja. Mutta mitä pikemmin meillä on rajaturvallisuuslain kaltainen työkalu käytössä, sitä harvempi ihminen alkujaankaan päätyy Suomen ja Venäjän väliselle rajalle osana Venäjän hybridioperaatiota.

On myös hyvä sanoa ääneen, ettei Suomella ole velvollisuutta uhrata koko kansakunnan turvallisuutta, jopa olemassaoloon, ajastaan jälkeen jääneiden kansainvälisten sopimusten alttarilla. Eri mieltäkin tästä asiasta voi tietysti olla, mutta silloin on hyvä kertoa uskottavasti, miten toimitaan tilanteessa, jossa Venäjä pakottaa Suomen itärajalle kymmenentuhatta, satatuhatta tai vaikkapa miljoona pakkosiirrettyä ihmistä, ja montako FSB-, Wagner- tai muuta venäläistaistelijaa Suomeen ollaan valmiita päästämään sillä verukkeella, että pakkosiirtolaisten joukossa saattaa olla myös joku turvapaikkaa aidosti tarvitseva. Alleviivattakoon myös, että vielä rajaturvallisuuslakia käytettäessäkin Suomesta voi hakea turvapaikkaa, mutta ei itärajan kautta. Rajaturvallisuuslain hyväksymisen jälkeenkin on ihmisoikeus hakea turvapaikkaa, mutta ei ole ihmisoikeus päästä Suomeen osana Venäjän hybridioperaatiota.

Arvon puhemies! Tänään täällä on jopa annettu ymmärtää, että Suomen demokraattisesti valittu eduskunta ja sen normaalissa lainsäätämisyjärjestyksessä säätämä laki olisi suurempi uhka suomalaiselle oikeusvaltiolle kuin Venäjä, että oikeusvaltiomme voidaan säilyttää vain antamalla itädiktatuurille mahdollisuus uhata oikeusvaltiomme olemassaoloa ja kansallista turvallisuutta vihamielisillä vaikuttamisoperaatioilla. Kuitatkaamme tällaiset puheet ajallemme tyypillisenä raflaavana poliittisena retoriikkana.

Arvon puhemies! Suomella ja sen eduskunnalla on valitettavan sinisilmäinen historia Venäjän suhteen. Ei ole montaa vuotta siitä, kun Nato-jäsenyyden vastustus, Venäjään no-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

jaava energiapolitiikka, venäläisten maakaupat ja lapsenusko Venäjän johtajien hyväntahtoisuuteen olivat valtavirtaa. Uskon siihen, että eduskunta hyväksyy tämän rajaturvallisuuslain ja näin irtisanoutuu pitkästä turvallisuuspoliittisten virheiden jatkumosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

18.20 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Venäjä on epävakaa, ja Putin on häikäilemätön, ja samaan aikaan Venäjä ja Putin on meidän rajavaltioita. Mutta Venäjä on ollut meidän naapuri satoja vuosia. Satoja vuosia rajan tuntumassa on rakastuttu, eletty ja asuttu. Nyt meillä on raja ollut kiinni seitsemän kuukautta, tai oikeastaan kaksi vuotta, ja meillä on valtava määrä lapsia, jotka eivät ole nähneet vanhempiaan, meillä on valtava määrä lapsenlapsia, jotka eivät ole nähneet isovanhempiaan, molemmin puolin rajaa. Ja ikinä tällainen tilanne, joka nyt vallitsee, ei ole lasten vika. Tämä kysymys ei ole maahanmuuttokysymys, tämä on turvallisuuskysymys. [Mika Kari: Näin on!] Kaikista tärkeintä minusta tämän lain käsittelyssä on se, että meidän Rajavartiolaitos ja rajavartijat tarvitsevat työkalun, jolla me esimerkiksi voisimme edes pikkaisen helpottaa sitä tilannetta, että lapset voisivat nähdä isovanhempiaan edes kerran vielä.

Rajavartiolaitoksen osalta ja rajavartijoiden osalta minä luotan heidän osaamiseensa, minä luotan Rajavartiolaitoksen koulutuskykyyn, ja tämän lain osalta minä luotan siihen, että oikeusturva niin rajan yli pyrkijöille kuin rajavartijoillekin toteutuu.

Viime kaudella tässä salissa kuultiin yhden jos toisenkin kerran lainsäädännöstä puhuttaessa, että tämä on määräaikainen ja tarkkarajainen. Ja oman ymmärrykseni mukaan tämä lakiesitys on määräaikainen ja tarkkarajainen. Se on voimassa vuoden, kuukauden kerrallaan, ja se on nimenomaan myös paikallisesti tarkkarajainen. Valitettavia asioita, joita ei ehkä ole tässä tämän keskustelun yhteydessä niin kuultu.

SDP sai omat tavoitteensa mietintöön hallintovaliokunnassa läpi. Ja kun nyt itse mietin kokonaisuutta, niin olen sitä mieltä, että kun naapurissa on epävakaa ja häikäilemättömän yhdistelmä, niin tämä laki varmasti tulee tarpeeseen. Mutta toivon sydämestäni minäkin, että tätä lakia ei koskaan tarvitsisi soveltaa vaan näistäkin vaikeista ajoista päästäisiin jollain muulla tavoin eteenpäin. Tämä ei ole varmasti ollut kenellekään tässä salissa helppo kysymys eikä yksinkertainen, eikä tämä ole myöskään mustavalkoinen, ja sen takia haluan kiittää teitä, jotka olette malttaneet mielenne myös tässä keskustelussa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

18.24 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on tänään siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisesta toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi eli niin sanottu käännetytyslaki. Haluan kiittää hallintovaliokuntaa ja perustuslakivaliokuntaa tämän esityksen hyvästä, sitkeästä ja pitkäjänteisestä käsittelystä.

Arvoisa puhemies! Uutissuomalainen teki juuri gallupin, joka totesi, että 62 prosenttia suomalaisista ihmisistä kannattaa tätä lakia. Se on iso määrä ihmisiä, ja meidän tulee myös Suomen kansalaisia kuulla. Me olemme täällä kansalla töissä.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi. Laissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden vallitessa valtioneuvoston yleisistunto voisi päättää rajoittaa kansainvälistä suojelua koskevien hake-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

musten vastaanottamista rajatulla osalla Suomen valtakunnan rajaa ja sen välittömässä läheisyydessä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Tarve tällaiselle rajoituspäätöksen tekemiselle todettaisiin yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Tämän päätöksen voisi tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan, ja laki olisi voimassa vuoden sen voimaantulosta. Jos valtioneuvosto olisi tehnyt edellä tarkoitetun päätöksen, päätöksessä tarkoitettulla alueella vaikuttamisen välineenä olevan maahantulijan maahanpääsy estettäisiin. Maahan saapunut henkilö poistettaisiin maasta ja hänet ohjattaisiin siirtymään paikkaan, jossa kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia otetaan vastaan. Maahantulijan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus otettaisiin kuitenkin vastaan tietyissä poikkeustapauksissa ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat huomioitaisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on tehokkaasti torjua maahantulon välineellistämisen muodossa Suomeen kohdistettavaa painostamista, vahvistaa rajaturvallisuutta ja varautua maahantulon välineellistämisen vakaviin tilanteisiin. Tämä esitys toteuttaa myös hallituksen hallitusohjelman tavoitteita rajaturvallisuuden varmistamisesta, ennakoivasta hybridiuhkiin varautumisesta sekä valmiuden, varautumisen ja hallinnon resilienssin huomioimisesta.

Arvoisa puhemies! Tässä epävakaa tilanteessa, jossa tällä hetkellä eletään, on ensiarvoista, että Suomi tekee kaikkensa turvatakseen omia maan rajoja, omia kansalaisia ja maan turvallisuutta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut Venäjän häikäilemättömyyttä, arvaamattomuutta ja sydämettömyyttä Ukrainaa, rajanaapuriaan, kohtaan. Meillä on Venäjän kanssa yhteistä rajaa 1 340 kilometriä. Marras—joulukuussa 2023 saimme Suomen itärajalla huomata hybridiuhan todelliset liikkeet, kun Venäjä välineellisti Suomen rajalle maahantulijoita. Jokainen muistaa, miten ihmisiä saapui talviaikaan polkupyörillä rajalle, aikuisia ihmisiä jopa lasten polkupyörillä.

Arvoisa puhemies! Tarkoituksena on estää vastaavanlaiset hybridiuhat ja välineellistämisen, se, että ihmismääriä siirrettäisiin rajalle ja sillä tavalla aiheutettaisiin Suomessa häiriötä. Rajavartiolaitos on arvioinut, että rajan läheisyydessä on edelleen ihmisiä, jotka voidaan välineellistää heti Suomeen. ”Tällä välineellistetyllä maahantulolla pyritään turva- paikkajärjestelmän ja rekisteröintien ruuhkauttamiseen, yhteiskunnan koheesion rikkomiseen ja soluttamaan Suomen alueelle henkilöitä, joita voidaan käyttää vieraan valtion luukuun. Suomen viranomaisten toimintaa pyritään myös vaikeuttamaan ja yhteiskuntaa saamaan epäjärjestykseen.” Nämä sanat olivat hallintovaliokunnan mietinnöstä.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että, kansanedustajat, pohditte mielessänne vielä tämän lakiesityksen tärkeyttä — hekin, jotka vielä pohtivat, etteivät tätä lakia kannattaisi. Tämä on meidän Suomen, meidän lasten, meidän ihmisten turvaksi, koska huomisesta emme koskaan tiedä. Kannatan ehdottomasti tämän rajalain läpimenoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

18.29 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajakollegat! Eduskunnan käsittelyssä on nyt pitkään odotettu ja tärkeä lakiesitys, joka myös osoittaa sen, että eurooppalainen oikeuskäytäntö on päivityksen tarpeessa. Noin kahdeksisen vuotta sitten, vuonna 2016, silloinen tasavallan presidentti Niinistö totesi valtiopäivien avajaisissa, että syntyneet ja kehittyneet kansainväliset säädökset ovat syntyneet ja kehittyneet aivan toisenlaisessa ajassa kuin missä tänä päivänä elämme. Ja osaltaan myös tämä lainsäädäntö,

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

joka eduskunnassa nyt on ratkaisuiden päivien alla, osoittaa sen, että myös Suomi ja Suomen kansanedustuslaitos elävät siinä ajassa, joka ympärillämme on.

Tässä laissa ei ole kyse maahanmuuttopolitiikasta vaan turvallisuuspolitiikasta. Laki ei muuta maahanmuuttopolitiikkaa tämän rajatun poikkeuksen ulkopuolella — ja korostan: rajatun ja poikkeuksellisen kehyksen ulkopuolella. Kyse on poikkeuksellisesta lainsäädännöstä, mutta se on myös poikkeuksellisenä aikana tehty. Rajattu laki on viimesijainen työkalu itärajamme rajaturvallisuuden varmistamiseksi välineellistetyn maahantulon torjumiseksi. Eikä, niin kuin myös täällä salissa useampaan kertaan on todettu, laki ole myöskään perustuslain vastainen. Olen erityisen tyytyväinen siitä, että eduskuntakäsittelyssä laki on jalostunut, ja myös eduskunnalla on tässä prosessissa oma tärkeä roolinsa.

Niin kuin monet kollegat ovat todenneet jo aikaisemminkin, laki ei ole täydellinen — emme elä myöskään täydellisessä maailmassa — mutta se on kehittynyt hallintovaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan käsittelyn aikana. Tässä on keskeisessä roolissa ollut se talon vanha ja hyvä perinteinen tapa, että tiukkoina aikoina tämä eduskuntalaitos pystyy tekemään tiivistä yhteistyötä, ja tätä ratkaisuiden etsimiseksi on tosiaankin tehty hallituspuolueiden ja SDP:n välillä. Tästä myös omalta osaltani lämmin kiitos.

Olen saanut toimia 13 vuotta puolustusvaliokunnassa, 12 vuotta aikanaan hallintovaliokunnassa ja nyt viitisen vuotta tiedusteluvalvontavalioikunnassa. Olen törmännyt tähän yhteistyökykyyn, jota tässä talossa on ollut vastaavanlaisten tiukkojen lainsäädäntötöiden aikana, muun muassa tiedustelulain tekemisen aikana vuosina 18 ja 19 ja hallintovaliokunnassa vuonna 22, kun rajalakia teimme. Ja haluan kyllä erityiseen arvoon nostaa sen, että tässä talossa kuunnellaan oikeusoppineita tarkasti, mutta näiden vaikeiden lakien aikana punnitaan myös turvallisuushyveitä tai -tarpeita tulevaisuuteen vasten oikeuskäytäntöjä ja eurooppalaisia ja kansainvälistä oikeuskäytäntöä ja sovelletaan nämä tarpeet sitten suomalaisen lainsäädäntöön niin kuin täällä talossa enemmistön voimin katsomme.

Turvallisuusasiat ovat tässä talossa olleet meitä yhdistäviä asioita — eivät pelkästään tätä sukupolvea vaan täällä salissa viitattuja aikaisempiakin sukupolvia yhdistävä voima. On ollut hienoa nähdä, että myös tämän välineellistetyn maahanmuuton torjumiseksi olemme pystyneet rakentamaan kestävästä lakiesityksen ja ennen kaikkea käymään tästä asiasta laajan ja kattavan keskustelun. On ihan selvää, että asioita tässä talossa voidaan nähdä eri tavalla, mutta samalla kun kunnioitamme toistemme mielipiteenvapautta, kunnioittakaamme myös sitä tahtoa, joka tässä eduskunnassa vaikeiden asioiden käsittelyn yhteydessä on. Haluan vielä korostaa, että vuonna 22 vastaavanlaisia rajoittamistoimia sisältävä rajalaki hyväksyttiin tässä talossa ainoastaan yhden edustajan sitä lakia vastustaessa.

Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys on eduskunnassa ja valiokunnassa tarkkaan ja yksityiskohtaisesti käsitelty, ja tulen kannattamaan tätä lakia ja äänestämään lakiesityksen hyväksymisen puolesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

18.34 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuutta on käsitelty täällä istuntosalissa eri yhteyksissä hyvin perusteellisesti pitkin kevättä. Keskeisissä valiokunnissa, hallinto- ja perustuslakivaliokunnassa, on tehty suuri työ — erittäin suuri työ — ja tarkasti. Kiitänkin puheenjohtajia Peltokangas ja Vestman sekä jäseniä näissä valiokunnissa sekä varajäseniä. Erittäin suuri työ — kiitos.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Julkisuudessa asiaa on puitu paljon, ja tänään tämä mietintö on meillä täällä valmiina esityksenä. Täällä on myös käytetty kello 12:sta lähtien tärkeitä, hyviä puheenvuoroja. Asia on yksi tärkeimmistä.

Pähkinäkuoressa tässä, mistä nyt keskustellaan, kysymys on siis laista, joka mahdollistaisi rajalla maahantulon eston, kun rajaturvallisuuteen kohdistuu poikkeuksellisen suuri uhka. Sana ”poikkeuksellisen” on tosi tärkeä — poikkeuksellisen suuri uhka. Lakia käytettäisiin siis äärimmäisessä tapauksessa, jos esimerkiksi idästä tulisi tuhansia, kymmeniätuhansia maahantulijoita hybridivaikutuksena. Venäjähän on viime päivinä tehnyt erittäin raskaan iskun. Edes sairaat lapset eivät ole turvassa. Meillä ei ole mitään suuria mahdollisuuksia estää näin poikkeuksellista tilannetta, jos rajan yli tulisi valtava määrä ihmisiä. Siksi laki on tarpeellinen. Ihmisoikeuksia ei tässä laissa poljeta. Siitä on edustaja Zyskowiec esittänyt perusteellisen suuret faktat, että näin ei ole.

Oman valtion turvallisuuden turvaamisen pitäisi olla meidän jokaisen kansanedustajan yksi tärkeimmistä tavoitteista. Tämän lain kyseenalaistaminen ja lain vastustaminen on näin ollen hyvin erikoista ja kummallista mielestäni. Vetoankin epäroiviin edustajiin, että me kaikki hyväksyisimme tämän hyvin tärkeän lain. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

18.37 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Me olemme nyt hyvin vakavan päätöksen edessä. Kyse on siitä, ettemme salli vihamielisen naapurimaamme horjuttaa kansallista turvallisuuttamme ja koskemattomuuttamme. Rajaturvallisuuslaissa on kyse vain ja ainoastaan turvallisuuspolitiikasta. Suurin ongelmamme on se, ettei meillä ole tällä hetkellä lainsäädäntöperustaista työkalua, jolla kykenisimme estämään Venäjän vakavamuotoisen hybridivaikuttamisen, jossa se häikäilemättä käyttää hyväkseen välineellistettyä maahantuloa. Tämä on todettu jo moneen kertaan tänä päivänä tässä salissa. Tilanne on meille lainsäätäjille poikkeuksellisen vaativa, ja on selvää, ettei mitään yksinkertaisia tai helppoja ratkaisuja ole olemassa. Tosiasia on kuitenkin se, että ratkaisuja me nyt tarvitsemme.

Tätä vakavaa tilannetta nykyiset kansainväliset säännökset eivät tunnista. On äärimmäisen tärkeää, että Euroopassa kiirehditään lainsäädäntöperustan uudistamista myös tältä osin, ja ymmärtääkseni näin ollaan myös tekemässä. Se ottaa kuitenkin aikansa. Pidän erittäin tärkeänä, että Suomi kansallisen poikkeusratkaisun rinnalla edistää aktiivisesti vaikuttavimpien EU-tason keinojen etsimistä hybridivaikuttamiseen vastaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Suomi kunnioittaa ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta, mutta viime sijassa on tunnustettava tosiasia, että suvereenilla oikeusvaltiolla on oikeus puolustaa koskemattomuuttaan ja varmistettava kansallinen turvallisuus ja vakaus kaikissa olosuhteissa, myös rauhan aikana. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tunnistaa ongelmat ja haasteet, joita lainsäädäntöön liittyy esimerkiksi suhteessa kansainväliseen säätelyyn, mutta kokonaisharkinnassa oman turvallisuuden ja vakauden turvaamiseksi meillä on oltava voimassa olevaa lainsäädäntöä, jolla aidosti vastaamme välineellistettyyn maahantuloon emmekä vain yritä hillitä sitä.

Arvoisa puhemies! Haluan osoittaa kiitokset hallintovaliokunnalle valtavasta työstä. Tehdyt muutokset alkuperäiseen lakiesitykseen ovat merkittäviä. Lain ristiriitaisuuksia suhteessa palautuskieltoon ja muihin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisiin velvoitteisiin on saatu liennytettyä siinä määrin, että laki on hyväksyttävissä. Todettakoon

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

myös se, että oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen edellyttää, että äärimmäisessä tilanteessa Suomessa ei toimita vain hallintopäätösten turvin, vaan ennaltaehkäisemme ja vastaamme uhkaan lakipykälien mukaisesti. Suomi todella tarvitsee tämän lain, sillä muut työkalut eivät riitä, jos pahin skenaario toteutuu. Poikkeuslaki on ajallisesti ja alueellisesti hyvin rajattu, ja kynnys sen käyttöönottoon on korkea.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi vielä seuraavaa: Meidän lainsäätäjien viimesijainen vastuu on varmistaa kansallinen turvallisuus aivan kaikissa olosuhteissa. Tuo vastuu on henkilökohtainen, eikä sitä yksikään kansanedustaja tässä salissa voi tai kykene ulkoistaa kenellekään toiselle. Ja henkilökohtaisesti koen, että nyt on nimenomaan aika kantaa tuota vastuuta. [Eduskunnasta: Hyvä puhe!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Puisto.

18.41 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! On hyvin tärkeätä ja omasta mielestäni aivan selvää, että meillä täytyy olla keinovalikoimassa sellaisia reaali maailman työkaluja, millä me pystytään välttämään tai ainakin merkittävästi pyritään ehkäisemään sellaista tilannetta, että me jouduttaisiin olemaan pelkästään altistuneita näille välineellistetyin maahanmuuton hybridioperaatioille siten, että me ei pystyttäisi siihen itse maahantuloon vaikuttamaan, eli että meillä olisi toinen osapuoli, joka käyttäisi vahingollisissa tarkoituksissa välineellistettyä maahanmuuttoa, pystyisi päättämään ja myös sääntelemään, missä ja koska ja millä tarkoituksella näitä operaatioita kohdistettaisiin Suomeen, ja me jouduttaisiin pelkästään hyväksymään tämä ikään kuin annettuna tosiasiana, ikään kuin ulkoisena tekijänä, mihin me ei pystyttäisi vaikuttamaan.

Tässä on merkittävää epäsymmetriaa, koska Venäjästä tiedetään, että se on häikäilemätön valtio, sillä ei ole pelisääntöjä, ja se toimii hyvin likaisin pelisäännöin silloinkin, kun on. Sillä on myös merkittävä kyky ja halu ja myös erilaiset volyymit, jotka voivat olla aivan kertakaikkisia siinä, missä taas meille tällaiset operaatiot voisivat aiheuttaa suurta vaaraa ja vähintään haittaa. Tämän takia näen, että nyt on korkea aika korjata tämä lainsäädännöllinen aukko ja suorastaan merkittävä haavoittuvaisuus, joka meillä on meidän lainkäyttöjärjestelmässä. Toivon, että tämä lakiesitys hyväksytään mahdollisimman suurella enemmistöllä kiireellisenä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oras Tynkkynen.

18.43 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Kilpi perusteli tarvetta tulkita uudelleen ihmisoikeussopimuksia sillä, että ne on laadittu ajassa, jolloin maailma vielä toimi, niin kuin hän sen muotoili. Meidän ihmisoikeusjärjestelmän perusta valettiin käytännössä toisen maailmansodan savuaville raunioille, ja uskon, että jos sen aikaisilta ihmisiltä olisi kysytty, kuinka hyvin maailma silloin toimi, he olisivat saattaneet päätyä jonkin verran eri arvioon kuin edustaja Kilpi.

Edustaja Kilpi myös viittasi kyselytuloksiin ja sanoi, että pitää kuunnella kansaa, ja edustaja Juvonen oli samalla ajatuksella liikkeellä. He eivät tosin jatkaneet tätä ajatusta siihen suuntaan, että jos vaikka kyselytulosten mukaan selvä enemmistö suomalaisista vastustaa joitakin hallituksen leikkauksista, niin pitäisikö silloin eduskunnan ne leikkaukset perua.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Edustaja Peltonen muiden muassa, monen demarikollegansa tavoin, on todennut, että kynnys lain käyttöönotolle on korkea, ja niinhän se periaatteessa onkin ja sen kuuluukin olla. Nyt on kuitenkin niin, että jos laki hyväksytään esitetyssä muodossa perjantaina, niin päätös tämän lain käyttöönotosta on valtioneuvostolla, siis tässä tapauksessa Orpon hallituksella. Se ei ole eduskunnalla, eikä se ole sosiaalidemokraateilla, eikä se ole vihreillä, ja eduskunnalle jää sen jälkivalvonnan rooli, mikä nyt tässä hallintovaliokunnan mietinnössä on sille hahmoteltu. Siis kuinka korkea kynnys lain käyttöönotolle todellisuudessa on, se jää nähtäväksi, ja sitä ei tässä vaiheessa vielä pystytä tyhjentävästi sanomaan.

Edustaja Kymäläinen kummeksui sitä, miksi vihreät ja vasemmistoliitto eivät osallistuneet neuvotteluihin hallintovaliokunnassa tämän esityksen muokkaamiseksi. Vasemmistoliiton puolesta en toki voi puhua, mutta vihreiden näkökulmasta oli selvää, että ei ole mitään keinoa tehdä tästä hallituksen esityksestä hallintovaliokunnan käsittelyssä sellaista, että se olisi yhteensopiva Suomen kansainvälisten velvoitteiden, EU-oikeuden ja perustuslain kanssa. Niin kuin valtiosääntöoikeuden asiantuntijat ovat lausunnoissaan perustuslakivaliokunnalle todenneet, jos tätä esitystä olisi lähdetty muokkaamaan niin perustavanlaatuisella tavalla, että se olisi näihin isoihin ongelmiin pystynyt vastaamaan, niin se olisi käytännössä pitänyt silloin palauttaa uudelleen valmisteluun, eikä valiokuntakäsittely olisi senkaltaiseen täysremonttiin riittänyt.

Edustaja Laiho toi esille sellaisen uhkakuvan, että Venäjä ohjaisi rajalle satojatuhansia ihmisiä, ja edustaja Sammallahti ei halunnut jäädä toiseksi vaan puhui miljoonasta ihmisestä. No, nämä ovat sellaisia lukuja, joita ei hallituksen esityksestä tai hallintovaliokunnan mietinnöstä löydy. Sivumennen sanoen hallintovaliokuntaa on aihetta kiittää siitä, että se on tarkentanut sitä uhkakuvaa, mikä hallituksen esityksessä jäi vielä vähän epämääräiseksi, ja se tietysti auttaa meitä kansanedustajia päätöksenteossa. Mutta oletetaan, että todella oltaisiin tilanteessa, jossa Venäjä ohjaisi rajalle satojatuhansia tai jopa miljoona ihmistä. Ensimmäinen kysymys, joka tästä herää, on se, kuinka moni uskoo, että tämä esitetty käännytyslaki riittäisi ratkaisuksi tällaisessa tilanteessa. Jos siellä rajalla olisi miljoona ihmistä, niin tätä käännytyslakiako heristämällä ne miljoona ihmistä sieltä rajalta poistuisivat? Toinen kysymys kuuluu, että jos oltaisiin siinä tilanteessa, että rajalla olisi miljoona ihmistä, niin olisiko kuitenkin niin, että silloin tilanne olisi jo sen verran vakava, että meillä olisivat aivan muut lait käytössä, siis joko valmiuslaki tai vielä siitäkin pitemmälle menevät lait, joita en nyt tässä halua edes mainita.

Edustaja Zyskowicz arvioi, että akateemiset asiantuntijat perustuslakivaliokunnalle antamissaan lausunnoissa tarkastelivat asiaa hyvin kapeasti, ja minulla on ollut ilo siis keskustella edustaja Zyskowiczin kanssa useilla eri vuosikymmenillä valtiosääntöoikeuden asiantuntijoista ja siitä, mitä heidän näkemyksistään kannattaa olla mieltä. Avaamatta tätä isompaa periaatteellista keskustelua tässä enää uudelleen on kuitenkin niin, että perustuslakivaliokunnalle lausuntoja antaessaan nämä asiantuntijat ovat ottaneet kantaa hallituksen esitykseen, jossa on tarkasteltu tätä käännytyslakia sen laajassa yhteydessä, siis siinä yhteydessä, jota edustaja Zyskowicz käsittääkseni peräänkuulutti, jossa johtoa jatkuksena on kansallisen turvallisuuden ja suvereniteetin takaaminen, ja nämä asiantuntijat ovat kommentoineet tätä kokonaisuutta. Kuinka hyvin, se on sitten asia, josta voimme tietysti olla eri mieltä.

Edustaja Zyskowiczin kanssa olemme nyt tässä runsaan kuuden tunnin ajan myös palloilleet kysymystä, onko esitetty riittävästi vaihtoehtoja. Olen edustaja Zyskowiczin kanssa samaa mieltä siitä, että vaihtoehtoja on käsitelty hallituksen esityksessä pitemmin, hal-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

lintovalioikunnan mietinnössä kovin tiiviisti. Meidän erimielisyytemme sikiää varmaankin siitä, onko tämä käsittelyn laajuus riittävä. Menemättä nyt niihin yksittäisiin mahdollisiin vaihtoehtoihin ratkaisuihin, joita muun muassa edustaja Zyskowicz itsekin täällä keskustelussa luetteli, nostan esiin vaan kysymyksen siitä, minkä takia valmiuslain mahdollista roolia on tässä valmistelussa käsitelty niin vähän. En siis esitä valmiuslakia vastauksena, vaan esitän kysymyksen, minkä takia sitä ei ole näissä valmisteluaineistoissa juurikaan sivuttu ja tarkasteltu, ja siihen en ole vielä itse kuullut vastausta.

Edustaja Koskinen omassa kommenttipuheenvuorossaan vielä toi esiin, että tämä hallintovalioikunnan tekemä ratkaisu eduskunnan tiedonsaantioikeudesta ja jälkivalvonnan roolista olisi painavampi kuin mitä tässä itse arvioin. Siteeraan vain suoraan täältä hallintovalioikunnan mietinnöstä: ”Valiokunta toteaa, että eduskunnan valiokunnilla on jo nykyisin perustuslain” — sen ja sen momentin — ”mukaan oikeus saada valtioneuvostolta tai asianomaiselta ministeriöltä selvitys toimialaansa kuuluvasta asiasta. Valiokunta voi” — siis jo nykyisin — ”selvityksen johdosta antaa asiasta lausunnon valtioneuvostolle. Puhe- miesneuvosto voi” — jälleen jo nykyisin — ”eduskunnan työjärjestyksen mukaan valiokunnan esityksestä päättää selvityksen ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa.” Näiltä osin siis tämä hallintovalioikunnan mietintö ei tuo mitään merkittävää muutosta. En siis sano, etteikö se olisi parannus, mitä hallintovaliokunta teki, mutta sen esittämistä jotenkin merkittävänä muutoksena en näe perusteltuna. — Ja, puheenjohtaja, tähän lopetan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

18.50 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Aloitan siitä, mihin edustaja Tynkkynen lopetti. Todellakin jo nykyisin voimassa olevan perustuslain mukaan ja eduskunnan työjärjestyksen mukaan valiokunta voi saattaa omana asiana esille ottamansa kysymyksen puhemiesneuvoston päätöksellä eduskunnan täysistuntoon keskusteltavaksi. Se muutos, mikä tässä suhteessa on tapahtunut hallintovaliokunnassa, on se, että tämän lain mukaan eduskunnan suuri sali päättää halutessaan tästä asiasta. [Eveliina Heinäluoma: Juuri näin!] Siis tässä voimassa olevassa järjestelmässä voi saattaa eduskuntaan keskusteltavaksi, ja tässä uudessa järjestelmässä voi saattaa eduskuntaan päätettäväksi.

Toinen asia, minkä edustaja Tynkkynen toi esiin, oli se, että kynnys on kyllä korkea lain käyttönotolle valtioneuvostossa mutta että nykyinen Orpon hallitus varmaankin on aika epäluotettava, että voiko tuohon nyt sitten luottaa. No ensinnäkin, tämä laki on voimassa vuoden, ja silloin tilannetta arvioidaan. Toiseksi, kun te luette tämän lain 3 §:n 1 momentin 2—4 kohdat, niin tämä kynnys on todella korkea. Minä luen: ”On tieto tai perusteltu epäily siitä, että vaikuttaminen vaarantaa vakavasti Suomen täysivaltaisuutta tai kansallista turvallisuutta, rajoittaminen on välttämätöntä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi, ja muut keinot eivät ole riittäviä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi.” Ymmärrän, että teillä on oppositiossa — vaikka tämä ei ole mikään hallitus—oppositio-kysymys, mutta ainakin vihreissä — epäluuloa Orpon hallitusta kohtaan tässä asiassa. Mutta te luotatte lujasti korkeasti oppineisiin ja korkeisiin juristeihin, ja oikeuskansleri virkavastuulla tehtävänsä mukaisesti valvoo, että kun/jos tällainen asia tulisi valtioneuvostoon päätettäväksi, niin ne oikeudelliset edellytykset, jotka tässä laissa on säädetty, todella toteutuvat. Sikäli kuin muistan, niin valtioneuvoston päätöksestä voisi vielä valittaakin korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

No sitten haluan kiittää — ja tämä liittyy myös edustaja Tynkkysen puheenvuoroon — siitä hyvästä yhteistyöstä, mikä hallintovaliokunnassa oli yli puoluerajojen, ja tämä koskee myös valiokunnassa olleita vihreiden ja vasemmistoliiton edustajia. He suhtautuivat asiaan mielestäni rakentavasti, ja kun olivat joka tapauksessa lakeja hylkäämässä, niin eivät mitenkään pyrkineet estämään tai hidastamaan muun valiokunnan työtä tämän lain parissa. Mutta vihreiden puolueelle ja eduskuntaryhmälle sanon, että kun tämä asia nyt on ollut kuukausia esillä, niin mikään ei olisi estänyt teitä esittämästä sitä omaa toimivaa vaihtoehtoa, joka on sopusoinnussa EU-oikeuden nykyisten tulkintojen ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten nykyisten tulkintojen kanssa. Mikään ei ole estänyt. Enkä tarkoita, että teidän olisi pitänyt nyt tehdä asia valmiiksi pykälätasolle, vaikka varmasti oikeudellista apua olisi löytynyt, vaan tarkoitan, että te olisitte voineet jonkunäköisessä kannanotossa selkeästi esittää, mikä on se teidän toimiva vaihtoehtonne tämän ilmiön torjumiseksi ja estämiseksi, jonka me kaikki haluamme torjua ja estää. Mikään ei ole teitä estänyt. Koko ajan pitkin matkaa te vaan sanotte, että kun ei ole toimivia vaihtoehtoja eikä niitä ole riittävästi selvitetty. Mikään ei olisi estänyt teitä niin tekemästä.

Edustaja Tynkkynen puheenvuorossaan nosti esiin valittuja paloja käydyistä keskustelusta, hyvä niin. Ja minä sanon näin: jos tämä kaatuu perjantaina, ei Suomen itsenäisyys ole vaarassa, mutta jos tämä menee läpi perjantaina, ei suomalainen oikeusvaltio myöskään ole vaarassa. Tässä ei kannata nyt mielestäni liioitella kumpaankaan suuntaan. Sanon myös sen, että ei ole olemassa mitään helppoja ratkaisuja siihen uhkaan, jonka Venäjä mahdollisesti muodostaa tällaisen hybridi-vaikuttamisen muodossa Suomea kohtaan, ei ole olemassa. Eikä tämäkään tietystikään ole mikään patenttiratkaisu. Mutta kuten sanoin, parempia saa edelleenkin esittää, ainakin julkisessa keskustelussa — varmasti tämä juna meni jo.

Minä olen monasti viitannut juristien näkemyksiin silloin kaksi vuotta sitten, ja otanpa nyt vaan ihan pari näytettä näistä, jotka joka päivä nyt ovat Helsingin Sanomissa moittimassa ja sanomassa, että tätä ei voi soveltaa. Mitä pari vuotta sitten sanoi Leino-Sandberg? ”Ehdotukset ovat ongelmallisia sekä perustuslain, EU:n perussopimusten ja niiden nojalla annetun sekundäärilainsäädännön että Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden ja näitä koskevan tulkintakäytännön nojalla. Ristiriidat tulisi poistaa ehdotukseen tehtävin muutoksin.” Ei tehty — joo, ei tähän suuntaan tehty. Päinvastoin tehtiin toiseen suuntaan. Edes yhtä rajanylityspaikkaa ei, toisin kuin mistä hallitus lähti, ole tarvetta pitää auki. Myös paljon mediassa esiintyvä Milka Sormunen sanoi: ”Ristiriidat Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa tulisi ensisijaisesti poistaa ehdotukseen tehtävin muutoksin.” Ei tehty, päinvastoin todettiin, että kaikki rajanylityspaikat voi sulkea. Professori Tuomas Ojanen perustuslakivaliokunnassa sanoi: ”Joka tapauksessa nyt ehdotetussa muodossaan lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentti on kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU-oikeuden sekä näin ollen myös perustuslain vastainen.” Kuten muistamme, myös apulaisoikeuskansleri Puumalainen silloin, kun valtioneuvosto oli ottamassa tämän käyttöön, oli vastaan ja sanoi: ”Asiakirjat eivät sisällä riittäviä takeita sille, että päätöksellä säilytettäisiin perustuslaissa, EU:n oikeudessa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja muissa ihmisoikeussopimuksissa turvattu aito ja tehokas mahdollisuus hakea kansainvälistä suojelua.” Myönnän, että nyt esillä olevassa tilanteessa ristiriita on ilmeisempi, mutta haluan vain sanoa, että vaikka nämä korkeat juristit tekevät erittäin arvokasta työtä ja ovat osa meidän perustuslain kontrollijärjestelmää, niin eivät heidänkään tulkintansa aina ole oikeita. Ja tässä tapauksessa kävi niin, että heidän mielestään tätä ilmeisesti ei olisi voitu soveltaa, kun se oli näin ristiriidassa — ja niin vain joka päivä tälläkin hetkellä sovelletaan.

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

18.57 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Joitain huomioita tästä käydyistä keskustelusta kuluneen seitsemän tunnin aikana:

Täällä on viitattu muun muassa korona-aikana tehtyihin päätöksiin. On selvää, että silloin oltiin täysin uudenlaisen uhan edessä globaalisti, esimerkkinä vaikkapa tämä Uudenmaan rajan sulkua. Siinä tilanteessahan oltiin aidosti poikkeusoloissa, käytössä oli myös valmiuslaki, eli ehkä en lähtisi täysin vertaamaan tätä tilannetta siihen. Samalla silloin myöskään nämä toimet eivät ulottuneet ehkä sinne ihmisoikeusjärjestelmän kaikista ehdottomimpaan ytimeen, kuten vaikkapa nyt tässä tilanteessa, kun puhutaan muun muassa palautuskiellon rikkomisesta, joka meidänkin perustuslaista löytyy. Suomessa myös korona-toimista käytiin hyvin aktiivista julkista keskustelua. Itse ajattelen, että monia tietoja olisi pitänyt vieläkin avoimemmin julkisesti pystyä käsittelemään, mutta ehkä verrattuna tähän tilanteeseen kansanedustajat täällä olivat kuitenkin melko hyvin tietoisia siitä, millaista uhkaa ollaan torjumassa, minkälaisia lukuja taustalla on. Nyt viitataan paljon salaiseen tiedustelutietoon, [Ben Zyskowicz: Ei viitata! — Pauli Kiuru: Ei!] johon ei meistä rivikansanedustajista kaikilla myöskään välttämättä ole ollut pääsyä. On selvää, että kaikki meistä ymmärtävät sen Venäjän uhan. Sen vielä haluan tässä toistaa, ettei sitä vääristeltäisi. Venäjä tulee käyttämään aivan varmasti mahdollisimman paljon mahdollisimman vihuliaisia keinoja meitä vastaan.

Täällä on puhuttu myös tästä vuoden 22 rajalaista. No nyt käsillä oleva hallituksen esityshän ei yritäkään täyttää kv-velvoitteita vaan itse asiassa estää turvapaikkahakemusten vastaanottamisen tai niiden antamisen käsittelyyn, eli on tässä aika suuri ero näiden välillä.

Sitten täällä kysyttiin myös, miksi esimerkiksi vihreät eivät osallistuneet tähän käsittelyyn. No me olemme toki vaatineet myös sitä, että jo alkumetreiltä lähtien tätä olisi voitu käsitellä täysin parlamentaarisessa prosessissa jatkuvasti. Siinä vaiheessa, kun kävi ilmi, että tämä lainsäädäntö tulisi rikkomaan omaa perustuslakiamme, EU-oikeutta ja kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita, oli meille selvää, että emme voi käydä keskustelua niistä lähtökohdista. Virhe oli tapahtunut jo muun muassa perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, jossa nämä kaikki ristiriitaisuudet oli nostettu esille. Meille ihmisoikeudet eivät ole kauppatavaraa, ne eivät ole neuvoteltavissa. Pitää pystyä löytämään keinoja, jotka huomioivat tämän sääntökehikon.

Ja vielä huolena noston sen, että täällä on viitattu asiantuntijoiden lausuntoihin mielipiteinä. Täällä on viitattu asiantuntijoihin niin, että he katsovat hyvin kapeasti tai suppeasti asioita. On toki selvää, että keräämme eduskunnassa mahdollisimman laajan asiantuntijatiedon, jolloin saamme täällä kansanedustajina mahdollisimman laajan kuvan [Puhemies koputtaa] näistä asioista, mutta pyrkisin välttämään sitä, että me poliitikkoina tässä salissa jollain tavalla väheksyisimme asiantuntijatieta [Puhemies koputtaa] tai pitäisimme näitä mielipiteinä, kun kyse on aidosti Suomen parhaista asiantuntijoista, kenties globaalistikin merkittävistä asiantuntijoista näiden asioiden osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Polvinen.

19.01 Mikko Polvinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyin maahantulon torjumiseksi. Useat Euroopan maat ovat kohdanneet hybridivaikuttamista, ja turvallisuusympäristön jännitteet

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

heijastuvat Suomen rajaturvallisuustilanteeseen meidän itärajallamme. Tuoreessa muistissamme on, että Suomi on ollut syksystä 2023 alkaen välineellistetyin maahantulon kohteena, siis sellaisen maahantulijoiden työntämisen kohteena, jolla on Venäjän johdon määrittelemä tehtävä tai rooli, pieni tai suuri.

Tänään vasemmistoliiton edustaja hämmästeli, kuinka kolmansien maiden pakolaiset voisivat olla Suomelle vaaraksi. Arvoisa rouva puhemies, välineellistetty maahan työntäminen ei ole pelkästään keino tuoda Suomeen pakolaisia vaan väline vaikuttaa suomalaisen yhteiskuntaan turvallisuutta heikentävästi. Maahan tulevat voivat olla Venäjällä rikollista työtä tehneitä tai vaikka Afrikassa koulutettuja Venäjän edun mukaan toimijoita, ihan mitä laatua tahansa.

Kyse on nyt siitä, luotammeko Venäjään siten, että Venäjä ei pyrkisi horjuttamaan yhteiskuntaamme samalla tavalla uudelleen kuin viime syksynä tapahtui. Sen kohdalla ei kannata arvata kertaakaan sinisilmäisesti väärin. Onko todellakin tässä salissa sellaisia edustajia, jotka luottaisivat siihen, että voimme jättää esitetyn lain toteuttamatta, laskea Venäjän varaan, joka on viimeksi eilen pommittanut Ukrainassa lastensairaala?

Meidän kansanedustajien tehtävä on ensisijaisesti turvata oman maamme kansalaisten turvallisuus kaikissa olosuhteissa. En voisi missään olosuhteissa olla esitettyä lakia vastaan. Se olisi viesti itään, että heihin luotetaan, ja Venäjän pelikirjassa olisi Suomen maastoraja auki isänmaamme turvallisuuden horjuttamiseksi. Mielestäni laki on välttämätön kansamme turvallisuuden edistämiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

19.03 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! En voi olla tässä kommentoimatta Oras Tynkkynen kommentteja siitä, että jos Venäjä sitten toisi rajalle suuren määrän näitä kolmansien maiden ihmisiä, niin ei tämä laki kuitenkaan olisi riittävä. Täytyy ihmetellä sitä, onko se syy olla säätämättä lakia, ettei se todennäköisesti riittäisi. Varautuminen on osa turvallisuutta, ja valmiudessa on kyse siitä, että varaudutaan niihin kaikkiin mahdollisiin uhkiin, jotka meillä on tiedossa. Tämä uhkakuva, että sieltä tulisi — ja on pienessä määrin jo tullutkin — näitä välineellistetyin maahanmuuton ihmisiä, on ihan todellinen uhka. Ettäkö me jättäisimme käyttämättä ja säätämättä sellaisen lain, jolla me voitaisiin edes ehkäistä tai varautua siihen uhkakuvaan.

Täällä useasti olen itse kysynyt ja myöskin Zyskowiec täällä kysyi pitämässään puheenvuorossa sitä, mitkä ovat vaihtoehdot niillä, jotka nyt tätä lakia vastustavat. Millä tavalla siellä rajalla sitten esimerkiksi rajaviranomaiset voivat toimia, jos sinne tulee suuri määrä ihmisiä Venäjän toimesta? Venäjällä ei ole mitään esteitä sille, mitä he tekevät. Me nähtiin eilen viimeksi, kun heillä oli ohjusisku lastensairaalaan, sairaisiin lapsiin. Heillä ei ole mitään esteitä, ja meidän tulee tämä muistaa. Jos me jollakin tavoin voidaan edesauttaa, ehkäistä, varautua, niin kaikki ne keinot tulee käyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras.

19.05 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Tästä onkin hyvä jatkaa. Ensin haluan kuitenkin kiittää tästä käydystä keskustelusta. Tässä on keskustelun aikana esitetty paljon hyviä argumentteja. Vaikka olenkin lain kannattajien kanssa johtopäätöksestä eri mieltä, niin en suinkaan halua viedä arvoa niiltä argumenteilta, joita tässä on esitetty, ja vielä vä-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

hemmän siltä aidolta tarpeelta puuttua välineellistettyyn maahanmuuttoon ja sen muodostamaan uhkaan — siitä me kaikki olemme kuitenkin samaa mieltä.

Mutta halusin loppuun ottaa hieman isomman kuvan, joka liittyy vähän edustaja Laihon edelliseen puheenvuoroon ja moniin aiemmin käytettyihin puheenvuoroihin, joissa on viitattu terroristivaltio Venäjän tuoreimpiin hirmutoimiin Ukrainassa ja siihen pitkään kaa-reen, millä Venäjä on orjuuttanut ja sortanut monia naapurimaitaan ja aiheuttanut paljon vahinkoa ympäri maailman. Vaikka se ei ole ratkaisu tähän akuuttiin uhkaan eikä ole mi-kään vaihtoehto käännytyslaille, niin on kuitenkin niin, että ennemmin tai myöhemmin meidän pitää pystyä vastaamaan siihen juurisyyhyn, joka on siis Venäjän muodostama uh-ka. Ja niin kauan kuin Venäjä on nykymuodossaan olemassa — siis nykyinen terroristival-tio nykyisellä johdolla ja nykyisillä periaatteilla — niin käytännössä mikään lainsäädäntö ei pysty täysin tulppaamaan niitä Venäjän vaikuttamisyrityksiä. Näinhän siis hallintovalio-kuntakin toteaa, ja muun muassa edustaja Zyskowicz on tämän täällä tänään nostanut esiin. Hallintovaliokunta tiedostaa sen, ettei nyt säädettävä lakikaan mahdollista kaikkien sellais-ten ajateltavissa olevien Venäjän käyttämien painostuskeinojen torjuntaa, joissa käytetään hyväksi välineellistettyä maahantuloa. Ja välineellistetty maahantulo on vain yksi niistä monista hybridi-vaikuttamisen keinoista, joita Venäjällä on käytettävissä. Sen takia, pää-tämme nyt tästä käännytyslaista eduskunnassa tällä viikolla sitä tai tätä, pidän tärkeänä, että palaamme yhdessä myös sen ison kysymyksen ääreen, miten Ukraina, Eurooppa ja va-paus voi voittaa ja Venäjä hävitä, koska vain sillä tavalla pystymme pitkäjänteisesti var-mistamaan Suomen turvallisuuden ja estämään Venäjän hirmuvallan vaikuttamisen. [Ben Zyskowicz: Tästä olemme samaa mieltä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

19.08 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Omassa puheenvuorossani aikaisem-min päätin puheenvuoron toteamalla, että toivon, että vältämme tässä keskustelussa yli-lyöntejä ja haemme yhteisiä ratkaisuja, ja arvostan edellistä puheenvuoroa. Mutta haluan vielä kommentoida edustaja Ohisalon puheenvuoroa, jossa hän totesi, että vihreille ihmis-oikeudet eivät ole kauppatavaraa. No eivät ne ole sosiaalidemokraateillekaan, eivät mis-sään tapauksessa, mutta tässä tilanteessahan kyse on siitä, että meillä on vakava uhka Suo-men kansalliselle turvallisuudelle. Tämä ilmiö on uusi, meillä ei ole työkalupakkia, jolla me torjumme tätä vakavaa uhkaa, jonka Venäjä on muodostanut välineellistetyn maahan-tulon myötä. Me olemme uudessa tilanteessa, jossa me joudumme myös itse kehittämään tätä uutta lainsäädäntöä.

Viime kaudella tähän samaan probleemaan jo tartuttiin, kun esimerkiksi rajavartiolakia uudistettiin. Ja aivan kuten edustaja Zyskowicz täällä puheessaan kävi läpi, niin se sama ongelmatiikka liittyi jo tuolloin tämän rajavartiolain uudistukseen ja samat professorit kä-vivät hallintovaliokunnassa kertomassa, kuinka se rajavartiolain uudistus, muutos, on on-gelmallinen kansainvälisten sopimusten, ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU-oikeuden kan-nalta. Mutta siinä tilanteessa päättäjät yksimielisesti täällä salissa — edustaja Ano Turtiai-sesta huolimatta — päätyivät siihen, että tässä uudessa tilanteessa, jossa joudumme sovel-tamaan ja joudumme kehittämään uutta lainsäädäntöä, jossa tasapainoillaan kansallisen turvallisuuden ja näiden meidän kansainvälisten sopimusten sitoumusten välillä, täytyy löytyä uusia ratkaisuja. Ja tuolloin tässä hallintovaliokunnan mietinnössä todettiin: ”Toiset asiantuntijoista ovat katsoneet ehdotuksen heikentävän oikeutta turvapaikanhakuun ja al-

Pöytäkirja PTK 76/2024 vp

tistavan palautuskiellon ja joukkokarkotuskiellon loukkauksille ja että siitä tulisi luopua.” Sama kritiikki kohdistui tuolloin rajavartiolaitoksen muutokseen, ja tästä huolimatta päädyimme siihen, että tämä välineellistetty maahantulo ja Venäjän sitä kautta muodostama uhka ovat niin vakavia, että meidän on tarpeen tämä rajavartiolaitoksen muutos ja turvapaikanhaun keskittäminen tehdä. Ja pidän sitä päätöstä erittäin vastuullisena, ja sehän on nyt meillä ollut jo yli puoli vuotta voimassa. Sekin on kova ratkaisu. Meillä on tällä hetkellä koko itäraja suljettu — koko itäraja suljettu — myös turvapaikanhaulta. Joten toivon, että tässä keskustelussa säilyy myös tämä iso perspektiivi ja tiedostamme sen, mitä päätöksiä olemme jo viime kaudella tehneet ja missä olosuhteissa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 53/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 12.7.2024 klo 12. Täysistunto lopetettiin klo 19.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari